IEREMIA

XVI

Preot Ioan Sorin Usca

Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți



Pr. Ioan Sorin Usca

Vechiul Testament
în tâlcuirea Sfinţilor Părinţi
IEREMIA.
PLÂNGERILE LUI IEREMIA

Coperta:
Larisa Barbu

Editura Christiana – Str. Theodor Sperantia 104,
bl. S26, sc. 3, ap. 66, sector 3, Bucureşti, cod 030939;
tel.: 021/3225798; e-mail: edituranchristiana@yahoo.com;
www.editurachristiana.ro

ISBN 978-973-1913-94-0

Pr. Ioan Sorin Usca

VECHIUL TESTAMENT
ÎN TÂLCUIREA SFINȚILOT PĂRINȚI

XVI

IEREMIA. PLÂNGERILE LUI IEREMIA

Volum apărut cu binecuvântarea
Î.P.S. Ioan Selejan
Mitropolitul Banatului



EDITURA CHRISTIANA
București – 2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
USCA, IOAN SORIN
Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinţilor Părinţi / pr. Ioan Sori
Usca. - Bucureşti : Editura Christiana, 2002-
vol.
ISBN 978-606-8783-52-9
Vol. 16. : Ieremia ; Plângerile lui Ieremia. - 2017. - ISBN 978-
973-1913-94-0

Comentarii la Cartea Profetului Ieremia

Introducere

Profetul Ieremia a activat într-un context ingrat, Regatul de Sud (Iuda) fiind amenințat, pentru ca – în anul 587 î. Hr. – Nabucodonosor să cucerească Ierusalimul, dărâmând Templul și zidurile de apărare ale cetății, iar populația fiind dusă în robie. Cât îl privește pe profet, o tradiție spune că ar fi murit în Egipt, o alta susține că ar fi fost dus în robia babiloniană. Conform Scripturii, Ieremia a murit în Egipt, fără a se cunoaște data exactă.

Chiar numele *Ieremia* (= Domnul a izgonit pe poporul Său) are o semnificație profetică. Originar din Anatot, așezare destul de apropiată de Ierusalim, Ieremia era fiul preotului Hilchia.

Activitatea profetică a lui Ieremia se întinde pe parcursul a 40 de ani. Cinci regi s-au perindat la Ierusalim în acest timp: Iosia, Ioahaz, Ioiachim, Iehonia și Sedechia. Dintre aceștia, doar cu Iosia a avut o colaborare îndelungă și pozitivă.

Cartea Iremia își are numele după autorul său: *Ieremiah*[1] în *Biblia Hebraica*, Ιερεμιας în *Septuaginta* și *Hieremiae propheta* în *Biblia Sacra Vulgata.*

Cartea Ieremia alătură profeții, mustrări, gesturi profetice, detalii autobiografice și încurajări. Scrierea pare a fi cunoscut mai multe redactări. Dictată inițial lui Baruh și distrusă de regele Ioachim, Baruh primește misiunea de a o reface cu adăugiri. Par, însă, a fi și adăugiri și intervenții mai târzii.

Între Textul Masoretic și *Septuaginta* diferențele sunt destul de mari. Cum noi ne folosim de versiunea Bibliei

---

[1] ירמיה

diortosită de Valeriu Anania, se va urma în mod predilect *Septuagintei*, ca text. Capitolele, însă, păstrează ordinea din Textul Masoretic, arătându-se, acolo unde este cazul, locul corespondent din *Septuaginta*.

Putem împărţi scrierea în patru părţi:

I – Mesaje profetice către Iuda şi Israel (cap. 1-25);

II – Mesaje împotriva neamurilor păgâne (25, 14 – 32, 38);

III – Destinul cuvântului şi al profetului (cap. 33- 51);

IV – Adaos istoric (cap. 52).

Ca de fiecare dată, pe lângă contextul istoric care a influenţat scrierea Cărţii Ieremia, vom urmări împlinirea profeţiilor în Persoana Mântuitorului Hristos.

CAPITOLUL 1 – *Chemarea Profetului*

1: Cuvântul lui Dumnezeu care s-a făcut către Ieremia, fiul lui Helchia, unul din preoţii care locuiau în Anatot, în ţinutul lui Veniamin;

„Anatot (astăzi, Anata): localitate situată la 5 km nord-est de Ierusalim”[1].

Cuvântul lui Dumnezeu care s-a făcut către Ieremia: „Părinţii Bisericii au dat acestei formulări stereotipe din cărţile profetice o interpretare hristologică: Cuvântul *s-a făcut* profeţie pentru drepţii Vechiului Testament, iar în zilele de pe urmă *s-a făcut trup* (Ioan 1, 14) [...] ♦ Textul Masoretic are doar *Cuvintele lui Ieremia*, care, însă, având în vedere polisemia cuvântului *dabhar*[2], se referă şi la faptele profetului. Într-adevăr, în carte se împletesc întâmplările prin care trece profetul cu mesajele pe care le transmite prin cuvinte şi gesturi profetice”[3].

Profetul Ieremia „a primit un nume destul de răspândit în vremurile biblice, şi anume *Dumnezeu înalţă* sau *Fie ca Domnul să înalţe* (ebr. *yerim-yahu*)”[4].

---

[1] *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediţie jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după *Septuaginta*, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare: EIB), Bucureşti, 2001, p. 969

[2] דבר

[3] *Septuaginta 6/I, Isaia. Ieremia. Baruh. Plângeri. Epistola lui Ieremia* (în continuare, abreviat: SEP 6/I), volum coordonat de Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, în colaborare cu Ioan-Florin Florescu, traduceri de: Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Ion Pătrulescu, Iaşi/Bucureşti, Colegiul Noua Europă/Polirom, 2011, p. 333

[4] *Vieţile Sfinţilor Proroci* (titlul original: *The Lives of the Holy Prophets*, Holy Apostles Convent, Buena Vista, Colorado 81211, USA) – în continuare, abreviat: VSP, trad. Constantin Jinga, Ed. Sofia/Ed. Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2010, p. 359

Biblia 1982 are, urmând Textului Masoretic: *Cuvintele lui Ieremia*, versiune pe care o cunoştea şi Sfântul Vasile cel Mare: „La Ieremia: *Cuvântul care a fost la Ieremia*[1]. Pentru că vorbeau[2] unui popor necredincios, certăreţ şi îndepărtat de la Dumnezeu, au trecut sub tăcere numele Domnului, îngrijindu-se ca ei să primească cuvintele lor. Fiindcă ei credeau că pe Dumnezeu Îl preocupă cele omeneşti, îi batjocoreau pe cei care le vorbeau ca de la faţa Domnului"[3].

2: cum anume s-a făcut cuvântul lui Dumnezeu către el în zilele lui Iosia, fiul lui Amos, regele Iudeii, în cel de al treisprezecelea an de domnie a acestuia,

Iosia a domnit în Ierusalim între 640-609 î. Hr. Istoria sa se găseşte la IV Regi 22, 1 – 23, 30.

3: precum şi în zilele lui Ioiachim, fiul lui Iosia, regele Iudeii, până în cel de al unsprezecelea an al lui Sedechia, fiul lui Iosia, regele Iudeii, până la surghiunirea Ierusalimului, în cea de a cincea lună.

„Versetele 2 şi 3 indică perioada activităţii profetice a lui Ieremia: din 626 până în iulie 587, adică aproape 40 de ani"[4].

Ioiachim a fost rege între 609 – 598 î. Hr. Despre el, la IV Regi 23, 24 – 24, 6.

Îi urmează Iehoiachin, acesta apărând în *Septuaginta* tot cu numele de Ioachim sau, în alte locuri, Iehonia – cum îl numeşte Ieremia. Acesta a domnit doar ceva mai mult de trei luni, sub asediu, din decembrie 598 până în martie 597 î. Hr., când s-a predat şi a fost dus în robie în Babilon.

„Fericitul Augustin ţine să precizeze şi contextul *internaţional* al activităţii profetului: în vremea când Roma

---

[1] Aşadar, lipseşte sintagma *cuvântul Domnului* sau *cuvântul lui Dumnezeu*.

[2] Pluralul cuprinde şi pe alţi doi profeţi, Isaia şi Iezechiel.

[3] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, II, 65

[4] BBVA, p. 969

era condusă de Ancus Martius şi Tarquinius Priscus, al cincilea rege (*De civitate Dei* 18, 33)"[1].

„Cele trei versete introductive constituie preambulul cărţii în care se precizează originea divină a profeţiei, receptorul uman – profetul Ieremia, descendent al unei familii preoţeşti din Anatot –, precum şi o plasare amplă, temporală şi geografică, a activităţii profetice a lui Ieremia"[2].

Tragem „concluzia că lucrarea lui profetică s-a întins pe durata de timp cât au domnit trei regi, încheindu-se deodată cu căderea Ierusalimului în robia Babilonului din luna a cincea. Care-i, dar, învăţătura pe care am scos-o din urmărirea celor citite? Dumnezeu a pedepsit Ierusalimul pentru păcatul lui, osândind pe fiii lui la robie.

Cu toate acestea, Atotmilostivul Dumnezeu îl trimite pe proorocul Ieremia, în vremea celei de a treia domnii, înaintea plecării în robie, pentru ca cei care vor să-şi dea seama şi să se căiască la cuvintele proorocului. Mai mult, Domnul a trimis pe prooroc să propovăduiască şi pe vremea regelui care a urmat celui dintâi, ba încă şi sub cel de al treilea rege, care domnea tocmai când a început robia. Şi aceasta, pentru că, în marea Lui milostivire, Dumnezeu a mai dat un răgaz chiar până în ajunul luării în robie, îndemnându-i pe toţi cei ce-L ascultă să se îndrepte, ca să scape astfel de necazul robiei"[3].

4: Fost-a cuvântul Domnului către mine, zicând:

Origen socoteşte aici a fi o înainte-vedere a lui Hristos: „Ce vrea să însemne *Cuvântul Domnului*? Ceva cu totul deosebit faţă de ceea ce s-a spus celorlalţi prooroci. Căci, într-adevăr, la nici un alt proroc nu mai întâlnim o astfel de rostire"[4].

---

[1] SEP 6/I, p. 333
[2] SEP 6/I, p. 333
[3] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, I, 5
[4] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, I, 5

5: „De când încă nu te plăsmuiai în pântece te ştiu şi mai înainte de a fi ieşit din pântece te-am sfinţit, profet pentru neamuri te-am rânduit”.

„Ieremia nu a fost *predestinat*, ci ales să devină profet; preştiinţa lui Dumnezeu atestă faptul că, o dată chemat, alesul nu-şi va folosi libertatea respingând propunerea, ci, dimpotrivă, acceptând-o (chiar dacă cu îndoială şi şovăiri, aşa cum se vede mai departe)”[1].

„Maxim de Torino şi Ieronim amintesc versetul în legătură cu vocaţia profetică a lui Ioan Botezătorul, care a dat primul semn încă din pântecele mamei sale, în momentul întâlnirii dintre Maria şi Elizabeta (Maxim, *Omilii* 5,4; Ieronim, *Cele şase cărţi despre Ieremia* 1,2,1-3)”[2].

„Dacă Dumnezeu plăsmuieşte în pântece, El imprimă şi suflarea cea dintru început [...]. Dar nu cunoscuse Dumnezeu pe om în pântece decât total format”[3].

„Dumnezeul Cel dinainte ştiutor al celor viitoare îl sfinţeşte pe Ieremia înainte de a se naşte”[4].

„Un atât de mare profet – mă refer la Ieremia, care *a fost sfinţit în pântecele* mamei şi *consacrat profet pentru neamuri* – nu ar fi scris ceva inutil în cărţile ce vor rămâne în veac, dacă nu ar fi cuprins ceva secret şi plin de taine uriaşe”[5].

Tot de aici, şi un argument pentru întruparea Domnului: „Deci dacă nu Se ruşinează Cel ce se atinge de oameni când îi plăsmuieşte, oare Se ruşina când Şi-a plăsmuit pentru El Însuşi sfântul trup, catapeteasma dumnezeirii?”[6].

---

[1] BBVA, p. 969
[2] SEP 6/I, p. 335
[3] Tertulian, *Despre suflet* XXVI, 5
[4] Fericitul Ieronim, *Epistole I*, XXIV, 2
[5] Origen, *Omilii la Levitic*, VIII, 3
[6] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XII, 26

La întruparea lui Hristos se gândeşte şi Origen: „Nu tăinuim că aceste cuvinte unii le referă la cineva mai mare decât Ieremia şi anume la Domnul şi Mântuitorul Hristos”[1].

„Aşadar, Proorocul recunoaşte în fiinţa lui Iisus o fire dublă; cea dumnezeiască şi cea trupească, prima din Tatăl, cealaltă din Fecioară, dar şi aceasta în aşa fel încât să nu fie cu totul străină de Dumnezeire atunci când e vorba de naşterea din Fecioară şi de a avea şi trup”[2].

„Sfânta Scriptură a arătat, ca printr-o singură gură, că Domnul va veni în carne prin tot trupul său”[3].

„El l-a sfinţit pe Ieremia în pântecele maicii sale şi prin aceasta ne-a învăţat că dacă până şi rodul pântecului slab al legăturii trupeşti e sfinţit, cu cât mai mult va sfinţi atunci Botezul rodul curat şi duhovnicesc al naşterii Sale! Căci acolo în pântec e rodul obştesc al zămislirii oamenilor, aici însă apa Botezului e rodul unei naşteri asemenea făpturilor duhovniceşti [îngerilor]”[4].

6: Iar eu am zis: „O, Stăpâne, Doamne, iată că nu ştiu să vorbesc, fiindcă eu sunt încă tânăr”.

„Chemarea lui Ieremia şi răspunsul dat evocă episodul chemării lui Moise (Ieşirea 4). La Moise întâlnim o împotrivire chiar mai pronunţată. Eusebiu al Cezareii subliniază modestia lui Ieremia (ca şi în cazul lui Moise, această modestie e cât se poate de autentică) (*Preparatio evangelica* 12,9)”[5].

În comentariul său, Origen ezită în a-l aplica acest verset Mântuitorului, socotind supărător şi nedemn de el a zice că *e prea tânăr* şi că *nu ştie să vorbească*. Le explică, totuşi, prin kenoza întrupării. Mai mult: „când zice *nu ştiu*

[1] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, I, 6
[2] Sf. Ambrozie al Milanului, *Despre Patriarhi*, 51
[3] Sf. Ioan Casian, *Despre întruparea Domnului*, IV, 9
[4] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, VIII, 9
[5] SEP 6/I, p. 335

grăi, vrea să spună: Ştiu lucruri mai mari decât cele care ar putea fi spuse, lucruri ce întrec puterea graiului omenesc!"[1].

„Ieremia îşi făcea griji din pricina tinereţii lui şi nu s-a grăbit să prooroocească până ce nu a primit de la Dumnezeu făgăduinţă şi o putere care trecea cu mult peste vârsta lui"[2]. „Prin urmare, vedem bine că ei [profeţii] au posibilitatea atât de a vorbi, cât şi de a tăcea. Căci unii ca aceştia nu sunt legaţi în nici un fel prin darul profetic, ci darul acesta îi onorează şi le este oferit ca un privilegiu. [...] Pentru aceasta, Ieremia are posibilitatea de a da înapoi. Dumnezeu Îşi pune încrederea în aceşti oameni şi nu îi constrânge în nici un fel, ci mai degrabă îi sfătuieşte şi le dă îndrumare, îi îndeamnă şi îi ameninţă. Dumnezeu nu le întunecă minţile, căci a provoca tulburare şi nebunie şi a aduce întunecimea este o lucrare specifică demonilor. Iar lucrarea Domnului constă tocmai în a aduce lumina şi a descoperi lucrurile de folos pentru fiecare. Aceasta este aşadar prima deosebire între un ghicitor şi un profet adevărat"[3].

„Ieremia a fost trimis şi totuşi s-a împotrivit trimiterii, minimalizând capacităţile lui [...]. Ieremia îşi dorea sincer şi se trudea asiduu să rămână în iubirea lui Dumnezeu şi să lucreze aceasta printr-o viaţă contemplativă, de aceea căuta să arate că nu poate cuvânta înaintea oamenilor. Fiindcă nu voia să piardă roadele vieţii contemplative, şi pe această cale să se scufunde neîncetat în iubirea lui Dumnezeu, s-a împotrivit de a fi trimis la predicare. [...] Ieremia, pentru că nu voia să piardă, datorită faptelor, roadele vieţii contemplative şi pe Autorul iubirii, [...] nu s-a încăpăţânat în refuz. [...] Prin urmare, aşa după cum nimeni nu poate îndrăzni să se ofere pentru slujirea cea sfântă fără ca mai întâi să-şi fi purificat inima, tot aşa cel ales de darul lui Dumnezeu să nu

[1] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, I, 9
[2] Sf. Grigorie de Nazianz, *Cuvântări*, III - *apud* VSP, p. 387
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Epistolele Sfântului Apostol Pavel către Corinteni*, XXIX - *apud* VSP, pp. 387-388

îndrăznească să refuze sarcinile printr-o falsă smerenie. Pe de altă parte, e greu de ştiut cu siguranţă dacă inima e curată; atunci, mai sigur este să fugă de slujba predicării. Dar atunci când ştie că, primind această slujbă, împlineşte voia lui Dumnezeu, nu trebuie să fugă cu încăpăţânare"[1].

„Odată cu acele vorbe pe care le auzea, a conştientizat că era el însuşi fără cuvinte"[2].

„Când sunt trimişi de Dumnezeu în ajutorul oamenilor, sfinţii, din smerenie, nu primesc. Astfel [...], Ieremia a zis: *Sunt prea tânăr*. [...] Această smerenie nimeni nu poate spune prin cuvânt cum este, sau cum se naşte în suflet, de nu o află omul prin cercare. Dar prin cuvânt nu o poate învăţa nimeni"[3].

„Deci, aşa cum respinge cineva pofta trupului şi i se împotriveşte cu mintea, tot aşa trebuie să se împotrivească slavei deşarte cu mintea, prin gândurile sale. Chiar dacă vorbeşte cu har şi este silit de unii să propovăduiască prin cuvânt, el trebuie să se scârbească, să fugă ca de foc şi să se împotrivească în cugetul său, ca nu cumva, făcând aceasta, să cadă, prin vorbirea sa, în păcatul slavei deşarte"[4].

„Cu adevărat sunt slab la glas şi greoi la limbă şi lipsit de priceperea de a grăi cele bune. N-am nici minte pentru a înţelege cele dumnezeieşti, nici cuvântul grăitor în stare să slujească mărimii celor cercetate. Căci sunt încă viguros în patimi şi-mi este răscoala trupului mai tare ca legea Duhului"[5].

7: Iar Domnul a zis către mine: „Să nu zici: «Sunt încă tânăr», căci la câţi te voi trimite, la toţi vei merge şi pe toate câte-ţi voi porunci Eu ţie, pe acelea le vei grăi.

---

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Cartea regulei pastorale*, VII - *apud* VSP, p. 388

[2] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, VIII, 19

[3] Ava Dorotei, *Felurite învăţături*, II, 10

[4] Sf. Macarie Egipteanul *Omilii* 5 (55)

[5] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Epistolele*, 19

„În privinţa vârstei, că nu este un obstacol celui care doreşte să trăiască după virtute, a arătat-o Domnul în cuvintele către Ieremia, spunând: *Să nu zici: sunt mai tânăr*. Căci nu a negat că el este tânăr, dar a spus că nu este un obstacol pentru el tinereţea datorită desăvârşirii sufletului"[1].

„Nu trebuie să influenţeze pe nimeni faptul că Ieremia a primit duhul profetic din copilărie pentru că minunile nu trebuie să fie considerate ca model de lucrare"[2].

De se vor întreba unii cu ce e diferit Fiul de ceilalţi prooroci, le vom spune că „cuvântul *trimis* îl vei înţelege fie în sensul înomenirii şi venirii în această lume cu trupul, fie în sensul mai potrivit Dumnezeirii şi mai vrednic de preţuire. Căci n-a ascuns Tatăl în Sine pe Fiul, ci L-a făcut să lumineze din firea Sa proprie, ca strălucirea din lumină, prin modul negrăit şi de neexplicat al naşterii"[3].

8: De faţa lor să nu te temi, că Eu cu tine sunt ca să te scap, zice Domnul".

„Poate că profeţia a spus aceste cuvinte acoperit către noi, care eram cunoscuţi de Dumnezeu ca credincioşi înainte de întemeierea lumii, dar acum suntem prunci, datorită voinţei lui Dumnezeu, împlinită de curând, întrucât suntem nou născuţi spre chemare şi mântuire"[4].

„Chiar dacă nu reiese destul de limpede că prin aceste se are în vedere Mântuitorul, totuşi cele ce se spun mai departe [vv. 9-10] – acestea nu se potrivesc lui Ieremia"[5].

Mintea ce suie la Dumnezeu se priveşte pe sine; „iar pe sine se vede păcătuind pururea[6]. Dar, văzându-se astfel şi şi smerindu-se, potrivit cu această simţire, totuşi se bucură

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, III, 108
[2] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, II, 4
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, II
[4] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, 59, 3
[5] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, I, 6
[6] Apropierea de Dumnezeu o face să se vadă pururi nevrednică.

mult şi se veseleşte, dar nu de sine – căci cum ar face aceasta, odată ce se socoteşte păcătuind neîncetat –, ci de Dumnezeu Cel îndurător, care e mai aproape de el decât răsuflarea sa, sau, ca să vorbesc mai lămurit, care scoate din inima lui râuri de lumină cerească şi pâraie nesecate de minuni ale Duhului, pe care le revarsă în el şi-i umplu mintea de lumină, şi-i spune simplu: *Sunt cu tine*"[1].

9: Atunci Domnul Şi-a întins mâna spre mine şi mi-a atins gura şi mi-a zis:

10: „Iată, cuvintele Mele le-am pus în gura ta; iată, Eu astăzi te-am pus peste neamuri şi peste regate, ca să smulgi şi să arunci la pământ şi să nimiceşti şi din nou să zideşti şi să răsădeşti".

„Interpretarea moral-spirituală prevalează şi la[2] Ioan Casian ori Ieronim. Pentru primul, care se adresează monahilor, înainte de a zidi virtuţile trebuie stârpite viciile, activitate mult mai dificilă şi de mai lungă durată decât vieţuirea virtuoasă (*Convorbiri* 2,14,3). După Ieronim, profetul anunţă aici judecarea şi pedepsirea tuturor necredincioşilor (*Cele şase cărţi despre Ieremia* 1,6,1-5)"[3].

„Distrugerea mai întâi a tot ce e rău e condiţia ca profetul să poată zidi cele bune. Să fie smulşi, mai întâi, spinii iubirii deşarte din inimile ascultătorilor. Aceasta e condiţia pentru ca cuvântul sfintei propovăduiri să nu fie semănat fără folos"[4].

„În noi, Cuvântul lui Dumnezeu este înfierbântat şi cald"[5].

„Ieremia, însă, se temea din pricina tinereţii sale şi n-a îndrăznit să profeţească până ce n-a primit de la Dumnezeu

---

[1] Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, 26

[2] Ca şi la Origen.

[3] SEP 6/I, p. 337

[4] Sf. Grigorie cel Mare, *Cartea regulei pastorale*, XXVI - *apud* VSP, p. 389

[5] Origen, *Despre principii*, II, 8, 3

şi făgăduinţă şi putere mai mare decât vârsta lui"[1]. „Şi pe Ieremia, când acesta a adus înainte scuza vârstei, Dumnezeu nu l-a primit, ci l-a dus la poporul iudeu, spunându-i că nu va avea de la tinereţe nici o piedică, dacă are cugetul plin de hotărâre"[2].

Origen continuă argumentaţia că aici ar fi vizat mai degrabă Hristos: „Ce neamuri a smuls Ieremia? Ce împărăţii a aruncat el la pământ? [...] Şi ce putere avea Ieremia *să piardă*, din moment ce şi cuvântul acesta i s-a spus? Şi apoi, există oare astfel de oameni pe care Ieremia *să-i fi zidit*, pentru ca să se poată spune despre el *să zideşti* [...]S-ar potrivi pentru Ieremia cuvântul *sădeşti*? Or, dacă raportăm aceste cuvinte la Domnul Hristos, ele nu fac nici o greutate tâlcuitorului, pentru că aici Ieremia simbolizează (sau prefigurează) pe Mântuitorul"[3].

11: Şi a fost cuvântul Domnului către mine, zicând: „Ce vezi tu, Ieremia?". Şi am răspuns: „Un toiag din lemn de migdal".

Semnul „este fără ocoliş, că toiagul este autoritatea preoţească ale cărei porunci nu sunt întotdeauna plăcute, dar sunt folositoare. De aceea i se porunceşte profetului să ia toiagul de nuc [sau migdal – n. n.], fiindcă fructul pomului amintit are scoarţa amară, coaja tare, dar sâmburele gustos, pentru ca, prin asemănare, profetul să ceară cele amare, dar curate, să nu se teamă a da pe faţă cele rele"[4].

12: Atunci Domnul mi-a zis: „Bine ai văzut, pentru că Eu am vegheat asupra cuvintelor Mele, ca să le săvârşesc".

„Versetele 11 şi 12 sunt construite pe jocul a două cuvinte: *migdal*, care în ebraică se numeşte *şaqed*[5], şi *veghe-*

---

[1] Sf. Grigorie de Nazianz, *Despre preoţie*, CXIV
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Isaia*, III, 4
[3] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, I, 6
[4] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, XLI, 2-3
[5] שקד

tor, care, în aceeaşi ebraică se cheamă *şoqued*[1] [în scrierea nevocalizată cele două cuvinte apărând identice – *şaqed* e forma de *pual*, termenul obişnuit pentru *migdal* fiind *luz* – n. n.]. Aşadar, migdalul, cel ce veghează cu nerăbdare să vină primăvara pentru a fi cel dintâi care înfloreşte (uneori, la sfârşitul lui ianuarie), devine simbol al lui Dumnezeu, Cel-pururea-veghetor"[2].

„În calitate de toiag de nuc (migdal) [...] are o fire pricinuitoare de nedormire [...]. Aşadar Hristos ni se înfăţişează pe Sine înţeles în chipul toiagului, ca Cel care a murit, S-a sculat şi S-a înălţat la cer şi a lărgit prin Duhul în mod spiritual inimile celor ce-L primesc pe El"[3].

13: Şi a fost cuvântul Domnului a doua oară către mine, zicând: „Ce vezi?" Şi am răspuns: „Un cazan pe foc; iar ciocul lui e spre miazănoapte".

„Nordul este un element de referinţă în întreaga carte: 3,18; 4,6; 6,1; 6,22 etc., fiindcă, pe Semiluna Fertilă[4], din punctul de vedere al israeliţilor, toţi invadatorii din zona Mesopotamiei (asirieni, babilonieni) veneau dinspre nord"[5].

„Ce altceva a însemnat cazanul clocotit dacă nu mintea iudeilor, înfuriată spre prigonire şi agitată de răutatea cumplită? Se spune că faţa [cazanului] este întoarsă spre miazănoapte, adică, dacă [evreul] nu s-ar fi pus în slujba duhului rău prin împietrirea sufletului, nu s-ar fi aprins de atâta răutate împotriva celor buni"[6].

14: Iar Domnul mi-a zis: „Dinspre miazănoapte se vor stârni relele pentru toţi locuitorii ţării.

Nevoitorul, „veghind mereu, aşadar, atent şi arzător, să observe şireteniile diavolului şi să vadă totdeauna de unde

---

[1] שקד
[2] BBVA, p. 969
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, V, 4, *Despre Iacob*
[4] Arcul de pământ dintre Nil, Tigru şi Eufrat.
[5] SEP 6/I, p. 337
[6] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, II, 12

vine ispita, de unde dă năvală vrăjmaşul, de unde se furişează inamicul"[1].

„Că *miazănoaptea* este luată drept puterile potrivnice este clar din textul: *Dinspre faţa miazănoaptei vor arde relele*"[2].

15: Că, iată, Eu chem laolaltă toate regatele din miazănoaptea pământului, zice Domnul; şi ele vor veni şi fiecare îşi va pune tronul la intrarea porţilor Ierusalimului şi-mpotriva tuturor zidurilor dimprejurul lui şi-mpotriva tuturor cetăţilor lui Iuda.

„Tronurile cuceritorilor puse în faţa porţilor cetăţii ar putea sugera o scenă de judecată, unde învingătorii hotărăsc soarta celor învinşi. Aici pare a fi însă mai degrabă o imagine a asediului"[3].

16: Şi Eu întru judecată le voi grăi despre toate răutăţile lor, de vreme ce ele M-au părăsit şi au adus jertfe unor dumnezei străini şi s-au închinat la lucrurile mâinilor lor.

„Mânia lui Dumnezeu, aducătoare de pedeapsă, e provocată în principal de aplecarea Iudeilor spre idolatrie; pe păgâni i-au preferat, de păgâni vor fi chinuiţi"[4].

„Diavolul este şi a fost întotdeauna călăul şi cel care umple de chinuri, spre deosebire de Dumnezeu. Astfel, cei ce nu umblă în căile cele drepte ale lui Dumnezeu ajung pe mâna lui [...].

Aceasta înseamnă că păcătoşii sunt lăsaţi pe mâna diavolului, care îi chinuie, pentru ca ei să se poată întoarce la Dumnezeu. Ieremia spune; *Ce vezi tu? Şi eu am răspuns: Văd un cazan clocotind...* Mare milă! Mare taină! Iată, bucăţi de carne sunt aruncate în cazan, pentru ca inima

---

[1] Origen, *Omilii la Exod*, IX, 4

[2] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, XIV, 290

[3] SEP 6/I, pp. 337-338

[4] BBVA, p. 969

omului să se topească şi să învețe să-L cunoască pe Domnul"[1].

17: Dar tu încinge-ţi mijlocul şi ridică-te şi grăieşte-le toate câte Eu îţi voi porunci; nu te teme de faţa lor, nici nu te înfricoşa înainte-le, căci cu tine sunt Eu ca să te scap, zice Domnul.

18: Iată, Eu te-am aşezat astăzi ca pe o cetate tare şi ca pe un zid de aramă, puternic în faţa tuturor regilor lui Iuda şi a principilor lui şi a poporului ţării.

Îl întăreşte, „căci aveau[2] de înfruntat un popor neruşinat, iute la mânie şi însetat de sânge proorocesc şi cugetând mereu ucideri de sfinţi şi atunci, pe bună dreptate, profeţii aveau nevoie de multă putere, astfel încât să nu fie vătămată negrăita lor tărie"[3].

19: Ei se vor lupta împotrivă-ţi, dar nicicum nu vor putea să te biruie, căci cu tine sunt Eu ca să te scap, zice Domnul".

Dumnezeu „Tatăl, vorbind către Ieremia, spune că-l va pune stâlp de aramă şi zid; pe Ieremia l-a pus stâlp unui singur neam"[4], iudeilor. „Domnul Dumnezeu spune aceasta proorocilor Lui [...], pentru ca ei să nu se teamă până la sfârşit, să nu şovăie dacă poporul îi ocărăşte, ci prin puterea privirilor lor să poată risipi toată împotrivirea celor ce strigă la ei"[5].

CAPITOLUL 2 – *Israel nerecunoscător şi pedepsit*

1: Şi s-a făcut cuvântul Domnului către mine, zicând: „Du-te şi strigă acestea în urechile Ierusalimului:

---

[1] Fer. Ieronim, *Omilii 1-59 la Psalmi*, XXXIV - *apud* VSP, p. 390
[2] Profeţii.
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Isaia*, I, 1
[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LXV, 2
[5] Fer. Ieronim, *Epistole*, LXVI - *apud* VSP, p. 390

„Acest verset, omis în versiunea *Septuagintei* (ediţia Rahlfs), este preluat din Textul Masoretic"[1].

2: Acestea zice Domnul: Adusu-Mi-am aminte de duioşia tinereţii tale şi de iubirea logodirii tale în a-L urma pe Sfântul lui Israel, zice Domnul.

Duioşia: „literal: *mila*; sentimentul uneori matern pe care o femeie îl are pentru bărbatul iubit"[2].

3: Sfânt Îi este Israel Domnului, pârga roadelor Lui; toţi cei ce-o mănâncă fi-vor vinovaţi, rele vor veni asupră-le, zice Domnul.

Sfânt „are sensul primar de *separat*, *total deosebit*; aplicat lui Dumnezeu, se referă la transcendenţa Lui absolută (*Cel cu totul altul*); unei alte fiinţe sau unui lucru i se poate aplica numai în relaţie cu Dumnezeu: aici, Israel e *sfânt* pentru că Dumnezeu Şi l-a *pus deoparte* pentru Sine"[3].

„*Roade ale lui Dumnezeu* sunt şi neamurile întoarse la credinţă mai târziu. Dar, pentru că Israel a crezut în Dumnezeu mai înainte, cu îndreptăţire profetul l-a numit pârga roadelor Lui"[4].

4: Auziţi cuvântul Domnului, voi, casa lui Iacob, voi, întreaga seminţie a casei lui Israel!

5: Acestea zice Domnul: Ce greşală au aflat în Mine părinţii voştri de s-au îndepărtat de Mine şi s-au luat după deşertăciuni şi s-au făcut netrebnici?;

6: şi n-au zis: «Unde este Domnul, Cel ce ne-a scos din ţara Egiptului, Cel ce ne-a călăuzit în pustie, în pământ uscat şi neumblat, în pământ lipsit de apă şi de roadă, în pământ pe care nimeni n-a umblat vreodată şi pe care nici un om n-a locuit?».

„Socotesc pe drept cuvânt că se abat de la tot sfatul bun cei ce, depărtându-se de la slujirea lui Dumnezeu, slu-

---

[1] BBVA, p. 970
[2] BBVA, p. 970
[3] SEP 6/I, p. 340
[4] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, XI, 1

jesc zidirii în locul Ziditorului şi Făcătorului sau, coborând la o rătăcire încă şi mai ruşinoasă se închină lucrurilor mâinilor lor. Căci doar le era uşor, dacă ar fi voit să cugete drept, să vadă frumuseţea firii negrăite şi mai presus de toate din podoaba zidirii şi să înţeleagă pe Orânduitorul, Cârmuitorul şi Făcătorul întregii lumi din buna întocmire a fâpturilor"[1].

7: Dar Eu v-am dus în Ţara-cea-Verde ca să-i mâncaţi roadele şi bunătăţile; voi aţi intrat şi Mi-aţi pângărit pământul, iar moştenirea Mi-aţi făcut-o urâciune.

Ţara-cea-Verde: „literal: *karmel*, cuvânt ebraic care înseamnă *ţinut verde* şi care a dat numele Muntelui Carmel"[2].

8: Preoţii n-au zis: «Unde este Domnul?». Cei ce aveau în mână Legea nu M-au cunoscut; păstorii, şi ei, s-au răzvrătit împotrivă-Mi, iar profeţii au profeţit prin Baal şi după lucruri netrebnice au umblat.

9: Pentru aceasta Eu încă Mă voi judeca cu voi, zice Domnul; şi cu fiii fiilor voştri Mă voi judeca.

„Pretutindeni în Scripturi se poate vedea acest stil figurat care este impresionant şi vrednic de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Căci se arată negrăita Lui bunătate, fiindcă se coboară într-atât încât să se judece cu oamenii"[3].

10: Treceţi în insulele Chitim şi vedeţi, trimiteţi în Chedar, cu de-amănuntul cercetaţi şi vedeţi de s-a petrecut acolo ceva asemănător cu acestea,

Chitim: „localitate în Cipru; nume al Ciprului; termen generic pentru universul insular al Mediteranei.

Chedar: pustiu locuit de triburi nomade"[4].

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, VI

[2] BBVA, p. 970

[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 49, 1

[4] BBVA, p. 970

11: dacă păgânii şi-au schimbat dumnezeii – măcar că aceia nu sunt dumnezei – în timp ce poporul Meu şi-a dat mărirea în schimbul celor ce sunt netrebnici.

Adeseori, pentru a-i îndrepta pe iudei, Dumnezeu le dă exemple de la păgâni[1], aceia părând în unele epoci mai puţin rătăciţi de la Adevăr.

„Arată că legea nu este împovărătoare şi că măsura pe care o cere de la oameni este uşor şi animalelor să o împlinească, chiar celor mai fără de minte dintre ele. Dar va spune cineva că acelea au în firea lor faptul de a-şi recunoaşte stăpânul. Este cu putinţă ca cele împlinite prin fire de animale să fie împlinite şi de noi prin liberă alegere"[2].

12: Cerul însuşi s-a înspăimântat de acestea, cu mare-nfricoşare s-a îngrozit, zice Domnul.

„Ieremia vorbeşte chiar despre o încremenire a cerului la auzul cuvintelor nelegiuite ale poporului"[3].

Unele versiuni evocă aici şi pământul: „*Pământul s-a mirat şi s-a îngrozit.* Suspină pământul atunci când facem nedreptăţi cu roadele lui"[4].

„Profetul cheamă elementele cele fără simţire pentru a deplânge cu o jale comună greşelile"[5]. „Întreaga zidire se mişcă împreună cu Stăpânul pentru răzbunare împotriva celor care au păcătuit faţă de El. Căci după cum cerul se miră şi se cutremură faţă de încălcările legii neaşteptate ale poporului, când L-au părăsit pe Domnul (Matei 24, 29), la fel, când sunt îndeplinite păcatele celor apostaţi şi vine timpul răsplătirii, se spune că se mânie şi se ridică împreună cu urgia lui Dumnezeu"[6].

---

[1] Cf. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XVII, 7
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Isaia*, I, 3
[3] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, XIII
[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Iov*, XXXI, 17
[5] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 49, 8
[6] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, XIII, 269

„Oamenii, lăsând grija de a-şi plânge păcatele lor, au luat judecata de la Fiul şi se judecă şi se osândesc unii pe alţii, de pare că ar fi fără păcat. *Cerul s-a uimit de aceasta şi pământul s-a cutremurat.* Ei însă nu se ruşinează, ca nişte nesimţiţi"[1].

13: Două lucruri, şi rele, făcut-a poporul Meu: ei M-au părăsit pe Mine, izvorul apei celei vii, şi şi-au săpat fântâni surpate, care nu pot să ţină apă.

Fericitul Augustin „invocă versetul în legătură cu ereticii, care-şi pun credinţa în *rezervoare sparte* (*Scrisori* 121). Tot în cheie antieretică este interpretat versetul de către Lactanţiu (*Instituţii divine* 4,30) şi Ciprian (*Scrisori* 69,1)"[2].

„Sau nu săvârşim, cum zic Scripturile, păcatul îndoit, asemenea necredincioşilor, neştiind prin ce ne ispitim[3] sau chiar justificându-ne pe noi înşine şi socotind că vedem, dar în realitate nevăzând?"[4]. „S-au lepădat de Dumnezeu şi s-au au întors către idoli, închinându-se acestora, după cum arată şi Ieremia Proorocul. Căci fântânile sparte sunt, aici, chipurile cioplite şi idolii"[5].

Este şi o anticipare a Botezului: „Noi am crezut şi cunoaştem că Botezul acela, pe care l-a vestit [profetul] de mai înainte, este singurul care poate curăţi pe cei ce se pocăiesc şi că el este *apa vieţii*"[6].

Ereticii, însă, „deşi nu poate fi decât un singur botez, se cred demni să boteze, promit binefacerea apei vii şi mântuitoare, după ce au părăsit izvorul vieţii. În felul acesta, oamenii nu se spală, ci mai rău se murdăresc, nu se curăţesc de păcate, ci dimpotrivă şi le înmulţesc. O asemenea naştere n-

---

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele despre dragoste*, 254
[2] SEP 6/I, p. 342
[3] Ignorându-ne păcatul.
[4] Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VIII, 4
[5] Sf. Afraat Sirianul, *Omilii - apud* VSP, p. 393
[6] Sf. Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, I, XIV

aduce fii lui Dumnezeu, ci diavolului. Născuţi din minciună, nu primesc făgăduiala adevărului. Rod al perfidiei, pierd graţia credinţei. Nu pot veni la răsplata păcii cei care au rupt pacea Domnului din nebunia dezbinării"[1].

„Prin cuvântul proorocului îi ceartă pe unii care, după primirea învăţăturii prin lege, s-au îndreptat fără pricepere spre alţi învăţători şi s-au aplecat spre învăţăturile şi poruncile oamenilor"[2].

„Căci cultul cu nume mincinoase e ca un puţ surpat, fiindcă nu poate scoate cineva din el cuvântul în stare să dea viaţă. Izvor al vieţii adevărate nu e decât cunoştinţa nepătată despre Dumnezeu. Deci puţul este chipul cunoştinţei sădite în firea noastră"[3].

„*V-aţi înstrăinat înapoi.* Aceasta a fost adăugat de la Theodotion, ca o explicaţie la părăsire, adică înstrăinarea de Dumnezeu prin căderea spre mai rău. Căci după cum cel desăvârşit năzuieşte spre cele din faţa sa, la fel şi păcătosul face un pas înapoi, îndepărtându-se de Domnul, fiind prin aceasta pierdut"[4].

E prefigurată şi lepădarea unora de Hristos, „Însuşi Cuvântul cel Sfânt, Care este viu, enipostaziat, Împăratul ceresc, Fiul legitim, Care întotdeauna [este] cu Tatăl, Care a ieşit din Tatăl, strălucirea slavei, întipărirea ipostasului, imaginea Tatălui în adevăr, Cel ce şade pe acelaşi tron dimpreună cu Născătorul Său, Cel a Cărui împărăţie nu va avea sfârşit, Judecătorul viilor şi al morţilor, Cel ce este înţelepciune din înţelepciune, Cel ce este izvor din izvor"[5]. Dar, „dacă poporul idolatru este acuzat [...], este clar că cel care

---

[1] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, XI
[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, IV, 4, *Iarăşi despre patriarhul Iacob*
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, I, 8, *Iarăşi despre Moise*
[4] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia, Începutul cuvântului*, 17
[5] Epifanie al Salaminei, *Ancoratus*, 19

crede în Dumnezeu şi îşi adapă sufletul din credinţa în El prin dogmele mântuitoare, acela scoate apă cu veselie din izvoarele Mântuitorului"[1].

Scriptura Îl numeşte pe Dumnezeu *izvor al vieţii*: „Astfel, prin toate simţurile înţelegătoare hrăneşti pe ai Tăi, veselindu-i, Prea Iubitorule de suflet, Doamne, făcându-Te lor lumină, viaţă şi desfătarea mai presus de toate bunătăţile cele mai presus de fire"[2].

„De aceea trebuie să ne străduim să fi stat lângă izvor, ca să nu ni se potrivească şi nouă ce s-a spus: *M-au părăsit pe Mine, izvorul apei care este vie*"[3].

Sunt vizaţi şi ereticii: „Deşi nu poate fi decât un Botez, ei se cred demni să boteze, promit binefacerea apei vii şi mântuitoare, după ce au părăsit izvorul vieţii. În felul acesta, oamenii nu se spală, ci mai rău se murdăresc, nu se curăţesc de păcate, ci dimpotrivă şi le înmulţesc. O asemenea naştere n-aduce fii lui Dumnezeu, ci diavolului. Născuţi din minciună, nu primesc făgăduiala adevărului. Rod al perfidiei, pierd graţia credinţei. Nu pot veni la răsplata păcii cei ce au rupt pacea Domnului din nebunia dezbinării"[4].

Au părăsit *izvorul apei celei vii*, „atunci când trebuiau să recunoască cu că Tatăl e Dumnezeu, Fiul e Dumnezeu şi Duhul Sfânt e Dumnezeu, după cum ne-au învăţat dumnezeieştile cuvinte şi cei care au scos din ele cea mai înaltă înţelepciune"[5].

14: Este oare Israel un rob născut printre casnici?; de ce a devenit el o pradă?

15: Leii au răcnit asupră-i şi glasul şi l-au ridicat cei ce i-au prefăcut pământul în pustiu şi cetăţile i le-au surpat, ca să nu poată fi locuite.

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, XII, 253
[2] Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, 64
[3] Origen, *Adnotări la Geneză*, 59
[4] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, XI
[5] Sf. Vasile cel Mare, *Scrisori*, 8, 2

Leii „simbolizează aici noile mari puteri care domină zona, Babilonul şi Egiptul, Asiria fiind simbolizată în textele anterioare de *leu* (Isaia 5,29-30)"[1].

16: Chiar şi fiii Memfisului şi ai Tafnei te-au cunoscut şi te-au batjocorit.

Te-au batjocorit: „Ebraică: *te-au ras pe cap*. Aluzie la invaziile egiptene din 608-605"[2].

17: Oare nu faptul că M-ai părăsit ţi-a adus acestea? zice Domnul, Dumnezeul tău.

18: Şi acum, ce ai tu de-a face cu calea Egiptului, să bei tu apă din Nil? şi ce ai tu de-a face cu calea Asirienilor, ca să bei tu apă din Râuri?

Din Nil: „textual: *apa Ghihonului*. După toate probabilităţile, acesta era numele unui braţ din Delta Nilului. *Râuri*: Eufratul şi afluenţii lui"[3].

„Arată vrăjmaşului răbdarea ta şi starea ta probată în cele mici, ca să nu ceară de la tine cele mari. Dreptar să-ţi fie ţie aceste mici, ca prin ele să surpi pe potrivnicul; ca să nu uneltească şi să-ţi sape curse mari"[4]. Suntem târâţi în Egiptul inteligibil şi prin neglijarea luptelor celor mărunte, dar şi prin angajarea în lupte pentru care nu suntem pregătiţi.

19: Lepădarea ta de credinţă te va certa şi răutatea ta îţi va fi mustrare; cunoaşte dar şi vezi că amară ţi-a fost lepădarea de Mine, zice Domnul, Dumnezeul tău, şi că nici o plăcere n-am aflat Eu în tine, zice Domnul, Dumnezeul tău.

„De ce am căzut în toată starea aceasta vrednică de plâns? Nu din pricina mândriei noastre? Nu pentru că ţinem la voia noastră cea rea? Nu pentru că stăpâneşte în noi amărăciunea voii noastre? Dar de unde? Nu a fost zidit omul întru toată desfătarea, întru toată bucuria, întru toată odihna,

---

[1] SEP 6/I, p. 343
[2] BBVA, p. 971
[3] BBVA, p. 971
[4] Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoinţă*, XXVI

întru toată slava? Nu era în rai? I s-a poruncit: să nu faci aceasta! Şi a făcut. Vezi mândria? Vezi tăria cerbiciei? Vezi nesupunerea? De aceea, Dumnezeu văzând această neruşinare, zice: Acesta e nebun, acesta nu ştie să se bucure. De nu va cunoaşte zile rele, va pieri cu desăvârşire. Căci, de nu va învăţa ce este necazul, nu va afla ce este odihna. [...]

A fost predat deci iubirii de sine şi voilor sale, ca să-şi zdrobească oasele sale, ca să înveţe să nu se bizuie pe sine, ci să asculte de porunca lui Dumnezeu, ca aceste urmări nenorocite ale neascultării lui să-l înveţe odihna ascultării, cum zice prin proorocul: *Te va învăţa pe tine neascultarea ta*"[1].

„Ar fi trebuit ca iudeii să-L creadă pe cuvânt înainte de împlinirea ameninţărilor; dar pentru că erau atât de nesimţiţi, că nu credeau în îndemnurile şi sfaturile Lui, de aceea îngăduie să fie instruiţi prin fapte, ca aşa să-i redobândească iarăşi"[2].

Însă „şi părăsirea lui Dumnezeu este un chip al proniei. Când este dispreţuită pronia aceasta şi grija Lui, atunci Dumnezeu se îndepărtează puţin de noi şi ne părăseşte pentru ca atunci, după ce lenea va fi lepădată, cei mai slabi să devină mai sârguitori"[3].

20: Că de mult ţi-ai sfărâmat tu jugul şi ţi-ai rupt legăturile şi ai zis: «Nu pe Tine Te voi sluji, ci mă voi duce pe tot dealul înalt şi sub tot copacul umbros: acolo mă voi răsfăţa întru desfrâul meu!»...

„Idolatria (practicată pe înălţimi şi-n crânguri) era socotită adulter (faţă de Dumnezeu), dar şi desfrâu (sacru) în înţelesul propriu al cuvântului"[4].

Hristos ne îndeamnă să luăm jugul Său (Matei 11,29-30). „Cu toate acestea, ei nu au luat asupra lor jugul, din

---

[1] Ava Dorotei, *Felurite învăţături*, I, 8
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăinţă*, I
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 12, 1
[4] BBVA, p. 971

pricina cerbiciei lor. Însă nu numai că nu au primit să şi-l asume, dar încă l-au şi rupt şi l-au sfărâmat"[1].

21: Eu totuşi te-am sădit pe tine viţă roditoare, în tot adevărul soiului bun; cum de Mi te-ai schimbat în amărăciune, tu, viţă străină?

„Origen, în omilia a doua, care tratează doar Ieremia 2,21-22, se ocupă de originea păcatului şi a morţii: Dumnezeu a creat totul desăvârşit, dar omul a creat pentru sine răul şi păcatul, la fel cum via roditoare, de soi bun, ajunge să fie schimbată în amărăciune. Chipul lui Dumnezeu, cu care a fost creat omul, poate fi iarăşi transformat din chip pământesc în chipul ceresc doar prin pocăinţă. Aceeaşi idee, a legăturii dintre rău şi voinţa omului revine constant în comentariile patristice la verset: între alţii, la Fulgenţiu, *Scrisoare către Monimus* 1,3-4, Chiril al Ierusalimului, *Cateheze* 2,1 şi 4,19. Pentru Augustin, Iisus este *viţa adevărată* despre care vorbeşte Ieremia (*Despre Evanghelia după Ioan* 80,1)"[2].

„Deseori Scriptura îl numeşte pe Israel *vie*"[3]. „Aceasta mai întâi a înflorit, dar în cele din urmă a fost neîngrijită pentru că s-a transformat în aguridă şi i-a fost îndepărtat gardul şi s-a făcut spre pradă celor ce treceau"[4].

Sau, „viţa este sufletul, de la care se cere rodirea vrednică de sădirea de la început şi de cultivarea de către Dumnezeu"[5].

„Greu lucru este păcatul, iar călcarea de lege este o boală prea cumplită a sufletului. Păcatul taie nu numai nervii sufletului, dar este pricinuitorul focului veşnic. Păcatul este

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Împotriva creştinilor iudaizanţi*, I - *apud* VSP, p. 394

[2] SEP 6/I, p. 344

[3] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia, Începutul cuvântului*, 20

[4] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, VII, 205

[5] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia, Începutul cuvântului*, 21

un rău, săvârşit prin libera voinţă a omului, odraslă a intenţiei. Profetul o spune lămurit că păcătuim prin propria noastră voinţă [...]. Sadul este bun, dar fructul rău. Răul provine din libera voinţă. Săditorul n-are nici o vină. Via, însă, prin foc se va arde, pentru că a fost sădită spre a aduce rod bun, dar, prin libera voinţă, a făcut rod rău"[1].

22: Chiar de te vei spăla cu sodă şi te vei scălda în clăbuc de săpun, tot spurcată eşti în faţa Mea prin nedreptăţile tale, zice Domnul.

„Origen (*ad. loc.*): unele păcate se curăţă prin cuvântul-nitriu, altele prin cuvântul-iarbă (săpun), dar sunt unele care nu se curăţă decât prin *ardere*, prin cauterizare, prin acţiunea radicală a Cuvântului-foc. Trimite şi la Isaia 4,4. În Noul Testament, aminteşte el, Iisus botează cu Duhul Sfânt şi cu foc"[2].

„Cele în Hristos sunt zidire nouă, după Scripturi. Iar prin cel întinat şi pătat trebuie înţeles Israel, care n-a primit curăţirea prin Hristos"[3].

23: Cum oare ai să spui: «Nu m-am pângărit şi după Baal n-am alergat»?... Vezi-ţi urmele prin mulţimea bărbaţilor şi cunoaşte ce-ai făcut: glasul ei în slavă a mugit,

24: căile şi le-a lăţit spre apa pustiei, dusă de vânt era-ntru pofta sufletului ei; iată că ea li s-a dat: cine oare o va întoarce? Nimeni care umblă după ea nu va osteni; când ea va fi umilită, ei o vor afla.

„În Textul Masoretic se continuă imaginea de la finalul versetului precedent: *măgăriţa sălbatică obişnuită cu pustiul, în pofta ei adulmecă vântul; rutul ei cine-l va domoli? Nimeni din cei ce o caută nu va osteni; în luna* [*împerecherii*] *ei o vor afla*"[4].

[1] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, II, 1
[2] SEP 6/I, p. 345
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, VII, *Despre Ruben*
[4] SEP 6/I, p. 345

„Duhurile rele nu se ostenesc căutând, atunci când doresc să provoace pierzania şi nu sunt izgonite prin dreptatea unui gând bun. Ele găsesc sufletul în stare de necurăţie, atunci când acela este stăpânit de gânduri murdare, şi îl îndreaptă uşor spre o lucrare păcătoasă"[1].

25: Întoarce-ţi piciorul din drumul zgrunţuros şi gâtlejul dinspre sete! Dar ea a zis: «Ca un bărbat mă voi purta!»..., că s-a iubit cu străini şi după ei s-a ţinut.

„Clement Alexandrinul subliniază imaginea biblică, frecventă în Vechiul Testament, a idolatriei ca formă de adulter.

Tot adulter este şi erezia, care constă în renunţarea la *cunoaşterea/gnoza bisericească şi adevărată şi la opinia* (*doxa*) *despre Dumnezeu* (*Stromate* 6,16)"[2].

26: Precum se ruşinează hoţul când e prins, aşa se vor ruşina fiii lui Israel, ei şi regii lor şi dregătorii lor şi preoţii lor şi profeţii lor.

27: Că i-au zis unei bucăţi de lemn: «Tu eşti tatăl meu!», şi unei pietre: «Tu m-ai născut!». Şi Mie Mi-au întors spatele, nu faţa; dar în vremea necazului lor vor zice: «Scoală-Te şi scapă-ne!».

„Unii s-au închinat făpturii în locul Făcătorului (Romani 1, 35) şi au cutezat să spună lemnului: *Tu eşti tatăl meu*, şi pietrei: *Tu m-ai născut*, căci nenorociţii au alunecat spre o aşa de mare nepricepere încât au atribuit materiilor lipsite de simţire numirea de dumnezei şi slava negrăită a fiinţei mai presus de toate"[3].

„Se arată prin aceasta că ei nu se vor întoarce la Domnul cu pocăinţă ci, în împietrirea inimilor lor, lui Dumnezeu Îi vor întoarce spatele şi Îl vor umple de ocări"[4].

---

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, II, VIII, 20

[2] SEP 6/I, p. 345

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, XI

[4] Fer. Ieronim, *Epistole*, CXXII - *apud* VSP, p. 394

„Aşadar, n-au văzut slava lui Hristos cei ce şi-au întors ochii înţelegerii de la El"[1].

28: Unde sunt dumnezeii tăi pe care tu ţi i-ai făcut? Oare ei se vor scula şi te vor scăpa la vremea necazului? Câte cetăţi, atâţia dumnezei aveai, o, Iudo, şi câte răspântii în Ierusalim, atâtea jertfe lui Baal.

„Chiar şi după construirea Templului de către Solomon, sanctuarele din provincie au subzistat până la reforma regelui Iosia (640-609 î. Hr.), când au fost interzise pentru că riscau oricând să alunece în idolatrie, fiind mai puţin controlabile"[2].

29: De ce-Mi vorbiţi voi Mie? Voi toţi v-aţi purtat ca nişte păgâni şi voi toţi v-aţi nelegiuit împotriva Mea, zice Domnul.

30: Zadarnic i-am lovit pe fiii voştri: învăţătură n-aţi primit; pe profeţii voştri i-a mâncat sabie de leu nimicitor: nu v-aţi înfricoşat.

„*Sabia*: Textul Masoretic are *Sabia voastră* – ceea ce coincide cu reproşurile frecvente aduse poporului că refuză să-i asculte pe profeţii adevăraţi, ba chiar îi prigoneşte. Viaţa lui Ieremia ilustrează acest lucru"[3].

O enumerare a nenorocirilor abătute, în istoria de până la Ieremia, peste Israel: „Au fost duşi robi în Egipt, unde au robit vreme de 225 de ani. Apoi, canaaniţii i-au făcut robi de asemenea, în vremea lui Barac şi a Deborei. Moabiţii s-au înstăpânit asupra lor, în zilele lui Iehud, iar amoniţii în zilele lui Ieftae. Tot aşa şi filistenii, în zilele lui Samson şi în zilele lui Eli sau în cele ale lui Samuel; edomiţii i-au cucerit în zilele lui Ahab, iar asirienii, în zilele lui Iezechia. Regele Babilonului i-a dezrădăcinat şi i-a risipit; şi nici după ce acesta i-a urmărit şi împilat pretutindeni, ei tot nu s-au

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, *Despre cele trei semne săvârşite prin Moise*, I
[2] SEP 6/I, p. 346
[3] SEP 6/I, p. 346

schimbat şi nu s-au întors de la fărădelegile lor: *În zadar am bătut pe copiii voştri, că n-au primit învăţătură*"[1].

31: Auziţi cuvântul Domnului! Acestea zice Domnul: I-am fost oare Eu lui Israel pustietate sau pământ înţelenit? De ce oare a zis poporul Meu: «Nu vom mai avea stăpân şi la Tine nu vom mai veni»?

„Ceea ce spune aceasta este: nu am fost fără rod pentru voi. Nu v-am arătat mii de bunătăţi? Nu am schimbat însăşi firea pentru voi? Şi elementele nu le-am supus ascultării voastre? Nu v-am dat o vieţuire liberă de ostenelile omeneşti? De aceea zice: *Pustiu am fost Eu oare pentru casa lui Israel?* Adică, nu am adus mii de roade? Eliberarea din Egipt, slobozirea de barbari, dovezile minunilor, petrecerea în pustie, moştenirea Palestinei, stăpânirea asupra neamurilor, neîncetatele biruinţe, minunile cele străine, necontenitele semne, bogăţia roadelor pământului, creşterea neamului vostru, slava lui pretutindeni în lume şi altele mii. De aceea a adăugat: *Sau am fost Eu pentru voi ţarină nelucrată?*"[2].

32: Oare-şi va uita mireasa podoaba şi fecioara tulpanul de la gât? Dar poporul Meu M-a uitat în zile fără număr.

„După Ieronim, profetul se referă aici la Fecioara Maria (*Împotriva lui Iovinian* 1,32)"[3].

În altă variantă: *Mireasa nu-şi uită niciodată podoaba, nici fecioara nu-şi uită centura sânilor ei.*

Într-o interpretare, aceste cuvinte înseamnă: „Să nu cedăm şi să nu slăbim centura castităţii, rătăcindu-ne în distracţii. Căci pe bună dreptate prin *sâni* se desemnează raţiunea şi gândurile noastre, iar prin *centura sânilor* se înţelege centura care menţine şi dă tărie sufletului în orien-

---

[1] Sf. Afraat Sirianul, *Omilii - apud* VSP, p. 395
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 113, 1
[3] SEP 6/I, p. 347

tarea lui către castitate, se înţelege dragostea faţă de Hristos"[1].

33: Ce fel de bine vei mai folosi în căile tale încât să cauţi iubire? Peste putinţă! Ci tu mai mult ţi-ai sporit răutatea în mersul spurcat al căilor tale.

34: În mâinile tale s-a găsit sânge de suflete nevinovate; nu în scorburi i-am aflat, ci în fiece stejar.

35: Şi totuşi ai zis: «Nevinovat sunt, deci întoarcă-se mânia Lui dinspre mine»...

36: Iată, Eu Mă judec cu tine în timp ce tu zici: «N-am păcătuit». De vreme ce fără ruşine ai mers atât de departe-n căile tale, ruşinat vei fi din partea Egiptului aşa cum ruşinat ai fost dinspre Asiria.

„Schimbarea căilor (Textul Masoretic) sau reluarea lor (*Septuaginta*) se referă la febrilitatea cu care Israel, în ciuda avertismentelor profetice, caută alianţe cu marile puteri vecine"[2].

37: Că tu şi de aici vei ieşi cu mâinile deasupra capului; căci Domnul ţi-a îndepărtat nădejdea şi nici un spor nu vei avea într-însa.

„Dumnezeu dispreţuieşte modul în care poporul a înţeles să se protejeze punându-şi toată încrederea în alianţele cu străinii"[3].

CAPITOLUL 3 – *Necredinţa lui Iuda. Chemarea lui Israel. Din nou în Sion. Întoarcerea lui Israel la Domnul*

1: Dacă un bărbat îi dă drumul femeii sale şi ea va pleca de la el şi va deveni femeia unui alt bărbat, oare se va mai întoarce ea la el? Oare nu va fi femeia aceea cu

---

[1] Metodiu de Olimp, *Banchetul*, IV, 6

[2] SEP 6/I, p. 347

[3] SEP 6/I, p. 348

totul pângărită? Dar tu te-ai destrăbălat cu droaie de ciobani şi te-ai întors la Mine, zice Domnul.

„Potrivit Legii date de Moise (Deuteronom 24, 1-4), femeia repudiată de soţul ei şi recăsătorită cu un altul nu se mai putea întoarce la primul. Iuda nu fusese repudiat, dar devenise infidel prin repetate desfrânări idolatre"[1].

„Trebuie să înţelegem cât de greu este păcatul, atunci când nu ne îndreptăm nici după greşeală, deşi ni se oferă ca ajutor atâta milostivire. Şi cum vor găsi iertare cei păcătoşi la Acela Care nu încetează să-i cheme chiar şi după săvârşirea păcatului?"[2].

„Cuvântul ne indică şi trista soartă a sinagogii iudaice pe care, pentru că a curvit cu mulţi păstori, precum s-a scris, n-a primit-o în comuniune duhovnicească Hristos"[3].

2: Ridică-ţi ochii-n cătătură dreaptă şi vezi unde nu te-ai pângărit. Le-ai stat pe dunga drumului ca o cioară-n pustie şi-ai spurcat pământul cu desfrânările şi răutăţile tale.

3: Droaie de ciobani ţi-ai strâns ca să te-mpiedici de ei; chipul ţi s-a făcut de târfă, tuturor neruşinată te-ai făcut.

„Un astfel de suflet care, lipsit de unirea cu duhul, se dedică cu totul simţirii cărnii şi dorinţelor trupeşti, ca înstrăinat, fără ruşine de Dumnezeu, va auzi"[4] rostite către el cuvintele lui Dumnezeu spuse prin Ieremia. „Pentru că un suflet, când a fost silit să-şi piardă orice ruşine, cade în nesimţire; nu-l mai împiedică nici cuvintele blajine, nici ameninţările, şi nu-l mai mişcă nici binefacerile lui Dum-

---

[1] BBVA, p. 972

[2] Sf. Grigorie cel Mare, *Cartea regulei pastorale*, XXVIII - *apud* VSP, p. 395

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XII

[4] Origen, *Omilii la Geneză*, I, 15

nezeu, ci ajunge mult mai rău decât cetatea pe care o mustra profetul"[1].

„Amanţii[2] de care vorbeşte sunt diavolul şi îngerii săi, aceia care inventează diferite mijloace pentru a se apropia şi murdări frumuseţea lui[3] spirituală şi pentru a întuneca perspicacitatea raţiunii noastre; aceia ard de dorinţa de a se apropia de orice suflet logodit cu Domnul"[4].

„*Fruntea ţi-a devenit ca a unei prostituate şi n-ai vrut să roşeşti.* Sau, desigur, frunte bătucită este cea obişnuită cu activităţile lumeşti pentru că, după cum sunt unii care pun liniştea lor mai presus de toate răsplăţile şi onorurile lumii, tot aşa sunt alţii care, pentru a părea că înseamnă ceva în această lume, asudă de eforturi pământeşti, se obosesc cu plăcere"[5].

4: Oare nu M-ai chemat pe Mine ca pe unul de-al casei, tată şi-ndrumător al fecioriei tale?

„Luarea în râs este o mustrare defăimătoare. Şi de acest ajutor se foloseşte dumnezeiescul Pedagog [...]. După ce cu dibăcie a insultat-o pe fecioară, numind-o desfrânată, iarăşi revine, îndemnând-o la cuminţenie"[6].

5: Oare [mânia Domnului] în veac va rămâne? sau o să ţină ea la nesfârşit? Iată, atâtea rele ai vorbit şi-n marginea puterii le-ai făcut!"

„*Oare va rămânea ea*: *New English Translation of the Septuagint*, 2000, Oxford – presupune că pronumele se referă la *fecioria* de mai sus. Totuşi, majoritatea traducătorilor consideră că referentul este aici *mânia* divină"[7].

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoţie*, 4
[2] Droaia de ciobani.
[3] A sufletului.
[4] Metodiu de Olimp, *Banchetul*, VI, 1
[5] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, X, 16
[6] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, 81, 1
[7] SEP 6/I, p. 349

6: Şi a zis Domnul către mine în zilele regelui Iosia: „Ai văzut ce Mi-a făcut Mie casa lui Israel?: S-au dus pe tot muntele înalt şi sub tot copacul umbros şi s-au destrăbălat acolo.

„După Origen (*ad. loc.*), Israel care *s-a dus pe tot muntele înalt* prefigurează mândria şi aroganţa fariseului din Evanghelie (Luca 18,11-12). De asemenea, Origen atrage atenţia asupra faptului că Dumnezeu este deopotrivă blând şi aspru. Dacă n-ar fi şi aspru, spune Alexandrinul, nu i-am remarca blândeţea; iar dacă ar fi doar aspru, am deznădăjdui foarte repede din pricina păcatelor noastre. ♦ Pentru Grigorie de Nazianz desfrânarea nu denumeşte doar păcatul trupesc, ci orice păcat sufletesc, ducând la *înşelarea* lui Dumnezeu. Poţi fi curat la trup, dar să-ţi prostituezi sufletul, ceea ce este mult mai grav (*Cuvântări* 37,19). Aceeaşi interpretare la Ioan Casian, care identifică desfrânarea cu idolatria şi superstiţiile (*Convorbiri* 2,14,11)"[1].

7: Şi după ce ea a săvârşit toate faptele acestea desfrânate, Eu am zis: - Întoarce-te din nou la Mine! Dar ea nu s-a întors. Iar necredinciosul Iuda a văzut necredincioşia ei.

„Triburile[2] Iuda şi Israel sunt văzute ca două surori, fiice ale aceluiaşi Părinte, care s-au dedat desfrânării. Tema va fi reluată de Iezechiel în capitolul 23"[3].

Dumnezeu, „dacă cere şi doreşte ca sufletul tău să se lipească de El, dacă te păzeşte de păcat, dacă te mustră, dacă te acuză, dacă se indignează, dacă se mânie şi foloseşte faţă de tine ceva ce seamănă cu gelozia[4], recunoaşte că El are

---

[1] SEP 6/I, pp. 349-350

[2] Mai bine zis, *popoarele*, regatul Iuda cuprinzând două triburi, iar Israel pe celelalte zece (aceasta fiind o simplificare, în fapt fiind mai greu de delimitat cele 12 triburi după schisma din vremea lui Roboam).

[3] BBVA, p. 972

[4] În ce ne priveşte, avem oroare de această patimă, poate mai mult decât faţă de oricare alta; aceasta şi din cauză că resorturile ei ne

pentru tine nădejdea mântuirii"[1]. Ne spune Dumnezeu: „Nu sunt Eu, oare, Acela Care strig şi grăiesc prin profeţi: *Şi am spus după ce ea a făcut desfrânare: După toate acestea, întoarce-te la mine! – şi nu s-a întors*? Cer, oare, altceva decât să o curme odată cu păcatul şi să se oprească de la rele? Le mai cer Eu, oare, socoteală de păcatele trecute, când îi văd că vor să-şi schimbe viaţa? Nu!"[2].

„A păcătui este ceva omenesc, dar a stărui în păcate, asta nu mai e ceva omenesc, ci cu totul diavolesc. Iată că şi Dumnezeu, prin gura profetului Ieremia, mustră mai mult stăruinţa în păcat decât păcatul"[3].

8: Şi am văzut că (deşi am lepădat casa lui Israel cea răzvrătită şi din pricina tuturor răutăţilor ei am îndepărtat-o şi i-am dat la mână carte de despărţire), necredincioasa Iuda nu s-a temut, ci s-a dus să se destrăbăleze şi ea.

„*Carte de despărţire*: aluzie la căderea Samariei şi deportarea populaţiei în Asiria (722/721 î. Hr.). ♦ Clement Alexandrinul citează versetul alături de alte versete din Scriptură care ne vorbesc despre *pedagogia* lui Dumnezeu. Dumnezeu îşi pedepseşte poporul tocmai pentru că-l iubeşte, altfel s-ar dezinteresa complet de el (*Pedagogul* 1,9). Aceeaşi idee la Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Matei* 74,3. ♦ Origen (*ad. loc.*) comentează: cartea de despărţire dată lui Israel duce inevitabil la retragerea lui Dum-

---

scapă. Astfel, deşi îi vedem manifestările, gelozia ne pare o pornire cu totul iraţională. Acesta e motivul pentru care şi evităm sistematic, în comentariile noastre, formularea *Dumnezeu gelos*, spre a nu atribui Divinităţii ceea ce ni se pare abominabil. Rareori am făcut concesii în acest sens. De regulă, am optat pentru *zelos*, ori am ocolit citatele cu pricina. Aici, Origen numeşte mânia lui Dumnezeu, în chip prudent, drept *ceva ce seamănă cu gelozia*. Locurile în care nu a fost la fel de prevăzător le-am ocolit ori le-am citat parţial.

[1] Origen, *Omilii la Exod*, VIII, 5

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XLIV, 2

[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvânt de sfătuire către Teodor cel căzut*, 15

nezeu din mijlocul lui Israel: nu mai există nici Templu, nici ritual liturgic, nici jertfe.

Descendenţa Domnului Iisus din seminţia lui Iuda (Evrei 7,14) este o dovadă a reabilitării pe care Dumnezeu i-a oferit-o. în destinul istoric al lui Iuda se reflectă atât dificultatea păstrării credinţei (Matei 24,12-13; Luca 18,8), cât şi alegerea suverană a lui Dumnezeu, *mulţi chemaţi, puţini aleşi* (Matei 20,16).

Dacă Dumnezeu l-a alungat până şi pe poporul legământului avraamic, nu va ezita să-l piardă pe credinciosul care se rupe de legământul cel nou"[1].

„Căci a fost aruncată ca una desfrânată şi dispreţuită ca foarte înstrăinată"[2].

„Iată, Milostivul Dumnezeu este dispreţuit, dar cheamă, Îşi deschide sânul milostivirii Sale celor care s-au întors cu spatele"[3].

9: Şi destrăbălarea ei s-a socotit ca o nimica; cu lemn şi cu piatră s-a desfrânat.

10: Şi-n ciuda tuturor acestor lucruri, casa cea răzvrătită a lui Iuda nu s-a întors la Mine din toată inima ei, ci-n spatele minciunii".

„Origen comentează: Profetul face de fapt referire la păcatele noastre; trebuie să învăţăm din greşelile lui Iuda atât severitatea lui Dumnezeu, cât şi îndelunga Lui răbdare"[4].

11: Şi Domnul mi-a zis: „Israel s-a îndreptăţit pe sine mai mult decât necredincioasa Iuda.

12: Du-te şi citeşte aceste cuvinte spre miazănoapte, şi vei zice: Întoarce-te la Mine, tu, casă a lui Israel, zice Domnul, şi faţa nu Mi-o voi pune împotriva voastră,

---

[1] SEP 6/I, p. 350

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, I, 7, *Iarăşi despre patriarhul Iacob*

[3] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, XII, 18

[4] SEP 6/I, pp. 350-351

că milostiv sunt Eu, zice Domnul; şi nu pe veci voi fi Eu mânios asupră-vă.

„Origen (*ad. loc.*) comentează: adevărata întoarcere la Dumnezeu constă în urmarea exemplului oamenilor drepţi din scrierile Vechiului Testament, precum şi urmarea învăţăturilor Noului Testament şi ale Apostolilor. Doar în felul acesta credinciosul nu va primi *carte de despărţire*"[1].

13: Cu toate acestea, cunoaşte-ţi nedreptatea, că adică te-ai pângărit împotriva Domnului Dumnezeului tău şi paşii ţi i-ai risipit către străini sub fiece copac umbros şi glasul Meu nu l-ai auzit, zice Domnul.

„*Străini*: aluzie la practicile idolatre ce se înmulţiseră în vremea regilor Manase şi Amon"[2]

14: Întoarceţi-vă, voi, fii îndepărtaţi, zice Domnul; că Eu voi domni asupra voastră şi vă voi lua: unul dintr-o cetate şi doi dintr-o familie, şi vă voi aduce în Sion.

15: Şi vă voi da păstori după inima Mea, iar ei vă vor păstori călăuzindu-vă cu ştiinţă.

„Augustin pune versetul în legătură cu ultima parte din Evanghelia după Ioan (21,15-17), episodul în care Iisus îi încredinţează lui Petru *oile Sale* spre păstorire (*Omilii* 46,23)"[3].

16: Şi va fi că dacă vă veţi înmulţi şi veţi creşte pe pământ, zice Domnul, în zilele acelea nu se va mai vorbi de chivotul legământului Sfântului lui Israel; el nu va mai veni în mintea nimănui, nici că va fi numit, nici că va fi cercetat, şi nici că altul se va mai face.

„Căci înlăturându-se pentru totdeauna jertfa cea în tipuri şi prin sânge, trebuie să se înlăture şi cortul, ridicându-se altul mai adevărat, adică Biserica"[4].

---

[1] SEP 6/I, p. 351

[2] SEP 6/I, p. 351

[3] SEP 6/I, p. 351

[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, II

17: În zilele acelea şi-n vremea aceea ei vor numi Ierusalimul «Tronul Domnului»; şi toate neamurile se vor aduna la el şi nu vor mai umbla după lăuntricele gânduri ale inimii lor celei rele.

„Veniţi, toate neamurile, să ne adunăm în Ierusalimul care nu va mai fi atacat din cauza fărădelegilor popoarelor!"[1].

18: În zilele acelea va veni casa lui Israel la casa lui Iuda şi ele împreună vor veni din ţinutul de miazănoapte şi din toate ţările vor veni la pământul pe care Eu l-am dat moştenire părinţilor lor".

„Israel şi Iuda au fost una în răzvrătire, vor fi una şi în restaurare. Sfârşitul exilului este formulat mai amplu în *Septuaginta*, nefiind limitat doar la o reîntoarcere din *ţinutul de la miazănoapte* (Textul Masoretic), ci *din toate ţările*"[2].

19: Şi am zis: „Aşa să fie, Doamne, căci [Tu ai zis]: În rânduiala copiilor te voi aşeza şi-ţi voi da pământ ales, moştenirea Atotţiitorului Dumnezeu al neamurilor. Şi am zis: Părinte Mă veţi chema şi de la Mine nu vă veţi întoarce.

20: Dar (vai!), aşa cum o femeie îşi înşeală ibovnicul, tot astfel M-a înşelat pe Mine casa lui Israel, zice Domnul".

E o anticipare a Bisericii: „Deci, precum prin preştiinţa făgăduinţei Sale dumnezeieşti a văzut frumuseţea Bisericii dintre neamuri, dar şi urâţenia din răutate a Sinagogii iudaice, tot aşa pe cea dintâi o iubeşte cu anticipare şi o introduce în casa Sa, ca pe o mireasă în cămara de nuntă, iar pe cealaltă o respinge, având să dea fiecăreia ceea ce i se cuvenea în mod demn la timpul potrivit"[3].

---

[1] Sf. Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, I, XXIV
[2] SEP 6/I, p. 352
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV

21: Glas de pe buze s-a auzit, de plângere şi rugă, al fiilor lui Israel; că-n strâmbătate s-au purtat în căile lor, pe Dumnezeu, Sfântul lor, L-au uitat.

22: - Întoarceţi-vă, voi, fii ai întoarcerii, şi Eu vă voi vindeca vânătăile! – Iată, noi robii Tăi vom fi, căci Tu eşti Dumnezeul nostru;

„Origen, în omilia a cincea, unde comentează Ieremia 3,22-4,8, face o apropiere cu Filipeni 13,46-48. În ambele pasaje, după ce Israel respinge Cuvântul lui Dumnezeu transmis prin profeţi, Dumnezeu îşi trimite mesagerii să ducă mesajul mântuirii la celelalte popoare (*neamuri*). Deşi este destinatarul făgăduinţei, Israel Îl respinge pe Domnul (vv. 19 şi 20) şi, prin urmare, chemarea din v. 22, spune Origen, este adresată popoarelor păgâne"[1].

„Se întâmplă şi ca unii din cei bolnavi să se elibereze de patimă. Căci ne oprim uneori din păcate, mutându-ne mintea la voinţa de-a lucra şi cugeta cele bune şi cuvenite. Ce face, deci, [Scriptura]? Oare nu le arată calea şi nu le deschide uşa mântuirii celor ce voiesc să se pocăiască?"[2].

„Întărindu-ne, ca să ne întoarcem spre El, Dumnezeu zice prin [...] Ieremia: *Întoarceţi-vă spre Mine, casa lui Israil, şi vă voi fi milostiv, zice Atotţiitorul*"[3].

23: într-adevăr, adăpost mincinos ne erau dealurile şi puterea munţilor; dar prin Domnul, Dumnezeul nostru, prin El e mântuirea lui Israel.

„Origen comentează: *Dealurile şi puterea munţilor* constituie ansamblul idolilor care au luat locul mărturisirii *Tu eşti Dumnezeul nostru. Spre minciună*[4] sunt şi magiile egiptenilor sau ale lui Simon Magul (Fapte 8,9-10), la anti-

---

[1] SEP 6/I, p. 353

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Levitic*, I, *Despre curăţirea leprei*, 1

[3] Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de Cuvinte*, XXV, 14

[4] La Anania: *adăpost mincinos.*

podul lucrărilor minunate săvârşite de Dumnezeu prin Moise şi prin Iisus Hristos"[1].

24: Dar Ruşinea a mâncat strădaniile din tinereţe ale părinţilor noştri, oile lor şi viţeii lor, fiii şi fiicele lor.

„*Ruşinea* (aici): denumire metaforică a zeului Baal"[2]. Textul Ebraic are *haboşet*[3] (= ruşinea); reamintim aici că şi numele proprii ebraice care aveau în compoziţie pe *baal* (= domn; stăpân), au fost modificate, în epoci de rigorism religios, în *boşet* (= ruşine): de exemplu, Işbaal devine Işboşet. „Origen: *Oile şi viţeii lor* reprezintă rodul faptelor nesăbuite ale israeliţilor şi ale popoarelor păgâne pe care Iisus, Bunul Păstor, îi cheamă la Sine"[4].

25: În propria noastră ruşine am dormit şi propria noastră necinste ne-a acoperit; pentru că noi şi părinţii noştri am păcătuit în faţa Dumnezeului nostru, din tinereţile noastre şi până-n ziua de azi, şi glasul Domnului Dumnezeului nostru nu l-am ascultat.

„Origen interpretează *ne-a acoperit necinstirea noastră* trimiţând la vălul de pe faţa lui Moise care-i împiedică pe israeliţi să vadă slava Domnului (II Corinteni 3,15-18). Toate faptele ruşinoase trebuie îndepărtate ca o năframă când ne apropiem de Domnul..."[5].

CAPITOLUL 4 – *Năvălire din Miazănoapte*

1: „De se va întoarce Israel la Mine, zice Domnul, să se întoarcă; şi dacă-şi va lepăda urâciunile din grai şi-n faţa Mea va fi cuprins de teamă

---

[1] SEP 6/I, p. 353
[2] BBVA, p. 973
[3] הבשת
[4] SEP 6/I, p. 353
[5] SEP 6/I, p. 354

2: şi va jura că viu este Domnul întru adevăr, judecată şi dreptate, atunci neamuri se vor binecuvânta întru el şi pe Dumnezeu Îl vor lăuda în Ierusalim.

„Profetul Ieremia îndeamnă pe conaţionalii săi la prestarea jurământului adevărat când zice: *Dacă te vei jura: «Viu este Domnul», în adevăr şi în dreptate, neamurile se vor binecuvânta şi se vor lăuda în El.* Din aceste cuvinte rezultă că jurământul trebuie să fie drept şi lipsit de înşelăciune, să fie rostit din inimă sinceră şi nu din buze, ca să nu se ştie adevărul"[1].

„Origen comentează: refuzul lui Israel de a se converti oferă şansa mântuirii pentru celelalte popoare (cf. Romani 11,25-26). Chemarea lui Dumnezeu nu poate fi desconsiderată fără consecinţe grave (Luca 14,18-20). Pentru că Israel a respins-o, Dumnezeu a mântuit doar o rămăşiţă din popor ca să facă loc credincioşilor dintre celelalte popoare. Va veni vremea, însă, când tot Israelul va fi mântuit (cf. Romani 11,26)"[2].

„Chiar jurământul [...] a fost legiuit de legea veche, tocmai pentru ca iudeii să nu se jure pe idoli, ci pe Dumnezeu. *Juraţi-vă* – spune profetul – *pe Dumnezeul cel adevărat.* Deci legea veche n-a săvârşit fapte de mică însemnătate, ci foarte mari. Lucrarea strădaniei ei a fost de a-i aduce pe iudei la hrana cea tare a Noului Testament"[3].

3: Că acestea zice Domnul către bărbaţii lui Iuda şi celor ce locuiesc Ierusalimul:

4: Brazdă proaspătă răsturnaţi-vă din pământ şi nu semănaţi printre spini. Dumnezeului vostru tăiaţi-vămprejur şi tăiaţi împrejur învârtoşarea inimii voastre, voi, bărbaţi ai lui Iuda, şi voi, cei ce locuiţi Ierusalimul, ca nu cumva mânia Mea să se aprindă ca focul şi să ardă

---

[1] Dumitru Abrudan, Emilian Corniţescu, *Arheologie biblică* (în continuare, abreviat: AB), EIB, Bucureşti, 1994, p. 294

[2] SEP 6/I, p. 355

[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XVII, 6

şi nimeni să fie s-o stingă din pricina răutăţii năravurilor voastre.

„*Araţi-vă brazde proaspete*: [...] După Origen, porunca este în mod special un avertisment dat învăţătorilor care oferă ucenicilor lor învăţături prea devreme. Sămânţa trebuie să fie aleasă cu grijă din Lege, din Prooroci, din Evanghelii şi din cuvintele Apostolilor. ♦ Origen comentează: circumcizia simbolizează orice fel de devotament al omului, fie pentru Domnul (circumcizia inimii), fie pentru idolii pe care şi i-a ales. A tăia împrejur învârtoşarea inimii înseamnă a primi Cuvântul care purifică învăţăturile şi îndepărtează orice este fals în gândire şi în faptă. ♦ Mai mulţi Părinţi subliniază sensul spiritual, hristologic al acestui verset. Dumnezeu a prescris circumcizia trupească poporului lui Israel, care va deveni circumcizie spirituală (*a inimii*) în cazul creştinilor. Această circumcizie, legată de botez, îl leagă mistic pe creştin de Iisus Hristos (Tertulian, *Răspuns către Evrei* 3; *Contra lui Marcion* 1,20; *Epistola lui Barnaba* 9,1-5). Theodoret al Cyrului scrie: *Profetul ne-a arătat limpede că circumcizia vizibilă este o prefigurare a circumciziei invizibile şi dacă nu este circumcizie înăuntru, circumcizia dinafară nu mai este necesară*. Pune versetul din Ieremia în legătură cu Romani 2,28-29: *Pentru că nu este iudeu cel care se arată pe dinafară, nici nu este tăiere împrejur cea care se arată pe dinafară, în trup; ci iudeu adevărat este cel ascuns şi tăierea împrejur este cea a inimii, în duh, nu în literă; lauda aceluia nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu*”[1].

„Deci, nu semănaţi în spini şi în loc nearat, de unde nu veţi avea roadă. Cunoaşteţi pe Hristos şi, iată, va fi un teren nou şi frumos, frumos şi gras întru inimile voastre!”[2]. „Aşa cum cel care, înfigând plugul, despică pământul de dedesubt, pregătind dinainte o pază sigură pentru seminţe,

[1] SEP 6/I, p. 356

[2] Sf. Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, I, XXVIII

ca nu cumva, după ce au fost aruncate, să zacă la suprafaţă, ci să fie depuse în înseşi măruntaiele pământului şi să-şi înfigă rădăcinile în loc sigur, tot aşa trebuie să facem şi noi; folosindu-ne de [necazuri] ca de un plug, să brăzdăm adâncul inimii noastre"[1], primind cum se cuvine învăţăturile mântuitoare.

„Cel ce îşi taie trupul împrejur se taie împrejur numai în trup. Dar cel ce primeşte tăierea împrejur în Duh, prin credinţa în Hristos, se taie împrejur cu adevărat, şi numai lui Dumnezeu. Să primim tăierea împrejur în Duh, care ne înalţă la unirea intimă cu Dumnezeu în ziua a opta, adică în ziua învierii Mântuitorului. Aceasta ne este semn că tăierea împrejur în Duh este dăruitoarea Vieţii. Prin ea ştim într-un fel oarecare din realitatea însăşi că vom vieţui împreună cu Hristos"[2].

5: Vestiţi în Iuda Şi faceţi să se-audă în Ierusalim; ziceţi: «Sunaţi din trâmbiţe prin ţară! strigaţi cât vă ţine gura!» Ziceţi:

SEP 6/I continuă versetul: *adunaţi-vă să mergem în cetăţile înconjurate cu ziduri!*

„Origen vede în expresia *în Iuda* o referire la învăţătura lui Iisus, care se trage din Iuda (Evrei 7,14), iar în *cetăţile înconjurate cu ziduri* vede Biserica Dumnezeului Viu, înconjurată cu adevărul Cuvântului (I Timotei 3,15)"[3].

6: «Adunaţi-vă şi zburaţi către Sion!». Grăbiţi-vă, nu staţi pe loc, căci rele voi aduce Eu din miazănoapte şi prăbuşire mare.

„Istoria se desfăşoară sub mâna lui Dumnezeu; El îi stârneşte pe năvălitori şi tot El îi alungă. În fapt, potrivit lui Herodot, spre anul 625 (adică la puţin timp după avertismentul lui Ieremia) triburi scitice, venite pe văile apelor

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, IV, I

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV

[3] SEP 6/I, p. 356

nordice ale Mării Negre, au invadat Siria şi Palestina; în înţelegere cu Asirienii, au ajuns până în Egipt"[1].

7: Leul din culcuşul său se ridică, iată că s-a stârnit să nimicească neamurile şi din locul său s-a repezit să pustiască pământul; surpate vor fi cetăţile tale, încât să rămână pustii.

„Leul are semnificaţie ambiguă în Scriptură, conform interpretării Părinţilor (cf. mai ales Hipolit, *De Christo et Antichristo*). Uneori îl simbolizează pe Iisus, alteori pe diavol. Aici are al doilea sens, după cum arată Ieronim în comentariul său la Ieremia (1,72,1-3). Diavolul va prăpădi tot ce întâlneşte în cale, transformând sufletele credincioşilor în pustiu"[2].

Fericitul Ieronim are şi o propunere concretă pentru *leul* descris aici: „Nabucodonosor se află aproape. Leul se ridică din culcuşul său"[3].

8: De aceea încingeţi-vă în pânză de sac şi tânguiţi-vă şi văitaţi-vă, că aprinderea mâniei Domnului nu s-a întors de la voi.

9: Şi-n ziua aceea va fi, zice Domnul, că inima regelui va pieri, şi inima căpeteniilor; preoţii se vor înspăimânta şi profeţii vor fi cuprinşi de mirare".

10: Iar eu am zis: „O, Stăpâne Doamne, oare într-atât ai înşelat Tu poporul acesta şi Ierusalimul când ai zis: Pace va fi vouă!? Aluzie la profeţii mincinoşi.

11: „În vremea aceea i se va spune acestui popor – şi Ierusalimului: Există un duh al rătăcirii-prin-pustie: Calea fiicei poporului Meu nu duce la curăţie şi nici la sfinţenie.

Un duh al rătăcirii prin pustie: „Experienţa celor patruzeci de ani ai rătăcirii lui Israel prin pustie, presărată cu răzvrătiri idolatre, pare să fi lăsat în subconştientul acestui

[1] BBVA, pp. 973-973
[2] SEP 6/I, p. 357
[3] Fericitul Ieronim, *Epistole I*, XXII, 21

popor un anume *duh* al nesupunerii, ca un morb dobândit printr-o boală lungă. Textul Masoretic e tern: *Un vânt arzător din munții golași în pustie se-ndreaptă spre fiica poporului Meu*"[1].

12: Dar un duh al sațiului Îmi va veni; acum Eu Îmi voi rosti judecățile împotriva lor.

Un duh al sațiului: „un *duh* care-L face pe Dumnezeu să exclame: *Destul! M-am săturat!*"[2].

13: Iată, el se va ridica asemenea unui nor, iar carele lui asemenea unei furtuni; caii lui sunt mai sprinteni decât vulturii; vai nouă, că, iată, pierim!

14: Spală-ți inima de răutate, tu, Ierusalime, ca să te poți mântui; cât vor mai fi-ntru tine gânduri amarnice?

„Deși proorocul Ieremia zicea limpede: *Spală de răutate inima ta, Ierusalime, ca să te mântuiești*, ei socoteau că lipsa de evlavie lăuntrică nu înseamnă nimic"[3].

„Așadar, trebuie să ne apropiem de Dumnezeu Cel Preacurat nu cu suflet întinat, ci cu viață sfințită și fără prihană. Și așa îndată vom ajunge la ceea ce se cuvine"[4].

15: Că glasul celui ridicat din Dan va veni și durerea din muntele lui Efraim se va auzi.

„*Dan*: teritoriu aflat la marginea de nord a Israelului, unde se afla unul din sanctuarele înființate de regele Ieroboam I, pentru ca poporul să nu mai meargă la Templul din Ierusalim (cf. III Regi 12,26-33). ♦ *Efraim*: la origine, numele unuia dintre fiii lui Iosif și, de aici, numele unuia din cele douăsprezece triburi; ajunge să desemneze, generic, zona muntoasă centrală a Israelului, între Sichem și Betel.

---

1 BBVA, p. 974
2 BBVA, p. 974
3 Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, XII
4 Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIV

La Betel se afla şi celălalt sanctuar *alternativ* înfiinţat de Ieroboam I"[1].

16: Voi, neamuri, aduceţi-vă aminte: Iată, au venit, daţi veste-n Ierusalim; vârtejuri vin din pământ de departe şi strigăt aruncă-mpotriva cetăţilor lui Iuda.

17: Ca nişte paznici ai câmpului au împresurat-o, fiindcă tu – zice Domnul – nu M-ai luat în seamă.

18: Căile şi năravurile tale ţi-au adus acestea; aceasta ţi-e răutatea, căci amară este, că pân-la inimă ţi-a ajuns.

19: Durere simt în furca pieptului, furca pieptului mă doare şi simţurile inimii mele; sufletul mi se tulbură, inima îmi slăbeşte; nu voi tăcea, căci glas de trâmbiţă mi-a auzit sufletul, strigăt de război.

„*Furca pieptului*: literal: *în pântece*. De fapt, o astfel [d]e durere se simte în plexul solar, dedesubtul plăcii sternale. [C]uvintele sunt ale profetului. ♦ *simţurile*: [*esthitirion*][2] = [s]*imţ* (uneori: *organ de simţ*), folosit numai aici în Vechiul Testament. Va mai fi folosit de Pavel în Evrei 5, 14"[3].

„Socotim că marele Ieremia numeşte *pântece* inima îndurerată de gândurile cele triste"[4]. „În textul sfânt, uneori se foloseşte *pântece* pentru *inimă*. De aceea, se spune şi prin Ieremia: *Pântecele meu, pântecele meu mă doare*! Pentru că vorbise de pântecele duhovnicesc, nu de cel trupesc, a adăugat: *Tulburatu-sa inima mea în mine*"[5].

Dar, cum Cel ce vorbeşte e Dumnezeu, e aici şi-un semn al chenozei: „În multe locuri citim că El se umileşte pentru noi, suspină ca să ridice păcatele noastre, ne învaţă să facem pocăinţă"[6].

---

[1] SEP 6/I, p. 358
[2] αισθητήριον
[3] BBVA, p. 975
[4] Sf. Grigorie de Nyssa, *Tâlcuire la Cântarea Cântărilor*, XIV
[5] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, X, 6
[6] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XXXVI, 5

„Toate cuvintele acestea s-au spus de facultăţile omului care slujesc hranei celei duhovniceşti şi cuvântului duhovnicesc"[1].

„Care inimă îl doare? Aceea care ne doare şi pe noi, care - atunci când suferă pentru poporul său – chinurile facerii fac ca *inima să mă doară până în adânc*, dar nu în simţurile din afară, ci cele *din inima mea*[2]"[3].

20: Suferinţă peste suferinţă vesteşte, că-ntreg pământul s-a pustiit, cortul într-o clipită mi s-a stricat, învelitorile mi s-au rupt.

21: Până când oare voi vedea fugari la auzul glasului de goarnă?

22: Că mai-marii poporului meu nu m-au cunoscut; copii fără minte şi nepricepuţi, meşteri sunt în a face răul, dar cum anume să facă binele n-au ştiut.

Sunt descrişi *înţelepţii* „abili în viclenie"[4].

„Uită-te bine la duşman! Nu îndrăzneşte să ne sfătuiască să ne depărtăm cu totul de Dumnezeu – ştie că este greu creştinilor să audă acest sfat –, ci prin meşteşugiri înşelătoare îşi urmăreşte cu plan scopul. *Este iscusit în a face răul*. Ştie că noi oamenii căutăm să trăim timpul de acum şi că orice faptă a noastră o facem pentru acest timp. Acela ne fură prin meşteşugirile sale ziua de astăzi şi ne lasă nădejdile pe ziua de mâine. Apoi, când vine ziua de mâine, vine iarăşi vicleanul împărţitor al zilelor noastre şi pretinde din nou pentru el ziua de astăzi, iar pentru Domnul pe aceea de mâine. Şi, tot aşa, prin dorinţa noastră de plăceri, ne fură prezentul şi lasă viitorul în nădejdi, făcându-ne să ne pierdem pe nesimţite viaţa"[5].

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, VIII, 13

[2] Lăuntrul imaterial.

[3] Origen, *Convorbirile cu Heraclide*

[4] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, XI, 5

[5] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi Cuvântări*, XIII, 6

23: M-am uitat peste pământ şi, iată, nimicul; şi la cer, dar îi lipseau luminile.

24: Am văzut munţii: cuprinşi erau de cutremur; şi dealurile toate: de tot se clătinau.

25: M-am uitat şi, iată, nici un om nu era şi toate păsările cerului erau cuprinse de spaimă.

26: Am văzut şi, iată, pustiu era Carmelul şi toate cetăţile erau arse cu foc de la faţa Domnului, în faţa aprinderii mâniei Lui s-au mistuit".

27: Acestea zice Domnul: „Pustie fi-va-ntreaga ţară, dar nu voi merge pân-la capăt.

28: Pentru aceste lucruri plângă pământul şi întunece cerul de sus; pentru că Eu am grăit şi nu Mă voi căi, pornit-am un lucru şi de la el nu mă voi întoarce.

29: Strigăt călare şi arc încordat au pus toată ţara pe fugă; în peşteri s-au vârât, în tufişuri s-au ascuns, pe stânci s-au aburcat; cetăţile toate sunt părăsite, om în ele nu locuieşte.

30: Iar tu, tu ce vei face? Chiar în roşu de te vei îmbrăca şi cu podoabe de aur te vei găti, chiar dacă ochii ţi vei unge cu dresuri, zadarnică-ţi va fi frumuseţea: ibovnicii tăi te-au lepădat, îţi caută viaţa.

„*Roşu*: culoare-simbol a femeii desfrânate"[1].

„Clement Alexandrinul invocă versetul în *Pedagogul* (3,2), la capitolul despre vestimentaţia exterioară a femeilor. Împodobirea ostentativă e semn de vanitate. Opoziţie între podoabele exterioare şi cele interioare. Grija pentru haina din afară se combină, adesea, cu neglijenţa faţă de cele sufleteşti (dinăuntru)"[2].

31: Că ţi-am auzit suspinul ca pe un ţipăt al celei ce se chinuie să nască, al celei ce naşte întâi; glasul fiicei Sionului în slăbiciune se va slei, mâinile ei se vor întinde.

---

[1] BBVA, p. 975

[2] SEP 6/I, p. 360

«Vai mie!», că sufletul mi se sfârşeşte de spaima celor ucişi!"

„Că de multe ori Dumnezeu se supără de mulţimea greşalelor noastre, încât zăboveşte în a ne arăta bunătatea, oricât e de mare, nu e greu de a o vedea şi din cele următoare: Prin Sfântul Duh s-a descoperit proorocului Ieremia măcelărirea viitoare ce va avea loc în ţara Iudeilor în timpul său, când vor năvăli babilonenii în ea după legea războiului. Dar după ce au căzut şi s-au văzut mulţi morţi, zice către sfântul proroc: *Vai mie, că mă doare sufletul pentru cei omorâţi!*"[1].

CAPITOLUL 5 – *Fărădelegile Ierusalimului aduc năvălirea duşmanilor. Pedeapsă spre îndreptare*

1: Alergaţi în roată pe străzile Ierusalimului şi vedeţi şi cunoaşteţi şi cercaţi prin pieţele lui: Dacă puteţi afla un singur bărbat, dacă e cineva care împarte dreptatea şi cercetează cu bună-credinţă faptele, atunci Eu voi fi iertător, zice Domnul.

„Ai văzut că Sfânta Scriptură numeşte *om* numai pe cel virtuos, iar pe ceilalţi nici nu-i socoteşte oameni, ci uneori îi numeşte trupuri, iar alteori pământ?"[2].

2: Ei zic: «Viu este Domnul!»; oare nu fac ei prin aceasta jurământ mincinos?

„*Viu este Domnul* era expresia cu care începea un jurământ, că adică el era făcut în numele lui Dumnezeu. Judecătorul nedrept sau martorul mincinos care rosteşte această formulă comite o blasfemie care se pedepseşte"[3].

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri, Despre Hristos şi sinagoga iudeilor*, 4
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XXIII, 4
[3] BBVA, p. 975

3: Doamne, ochii Tăi vor să vadă buna-credinţă. Tu i-ai bătut, pe ei nu i-a durut; Tu i-ai sleit, ei nu vor să se-ndrepte; Tu le-ai făcut chipurile mai aspre decât stânca, dar ei n-au vrut să se întoarcă.

„Iată, biciul lui Dumnezeu se abate asupra lor, iar ei nu se tem de Domnul. Iată, bătăi şi necazuri, iar ei nu primesc nimic, nu se cutremură, nu se tem. Ce mustrări pot fi mai evidente decât acestea, care vin tocmai prin cele omeneşti? Şi ce insolenţă mai mare decât aceasta a oamenilor, care persistă nepocăiţi în păcatele lor!”[1]. E vorba despre aceia care, „suferind, nu se vor îndrepta, a căror îndărătnicie în răutate [îl fac să se minuneze] pe profet”[2].

4: Atunci am zis: Poate că ei sunt săraci; fiindcă sunt slabi, fiindcă ei nu cunosc calea Domnului sau judecata lui Dumnezeu.

„Sărăcia sau slăbiciunea sunt uneori invocate drept scuze pentru atitudinea sau fapta nedreaptă”[3].

„Pentru Origen (*Omilia* 6,3), opoziţia *săraci versus cei de vază* ţine de domeniul credinţei şi al cunoaşterii. Săracii sunt săracii la suflet şi la minte, care nu au acces la cunoaşterea lui Dumnezeu şi care trăiesc în afara credinţei. *Cei de vază* sunt *sufletele puternice*, care-şi înrădăcinează viaţa în raţiune, adică în cunoaşterea divinităţii. Aceeaşi interpretare la Theodoret, doar că, pentru el, *cei de vază* se referă aici la preoţii şi învăţătorii Legii, în vreme ce *săracii* se referă la *restul lumii*, neiniţiaţii, *care nu au bogăţia cunoaşterii lui Dumnezeu* (*Comentariu la Ieremia* 2,5,4-5)[4].

„Vezi că numeşte *săraci* pe cei ce stau departe de dreapta credinţă?”[5]. Că sufletul acestora se lipseşte (sărăceşte) de toate bunurile.

---

[1] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Tratate*, V - *apud* VSP, p. 394
[2] Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mici*, 313
[3] BBVA, p. 975
[4] SEP 6/I, p.362
[5] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăinţă*, VII

5: Voi merge deci la cei înzestraţi şi lor le voi vorbi, fiindcă ei au cunoscut calea Domnului şi judecata lui Dumnezeu. Dar, iată, ei toţi ca unul au sfărâmat jugul şi legăturile le-au rupt.

„Supunerea faţă de Dumnezeu văzută ca jug şi legământul cu El ca legătură (vezi şi 2, 20)"[1]. Pentru Theodoret al Cyrului, *cei înzestraţi*, *„cei de vază* se referă aici la preoţii şi învăţătorii Legii, în vreme ce *săracii* se referă la *restul lumii*, neiniţiaţii, *care nu au bogăţia cunoaşterii lui Dumnezeu* (*Comentariu la Ieremia* 2,5,4-5)"[2].

6: Iată de ce leul pădurii s-a aruncat asupră-le şi lupul pân-la praguri i-a pustiit şi leopardul le pândea cetăţile: tot cel ce iese va fi sfâşiat, pentru că ei şi-au înmulţit răutăţile şi-n răzvrătirea lor s-au întărit.

„Leul... lupul... leopardul au fost interpretaţi de Ieronim şi, mai târziu, de Raşi ca simbolizându-i pe caldeeni, perşi şi, respectiv, pe greci"[3].

7: „Pentru care dintre acestea te voi ierta? Fiii tăi M-au părăsit şi se jurau pe cei ce nu sunt dumnezei. Şi i-am hrănit pân-la saţiu, iar ei se preadesfrânau şi-n casele târfelor îşi găseau adăpost.

„Din nou, adulterul ca simbol al pervertirii idolatre"[4].

8: Cai înnebuniţi după iepe au devenit, fiecare rânchеza spre femeia vecinului său.

„Mulţi Părinţi s-au oprit şi au comentat acest verset sau pur şi simplu l-au citat în legătură cu tema desfrâului, a poftei trupeşti. Irineu îi dă un sens foarte larg. Omul fără Dumnezeu, adică necredinciosul, devine asemenea animalelor, fără raţiune. Clement Alexandrinul propune o comparaţie foarte interesantă. În Scriptură, zice el, creştinii sunt numiţi *mânji*, dat fiind că au fost eliberaţi de jugul păcatelor,

---

[1] BBVA, p. 975
[2] SEP 6/I, p. 362
[3] SEP 6/I, p. 362
[4] BBVA, p. 975

în vreme ce păgânii sunt *armăsari*, robiţi poftelor, superstiţiilor şi cultului zeilor mincinoşi (*Pedagogul* 15)"[1].

„Blamul este o mustrare făcută pentru fapte de ruşine spre apropierea de fapte bune"[2]. „Când omul, aprins de dorinţă, se urcă în pat străin [...], atunci într-adevăr unul ca acesta este fiară"[3]. La fel, ereticii[4] „se lasă fără frâu în voia plăcerilor şi caută să convingă şi pe cei din jurul lor să ducă o viaţă plină de plăceri, interpretând în chip ticălos cuvintele [...] Scripturii"[5]. „Despre cine vorbesc aceste cuvinte, dacă nu despre cel care vrea să calce totul în picioare pentru a ajunge la împreunare cu oricine i-a aţâţat dorinţele prin simplă privire?"[6].

„Scriptura numeşte *cal* deprinderea de a umbla după plăcerile patimilor"[7]. Semnificaţia calului nu e însă în Scrip-Scriptură pretutindeni aceeaşi.

„Ne schimbăm şi când ne mâniem; şi luăm atunci chip de fiară; ne schimbăm şi când suntem cuprinşi de pofte; şi atunci ajungem animale din pricina vieţii duse în plăceri; că armăsari înnebuniţi după femei sunt cei care tăbărăsc cu furie asupra femeilor semenilor lor"[8].

„Din pricina poftei odrăslite în suflet de pe urma îmbuibării cu mâncare şi vin, oamenii ajung ca nişte armăsari înverşunaţi"[9]. „Ce e mai rău decât această necurăţie? Căci nu se mulţumesc cu legătura cu propriile femei, de aceea a şi numit nebunia lor nechezat. Şi nu numai de întinăciune, ci şi

---

[1] SEP 6/I, p. 363
[2] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, 77, 1
[3] Clement Alexandrinul, *Stromate*, III, 102, 3
[4] Citatul ce urmează vizează ereticii înclinaţi spre senzualitate, dar orice erezie este desfrânare, chiar dacă nu este însoţită cu concupiscenţa.
[5] Clement Alexandrinul, *Stromate*, III, 105, 2
[6] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, IV, 5
[7] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 55
[8] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, IX, 1
[9] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi Cuvântări*, I, 9

de adulter îi învinuieşte, ca fiind fără frâu, ca la animalele cele fără de minte"[1].

„Dacă profetul nu îngăduie să fie socotiţi oameni cei care nechează după femeia aproapelui, cine mă va ţine de rău de numesc ţapi şi porci şi mai lipsiţi de minte ca măgarii pe cei ce socotesc nesigure pe cele ce sunt mai sigure decât cele ce se văd?"[2].

Omul deplin, însă, mai mult se încrede în realităţile imateriale de dincolo de lumea aceasta.

9: Oare pentru acestea nu voi pedepsi?– zice Domnul – şi nu se va răzbuna sufletul Meu pe un neam ca acesta?

10: Urcaţi-vă pe meterezele ei şi daţi cu ele de pământ; nu mergeţi însă de tot pân-la capăt, lăsaţi-i proptelele, că ale Domnului sunt.

„*Pe meterezele ei* = ale cetăţii Ierusalimului. ♦ *lăsaţi-i proptelele*: certarea lui Dumnezeu nu e niciodată dusă până la capăt; din cei pedepsiţi mai e cruţată o *rămăşiţă*, din care Dumnezeu Îşi reface poporul"[3].

11: Căci casa lui Israel cumplit M-a defăimat; dar şi cei din casa lui Iuda

12: au minţit Domnului lor şi au zis: «Astea nu sunt cum se spune; rele peste noi nu vor veni, sabie şi foamete nu vom vedea;

13: profeţii noştri s-au prefăcut în vânt, Cuvântul Domnului nu era în ei, şi, cu asta, punct!».

„Reaua-credinţă merge până într-acolo încât neagă chiar şi evidenţa cea mai la îndemână a prezenţei lui Dumnezeu: profeţii"[4].

14: Aşadar, acestea zice Domnul Atotţiitorul: Pentru că voi aţi spus un astfel de cuvânt, iată, Eu Mi-am

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 8, 4
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XIII, 5
[3] BBVA, p. 976
[4] BBVA, p. 976

făcut cuvintele foc în gura ta şi-n lemne [am prefăcut] poporul acesta, şi el îi va mistui.

„Chiril al Alexandriei spune că puterea cuvântului divin seamănă cu un cărbune încins, cu focul. Pune versetul în paralel cu Ieremia 23,29, precum şi cu spusa lui Iisus din Luca 12,49 (*Comentariu la Evanghelia după Luca*, Omilia 94)"[1].

„Dacă eşti învăţător [al Bisericii] [...] şi ţie îţi spune Dumnezeu ceea ce i-a spus lui Ieremia: *Iată, am dat cuvintele Mele foc în gura ta.* Dacă, prin urmare, învăţând şi edificând Biserica, reproşezi doar, acuzi, pedepseşti şi blamezi păcatele poporului, neaducând vreun cuvânt de mângâiere din Scripturile divine, neexplicând nimic obscur, neatingând nimic din ştiinţa mai adâncă şi nedeschizând nimic ce aparţine înţelegerii preasfinte [...], focul tău doar arde, nu luminează. Şi invers: dacă, învăţând, deschizi tainele Legii, despici secrete adânci, neacuzând însă pe cel păcătos, necondamnând pe cel neglijent, relaxând rigoarea învăţăturii, [...] focul tău luminează doar, nu arde"[2].

15: Iată, Eu aduc peste voi un neam de departe, o, casă a lui Israel – zice Domnul –, un neam a cărui limbă nu o vei înţelege;

16: oameni puternici sunt toţi;

17: ei vă vor mânca holdele şi pâinea, ei vă vor mânca fiii şi fiicele, ei vă vor mânca oile şi viţeii, ei vă vor mânca viile şi smochinii şi măslinii şi cu sabie vor treiera cetăţile voastre cele tari în care voi v-aţi pus nădejdea.

18: Dar va fi în zilele acelea – zice Domnul Dumnezeul tău – că nu de tot vă voi nimici.

„Origen, în omilia a şaptea, comentează: Dumnezeu administrează treptat pedeapsa, cu intenţia de a oferi celor păcătoşi şansa întoarcerii la El. aceste pedepse preliminare

---

[1] SEP 6/I, p. 364

[2] Origen, *Omilii la Exod*, XIII, 4

sunt doar o umbră, spune el, trimiţând la Evrei 8,5, a pedepsei finale. Pentru Israel, pedeapsa finală nu a avut loc nici pe vremea plecării în robie, nici pe vremea Macabeilor, ci odată cu respingerea Mântuitorului (Matei 23,37-38). Pustiirea aceasta a avut însă ca rezultat posibilitatea mântuirii şi pentru celelalte neamuri"[1].

19: Şi va fi că atunci când veţi zice: «De ce ne-a făcut Domnul Dumnezeul nostru toate acestea?», tu le vei răspunde: De vreme ce M-aţi părăsit şi-n ţara voastră aţi slujit unor dumnezei străini, străinilor le veţi sluji într-o ţară care nu va fi a voastră.

„După Origen, robia a fost rezultatul normal al idolatriei: alungarea într-o ţară în care domneşte idolatria. Oricine slujeşte şi se închină altcuiva decât lui Dumnezeu (mâncare, băutură, bani) se face vinovat de idolatrie"[2].

20: Vestiţi aceste lucruri în auzul casei lui Iacob şi auzite să fie în casa lui Iuda!

21: Ascultaţi acum aceste lucruri, voi, popor nebun şi nesimţit: Ochi au şi nu văd; urechi, şi nu aud.

„A spus-o, socotesc, aceasta pentru cei din Israel care, din pricina lipsei de învăţătură, sunt îngroşaţi la minte"[3]. „Se cuvine să se spună aceasta mulţimii Iudeilor, care trebuie socotiţi că au ajuns la atâta neînţelegere încât să fie numiţi de Sfânta Scriptură *fără inimă* (nesimţit)"[4]. „Şi în aceasta socotesc că orice om cu minte înţeleaptă va vedea prostia iudeilor, exprimând-o foarte potrivit prin repetarea cuvântului proorocesc: *Iată popor nebun şi fără inimă*. Căci, spunându-li-se pe larg şi de multe ori de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos cuvântul prin care vorbea în toate felurile despre Dumnezeu Tatăl din ceruri, netrebnicii alunecă

---

[1] SEP 6/I, p. 365

[2] SEP 6/I, p. 365

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere, Despre Veniamin*

[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, III, *Despre acoperământul de pe faţa lui Moise*

în atâta nebunie că îndrăznesc să întrebe: *Unde este Tatăl Tău*? (Ioan 8, 19)"[1].

„Aşa sunt ereticii şi, pe lângă ei, iudeii, care cred că Tatăl este Dumnezeu, dar pe Fiul care s-a arătat din El după fire îl resping nebuneşte"[2]. „Noi, însă, pătrunzând cuvintele (raţiunile) firii negrăite, vom privi cu ochi curaţi şi luminaţi frumuseţea lui Dumnezeu şi Tatăl, care străluceşte în Fiul"[3]. „Este deci potrivit să spunem ereticilor lipsiţi de învăţătură: *Iată popor nebun şi fără inimă; au ochi şi nu văd.* Căci dumnezeul veacului acesta a orbit cu adevărat înţelegerea celor necredincioşi (II Corinteni 4, 4), ca să nu le strălucească din Evanghelie lumina slavei lui Hristos"[4].

22: Oare nu vă veţi teme de Mine? – zice Domnul —, şi nu veţi avea nici o sfială-n faţa Mea, a Celui ce i-a pus mării nisipul hotar ca pe o veşnică, de netrecut, poruncă?: În tulbure mişcare va fi neputincioasă, mugind înalt din valuri, hotarul nu-l va trece...

„Chiril al Alexandriei aminteşte versetul în comentarea scenei furtunii potolite de Iisus, pe Marea Tiberiadei (*Comentariu la Evanghelia după Luca*, Omilia 43)"[5].

„Nisipul, dar, cel mai slab dintre toate lucrurile, pune frâu furiilor cumplite ale mării"[6].

„Nu numai acesta este un lucru uimitor, că [Dumnezeu] a făcut un cosmos mare şi preafrumos, nici numai că l-a îmbinat într-un mod mai presus de consecuţia naturii, ci şi că l-a alcătuit din lucruri opuse, din cald şi rece, din uscat

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, V

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XII

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, II

[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, II

[5] SEP 6/I, p. 365

[6] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Hexaemeron*, IV, 3

şi umed, din foc şi apă, din pământ şi aer; şi că aceste elemente opuse, de la care s-a constituit acest univers, deşi luptă unele împotriva altora, nu au fost consumate unele de altele"[1].

23: Dar poporul acesta are inimă nesupusă şi răzvrătită; s-au abătut, sau dus

24: şi-n inima lor n-au zis: Să ne temem acum de Domnul Dumnezeul nostru, Cel ce ne dă nouă ploaie timpurie şi târzie – după cum se coace vremea rânduită pentru seceriş – şi a păstrat-o anume pentru noi...

„Aşa numita *ploaie timpurie* (*iore*), adusă de vânturile vestice şi sud-vestice (dinspre Marea Mediterană), începe în octombrie şi ea face posibilă pregătirea pământului, uscat şi întărit de arşiţa verii, pentru a putea fi însămânţat. Acum râurile şi pârâurile care au secat în cursul verii se umplu din nou cu apă. Văile dintre munţi se transformă şi ele în pâraie şi bălţi. Temperatura aerului scade treptat atingând valori sub zero grade, mai ales în februarie. Zile friguroase cu zăpadă şi îngheţ nu sunt cu totul necunoscute în Ţara Sfântă şi mai ales la Ierusalim, care este aşezat în munţii Iudeii. Dar perioada rece cedează treptat locul zilelor călduţe întrucât, deja la echinocţiul de primăvară se vorbeşte despre *ploaia târzie* (*malcoş*), care vesteşte sfârşitul anotimpului ploios şi începutul celui secetos"[2].

25: Fărădelegile voastre sunt cele ce v-au adus acestea, păcatele voastre sunt cele ce v-au îndepărtat bunătăţile.

26: În poporul Meu s-au aflat oameni fără credinţă; laţuri au întins să nimicească oameni, şi iată că i-au prins.

„Israil avea o cugetare pământească, era îngâmfat şi certăreţ şi foarte înclinat spre ucideri [...]. De aceea cuvân-

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, IX, 4

[2] AB, p. 57

tul proorocesc le spune: *curse au pus ca să omoare bărbați*"[1].

27: Aşa cum lațul ce s-a-ntins e plin de păsări, tot astfel pline sunt casele lor de vicleşug; aşa s-au tot întins şi s-au îmbogățit,

28: s-au îngrăşat şi rânduiala judecății au călcat-o: n-au judecat pricina orfanului şi nici pricina văduvei au judecat-o.

„Versetul diferă substanțial în cele două tradiții. În Textul Masoretic versetul este mai lung: *s-au îngrăşat şi sunt lucioşi [de grăsime], ba chiar au întrecut faptele răutății; n-au judecat cu dreptate pricina orfanului, şi le-a mers bine, şi cauza săracului n-au judecat-o*"[2].

„Lăsate în seama moştenitorilor, văduvele s-au văzut de multe ori nevoite să se întoarcă în casa părinților lor (Facerea 18,11; Levitic 22,13). De aceea profeții condamnă deseori neglijarea şi desconsiderarea văduvelor"[3].

29: Oare pentru acestea nu voi pedepsi? – zice Domnul – şi nu se va răzbuna sufletul Meu pe un neam ca acesta?

30: Spăimire şi-nfricoşare s-au făcut pe pământ;

31: profeții proorocesc lucruri strâmbe, preoții au bătut din palme, iar poporului Meu i-a plăcut aşa; ce veți face pentru viitor?"

În primul stih „e vorba de profeții mincinoşi care s-au ridicat între timp"[4].

CAPITOLUL 6 – *Din nou despre năvălirea vrăjmaşilor. Profetul ca „Om de-ncercare"*

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, I, *Despre Esau şi Iacob*, 2

[2] SEP 6/I, p. 366

[3] AB, p. 173

[4] BBVA, p. 977

1: Întăriţi-vă, voi, fii ai lui Veniamin, [să fugiţi] din mijlocul Ierusalimului, cu sunet de trâmbiţă răsunaţi în Tecoa şi semnal ridicaţi peste Bethacherem, căci rele ameninţă dinspre miazănoapte şi mare zdrobire se apropie.

„*Tecoa*: localitate la 18 km sud-est de Ierusalim (patria profetului Amos). *Bethacherem*: localitate în regiunea Betleemului"[1]. „Teritoriul lui Veniamin se află în cea mai mare parte la nord faţă de Iuda, dar Ierusalimul îi aparţinea (Iosua 18,28), de aceea adresarea e către *fiii lui Veniamin*"[2].

2: Şi fala ta, o fiică a Sionului, luată va fi de la tine.

Fala: „literal: *înălţimea*; statura celei ce ţine capul sus"[3].

3: La ea vor veni păstorii şi turmele lor şi vor face lângă ea colibe-mprejur, şi fiecare partea lui şi-o va paşte.

4: Pregătiţi-vă de război împotrivă-i, ridicaţi-vă şi-n amiazăzi să mergem asupră-i! Vai nouă, că ziua s-a plecat, că umbrele zilei, subţiri, se topesc.

„Spre deosebire de perioada cuceririi Pământului făgăduinţei, când se spunea că Domnul luptă alături de poporul Său (e. g. Deuteronom 1,30), aici pare a lupta împotriva acestuia"[4].

5: Ridicaţi-vă, şi să mergem noaptea împotrivă-i şi temeliile să i le zdrobim.

6: Că acestea zice Domnul: Doborâţi-i arborii cu securea, faceţi întărituri împotriva Ierusalimului!... O, cetate mincinoasă!; toată silnicia se află într-însa.

7: Aşa cum o groapă răceşte apa, tot astfel răutatea o răceşte pe ea; necurăţie şi ticăloşie se vor auzi într-însa, de-a pururi înaintea ei.

---

[1] BBVA, p. 977
[2] SEP 6/I, p. 367
[3] BBVA, p. 977
[4] SEP 6/I, p. 367

„Un profet afirmă chiar despre Iudeea, zicând: *După cum fântâna dă apă rece, aşa şi ea a dat răutatea sa cea rece*”[1].

8: Cu durere şi loviri vei fi certat, Ierusalime, ca nu cumva sufletul Meu să se îndepărteze de tine, ca nu cumva să fac din tine un pământ pustiu care nu va fi locuit.

„Pedagogie divină: Părintele îşi pedepseşte copilul pentru ca acesta să nu rămână fără tată”[2].

„Observă milostivirea şi devotamentul bunului Dumnezeu! Când vrea să miluiască, spune că El este indignat şi mânios, după cum spune prin Ieremia”[3].

9: Că acestea zice Domnul: „Culegeţi, adunând culegeţi ca pe o vie rămăşiţele lui Israel; mâinile vi le întoarceţi precum în coşniţa sa culegătorul de struguri”.

10: Către cine oare voi grăi şi cui oare mă voi mărturisi aşa ca el să audă? Iată, netăiate-mprejur sunt urechile lor şi nu-s în stare să audă; iată, cuvântul Domnului li s-a făcut spre ocară, ei nicicum nu vor vrea să-l asculte.

Cel ce vorbeşte aici este profetul.

„Este înfăţişată acuzaţia ta: nu te-ai tăiat împrejur la urechi. De ce nu ai folosit ascuţişul pentru urechile tale, auzind acestea, de ce nu le-ai tăiat? [...] Căci astfel înţelegi cuvintele divine”[4]. Acestea nu le vom înţelege trupeşte, ci trebuie îndepărtate toate acele patimi care, astupând *urechea* sufletului nostru, ne fac de neînţeles cuvintele dumnezeieşti.

11: „Iar Eu Mi-am plinit mânia, dar am ţinut-o înlăuntru şi nu i-am nimicit de tot; peste copiii din uliţe o voi revărsa şi peste adunarea tinerilor laolaltă; că bărbat şi femeie laolaltă vor fi luaţi, bătrânul cu cel sătul de zile.

---

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, II, I, 6
[2] BBVA, p. 977
[3] Origen, *Omilii la Exod*, VIII, 5
[4] Origen, *Omilii la Geneză*, III, 5

„Unii exegeţi cred că şi aici, în acest verset, este tot vocea profetului, care i se substituie vocii lui Dumnezeu. Istoria e ca un tăvălug, suferinţa devine generală"[1].

„Este obiceiul iubitorului de oameni Dumnezeu să nu pedepsească îndată pe cei ce au păcătuit, ci să rabde mai degrabă şi să amâne timp îndelungat pedepsele"[2].

12: Şi casele lor se vor întoarce la alţii, laolaltă cu ţarinile şi femeile lor; că mâna Mi-o voi întinde peste cei ce locuiesc pământul acesta, zice Domnul.

Mâna Mi-o voi întinde: „Aici: mâna lui Dumnezeu întinsă a ameninţare (ca în Isaia 5, 25)"[3].

„Se împlineşte blestemul din Deuteronom 28,30"[4].

13: Fiindcă toţi au săvârşit fărădelege, de la cel mai mic al lor pân-la cel mai mare; de la preot pân-la profetul mincinos, toţi au săvârşit lucrările minciunii.

14: Ei s-au făcut că vindecă frântura poporului Meu, zicând: «Pace, pace!» Dar unde este pacea?

„Ieremia se va înfrunta întreaga viaţă cu profeţi care fac promisiuni mincinoase poporului: pe când el trebuia să vestească din partea lui Dumnezeu pedepse grave, aceştia aduceau un mesaj menit să placă ascultătorilor: pacea"[5].

15: S-au ruşinat fiindcă s-au poticnit; dar nu s-au ruşinat ca aceia care într-adevăr se ruşinează, nici necinstea nu şi-au cunoscut-o; de aceea căderea lor, atunci când cad, e-ntreagă, iar la vremea cercetării vor pieri, zice Domnul.

16: Acestea zice Domnul: Staţi la drumuri şi vedeţi şi întrebaţi de vechile cărări ale Domnului şi vedeţi care

---

[1] BBVA, p. 977
[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, VI
[3] BBVA, p. 977
[4] SEP 6/I, p. 369
[5] SEP 6/I, p. 369

e calea cea bună şi mergeţi pe ea şi veţi afla curăţie sufletelor voastre. Dar ei au zis: «Nu ne vom duce!».

Curăţie: „Ebraică: *linişte.* Contextul însă se referă la un popor impur"[1].

„După Ieronim, există mai multe căi (ale virtuţii, subînţelegem noi), dar *toate duc la calea unică*, adică la Iisus Hristos (*Omilii la Psalmi* 42). Aceeaşi interpretare a versetului, în cheie tipologică, şi la Theodoret, care citează Ioan 14,6: *Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa*, precum şi profeţia lui Moise din Deuteronom 18,15. de asemenea, el trimite la alte profeţii hristologice din Vechiul Testament (Isaia, Miheia, Iezechiel), arătând că această cale *regală*, spre Iisus, a fost prevestită de multe glasuri din vechime (*Despre Ieremia* 2,6,16)"[2].

„Vezi bunătatea dreptăţii? Te sfătuieşte să te pocăieşti!"[3].

În înţeles mai înalt, „căile şi cărările Domnului sunt, upă Prooroc, scrierile mântuitoare ale Sfinţilor Prooroci. Şi le va cunoaşte cineva înţelesul lor, va afla Calea cea bună, adică pe Hristos, prin Care vine şi curăţia desăvârşită în sufletele noastre"[4].

17: Pus-am peste voi străjeri: „Ascultaţi glasul trâmbiţei!" Dar ei au zis: «Nu vom asculta!».

„*Am aşezat peste voi veghetori*: Theodoret îi echivalează cu *păstorii* şi spune că este vorba despre regii şi legiuitorii poporului lui Israel, dar şi despre apostolii creştini, referindu-se exact la Pavel şi la Barnaba, care *intrau în sinagogi şi purtau discuţii cu evreii* (*Despre Ieremia* 2, 6, 18)"[5].

---

[1] BBVA, p. 978
[2] SEP 6/I, p. 370
[3] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, 92, 3
[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IX
[5] SEP 6/I, p. 370

18: Iată de ce neamurile au auzit şi cei ce le pasc turmele.

„Respingându-L deci cei din sângele lui Israel şi nerecunoscând pe Stăpânul prin fire şi adevărat, au fost chemaţi prin credinţă închinătorii la idoli; şi mulţimea necredincioasă a celor ce nu cunoşteau pe Dumnezeu şi autocondamnabilă a recunoscut pe Răscumpărătorul"[1].

19: Ascultă, pământule: Iată, asupra acestui popor Eu voi aduce rele – roada răzvrătirii lor –, pentru că ei n-au luat aminte la cuvintele Mele, iar Legea Mea au lepădat-o.

„Căci cum nu vor fi supuşi relelor din urmă, sau cum nu vor rămâne nepărtaşi de viaţa de la El cei ce vor nesocoti porunca lui Dumnezeu Tatăl şi vor respinge cuvântul de viaţă făcător al lui Dumnezeu şi al Mântuitorului nostru Iisus Hristos [...]?"[2].

20: De ce-Mi aduceţi voi tămâie din Saba şi scorţişoară din ţară de departe? Că arderile-de-tot ale voastre nu sunt primite, iar jertfele voastre nu M-au îndulcit.

„Împotriva formalismului cultic s-au pronunţat aghiografii Vechiului Testament, întrucât acesta aluneca spre indiferentism religios specific religiilor idolatre. Cuvântul lor se ridică contra celor ce au considerat că însăşi victima, fără participarea omului, îi aduce îndreptare (Isaia 1,11-17; Ieremia 6,20; Osea 6,6). Înaintea lui Dumnezeu nu au nici o eficacitate simbolică, dacă sacrificatorul nu renunţă la săvârşirea faptelor rele, pentru ca să fie părtaş comunităţii lui Iahve şi să-i fie bine (Ieremia 7,23). Cu alte cuvinte, jertfa adevărată nu este victima în sine, ci omul reprezentat simbolic de aceasta, idee care stă la baza tuturor sacrificiilor vechitestamentare. În toate există ideea de substituire, expiere şi sen-

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, I, *Despre naşterea lui Moise*, 4

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IX

timentul de dragoste al omului față de Dumnezeu cu care vrea să intre în legătură și să asculte de poruncile Sale"[1].

„Chiril al Alexandriei citează versetul în *Comentariul la Evanghelia după Luca*, vorbind despre înlocuirea jertfei *legaliste*, la Templu, prin jertfa interioară. Dumnezeu, prin porunca lui Iisus, nu mai cere sânge pe altarul Templului, ci *o viață sfântă dovedită prin buna mireasmă a tuturor virtuților, precum și mărturia unei purtări bune și nobile în orice împrejurare* (Omilia 74). La rândul său, Atanasie cel Mare citează versetul în *Scrisori festale* (19,2) scoțând în evidență opoziția dintre o jertfă concretă, materială, făcută fără credință, în mod ipocrit, și autenticitatea unei jertfe spirituale, interioare"[2]. „Așadar Israil a voit să cinstească pe Dumnezeu cu lucrurile mai pământești, făcând să rodească cele ale legii și aducându-I jertfe lipsite de voință"[3].

„Așa îi mustră și ceilalți profeți, fiindcă trec cu vederea partea cea mai grea a virtuții și își pun toată nădejdea mântuirii în jertfe. Aceasta aduceau ca scuză, că noi aducem jertfe și arderi de tot. Dar nu pentru acestea te judec, nici nu te învinuiesc pentru ele, că le-ai trecut cu vederea"[4].

21: De aceea zice Domnul: Iată, asupra acestui popor Eu voi aduce boală și vor boli părinții împreună cu copiii; vecinul și prietenul său vor pieri.

„Cauza pentru care pătimim acestea suntem noi, stârnind pe Stăpânul tuturor la mânie. Și așa ne lasă într-o minte slabă și nebărbătească"[5].

22: Acestea zice Domnul: Iată, vine un popor de la miazănoapte și neamuri se vor ridica de la marginile pământului.

---

[1] AB, p. 286

[2] SEP 6/I, p. 371

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, I, *Despre Cain și Abel*, 3

[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 49, 4

[5] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, I

„În Codex Alexandrinus şi Textul Masoretic: *un neam mare se va ridica...*"[1].

23: Arc şi suliţe vor ţine; sunt cruzi, milă nu vor avea; glasul lor e ca marea ce aduce valuri; ca nişte flăcări pe cai şi-n care de luptă, aşa se vor rândui pentru război împotriva ta, fiica Sionului.

24: Zvoana lor am auzit-o; mâinile ne-au slăbit, de chin am fost cuprinşi, un chin ca al femeii ce naşte.

25: Să nu ieşiţi la câmp afară şi nici pe drumuri să umblaţi, că sabia duşmanului pândeşte primprejur.

Începătorul să nu cuteze la lupte care-i depăşesc puterile: „Căci e propriu numai luptătorilor viteji să meargă întru întâmpinarea duşmanilor şi să scape nevătămaţi de cursele lor. Iar dacă e careva din cei ce nu ştiu încă să se lupte, să rămână nesupărat acasă"[2]. În războiul nevăzut, *acasă* rămânem stând sub ascultare, adică sub autoritatea părintelui duhovnicesc, lăsând în seama aceluia grija luptei. „Prin urmare, cel ce în vremea năvălirii ispitelor se abţine de la contemplaţia naturală şi stăruie numai în rugăciune, adunându-şi mintea din toate şi concentrând-o în ea însăşi şi în Dumnezeu, omoară deprinderea puterilor naturale ale sufletului de-a lucra răul prin simţuri, mişcându-se împotriva firii. Făcând aşa, el întoarce cu ruşine pe diavolul, dat fiind că acela nu mai dispune de deprinderea amintită, în care încrezându-se cu îngâmfarea-i obişnuită a venit asupra sufletului, ridicându-se prin cugetări trufaşe împotriva adevărului. Cunoscând, încercând şi făcând acest lucru [...], dumnezeiescul Ieremia porunceşte poporului să nu iasă din cetate, pentru [din pricina – n. n.] sabia duşmanilor care o înconjura din toate părţile"[3].

26: Tu, fiica poporului Meu, încinge-te cu sac şi presară-te cu cenuşă; jeleşte-ţi iubitul, plânge-ţi de milă,

---

[1] BBVA, p. 978
[2] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 46
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 49

că fără veste veni-va chinul peste voi! Sacul şi cenuşa arată pocăinţa şi doliul.

27: Dascăl de-ncercare te-am pus Eu pe tine între popoare de-ncercat, iar tu Mă vei cunoaşte când Eu le voi cerca purtarea.

„*Dascăl de-ncercare* vrea să-l traducă pe *dokimastes* (folosit numai aici în Vechiul Testament) = *examinator, controlor, judecător* (de la verbul *dokimazo = a încerca, a cerca, a pune la probă*). ♦ *purtarea*: literal: *calea*, dar cu înţelesul de *conduită, fel de a fi*"[1].

28: Neascultători sunt toţi în umbletul lor încâlcit; aramă sau fier, toţi sunt stricaţi.

29: Foalele de la foc s-au oprit, plumbul s-a mistuit, zadarnic bate argintarul argintul, răutăţile lor nu s-au topit;

„Imaginea e preluată din procesul de topire a metalelor: Minereul de argint este introdus peste o massă de plumb topit; acesta, sub influenţa aerului şi a căldurii, devine oxid de plumb, din care argintul se separă, rămânând deasupra, în timp ce zgura se depune la fund.

Acest proces nu lucrează însă şi asupra lui Israel, în care totul e pervertit, totul e pe dos, în dezacord chiar cu elementele naturii"[2].

30: «argint-lepădătură» să-i numiţi, fiindcă Domnul i-a lepădat".

Argint-lepădătură[3]: „= argint rezidual, argint-rebut, nefolositor. Aici: *argint-lepădătură* în virtutea jocului de cuvinte din originalul grecesc"[4].

„Verset pe care Părinţii îşi sprijină teoria Bisericii creştine ca *noul Israel*. Vechiul Israel a fost *lepădat* de la fa-

---

[1] BBVA, p. 978
[2] BBVA, p. 978
[3] αργύριον αποδεδοκιμασμένον – *arghirion apodedokimasmenon.*
[4] BBVA, p. 978

ţa lui Dumnezeu pentru necredinţa lui. De pildă, Irineu, în *Adversus haereses* 4,36,2"[1].

„Vezi că dumnezeiasca Scriptură a ştiut că curăţirea argintului nu se poate face fără plumb? Aşadar, fiindcă pe noi cei lepădaţi ne-a curăţit Hristos, El S-a asemănat cu plumbul. [...] Argintul necurăţit, topindu-se împreună cu plumbul, se curăţă foarte bine, plumbul atrăgând în chip firesc la sine petele argintului împreună ars. Aşa ceva a îndeplinit pentru noi Hristos. Unindu-se cu noi cei necuraţi trupeşte şi duhovniceşte, a topit murdăria din noi. Căci ridică păcatele noastre, ca noi pentru El şi prin El să fim curaţi şi strălucitori"[2].

CAPITOLUL 7 – *Adevărată şi falsă închinare*

1: Cuvântul care s-a făcut de la Domnul către Ieremia: „Stai la poarta casei Domnului şi propovăduieşte cuvântul acesta, zicând:

„Versetul 1 e omis în *Septuaginta*, ediţia Rahlfs; preluat aici din ediţia românească 1914 (preluat, la rândul său, din Versiunea Ebraică)"[3].

2: Ascultaţi cuvântul Domnului, voi, toată Iudeea!

3: Acestea zice Domnul Dumnezeul lui Israel: Îndreptaţi-vă purtările şi năravurile, iar Eu vă voi face să locuiţi în ţinutul acesta.

„După Ieronim, a intra *în sălaşurile cerului e la fel de simplu din Britania ca şi din Ierusalim, dat fiind că Împărăţia lui Dumnezeu e în tine*. Prin urmare, nu ritualul public, exterior contează, ci purtarea (*calea*) nobleţea interioară (*Epistole* 58,3). Iar în cartea a doua din *Comentariul la*

---

[1] SEP 6/I, p. 373
[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, III
[3] BBVA, p. 978

Ieremia, tot Ieronim insistă asupra faptului că *nu trebuie să ne punem credinţa în splendoarea lăcaşurilor [pământeşti], nici în cupolele lor aurite şi în zidurile de marmură, frumos împodobite*. Adevăratul Templu al Domnului sunt virtutea şi credinţa însăşi (2,32,2-4)"[1].

4: Nu vă puneţi în voi nădejdea prin vorbe mincinoase, că nu vă vor fi de nici un folos atunci când ziceţi: «Acesta-i locaşul Domnului, locaşul Domnului este!»

„Iudeii s-au mândrit foarte mult cu Templul lor şi cu chivotul legii. De aceea spuneau tot mereu: *Templul Domnului, Templul Domnului, Templul Domnului*. Pentru că nicăieri pe faţa pământului nu se mai construise un Templu aşa ca acesta, nici în privinţa costurilor, nici în a frumuseţii – în nici o privinţă nu se mai găsea vreun altul care să-l depăşească. Căci Domnul Dumnezeu, Care a poruncit construirea lui, a rânduit să fie înălţat astfel, pentru ca privirile lor să fie mereu atrase înspre el, iar pe de altă parte iudeii erau mai preocupaţi de cele materiale. Căci cărămizi de aur se aflau în zidurile lui"[2].

„Vrei să afli că odată cu jertfele, cu instrumentele muzicale, cu sărbătorile şi cu tămâierile, Dumnezeu a urât şi Templul, din pricina celor care intrau în el? Lucrul acesta l-a arătat mai cu seamă prin fapte, dându-l mai înainte şi pe mâinile barbarilor, iar mai pe urmă dărâmându-l cu totul. Totuşi, chiar şi înainte de dărâmare, Dumnezeu strigă şi zice prin profetul: *Nu vă puneţi nădejdea în cuvinte mincinoase, că nu vă va fi de nici un folos să ziceţi: Acesta este Templul Domnului, este Templul Domnului*. Nu Templul sfinţeşte, spune Domnul, ci aceia care intră în el fac sfânt Templul. Dacă Templul nu era de folos atunci când erau în el heruvimii, când era în el chivotul, apoi cu mult mai mult acum,

---

[1] SEP 6/I, pp. 373-374

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Epistola Sfântului Apostol Pavel către Evrei*, XVII - *apud* VSP, p. 399

când toate acestea au pierit, când Dumnezeu i-a întors desăvârşit spatele, când a ajuns pricină de mai mare ură!”[1].

„Prin acestea se arată că, dacă nu vom face ceea ce ni se spune, zadarnic ne lăudăm cu numele de dreptcredincioşi”[2].

„*Să nu ziceţi*, spune dumnezeiescul Ieremia, *că sunteţi biserica Domnului*. Iar tu să nu zici că simpla credinţă în Domnul nostru Iisus Hristos poate să mă mântuiască. Căci aceasta este cu neputinţă de nu vei dobândi şi iubirea faţă de El prin fapte. Doar despre credinţa simplă s-a spus: *şi dracii cred şi se cutremură* (Iacov 2, 19)”[3].

5: Că dacă-ntru totul vă veţi îndrepta purtările şi năravurile, şi dacă-ntr-adevăr faceţi judecată între om şi aproapele lui,

6: şi dacă pe străin şi pe văduvă şi pe sărman nu-i veţi asupri, şi dacă sânge nevinovat nu veţi vărsa în locul acesta, şi dacă spre vătămarea voastră nu veţi umbla după dumnezei străini,

7: atunci vă voi face să locuiţi în ţinutul acesta, în ţara pe care le-am dat-o, din veac şi până-n veac, părinţilor voştri.

„*Din veac şi până-n veac* = dintotdeauna pe-ntotdeauna”[4].

8: Dar dacă în voi vă veţi pune nădejdea prin vorbe mincinoase, din care nu veţi avea nici un folos,

9: şi dacă ucideţi şi vă desfrânaţi şi furaţi şi juraţi strâmb şi-i ardeţi tămâie lui Baal, şi dacă umblaţi după dumnezei străini, pe care nu-i cunoaşteţi,

10: aşa ca să fie spre răul vostru... Ba încă aţi venit, şi-n faţa Mea aţi stat, în casa unde se cheamă numele

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Împotriva creştinilor iudaizanţi*, I - *apud* VSP, p. 400
[2] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VII, 11
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele despre dragoste*, 39
[4] BBVA, p. 979

Meu, şi aţi zis: «Noi ne-am ferit de la a face astfel de urâciuni...».

„Declaraţie ipocrită"[1].

11: Oare peşteră de tâlhari este-n ochii voştri casa Mea, în care se cheamă numele Meu? Şi, iată, Eu am văzut-o, zice Domnul.

„Profetul Ieremia arată credinţa deşartă a celor ce zic *acesta este templul Domnului* şi nu fac dreptate, săvârşesc adulter, jură strâmb şi umblă după alţi dumnezei. Jertfele lor sunt zadarnice din cauza ticăloşiilor lor şi locaşul cel sfânt unde aduc jertfe ca să fie izbăviţi a ajuns *peşteră de tâlhari*"[2].

„Ieronim pune versetul în legătură cu Matei 21,13 şi Ioan 2,16, explicând, în cheie morală, că *Biserica a devenit peşteră de tâlhari atunci când în sânul ei au loc hoţii, crime, adultere, sperjururi, sacrilegii, scorniri eretice şi alte răutăţi,* când întâistătătorii ei ard de lăcomie şi când hainele (*pallium*) lor au ajuns împodobite ca ale regilor (*Şase cărţi despre Ieremia* 2,34,1-3)"[3].

„Acest templu frumos şi minunat şi sfânt, după ce aceia care-l foloseau au ajuns nişte stricaţi, atât de mult a fost necinstit şi dispreţuit şi atât de necurat a ajuns încât, înainte de robie, era numit *peşteră de tâlhari* şi *peşteră de hiene* (12, 9). Iar după aceasta a fost dat pe mâini barbare, necurate şi pângărite"[4].

12: Ci mergeţi în locul Meu care este în Şilo, unde-am făcut altădată să locuiască numele Meu, şi vedeţi ce i-am făcut Eu din pricina răutăţii poporului Meu Israel.

„Şilo: localitate la circa 30 de kilometri nord de Ierusalim, loc sfânt în vremea judecătorilor, care adăpostise Cor-

---

[1] BBVA, p. 979
[2] AB, p. 249
[3] SEP 6/I, p. 375
[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, XVII, 2

tul Mărturiei (Iosua 18, 1), distrus de Filisteni ca pedeapsă a lui Dumnezeu împotriva poporului Său neascultător”[1].

13: Şi acum, pentru că voi aţi făcut toate aceste lucruri, pentru că Eu v-am vorbit, dar voi nu M-aţi ascultat, pentru că Eu v-am chemat, dar voi n-aţi răspuns,

14: ei bine, şi cu casa aceasta în care se cheamă numele Meu şi-n care voi vă puneţi nădejdea, locul pe care Eu vi l-am dat vouă şi părinţilor voştri, voi face ce-am făcut cu Şilo.

15: Şi voi izgoni de la faţa Mea, aşa cum i-am izgonit pe fraţii voştri, toată seminţia lui Efraim.

„Aluzie la cucerirea Samariei de către asirieni şi deportarea israeliţilor, în 722 î. Hr.”[2].

16: De aceea, tu nu te ruga pentru poporul acesta şi nu mijloci pentru ei să fie miluiţi; nu, nu te ruga şi nu-Mi cere nimic pentru ei, că nu te voi asculta.

„Comentariile patristice interpretează acest verset în funcţie de tema principală vizată. Pentru Tertulian, Dumnezeu respinge aici pietatea mincinoasă, prefăcătoria. Mai bine nu te rogi decât să te rogi mincinos ori din interes meschin (*Despre puritate* 2); Ambrozie al Milanului, dimpotrivă, subliniază faptul că intercesiunea profeţilor şi sfinţilor este foarte importantă pentru iertarea păcatelor. Din moment ce Dumnezeu îi spune lui Ieremia să nu se roage, înseamnă că acesta tocmai asta făcea: se ruga pentru iertarea poporului lui Israel. În cele din urmă, spune Ambrozie, rugăciunile profetului vor fi ascultate de Dumnezeu, iar poporul se va întoarce din exil. La fel trebuie să facem cu toţii pentru cei păcătoşi. Ioan Gură de Aur, moralizator, scoate în evidenţă un alt aspect, anume că nu există iertare a păcatelor fără pocăinţa păcătosului şi că doar rugăciunea unui intermediar nu este suficientă (*Omilii la Evanghelia după Matei* 43,3)”[3].

---

[1] BBVA, p. 979
[2] SEP 6/I, p. 375
[3] SEP 6/I, pp. 375-376

„Uită-te la iubirea de oameni a Stăpânului! Îi spune mai dinainte profetului, ca nu cumva, după ce nu-i va fi ascultat rugăciunea, să socotească că asta s-a făcut din pricina lui. De aceea vorbeşte mai dinainte de răutatea poporului şi-l opreşte a se ruga pentru popor, ca însuşi profetul să poată cunoaşte cât e de mare răutatea lor, dar să afle şi aceia că profetul nu le poate ajuta cu nimic de nu vor face şi ei tot ce trebuie să facă"[1].

„Ieremia, care suferea tare pentru poporul Iudeilor înnebunit de amăgirea dracilor, nu este auzit când se roagă, întrucât nu are ca putere a rugăciunii întoarcerea necredincioşilor Iudei de la rătăcire. [...] Este cu adevărat o mare nesimţire, ca să nu zic nebunie, să ceară mântuire prin rugăciunile drepţilor acela care-şi desfată sufletul cu cele stricăcioase şi să ceară iertare pentru acele fapte cu care se laudă, întinându-se cu voinţa. Cel ce are trebuinţă de rugăciunea dreptului trebuie să nu o lase nelucrătoare şi inertă, dacă urăşte cu adevărat cele rele, ci să o facă lucrătoare şi tare, întraripând-o prin propriile sale virtuţi, şi în stare să ajungă la Cel ce poate să dea iertare pentru greşale"[2].

Chiar dacă pare greu cuvântul, sunt împrejurări în care nu ne putem ruga pentru oricine: „Toate acestea e dator să le cunoască păstorul: cu care, cum şi când trebuie să se întâmple. Căci nimic nu e mai adevărat decât ceea ce spune Dumnezeu"[3].

17: Oare tu nu vezi ce fac ei în cetăţile lui Iuda şi pe uliţele Ierusalimului?

„Aproape că îi spune: Pentru aceştia Mă rogi, pentru aceştia care nu încetează a face rău, care nu-şi dau seama de boala care-i stăpâneşte, ci sunt aşa de nesimţitori? Nu vezi ce mare le e dispreţul? Nu vezi nebunia lor cea mare? Nu se mai satură de răutăţi, ci se tăvălesc în nelegiuirile lor ca un

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XLIV, 2
[2] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 57
[3] Sf. Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuş*, XXXI, 29

porc în mocirlă! Dacă ar fi voit să se întoarcă, aş mai fi aşteptat Eu, oare, să mai fiu rugat? Nu!”[1].

18: Copiii lor adună lemne şi părinţii lor aprind foc şi femeile lor fărâmă aluat ca să facă turte pentru «oştile cerului», şi jertfe-de-băuturi au vărsat pentru dumnezei străini, ca să-Mi stârnească Mie mânia.

„*Oştile cerului*: În mitologia popoarelor canaaneene, duhuri ale astrelor. Textul Masoretic: *Regina cerurilor*, nume total inadecvat pentru Astarte (Iştar), zeiţa babiloniană a amorului, a cărei efigie era imprimată pe turte dulci. ♦*jertfe-de-băuturi*: libaţii”[2].

19: Oare pe Mine Mă stârnesc ei? zice Domnul; nu se stârnesc oare pe ei înşişi, ca să le ardă obrazul de ruşine?

20: De aceea, aşa zice Domnul: Iată, mânia şi urgia Mea se revarsă peste locul acesta, şi peste oameni şi peste animale şi peste fiece pom al ţarinei lor şi peste roadele pământului; şi el va arde şi nu se va stinge.

21: Acestea zice Domnul: Adunaţi-vă arderile-voastre-de-tot laolaltă cu jertfele voastre, şi mâncaţi carne...!

„Întrucât la jertfa de ardere de tot animalul trebuia ars în întregime, acest îndemn ironic arată că Dumnezeu nu mai primeşte jertfele”[3].

22: Că nu despre arderi-de-tot şi despre jertfe le-am vorbit şi le-am poruncit Eu părinţilor voştri în ziua când i-am scos din ţara Egiptului,

„Într-adevăr, Decalogul nu menţionează explicit nici o prescripţie privitoare la aducerea de jertfe. Profetul nu condamnă jertfele în sine, ci subliniază faptul că nu au importanţă în relaţia cu Dumnezeu dacă nu sunt susţinute de cultul interior şi de strădania de a-I împlini voinţa. El se

---

1 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XLIV, 2
2 BBVA, p. 979
3 SEP 6/I, p. 376

înscrie astfel într-un întreg curent (cf. Amos 5,21 şi urm.; Osea 6,6; Miheia 6,6-8; Isaia 1,11 şi urm.; Psalmi 50/51,18). ♦ Părinţii speculează versetul în sens hristologic, afirmând că, prin venirea lui Hristos, jertfele concrete au fost abolite. Autorul *Epistolei lui Barnaba*, după ce notează că Hristos şi Legea cea Nouă au înlocuit sacrificiile sângeroase, invocă Psalmul 50, 19 (după *Septuaginta*): *Jertfă lui Dumnezeu este duhul zdrobit, inima zdrobită şi smerită Dumnezeu n-o va dispreţui*"[1].

„Ca să-i împiedice să jertfească demonilor, [Dumnezeu] a primit jertfele pe care de fapt nu le voia, pentru a obţine binele pe care îl voia"[2].

23: ci numai lucrul acesta le-am poruncit: Ascultaţi glasul Meu, şi Eu vă voi fi vouă Dumnezeu, iar voi Îmi veţi fi Mie popor; şi umblaţi în toate căile Mele, acelea pe care Eu vi le voi porunci, ca să vă fie vouă bine!

„Dacă ţinem seama de voia adevărată a Legiuitorului, nici la început nu s-a rânduit legea cea în umbre, trecându-se sub tăcere slujirea în duh. Dar fiindcă era un lucru împovărător şi nu uşor, ba chiar aspru şi greu celor de atunci să poată împlini binele desăvârşit, s-a rânduit legea ca un fel de deprindere, drept ceva copilăresc, care are chipul adevărului. Totuşi, Dătătorul legii a arătat limpede că nu acelea îi sunt cele mai plăcute, ci cele mai iubite îi sunt cele ce vor veni prin Hristos"[3].

24: Dar ei nu Mi-au dat ascultare, nici auzul şi l-au plecat, ci au umblat în lăuntricul gând al inimii lor celei rele; şi tot îndărăt au dat şi înainte n-au mers

„*Au ajuns la cele dindărăt şi nu la cele dinainte*: privirea spre trecut, adică spre încremenire, a fost speculată de unii Părinţi. Ieronim scrie în *Comentariul la Ieremia* că

---

[1] SEP 6/I, p. 376

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Isaia*, I, 12

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, II

evreii s-au comportat exact invers de cum se vor comporta apostolii care, întâlnindu-L pe Iisus, şi-au uitat trecutul păcătos şi pustiu fără nici un regret şi nu şi-au aţintit privirile decât spre viitor (2,41,2-3)"[1].

25: de atunci, din ziua-n care părinţii lor au ieşit din ţara Egiptului, şi până-n ziua de azi. Şi le-am trimis pe toţi slujitorii Mei, profeţii, ziua şi dimineaţa i-am trimis;

26: dar ei nu M-au auzit, şi auzul nu şi l-au plecat, iar cerbicea şi-au învârtoşat-o mai mult decât părinţii lor.

27: Tu le vei grăi cuvântul acesta, ei nu te vor asculta; tu îi vei chema, ei nu-ţi vor răspunde.

„Verset omis în *Septuaginta*, ediţia Rahlfs, şi preluat din Versiunea Ebraică"[2].

28: Dar le vei grăi cuvântul acesta: Acesta este neamul care n-a auzit glasul Domnului, şi nici certarea nu a primit-o; credinţa s-a stins în gura lor.

29: Tunde-ţi capul şi aruncă părul şi plângere ridică-ţi de pe buze, căci Domnul a lepădat şi izgonit generaţia care făcea astfel de lucruri.

30: Că fiii lui Iuda au făcut răul în faţa Mea, zice Domnul; pus-au urâciunile lor în casa-n care se cheamă numele Meu, ca s-o spurce.

31: Şi au zidit capişte la Tofet, care se află în Valea fiului lui Hinom, ca să-şi ardă fiii şi fiicele în foc mistuitor; adică ceea ce Eu nu le-am poruncit şi-n inima Mea n-am gândit.

„Tofet: locul în care erau arşi copiii jertfiţi zeului Moloh"[3]. Evreii evlavioşi au considerat locul spurcat şi-l foloseau ca să arunce gunoaiele, cărora li se dădea foc. Fo-

---

[1] SEP 6/I, p. 377
[2] BBVA, p. 979
[3] BBVA, p. 979

cul arzând fără încetare, locul a fost denumit *Gheena focului*, fiind folosit ca imagine a caznelor iadului.

32: De aceea, iată, zilele vin – zice Domnul – când ei nu vor mai vorbi de «capiştea Tofet» şi de «Valea fiului lui Hinom», ci de «Valea-celor-ucişi»; îngropările le vor face atunci la Tofet, din lipsă de loc;

Iată, vin zile: „expresie tipic profetică, deosebit de frecventă în Ieremia, menită a sublinia caracterul inexorabil şi iminent al celor vestite din partea lui Dumnezeu"[1].

33: şi stârvurile acestui popor vor deveni mâncare păsărilor cerului şi fiarelor pământului, şi nu va fi cine să le apere.

34: Iar din cetăţile lui Iuda şi de pe uliţele Ierusalimului voi face să înceteze glasul celor ce se veselesc şi glasul celor ce se bucură şi glasul mirelui şi glasul miresei; că-ntreaga ţară nu va fi decât o-ntindere pustie".

„Gândeşte-te la orice chin, îndreaptă-ţi gândul spre ce pedepse omeneşti vrei; compară-le cu Gheena şi vei vedea că este uşor de suportat tot ce îţi vine în gând. Aici şi cel care chinuieşte şi cel care este chinuit sunt doar vremelnici, pe când acolo sunt pentru totdeauna"[2].

CAPITOLUL 8 – *Continuare. Plângeri şi poveţe. Înstrăinarea lui Israel. Legea şi preoţii*

1: În vremea aceea zice Domnul: „Scoate-voi din mormintele lor oasele regilor lui Iuda şi oasele principilor lui şi oasele preoţilor şi oasele profeţilor şi oasele locuitorilor Ierusalimului.

2: Şi le voi zbici la soare, la lună şi la toate stelele şi la toată «oastea cerului», la toate pe care ei le-au iubit şi

---

[1] SEP 6/I, p. 378

[2] Fericitul Augustin, *Predici la marile sărbători I, Predică despre căderea Romei*, 4

cărora au slujit și după care au mers și la care s-au închinat; nu vor fi plânși și nici îngropați, ci pildă vor fi pe fața-ntregului pământ,

La care vă închinați: „e vorba de cultul astrelor, care a avut o mare înrâurire în vremea regilor Manase și Amon"[1].

3: – că-n locul vieții au ales moartea –, chiar tuturor care-au mai rămas din neamul acela, în fiece loc în care Eu îi voi alunga.

Aici se încheie cuvântul lui Ieremia început în capitolul anterior.

4: Că acestea zice Domnul: Oare cel ce cade nu se ridică? Oare cel ce se abate nu se întoarce?

„Pațian al Barcelonei invocă aici convertirea *regelui Babilonului*, Nabucodonosor, care după ce a fost pedepsit cu nebunie de către Dumnezeu, s-a vindecat și și-a recuperat tronul (*Epistole* 1,5;3). Aceeași idee, a mărinimiei Domnului față de sufletul care se pocăiește, și la Ioan Gură de Aur. El subliniază un aparent paradox: severitatea lui Dumnezeu față de cei drepți și mărinimia lui față de cei păcătoși. Păcătoșii au nevoie de blândețe, pentru a nu ajunge la disperare. Așa cum cei drepți și încăpățânați au nevoie de asprime pentru a nu ajunge îngâmfați (*Omilii despre pocăință* 7, 2, 5)"[2].

„Sub amenințări, [Dumnezeu] îi îndeamnă pe toți la pocăință. Căci n-ar amenința pe cel ce nu se pocăiește, dacă n-ar ierta pe cel ce se pocăiește. Ne-am [fi] îndoit de aceasta, de n-ar fi arătat și în alt loc revărsarea îndurării Sale. *Nu se va ridica* – spune – *și nu se va întoarce cel ce s-a îndepărtat de Mine?*"[3]. „Prin aceste cuvinte a arătat că nu sunt vrednici atâta de plâns cei ce păcătuiesc cât cei care nu se pocăiesc de păcatele lor"[4]. „Se poate ca și cei căzuți să se întoarcă.

---

[1] BBVA, p. 980
[2] SEP 6/I, p. 379
[3] Tertulian, *Despre pocăință* VIII, 1-2
[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, I

Dar trebuie ca cei ce au căzut să nu rămână zăcând jos. Groapă adâncă plină de fiare cumplite şi de întuneric este natura păcatului. Să aruncăm în ea funiile Scripturilor ca să ne legăm voinţa şi să ne ridicăm îndată ce am căzut"[1].

„Ce covârşitoare bunătate! Dacă ne vede pe noi cei cu păcate, pe noi cei lipsiţi de orice cinste, pe noi cei care nu avem nici o îndrăznire, că ne ridicăm puţin şi că vrem să alergăm la bogăţia bunătăţii Sale, îndată se pleacă rugilor noastre, ne întinde mâna nouă celor căzuţi, ne ridică pe noi cei de jos şi ne strigă zicând: *Oare cel ce cade nu se ridică?*"[2]. Aşadar, „nici cel care a căzut în adâncul păcatelor să nu se deznădăjduiască de mântuirea lui ci, gândindu-se la bunătatea nespusă a lui Dumnezeu, să audă iarăşi pe Dumnezeu, care spune prin profet: *Oare cel ce cade nu se scoală sau cel ce se abate nu se întoarce?*"[3]. „Sunt mulţi oameni care s-au urcat până în înaltul cerului, au arătat mare răbdare, au îmbrăţişat pustia şi n-au văzut femeie nici în vis, şi totuşi, trândăvindu-se puţin, s-au împiedicat şi au ajuns în prăpastia păcatului. Alţii, dimpotrivă, de acolo s-au urcat la cer; şi de pe scenă sau de la dans au îmbrăţişat vieţuirea îngerească; au ajuns atât de virtuoşi încât au pus pe fugă pe demoni şi au făcut şi alte minuni"[4].

5: De ce oare s-a abătut acest popor al Meu în răzvrătire neruşinată şi-n propria lor voie s-au înstăpânit şi n-au vrut să se întoarcă?

„Părinţii interpretează versetul ca pe un refuz al poporului de a-şi schimba viaţa. Răbdarea lui Dumnezeu este imensă, dar la un moment dat ia sfârşit în faţa neruşinării păcătoşilor. Fulgenţiu de Ruspe îl compară pe Dumnezeu cu un doctor capabil să vindece orice boală, dar numai dacă bolnavul însuşi cooperează. Dumnezeu iartă păcatele

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 142, 4
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XLIV, 3
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XXIX, 1
[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXVI, 5

(tămăduieşte sufletele), dar nu şi în cazul păcătoşilor care nici măcar nu-şi pun problema păcatelor lor (*Epistole* 7,12). Ioan Casian insistă asupra faptului că harul lui Dumnezeu stă la îndemâna tuturor oamenilor, dar că aceştia trebuie să-l accepte pentru a fi salvaţi.

Dumnezeu nu pedepseşte după bunul-plac, dar nici nu poate mântui împotriva voinţei omului (*Convorbiri* 2, 13, 7)"[1].

„Se cuvine, dar, ca noi să avem cuget curat şi să ne întoarcem – îndată şi definitiv – şi să cerem ajutorul Lui; pentru că El este gata să ne mântuiască. El aşteaptă avântul arzător al voinţei noastre îndreptată către El – atât cât ne este cu putinţă – buna credinţă şi osârdia ce depinde de voinţa noastră. Îndreptarea, însă, toată, El o săvârşeşte întru noi. Să ne sârguim, deci, fraţilor, ca unii ce suntem fii ai lui Dumnezeu, să ne dezbrăcăm de toată deprinderea cea rea, de nepăsare şi trândăvie şi să fim gata şi demni a-L urma; să nu amânăm acest lucru de la o zi la alta, furaţi de răutate. Că nu ştim când va avea loc ieşirea noastră din trup"[2].

6: Luaţi aminte, dar, şi auziţi: Oare nu aşa vor grăi: Nu-i nici unul care să se pocăiască de răutatea lui prin a zice: «Ce-am făcut?». Alergătorul iese sleit din alergare ca un cal ostenit în chiar rânchezatul lui.

7: Barza-n cerul ei îşi cunoaşte anotimpul, tot astfel turtureaua şi rândunica; păsăruicile vin când trebuie să vină, doar acest popor al Meu nu cunoaşte judecăţile Domnului.

O tâlcuire ce ne pare forţată, însă cu un sfat folositor: „Scriptura spune: *Rândunica şi turturica, păsările ţarinei, cunoscut-au vremile intrărilor lor*; adică nu trebuie să faci casă împreună cu limbuţia"[3]. Sau, în chip pozitiv: „De la aceste vieţuitoare şi de la cele de felul acesta învaţă să îm-

---

[1] SEP 6/I, p. 379
[2] Sf. Macarie Egipteanul, *Cele cincizeci de omilii duhovniceşti*, IV, 17
[3] Clement Alexandrinul, *Stromate*, V, 27, 2

plineşti virtutea, iar de la cele potrivnice educă-te să fugi de răutate!"[1].

„Vechiul Testament ne trimite la albină (Proverbe 6, 8), la furnică (Proverbe 6, 6) la turturică şi la rândunică. Nu mic semn de cinste este şi acesta, că putem săvârşi, prin voinţa noastră liberă, ceea ce animalele fac prin fire"[2].

8: Cum oare veţi spune: «Noi suntem înţelepţi şi cu noi e legea Domnului»?... Zadarnic foloseşte scriitorul condeiul mincinos.

„Profetul zice că cel care nu este părtaş virtuţii nu numai că nu câştigă nimic din faptul de a-i învăţa pe alţii, ci sunt şi lepădaţi din cinstea de a fi învăţători"[3].

9: Înţelepţii s-au dat de ruşine, s-au descumpănit şi s-au prins, fiindcă au lepădat cuvântul Domnului. Ce înţelepciune este-ntru ei?

„Proorocul Ieremia, certând iubirea de învăţătură deşartă a Iudeilor, a spus foarte potrivit [acestea]. Căci deşi s-au umflat foarte cu ştiinţa legilor şi şi-au înălţat sprânceana cărturarii şi fariseii şi au dispreţuit mulţimea, îmbolnăvindu-se mult în buna cuviinţă, au fost daţi pe faţă chiar prin fapte ca neînţelepţi şi puţin ştiutori"[4].

„Iar că fariseii, umflându-se de o mândrie absurdă, au născocit că cuvântul dumnezeiesc este cu ei şi în ei, şi de aceea se afirmau, prosteşte ajunşi la o înţelepciune uimitoare, o mărturiseşte iarăşi Duhul lui Hristos, [mustrându-i] prin proorocul Ieremia"[5].

„Căci nu L-au lepădat [pe Iisus Hristos] neprimindu-L?"[6].

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, XII, 2
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXI, 3
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 49, 6
[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri, Hristos S-a făcut nouă pâine a vieţii*, 1
[5] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, III
[6] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, IV

„Mă tem că nu s-a putut spune
mult decât se poate spune despre noi
supunem cuvintelor Domnului şi nu e
ţelepciune”[1].

„Ce înţelepciune este în cei ce su
faţă de aproapele? Cum vor recunoaşte
Ieremia, că suntem înţelepţi şi legea D
când se topesc de pizmă faţă de cei ce a
prin înţelepciunea şi cunoştinţa lui Dum
născut cunoştinţa mincinoasă[2] în cărtura
care s-au abătut de la cunoştinţa adevăr
ruşinaţi înţelepţii, căzând de la înţelepci
şi văzând-o pe aceasta înmulţindu-se îr
au uimit de puterea cuvintelor lor şi s
gândurilor lor ca unii ce au lepădat cun
nea cea adevărată a Domnului”[3].

„Nouă, însă, care nu respingem c
lui Dumnezeu (căci primim cu bucurie
Hristos), ni s-a făcut El Însuşi înţelepc
zeu. Deci i-am întrecut şi în înţelegere p

**10: De aceea: Femeile lor le voi
lor, altor moştenitori, fiindcă toţi –
pân-la cel mai mare – toţi sunt iubito
de la profet pân-la preot –, toţi spun n**

„Următoarele trei versete [11-13]
ginta (ediţia Rahlfs numerotează lacuna
reluarea textului din 6, 12-15; vechile e

---

[1] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*
[2] Aici pot fi incluse felurite sisteme filosofice
(ne gândim la câteva anume, răspândite în vre
simplificare, socotim mincinoasă orice înv
învăţătura lui Hristos.
[3] Nichita Stithatul, *Capete despre făptuire,
cunoştinţă*, 263
[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinare
Adevăr*, III

cea de faţă, le preiau din Versiunea Ebraică"[1]. Suprapunerea indicată nu se realizează întocmai, dar nu e dificil de găsit locurile paralele din capitolul 6.

11: Ei s-au făcut că vindecă frântura poporului Meu, zicând: «Pace, pace!»; dar pace nu era.

12: S-au ruşinat fiindcă s-au poticnit, dar nu s-au ruşinat ca aceia care-ntr-adevăr se ruşinează; de aceea căderea lor, atunci când cad, e-ntreagă, iar la vremea cercetării vor pieri, zice Domnul.

„Ieronim şi Augustin comentează acest verset, care nu există în cele mai bune manuscrise din *Septuaginta*. Ieronim îl cunoaşte din textul ebraic. El dezvoltă o teorie despre profeţii mincinoşi, care propovăduiesc şi prevestesc pacea când ştiu foarte bine că ea nu-i decât o iluzie. *Profeţii mincinoşi făgăduiesc întotdeauna lucruri plăcute şi aşteaptă recompensă. Adevărul însă e amar, iar cei care-l propovăduiesc sunt plini de amărăciune. Da, cu pâinea nedospită a sincerităţii şi a adevărului se petrece Paştele Domnului, şi se mănâncă împreună cu ierburi amare* (*Contra lui Iovinian* 2,37). Iar în *Epistole*, unde subiectivitatea e la ea acasă, autorul *Vulgatei* face distincţie între pacea autentică şi cea neautentică. Pacea autentică nu poate fi decât pacea întru Hristos, fără pic de ranchiună, fără ţinerea de minte a răului, o pace nu între adversari, ci între prieteni, o pace întemeiată pe iubire, nu pe interese diplomatice (82,2)"[2].

13: Roadele lor şi le vor aduna, zice Domnul: Struguri în vii nu sunt, şi nici smochine în smochini, iar frunzele-au căzut de tot.

14: De ce mai stăm degeaba? Adunaţi-vă, să intrăm în cetăţile cele tari şi să pierim acolo, căci Dumnezeu ne-a lepădat şi cu apă de fiere ne-a adăpat, fiindcă-n faţa Lui am păcătuit.

---

[1] BBVA, p. 980
[2] SEP 6/I, pp. 380-381

15: Pentru pace ne-am adunat: nici un spor!; vremea vindecării: nimic decât spaimă!

16: Auzi-vom nechezatul cailor sprinteni [veniţi] de la Dan; la nechezul cailor călărimii lui a tremurat pământul; el va veni şi va mânca pământul şi tot ce e pe el, cetatea şi pe cei ce locuiesc într-însa.

S-a văzut aici şi o vestire a venirii lui Antihrist: „Ieremia nu anunţă venirea lui neaşteptată, ci mai degrabă indică seminţia din care va ieşi (şi anume, Dan). Şi acesta este unul dintre motivele pentru care tribul lui Dan nu este numărat în Apocalipsa (7,5-7) la un loc cu toţi cei care se mântuiesc"[1].

17: Că, iată, Eu trimit la voi şerpi ucigaşi împotriva cărora descântec nu este şi vă vor muşca de moarte

18: cu durerea inimii voastre nenorocite.

„Ioan Casian compară şerpii de aici cu şerpii invidiei, *boala fără leac*. Dacă te muşcă invidia, nu mai ai scăpare sau scapi foarte greu. Şerpii invidiei nu pot fi îmblânziţi, vrăjiţi (3,18,16)"[2].

19: Iată, sună strigarea fiicei poporului Meu dintr-o ţară de foarte departe: «Nu-i oare Domnul în Sion? nu-i nici un rege-acolo?» – fiindcă M-au supărat cu idolii lor, Cu deşertăciunile-acestea venite din străini".

20: Vara s-a dus, secerişul e gata, noi nu ne-am mântuit.

Credem că de-aici a pornit poemul din filmul *Stalker*: *Vat i lieto praşlo, slavna i ne bîvala...*

21: De prăbuşirea fiicei poporului meu m-am întristat; întru uimirea mea dureri m-au cuprins, ca ale femeii ce naşte.

22: Nu-i oare nici un balsam în Galaad? nu-i nici un doctor pe-acolo? De ce nu-i nici o vindecare pentru fiica poporului meu?...

---

[1] Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, V, XXX - *apud* VSP, p. 424
[2] SEP 6/I, p. 382

„Despre medici nu se vorbeşte decât în cărţile profetice (Isaia 3,7; Ieremia 8,22), iar despre unguente pe vremea regelui Asa (912-871; II Paralipomene 16,14). Medicina era practicată mai mult de preoţi, care aveau îndatorirea – după Lege – să examineze pe leproşi şi să constate vindecarea lor de această boală necruţătoare (Levitic 13). Pentru tratarea rănilor se folosea balsamul, vinul, untdelemnul şi diferite aromate, la care se adăugau plantele medicinale, iar în diferite afecţiuni apele termale de la Tiberiada, Gadara şi Kallirhae"[1].

„Vasile cel Mare invocă versetul în *Epistole* (46,5), într-o scrisoare adresată unei *fecioare care a căzut*. El vede în cuvintele Scripturii cele mai utile leacuri pentru vindecarea sufletului: *tainele care înconjoară moartea şi învierea, cuvintele despre judecata cea înfricoşătoare şi pedepsele veşnice, învăţăturile despre pocăinţă şi despre iertarea păcatelor, drahma, oaia, fiul care şi-a mâncat averile cu femeile desfrânate, care era pierdut, s-a aflat mort şi a înviat*"[2].

„Aşa cum, în cazul artei medicale, pentru vindecarea trupului suportăm operaţii, cauterizări şi bem medicamente amare, la fel şi pentru vindecarea sufletului trebuie să suportăm tăietura cuvintelor de mustrare şi medicamentele cele amare ale epitimiilor"[3].

23: Cine-i va da capului meu apă şi izvoare de lacrimi ochilor mei, pentru ca ziua şi noaptea să-l plâng pe acest popor al meu, pe cei ucişi ai fiicei poporului meu?

„Plângându-ne Ieremia pe noi, cei ce ne-am învrednicit de atâta har, dar ne-am purtat cu atâta negrijă, [sau] mai bine zis am fost plini de toată răutatea, zicea: *Cine va da*

---

[1] AB, p. 139
[2] SEP 6/I, p. 383
[3] Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mari*, 55, 3

capului meu apă şi ochilor mei izvor de lacrimi, ca să plâng pe poporul acesta ziua şi noaptea?”[1].

„Ieremia plângea pentru cei ce piereau din popor; şi, pentru că nu-i erau îndestulătoare lacrimile ochilor săi, căuta izvor de lacrimi şi cel mai îndepărtat loc de popas”[2].

Plângerea e şi pentru ereticii de mai târziu: „Căci cel ce părăseşte hotărârea de-a alege cunoştinţa adevărului, abătându-se cu neînţelegere spre rătăcire şi contrarul stricăcios şi la păreri necurate şi mincinoase, cum nu s-ar cuveni să fie de plâns?”[3].

„Cine va da capului meu apă şi ochilor mei izvor de lacrimi, ca să deplâng multe zile acest popor care, prin aceste nelegiuite învăţături, a căzut în stricăciune? Urechile oamenilor simpli au fost amăgite şi obişnuite cu nelegiuirile ereziei. Copiii Bisericii sunt educaţi cu învăţături stricate. Ce trebuie să facem? Ereticii botează, dau muribunzilor merindea pentru drumul veşniciei, vizitează pe bolnavi, mângâie pe cei în suferinţă şi în lipsuri, dau ajutor de tot felul şi împart darul Sfintelor Taine. Prin toate acestea ei o duc bine cu poporul, aşa că în scurtă vreme, chiar de ni s-ar da libertate, n-ar mai fi nici o nădejde ca pe cei prinşi în această iluzie să-i mai putem întoarce din nou la calea adevărului”[4].

CAPITOLUL 9 – *Stricăciune în Iuda; tristeţe în Sion. Adevărata înţelepciune*

1: „Cine-Mi va da în pustie sălaş cât mai departe, ca să-Mi părăsesc poporul şi să Mă-ndepărtez de ei?; că toţi se desfrânează, ei, adunătură de trădători.

---

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cuvânt ascetic*, 31
[2] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi Cuvântări*, V, 9
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, I
[4] Sf. Vasile cel Mare, *Scrisori*, 243, 4

„Cei cărora le-a fost cu putinţă să fie strălucitori şi plini de râvnă, lipsiţi fiind de fericirea ce li s-a dat, cum n-ar fi vrednici să se socotească deopotrivă cu cei ce au murit? Pe drept cuvânt aceştia trebuie deplânşi şi trebuie să se verse pentru ei lacrima iubirii şi a prieteniei (cf. 8, 9). Căci neînfrânatul Israel s-a golit de bine şi s-a clintit din înseşi temeliile lui. Fiindcă Hristos S-a strămutat la neamuri"[1].

„Şi cum nu i-ar plânge, ca pe nişte morţi şi pierduţi, pe cei ce se smintesc cu o necredinţă atât de neînfrânată [...]? Căci pentru cei ce au ales [necredinţa] vor curge nereţinut lacrimile"[2].

2: Limba şi-au întins-o ca pe un arc; minciuna, nu credinţa-i stăpână pe pământ; căci mers-au ei din rău în rău şi pe Mine nu M-au cunoscut, zice Domnul.

„Dacă ţi-ai întins limba ca un arc şi ai tras din tolba gândului tău rău în inima surorii tale un cuvânt amar ca o săgeată ascuţită, atunci ai făcut în chip vădit un omor şi l-ai imitat pe omorâtorul-de-fraţi Cain (Facerea 4,1-16)"[3].

3: Feriţi-vă fiecare de aproapele său, în fraţii voştri să nu aveţi încredere, fiindcă fiece frate cu amăgire va amăgi şi fiece prieten cu viclenie va umbla.

4: Fiecare-şi va bate joc de prietenul său; adevărul nu-l vor grăi, limba lor s-a învăţat să spună minciuni; de năpăstuit au năpăstuit, dar de-ntors n-au vrut să se-ntoarcă.

„*Limba lor s-a învăţat să spună minciuni*: Ioan Casian citează versetul ca atare, pentru a arăta condamnarea minciunii de către Dumnezeu, dar adaugă imediat observaţia că minciuna nu are nevoie neapărat de rostire, ea se poate manifesta şi prin tăcere. Tăcerea laşă, complice sau agresivă.

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la A doua Lege*, *Despre viţeaua al cărei cap e tăiat într-o vale*, 1

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IX

[3] Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovniceşti*, VII, 8

De multe ori tăcerea insultă sau minte mai rău decât vorbele (*Convorbiri* 2,16,18). La rândul său, Fericitul Augustin subliniază ambivalenţa *limbii*: cu ea ne rugăm lui Dumnezeu; cu ea ne pocăim, cu ea cântăm cântări sfinte; cu ea dăm sfaturi bune, dar tot cu limba jignim ori spunem minciuni (*Omilii* 16A2)"[1].

Prieten este folosit în înţeles oarecum impropriu: „de aici nu ţi-ar fi greu deloc să înţelegi cu de-amănuntul cine face toate pregătirile de luptă împotriva ta, cine sunt cei care pun în ascuns curse şi cine se aruncă pe neaşteptate în luptă împotriva celor care au pornit-o pe calea vieţii. Ca unii care sub pretext de prietenie şi de bunăvoinţă atrag pe cel pe care-l conving la prăpădul păcatului, aceştia sunt cei care pun curse pe drumuri, cei care preamăresc plăcerile, cei care atrag pe oameni la teatre, care îndrumă spre uşurătatea păcatului şi care prin ceea ce fac provoacă şi pe alţii să-i urmeze, numindu-se întreolaltă fraţi şi prieteni cu cei pe care îi duc la pierzanie"[2].

5: Camătă peste camătă, vicleşug peste vicleşug, pe Mine n-au vrut să Mă ştie, zice Domnul.

„În multe locuri din Scriptură este hulit păcatul [cametei]"[3] – cf. Iezechiel 22, 12; Deuteronom 23, 20; Psalmi 54, 11.

6: De aceea, aşa grăieşte Domnul: Iată, Eu îi voi certa cu foc şi-i voi pune la-ncercare; aceasta voi face, din pricina răutăţii fiicei poporului Meu.

7: Limba lor e săgeată ce deschide răni, graiurile gurii lor sunt pline de vicleşug; paşnic vorbeşte unul cu aproapele său, dar în sinea lui colcăie vrajba.

„Chiril al Alexandriei citează versetul în comentariul scenei predării lui Iisus de către Iuda. El vede în salutul prefăcut al lui Iuda ascuţimea străpungătoare a limbii despre

---

[1] SEP 6/I, p. 384

[2] Sf. Grigorie de Nyssa, *Omilii la Ecclesiast*, VIII

[3] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, IV, 1

care vorbeşte Ieremia (*Comentariu la Evanghelia după Luca* 148)"[1].

Aici sunt descrişi şi ereticii: „Ei se prefac că nu se opun în nici un fel slavei Celui Unuia Născut, dar Îl rănesc ca printr-o sabie ascuţită prin cuvintele rele şi greu de suportat ce le ies de pe limbă"[2].

8: Oare voi trece Eu cu vederea astfel de lucruri? – zice Domnul – sau sufletul Meu nu se va răzbuna asupra unui popor ca acesta?

„Astfel legea îi interzice omului ca un lucru prea urât şi necuvenit a umbla cu viclenii, adică a vieţui făţarnic şi a-şi lua chipul dreptăţii şi a păgubi pe fraţi, dispreţuind legile iubirii"[3].

9: Ridicaţi tânguire până pe deasupra munţilor şi plângere-ntindeţi pe căile pustiei, că pustii s-au făcut din lipsă de oameni; foşnetul vieţii nu-l mai aud de la păsările cerului şi nici de la animale: acestea, pline de spaimă, s-au dus.

„Ne aflăm, probabil, în 605 î. Hr., în vremea primei campanii a lui Nabucodonosor împotriva Ierusalimului (cf. IV Regi 24,1)"[4].

10: Goli-voi Ierusalimul de cei ce îl locuiesc, sălaş de balauri îl voi face; cetăţile lui Iuda cu totul le voi deşerta aşa ca ele să nu mai fie locuite.

Textul Masoretic are *şacali* în loc de *balauri*.

11: Cine este înţeleptul care să priceapă aceasta? Cel ce are-ntr-însul cuvânt din gura Domnului, el să vă spună de ce a pierit pământul, de ce dogorăşte ca un pustiu neumblat".

---

[1] SEP 6/I, p. 385
[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, II
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, VII
[4] SEP 6/I, p. 385

12: Zis-a Domnul către mine: „Pentru că ei au părăsit legea Mea pe care Eu le-am pus-o înainte şi pentru că de glasul Meu n-au ascultat,

13: ci au mers după poftele inimii lor celei rele şi după idolii cu care părinţii lor i-au deprins,

14: ei bine, aşa zice Domnul, Dumnezeul lui Israel: Iată, Eu îi voi hrăni cu necazuri şi-i voi adăpa cu apă de fiere;

15: şi-i voi risipi printre neamuri, printre acelea pe care nici ei şi nici părinţii lor nu le-au cunoscut; şi sabie voi trimite asupră-le până când cu ea îi voi nimici.

16: Aşa grăieşte Domnul: Chemaţi bocitoarele, iar ele să vină; trimiteţi şi după cele înţelepte, iar ele să-şi ridice glasul;

17: să plângă ele pentru voi, iar ochii voştri doar să verse lacrimi şi apă să curgă din genele voastre.

Plângeri similare s-au mai făcut în istorie: „Daţi strigăt, dealurilor, tânguiţi-vă, munţilor! Să chemăm întreaga zidire spre compătimirea nenorocirilor noastre! Un oraş atât de mare, căpetenia celor ce se află sub cerul de la răsărit, e în primejdie să fie smuls din mijlocul lumii!"[1].

18: Că glas de jale s-a auzit în Sion: «Cum ne-am nenorocit!; acoperiţi de ruşine suntem, că ne-am părăsit pământul şi-am lepădat locaşurile noastre de-nchinare!».

19: Voi, femei, ascultaţi acum cuvântul Domnului, primească auzul vostru cuvintele gurii Sale şi pe fiicele voastre învăţaţi-le să se tânguie şi fiece femeie să-şi înveţe vecina să plângă.

20: Că moarte s-a suit prin ferestrele voastre, în ţara voastră şi-a făcut intrare ca să zdrobească pruncii de pe-afară şi pe tinerii de pe uliţe.

„Părinţii au acordat o atenţie deosebită acestor *ferestre ale morţii*. Origen vorbeşte despre ferestre ca despre simboluri ale simţurilor trupeşti, prin care moartea intră în fiinţa

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, II, 2

omului (*Comentariu la Cântarea Cântărilor* 3,13). Pentru Theodoret, *ferestrele se referă la eroarea judecății lor*, care-i duce la pierzanie (*Comentariu la Ieremia, ad. loc.*). Ambrozie notează: *Printre atâtea pofte ale trupurilor noastre, printre atâtea necurățenii ale lumii acesteia, cine oare-și poate păstra urmele neatinse și neîntinate?* Ochii ne readuc în minte imagini care ne tulbură, urechile ne distrag atenția, o sărutare pe gură devine provocare la păcat etc. (*De fuga saeculi* 1,3). Ieronim echivalează direct *ferestrele* cu simțurile. El scrie în *Omilii despre Psalmi* (51): *o persoană are cinci ferestre: văzul, auzul, gustul, mirosul și pipăitul. Dacă mă uit la o femeie ca să o doresc, am săvârșit deja adulter în inima mea, iar moartea a venit prin fereastra văzului. Dacă sunetul harpei, al țiterei sau al flautului mă moleșește, atunci moartea a intrat în sufletul meu prin fereastra auzului* ș.a.m.d."[1].

„Scriptura a numit *ferestre* simțurile prin care sufletul cade, alipindu-se de lucrurile care-i plac. Și ele deschid prin aceasta intrarea morții. De fapt, ochiul se face adeseori intrare multor feluri de morți, privind la ceva care-l mânie, sau îi stârnește vreo poftă, sau la ceva de care se bucură fără folos, sau îl împinge la pizmă, sau la ceva care, făcându-l să se mândrească, îl duce apoi la ură, sau la vreo materie frumos colorată, sau la vreo alcătuire atrăgătoare prin forma ei, care face să alunece întreg spre poftă pe cel căruia îi place. La fel deschide fereastra morții urechea, primind prin cele ce aude multe patimi în suflet: frică, întristare, mânie, plăcere, poftă, revărsare de râs și cele asemenea. Iar plăcerea gustului este, cum ar zice cineva, maica multor păcate în parte. Că cine nu știe că mulțumirea lăcomiei de mâncare e rădăcina aproape a tuturor păcatelor din viață? Pentru că din ea se naște desfătarea, beția, lăcomia pântecelui, risipa pentru mâncări alese, belșugul nemăsurat, săturarea, ospețele, lunecarea dobitocească și nesocotită în patimile de necinste.

---

[1] SEP 6/I, p. 387

De asemenea simţul pipăitului pricinuieşte cel mai de pe urmă dintre păcate; căci toate câte le săvârşesc iubitorii de plăcere prin trup sunt boli ale atingerii prin simţul pipăitului, a căror descriere în parte ar fi foarte lungă”[1].

„De ce este nevoie ca porţile inimii tale să fie închise şi Mirelui? Să-i fie larg deschise lui Hristos şi să se închidă diavolului [...].

Şi tu să ai pe viitor ferestrele deschise, pe unde să pătrundă lumina, pe unde să vezi cetatea Domnului. Dar să nu deschizi acele ferestre despre care se spune: *Că iată moartea intră pe ferestrele noastre*”[2].

„Multă pază trebuie să arătăm, fraţilor, în jurul simţurilor trupului, fiindcă acul păcatului intrând prin ele în suflet îl omoară şi-l face nemişcat faţă de tot lucrul bun; căci zice Scriptura: *Moartea a urcat prin ferestre*”[3].

„Căci zice Apostolul: *Cei ai lui Hristos şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi poftele lui* (Galateni 5,24); adică şi-au omorât faptele împătimite ale trupului împreună cu întipăririle în gândire ale gândurilor nelalocul lor şi cu poftele vătămătoare”[4].

21: Şi fi-vor stârvurile oamenilor drept pildă pentinsul câmpului ţării voastre, ca iarba înapoia cosaşului, şi nimeni nu va fi care să le-adune.

22: Acestea zice Domnul: Înţeleptul să nu se laude întru a sa înţelepciune, puternicul să nu se laude întru a sa putere, iar bogatul să nu se laude întru bogăţia lui,

23: ci-ntru aceasta să se laude cel ce se laudă: întru-nţelegerea şi cunoaşterea că Eu sunt Domnul, Cel ce face milă şi judecată şi dreptate pe pământ; că întru acestea-i bunăvoirea Mea, zice Domnul.

---

1 Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre Rugăciunea domnească*, V
2 Fericitul Ieronim, *Epistole I*, XXII, 26
3 Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovniceşti*, X, 1
4 Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovniceşti*, IV, 19

„Părinţii (Clement, Origen, Augustin, Ciprian, Vasile cel Mare) insistă asupra diferenţei pauline între înţelepciunea pământească şi cea de la Dumnezeu"[1].

„Să ne smerim, aşadar, fraţilor, lepădând orice mândrie, îngâmfare, neînţelepciune şi furie şi să facem ceea ce este scris"[2].

„Înţeleptul să nu se mândrească cu înţelepciunea sa, nici cel puternic cu tăria sa, căci ceea ce este vrednic de laudă nu este al nostru, ci e *un dar de la Dumnezeu* (Efeseni 2, 8); aşa e şi cu înţelepciunea care vine de la El şi puterea care vine de la El şi tot aşa şi cu toate celelalte virtuţi"[3].

„Aceasta-i înălţimea omului, aceasta-i slava şi măreţia lui: să cunoască ce-i cu adevărat mare, să se lipească strâns de Dumnezeu şi să caute slava lui în slava care vine de la Domnul"[4].

24: Iată, zilele vin – zice Domnul – când Mă voi răzbuna pe toţi cei ce doar în trup sunt tăiaţi-împrejur:

„Literal: ... *pe toţi cei ce şi-au tăiat-împrejur netăierea-mprejur*. Verbul următor lămureşte că e vorba de ipocrizia celor ce cultivă forma golită de conţinut. Circumcizia (instituită prin Avraam – Facerea 17, 1-13) era semnul trupesc al legământului dintre Dumnezeu şi om, dar alianţa era menită să opereze în planul credinţei şi al moralităţii"[5].

25: pe Egipt şi pe Idumeea şi pe Edom şi pe fiii lui Amon şi pe fiii lui Moab şi pe cei ce-şi rad faţa de jur-împrejur, chiar şi pe cei ce locuiesc în pustiuri; căci toate neamurile sunt netăiate-mprejur la trup, dar cei din casa lui Israel, toţi, sunt la inimă netăiaţi-împrejur".

„*Toată casa lui Israel* [sunt] *netăiaţi împrejur în inimile lor*: una din ideile majore ale epistolelor pauline este

---

[1] SEP 6/I, p. 388
[2] Sf. Clement Romanul, *Epistola I către Corinteni*, XIII, 1
[3] Origen, *Comentarul la Evanghelia după Matei*, X, 19
[4] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi Cuvântări*, XX, 3
[5] BBVA, p. 982

circumcizia interioară *a inimii*. Nu ajunge să fii tăiat împrejur trupeşte, trebuie să fii şi sufleteşte, altfel spus, legământul omului cu Dumnezeu trebuie să fie profund, nu formal, doar la nivelul cultului. Theodoret subliniază faptul că, din acest punct de vedere, evreii nu se deosebesc de păgâni. Ultimii nu au trupul circumcis, în vreme ce primii, îndepărtându-se de Dumnezeu, îşi lasă inima necircumcisă (*Comentariu la Ieremia, ad. loc.*)"[1]. S-a văzut aici şi o anticipare a chemării neamurilor la mântuire: „Iar că cei dintre neamuri au fost cunoscuţi mai înainte ca mai adevăraţi şi mai credincioşi, vă vom arăta aici cele spuse de profetul [Ieremia][2]: Israel este necircumcis cu inima, iar neamurile, cu prepuţul"[3]. „Vedeţi, deci, că Dumnezeu nu voieşte această circumciziune, care a fost dată ca semn. Căci aceasta nu este folositoare nici egiptenilor, nici fiilor lui Moab şi nici fiilor lui Edom. Dimpotrivă, chiar dacă ar fi cineva scit, sau pers, el poate avea cunoştinţa lui Dumnezeu şi a Hristosului Lui, dacă păzeşte dreptăţile veşnice, se circumcide cu circumciziunea cea bună şi folositoare şi este prieten al lui Dumnezeu"[4].

Domnul a instituit „tăierea împrejur drept semn potrivit al legământului dintre El şi noi, pentru ca celor ce iau fiinţă din mădularul acela, ce este în mod deosebit consacrat după ce a arătat ascultare primind tăierea împrejur, să li se amintească faptul că sunt sfinţiţi întru Domnul prin chiar instrumentul generării lor, va să zică pentru ca lăuntric să se taie împrejur de vicii în inimă la fel cum, în exterior, au fost deja tăiaţi împrejur în carne; dar şi pentru a se rupe astfel prin moravuri de obârşia lor din necredincioşii caldei, aşa cum au îndepărtat de la ei partea din faţă a acelui mădular,

---

[1] SEP 6/I, p. 388

[2] În text: Isaia. Deseori, în scrierile patristice, citarea din memorie a dus la astfel de confuzii.

[3] Sf. Iustin Martirul, *Apologia întâia*, LIII

[4] Sf. Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, I, XXVIII

depărtându-se de aceştia nu atât prin trup, [...] cât prin cuget"[1].

CAPITOLUL 10 – *Lipsa de folos a idolilor. Pustiirea Ierusalimului*

1: Auziţi cuvântul Domnului, pe care El l-a grăit vouă, casa lui Israel!

2: Acestea zice Domnul: „Nu învăţaţi după căile neamurilor şi nu vă temeţi de semnele cerului; că ei se tem de ele, căzând cu feţele la pământ.

„Creştinul trebuie să iasă din mijlocul păgânilor, sau altfel se va face părtaş la păcatele acestora şi la pedepsele cuvenite"[2].

3: Că zadarnice-s deprinderile neamurilor: lemn tăiat din pădure, lucru de dulgher sau chip turnat,

Aici pare neîndoielnic că „este vorba de deprinderile idolatre"[3].

4: înfrumuseţat cu argint şi aur; le întăresc din ciocane şi cuie şi le aşază bine, ca să nu mişte.

5: Argint bătut, ele nu-s în stare să umble; de vor fi ridicate, se vor ridica, dar nu vor păşi. Nu vă temeţi de ele: nu fac rău, dar nici bine nu este-ntru ele".

6: Nimic nu este asemenea Ţie, Dumnezeule: mare eşti Tu şi mare este numele Tău întru putere.

7: Cine nu se va teme de Tine, Împărate al neamurilor?: că Ţie se cuvine aceasta. Că nimeni nu-i asemenea Ţie între toţi înţelepţii neamurilor şi-n toate regatele lor!

8: Ei laolaltă sunt descreieraţi şi animalici; un simplu lemn e-nvăţătura lor ce dă Deşertăciuni;

---

[1] Abelard, *Dialog între un filosof, un iudeu şi un creştin*, p. 75
[2] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Mărturii – apud* VSP, p. 405
[3] BBVA, p. 982

9: foiţe de argint aduse de la Tarsis, aur venit din Ofir, mână de argintar, lucru de meşter, pe toate le-mbracă-n purpură stacojie.

Tarsis şi Ofir sunt localităţi neidentificate. „Oricum, pentru evrei, toponimul [Tarsis] are conotaţia de *capăt al lumii*"[1].

10: Domnul însă e Dumnezeu adevărat, Dumnezeul cel viu şi Împăratul cel veşnic; când El Se mânie, pământul se clatină, neamurile nu-I pot suferi urgia.

„Bine să ştii, monah amărât, că, precum am grăit prin Proorocul, voi fi ţie povăţuitor aspru şi te voi întâmpina pe calea Egiptului, întărindu-te prin necazuri; şi căile tale cele de ocară ţi le voi închide cu ţăruşii ascuţiţi ai Proniei Mele, înţepându-te cu nenorociri neaşteptate şi împiedicându-te ca nu cumva să aduci la faptă cele ce vrei în inima ta nesocotită"[2].

11: Aşa să le spuneţi: «Dumnezeii care n-au făcut cerul şi pământul să piară de pe pământ şi de sub cerul acesta!».

„Scriptura foloseşte uneori termenul de *dumnezei* şi pentru a desemna ceea ce nu este din dumnezeire. Însă [...] nu îi socoteşte pe aceştia dumnezei în sens deplin, ci cu anumite adăugiri lămuritoare, din care noi înţelegem că, de fapt, nu este vorba deloc despre dumnezei. [...] Căci, din faptul că Ieremia vorbeşte despre distrugerea lor, se arată că unii ca aceştia nu sunt dumnezei deloc"[3].

Chiar dacă idolii sunt numiţi *dumnezei*, „Sfânta Scriptură nu cruţă astfel de numiri echivoce, chiar când ele ni s-ar părea neprobabile atunci când designăm idolii sub nume dumnezeiesc"[4].

---

[1] SEP 6/I, p. 389

[2] Ioan Carpatiul, *Cuvânt ascetic şi foarte mângâietor către monahii care l-au îndemnat din India*

[3] Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, III, VI - *apud* VSP, p. 405

[4] Sf. Grigorie de Nyssa, *Epistola despre Sfânta Treime*, 4

„Dacă Dumnezeu este Cel care a făcut cerul şi pământul, atunci dumnezeii [idolii] cărora slujesc oamenii nu sunt dumnezei"[1].

12: Dumnezeu este Cel ce cu puterea Sa a făcut pământul Cel ce cu înţelepciunea Sa a întemeiat lumea şi cu lucrarea minţii Sale a întins cerul,

„Origen, în a opta omilie la Ieremia, comentează: Cele trei însuşiri ale Domnului enumerate de profet – puterea, înţelepciunea şi chibzuinţa – se adresează fiecare unui domeniu aparte. Astfel, *tăria* lucrează în cele ale pământului creat, *înţelepciunea* se manifestă în sfera oamenilor, iar *chibzuinţa* este pentru cele ale Cerului. ♦ Părinţii invocă acest verset fie în tratatele dogmatice, în care se prezintă principiile credinţei creştine, subliniind rolul de Creator unic al adevăratului Dumnezeu (Ambrozie al Milanului, Ioan Gură de Aur), fie în comentariile la primul capitol din Facerea (Ambrozie al Milanului, *Cele şase zile ale creaţiei* 1,3,9), fie în polemicile antipăgâne sau antieretice. Pentru Ambrozie al Milanului, arienii s-au întors la păgânism dat fiind că neagă rolul de Creator al Logosului (*De doctrina christiana* 4, 4, 48), de asemenea, Augustin spune că, deşi idolii au dispărut din temple, ei au rămas în inimile păgânilor sau ale falşilor creştini (*Despre Psalmi* 99,2)"[2].

13: şi-n cer noianuri de ape; Cel ce ridică nori de la marginea pământului, Cel ce-a făcut fulgere aducătoare de ploaie şi vânturile le-a scos din tainiţele lor.

„Poţi vedea cât de apropiate şi cât de acord unele cu altele sunt cuvintele rostite de toţi profeţii, pentru că unul şi acelaşi Duh a vorbit prin ei despre monarhia lui Dumnezeu, despre crearea lumii şi despre facerea omului"[3].

„Neamurile, închinându-se zidirii în locul Ziditorului şi Făcătorului şi căzând prin aceasta în rătăcirea politeistă,

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XXXV, 5
[2] SEP 6/I, p. 390
[3] Teofil al Antiohiei, *Trei Cărţi către Autolic*, II, XXXV

au cinstit turmele dracilor. Israil, deşi sfânt prin originea de sus şi prin părinţii săi, a căzut uşor în apostazie"[1].

14: Atunci tot omul îşi iese din fire; argintarului îi e ruşine de idolii săi, că tot ce-a topit el nu-i decât minciună, că-n toate celea nu-i nici o suflare;

15: deşertăciune sunt, lucruri de luat în râs; la vremea cercetării lor, ele vor pieri.

16: Partea lui Iacob nu e ca acestea; fiindcă Cel ce pe toate le-a plăsmuit, El îi este moştenire: Domnul este numele Lui.

17: De pe-afară ţi-a adunat fiinţa, El, Cel ce locuieşte întru cei aleşi.

Fiinţa: „*ipostasis* [υπόστασις] = *substanţa*. Se traduce şi prin *fiinţa, fiinţarea* (ca în Evrei 11, 1).

Aici e vorba de ipostaza divină a poporului ales, popor alcătuit din *aleşii* în care locuieşte Dumnezeu.

Textul Masoretic: *Adună-ţi lucrurile de pe jos, tu, cea împresurată*!

(Se pare că îndemnul îi este adresat cetăţii Ierusalimului, personificare a *casei lui Israel*)"[2].

18: Căci aşa zice Domnul: Iată, cu necaz îi voi doborî pe locuitorii acestei ţări, aşa ca rana lor să fie vădită.

19: Vai de prăbuşirea ta! Dureroasă-ţi este rana. Iar eu am zis: Cu adevărat, aceasta-ţi este rana, şi ea te ţine.

20: Locul tău de-nchinare e o dărâmătură: a pierit; învelitorile tale sunt, toate, spintecate; copiii mei şi turmele mele nu mai sunt; nu mai e loc pentru locaşul meu de-nchinare, şi nici loc pentru învelitorile mele.

Învelitorile: „imaginea este aceea a cortului mărturiei, care era acoperit cu învelitori de piele"[3].

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, I, *Despre Noe şi corabie*, 4
[2] BBVA, p. 983
[3] BBVA, p. 983

21: Pentru că păstorii şi-au ieşit din minţi şi pe Domnul nu L-au căutat, de aceea păşune-ntreagă n-o mai au în seamă şi [oile] s-au risipit.

„În *Comentariul* său (*ad. loc.*), Theodoret al Cyrului spune că e vorba de regii şi preoţii care au condus *acest popor rătăcitor* departe de Dumnezeu. Plecând de la acest verset, Chiril al Alexandriei afirmă că Iisus Hristos e singurul Păstor adevărat al întregii omeniri (*Comentariu la Evanghelia după Luca*, Omilia 126)[1].

„Că ei înşişi[2] s-au făcut pricină a pieirii poporului mărturiseşte proorocul Ieremia"[3].

„Se osândesc deci cu dreptate ca vânzători ai oilor, ca laşi, ca fricoşi, ca neavând deloc curajul şi voinţa să lupte pentru oile de sub conducerea lor şi să le apere. [...] Deci, din însăşi realitatea s-a adeverit că Păstorul cu adevărat bun este Hristos, iar aceia au fost mai degrabă stricăcioşi decât buni şi foarte străini de laudele adevărate"[4].

Şi oile s-au risipit: „Cuvântul este adevărat. Căci, deoarece cei păstoriţi – adică mulţimea – nu s-au putut folosi de conducerea căpeteniilor spre cunoaşterea lui Hristos, au pierit şi au alunecat în neînţelegerea pierzătoare de Hristos"[5].

22: Zgomot se aude: Iată, cutremur mare vine din ţara de miazănoapte să prefacă-n pustiu cetăţile lui Iuda şi-n adăposturi de vrăbii.

23: Ştiu, Doamne: calea omului nu e a lui, şi dacă omul merge, nu el şi-ndreaptă paşii.

---

[1] SEP 6/I, p. 392
[2] Cei ce ar fi trebuit să păstorească poporul.
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV
[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, VI
[5] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, XII

„Omul nu face nimic (sau nimic până la capăt) doar prin propriile sale puteri”[1].

„Prosper din Aquitania comentează într-un tratat de la sfârşitul vieţii, scris în nota lui Ioan Casian: *Dacă Dumnezeu nu lucrează în noi, noi nu ne putem împărtăşi din nici o virtute. Într-adevăr, fără Dumnezeu nimic nu este bun. Fără această Lumină, nimic nu străluceşte. Fără această Înţelepciune, nimic nu este drept.* Apoi este citat versetul din Ieremia. Ideea este reluată şi dezvoltată în alt pasaj din acelaşi tratat, *Despre chemarea tuturor neamurilor* (1,8 şi 1,24)”[2].

24: Ceartă-ne, Doamne, dar cu dreaptă măsură, şi nu cu mânie, ca să nu ne-mpuţinezi!

„Profetul nu se roagă să îndepărteze Domnul certarea, ci urgia”[3].

„Însăşi ceata sfinţilor nu respinge certarea potrivită Sfinţilor, ci o primeşte cu smerenie [...]. Căci cu mânie va avea loc tăierea deplină a mlădiţelor neroditoare, fiindcă le trimite la chinuri. Dar curăţirea celor aducătoare de rod are loc mai degrabă cu judecată, adică cu atenţie şi măsură, privind la puţina osteneală pentru rodire şi urmărind o sporire a ei”[4].

Un comentariu pornind de la o versiune de text diferită: „Cel mustrat pentru păcate nu a fost încă pedepsit. Dar cel pedepsit arată deja o apropiere de cunoaştere. Dacă mânia disciplinează, iar iuţimea mustră, mânia este mai eficientă decât iuţimea. De aceea şi Ieremia spune: *Pedepseşte-ne, Doamne, dar în judecată şi nu în iuţime. Căci* nu a spus *nu în mânie,* fiindcă doar pedeapsa (disciplinarea) din judecată este mai bună decât cea din iuţime şi din mânie. Căci cel pedepsit în judecată, luminat de cuvânt, se va folosi de

---

[1] BBVA, p. 983

[2] SEP 6/I, pp. 392-393

[3] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi Cuvântări,* XII, 5

[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,* X

judecăţile lui Dumnezeu ca să nu lucreze nimic confuz, ci să le săvârşească pe toate cu judecată sănătoasă, ca să aibă chiar şi gândurile încercate"[1].

25: Varsă-ţi mânia peste neamurile care nu Te cunosc şi peste triburile care n-au chemat numele Tău; că ele l-au mâncat pe Iacob şi l-au mistuit şi păşunea lui au făcut-o pustie.

„Deci stricându-se neamul sfânt prin împreunarea cu cel rău şi cu cei ce erau de o calitate şi de judecată şi de moravuri deosebite şi făcându-se una Israil cu neamurile, Făcătorul tuturor pregătea cu dreptate nimicirea"[2].

CAPITOLUL 11 – *Ruperea legământului cu Dumnezeu. Prigoană împotriva lui Ieremia*

1: Cuvântul care s-a făcut de la Domnul către Ieremia, zicând:

„Pentru Origen, acest cuvânt nu este altul decât Cuvântul *care era la început la Dumnezeu* (Ioan 1,1), adică Iisus Hristos. Acesta a fost cu Moise, cu Ieremia, cu Isaia, acelaşi Cuvânt este acum în Biserică. Nu trebuie *tăiat în două*, o parte pentru cei vechi şi o parte pentru creştini. Un singur Cuvânt străbate întreaga istorie a poporului lui Dumnezeu, care pe vremuri era Israel, acum este Biserica lui Hristos (*Omilii la Ieremia, ad. loc.*)"[3].

2: „Auzi cuvântul acestui legământ şi vei grăi către bărbaţii lui Iuda şi către locuitorii Ierusalimului şi le vei zice:

3: Acestea zice Domnul, Dumnezeul lui Israel: Blestemat este omul care nu va asculta de cuvintele acestui legământ pe care Eu l-am poruncit părinţilor voştri

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, V, 181
[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, I, *Despre Noe şi corabie*, 4
[3] SEP 6/I, p. 393

în ziua în care i-am scos din țara Egiptului, din cuptorul cel de fier, zicând:

„*Legământul* sau *Legea*: Descoperirea unui exemplar al Deuteronomului, în anul 622, a provocat o revigorare religioasă în care Ieremia a jucat un rol aparte. Osty a identificat influențe lexicale directe ale Deuteronomului asupra primelor 12 versete ale acestui capitol. ♦ *cuptorul cel de fier*: metaforă pentru *țara Egiptului* preluată din Deuteronom 4, 20”[1].

4: Ascultați glasul Meu și faceți tot ceea ce Eu vă voi porunci; și voi Îmi veți fi Mie popor, iar Eu vă voi fi vouă Dumnezeu;

„Poporul Acestui Dumnezeu – Dumnezeul acestui popor: cei doi parteneri ai alianței (legământului)”[2].

5: ca să întăresc jurământul pe care l-am jurat părinților voștri, anume să le dau o țară în care curge lapte și miere, așa cum este și astăzi.” Iar eu am răspuns, zicând: Așa să fie, Doamne!

6: Și mi-a zis Domnul: „Citește toate aceste cuvinte în cetățile lui Iuda și pe ulițele Ierusalimului, zicând:

7: Auziți cuvintele acestui legământ și faceți-le!”

8: Dar ei nu le-au făcut.

9: Iar Domnul mi-a zis: „Sfat viclean se află printre oamenii lui Iuda și printre locuitorii Ierusalimului.

10: Ei s-au întors la nedreptățile părinților lor din vechime, cei ce n-au vrut să asculte de cuvintele Mele; și, iată, ei merg după dumnezei străini, cărora să le slujească; casa lui Israel și casa lui Iuda au rupt legământul Meu, pe care Eu l-am încheiat cu părinții lor.

11: De aceea, așa zice Domnul: Iată, Eu aduc peste poporul acesta rele din care nu vor putea ieși; și vor striga spre Mine, dar Eu nu-i voi auzi.

---

[1] BBVA, p. 984
[2] BBVA, p. 984

„Ce este mai demn şi mai drept? N-am auzit, nu suntem auziţi; n-am respectat, nu suntem respectaţi. Cine, mă rog, dintre stăpânii trupeşti este mulţumit să se poarte cu ai săi conform unei astfel de condiţii, încât să dispreţuiască pe servii săi numai atât cât a fost şi el dispreţuit de ei?”[1].

12: Iar cetăţile lui Iuda şi locuitorii Ierusalimului vor merge şi vor striga spre dumnezeii cărora ei le jertfesc tămâieri, dar aceia nu-i vor scăpa la vremea necazului lor.

13: Căci dumnezeii tăi, Iudo, erau după numărul cetăţilor tale; şi după numărul uliţelor Ierusalimului ai fost ridicat altare de pe care să i se aducă tămâieri lui Baal.

14: Iar tu, tu nu te ruga pentru poporul acesta şi nu mijloci pentru ei în cereri şi rugăciuni; că Eu nu-i voi auzi la vremea când Mă vor chema, la vremea necazului lor.

„Ieremia crezând că Dumnezeu va milui pe popor, s-a rugat pentru el. Dar fiindcă acesta nu şi-a adăugat şi credinţa lui, el n-a fost ascultat. N-avea Ieremia credinţă? Ba da. [...] Deci vina a fost a poporului. Aşa e şi în cazurile asemănătoare”[2], când rugăciunile pentru cineva nu sunt ascultate (desigur, fără să ne comparăm cu Ieremia!).

Cei ce păcătuiesc şi nu se pocăiesc cer degeaba mila lui Dumnezeu, „e cu neputinţă ca aceştia să primească, nu numai dacă se roagă ei, dar chiar dacă s-ar ruga pentru ei alţii care au mare îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu; [cum] de pildă s-a rugat şi Ieremia pentru iudei”[3].

15: De ce-a făcut iubita Mea urâciune-n casa Mea? Oare «rugăciunile» şi «cărnurile sfinte», ele oare te vor despuia de răutăţile tale? Sau astfel vei scăpa tu de ele?

---

1 Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, III, 9
2 Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovniceşti*, 387
3 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LX, 2

„*Cărnurile sfinte* erau numite astfel de idolatrii care le aduceau drept jertfă zeilor lor”[1].

„Acesta este postul bineplăcut Mie, zice Domnul: stricaţi răutăţile, încetaţi tovărăşiile cele rele, rupeţi jurămintele întemeiate pe ură şi pe răzbunare, odihniţi-i pe cei tulburaţi, încetaţi orice faptă nedreaptă. Împarte de bunăvoie pâinea ta cu cel flămând şi adăposteşte în casa ta pe străinul lipsit de acoperiş. Dacă vezi vreun om lipsit de haine, îmbracă-l şi nu-i dispreţui pe cei ce nu sunt de un neam cu tine”[2].

„E un obicei al dumnezeieştii Scripturi să zică *urâciune* idolului, deci unui lucru adorat”[3].

„Iar cei alipiţi slujirii Legii şi cei ce s-au silit cu aduceri de sânge sau cu daruri n-au săvârşit nimic de folos”[4].

16: «Măslin frumos, cu umbre moi pe chip», aşa ţi-a numit Domnul numele. Când scrâşnetul securii se auzea în el, foc i s-a aprins în ramuri. Mare-i necazul ce vine asupră-ţi; crengile lui nu-s bune de nimic.

Primul stih: „Metafora evocă măreţia măslinului, dar şi rodnicia lui, ca acela-ntru care *oamenii Îl preamăresc pe Dumnezeu* (Judecători 9, 9)”[5].

„De bună seamă, Domnul numeşte măslin bogat şi frumos, plin de roade şi arătos, sufletul pe care îl aprobă fie pentru eficienţa în lucrare, fie pentru râvna lui sfântă pentru cuvintele cunoştinţei. Dar, la *glasul unui cuvânt puternic*[6], s-a aprins un foc în el, pentru că, după ce un om a început să fie lăudat, el se ruşinează, poate, să pară inferior faţă de ce se spune despre el şi se străduieşte să fie cum se spune că este. Glasul unui cuvânt puternic este lauda linguşitorilor.

---

[1] BBVA, p. 984

[2] Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, IV, XVI - *apud* VSP, p. 401

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, I

[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, V

[5] BBVA, p. 984

[6] La Anania: *scrâşnetul securii. Vulgata: ad vocem loquellae grandis exarsit ignis in ea.*

[...] Aşadar la glasul unui cuvânt puternic s-a aprins foc în el, pentru că, la răsunetul laudei, se aprinde în inimă o flacără de iubire pentru slavă deşartă.

Toate ramurile măslinului sunt mistuite de foc, pentru că în ochii Dumnezeului Atotputernic fie faptele bune, fie cele ce-au fost spuse din cunoştinţă pier, când ele nu mai provin din iubire pentru Domnul, ci din căutarea unei laude trecătoare"[1].

17: Şi Domnul, Cel ce te-a sădit, lucruri rele a grăit împotrivă-ţi, din pricina răutăţii casei lui Israel şi a casei lui Iuda, pentru tot ceea ce cu mâna lor şi-au făcut-o ca să-Mi stârnească mânia prin jertfele aduse lui Baal".

18: Doamne, învaţă-mă, şi voi şti! Atunci am văzut eu uneltirile lor.

Învăţaţi de Dumnezeu, oamenii pot cunoaşte uneltirile vrăjmaşului.

„Dar dacă vor voi să rămână în întunericul cugetului lor, să întrebe pe cei ce prin scoaterea ochilor lor nu mai văd soarele sensibil, ce lucruri pătimesc"[2].

19: Dar eu, ca un miel nevinovat pe care-l duc la-njunghiere, n-am ştiut că ei împotriva mea gândeau cu gânduri rele, zicând: „Veniţi să-i punem lemn în pâine şi să-l isprăvim de pe pământul celor vii, iar numele lui şteargă-se din amintire!"

„*A pune lemn în pâine* = a pune otravă în mâncare (interpretare după tradiţia rabinică)"[3].

„După Ieronim, există un consens printre interpreţii antici cum că Iisus Însuşi ar fi vorbit aici prin gura lui Ieremia, la persoana I, profeţindu-Şi jertfa (*Şase cărţi despre Ieremia* 2,110,2-4). Interpretarea hristologică se întâlneşte la Chiril al Ierusalimului (*Cateheze* 13,19), Origen (*Comenta-*

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, II, IX, 16
[2] Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovniceşti*, II, 51
[3] BBVA, p. 984

riu la Evanghelia după Ioan 1,23 şi 6,273), Lactanţiu (*Instituţii divine* 4,14) etc."[1].

„Aici, Hristos este numit *oaie* şi *miel de junghiere*, iar pericopa se referă la taina Patimilor"[2].

E o închipuire a Patimilor Domnului: „După Evanghelie, trupul Lui era închipuit prin pâine. *Veniţi*, aşadar, *să băgăm lemn în pâinea Lui şi să nimicim viaţa Lui de pe pământul celor vii*. Viaţa nu se nimiceşte! Pentru ce vă obosiţi în zadar? *Şi numele Lui să nu se mai pomenească*! Zadarnic este sfatul lor! Căci numele Lui rămâne în Biserică"[3]. „În Evanghelie se arată limpede lemnul crucii acolo unde este descrisă Pătimirea Domnului, care a fost profeţită"[4].

„Tatăl este egal cu Cel ce era întru început Cuvânt (Ioan 1,1), Creatorul a toate (Ioan 1,3), Fiul Unul-Născut (Ioan 1,14) [...], dar este mai mare decât [...] mielul jertfit, după Ieremia"[5]. Prin kenoza întrupării, Fiul Îşi asumă cele ale noastre, putând fi astfel văzut ca „mai mic" decât Tatăl.

Cei ce resping pâinea şi vinul prefăcute în Trupul şi Sângele lui Hristos se află în opoziţie şi cu profeţii Vechiului testament: „Oare nu îmbracă proorocul rolul celor ce L-au răstignit prezicând şi trâmbiţând nebunia iudeilor împotriva lui Hristos şi spunând ca unul din aceştia: *Veniţi să-i punem lemn în pâinea lui şi să-l ştergem din cartea celor vii*?"[6].

20: Doamne, Tu, Cel ce judeci cu dreptate, Tu, Cel care cerci inimile şi rărunchii, dă-mi să văd răzbunarea Ta asupră-le, căci pricina mea Ţie Ţi-am înfăţişat-o.

21: De aceea, aşa grăieşte Domnul împotriva oamenilor din Anatot – cei ce umblă după viaţa mea şi-mi

---

[1] SEP.6/I, p. 396
[2] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Mărturii - apud* VSP, p. 411
[3] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, XIII, 19
[4] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, VI, 13
[5] Sf. Amfilohie de Iconium, *Omilii* X,5
[6] Teolipt al Filadelfiei, *Discursuri către filadelfieni*, II, 8

zic: „Nu vei profeţi în numele Domnului!; altfel, de mâinile noastre vei muri!" -;

„Anatot: locul de naştere al lui Ieremia"[1].

„Efrem Sirul îl pune pe Ieremia în compania lui Ilie, Eliei, Samuel şi Iisus, care n-au fost, nici ei, primiţi şi recunoscuţi ca profeţi în locurile lor de baştină (*Comentariu la Diatesaronul lui Taţian* 11,24)"[2].

22: de aceea, aşa zice Domnul: „Iată, ochii Mei vor fi asupra lor: tinerii lor vor muri de sabie, fiii şi fiicele lor se vor stinge de foame;

23: şi rămăşiţă-n urma lor nu va rămâne, fiindcă Eu voi aduce rele asupra celor ce locuiesc în Anatot, în anul cercetării lor".

„Despre urmările exilului babilonian pentru oamenii din Anatot, vezi şi II Ezdra 2,23; 17,27 (= Neemia 7,27 Textul Masoretic)"[3].

CAPITOLUL 12 – *Fericirea celor răi. Dumnezeu Îşi deplânge moştenirea. Judecata şi mântuirea neamurilor*

1: Drept eşti Tu, Doamne, pentru ca eu în faţa Ta să-mi pot face apărarea; da, despre judecăţi Îţi voi grăi. Cum se face că tocmai calea necredincioşilor sporeşte?, că toţi cei ce se poartă ca nişte trădători, tocmai ei înfloresc?

„*Au sporit toţi cei care săvârşesc trădări*: unul din paradoxurile des exprimate în Biblie. De ce oamenii răi sau păcătoşi prosperă? Care este *logica* acestei situaţii văzute ca imorale? Părinţii s-au aplecat adeseori asupra tainei. Ei au furnizat două tipuri de răspunsuri. Unii susţin că intenţiile

[1] BBVA, p. 984
[2] SEP 6/I, p. 397
[3] SEP 6/I, p. 397

Domnului nu pot fi cunoscute de oameni, misterul trebuie să rămână ca atare. Ne resemnăm în faţa lui fără a încerca să-l înţelegem. Alţii, între care Irineu sau Efrem Sirul, în privinţa versetului de faţă, invocă imensa răbdare a lui Dumnezeu faţă de păcătoşi. El aşteaptă ca aceştia să se convertească, ba chiar îi ajută, sporindu-le averea, să o facă. Dar la un moment dat răbdarea Lui se va sfârşi, iar aceştia nu vor mai avea scăpare în veci.

Pe cât de îndelungă e răbdarea acum, pe atât de lungă va fi pedeapsa lor la final (a se vedea *Comentariu la Ieremia* 12,1)"[1].

„Mulţi de atunci se sminteau, fiind nedesăvârşiţi, chiar şi dintre cei ce păreau mai vigilenţi, din pricina fericirii celor răi. [...] Dar acum[2] nu este vrednic de nici o scuză cel tulburat de unele ca acestea, care a învăţat să filozofeze atât de mult şi care a primit atâtea învăţături despre cele viitoare"[3].

2: Tu i-ai sădit, ei au prins rădăcină, au odrăslit şi roadă au făcut; aproape le eşti de gură, dar departe de rărunchii lor.

Acestea se înţeleg „în sensul spuselor lui Isaia: *Poporul acesta* [...] *Mă cinsteşte cu buzele, dar inima lui e departe de Mine* (29, 13)"[4].

„Să nu se zică şi despre noi de Proorocul: *Aproape eşti, Doamne, de gura lor, dar departe de rărunchii lor*. Nimeni altul nu va aduce inimii în chip statornic pace dinspre partea patimilor decât numai Iisus Hristos, Cel ce a unit pe cele ce se aflau la mare depărtare una de alta"[5].

Hristos a (re)unit în Sine dumnezeirea şi omenitatea, separate în urma căderii în păcat.

---

[1] SEP 6/I, p. 397
[2] După venirea Mântuitorului.
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 7, 9
[4] BBVA, p. 985
[5] Isichie Sinaitul, *Cuvinte despre împotrivire şi rugăciune*, 182

3: Dar Tu, Doamne, mă cunoşti, Tu inima mi-ai cercat-o chiar în faţa Ta: Curăţeşte-i pentru ziua-njunghierii lor!

„În Textul Masoretic, [al treilea stih] este precedat de o introducere: *Adună-i ca pe nişte oi la-njunghiere*"[1].

4: Până când oare va plânge pământul şi până când iarba câmpului se va usca de răutăţile celor care-l locuiesc? Şi animalele şi păsările-au pierit cu totul, fiindcă ei au zis: „Dumnezeu nu va vedea căile noastre".

5: Dacă picioarele tale, alergând, te istovesc, cum o să te-ntreci cu cei de pe cai? În ţara păcii tale te simţi încrezător; ce te vei face însă în freamătul Iordanului?

„*Dacă picioarele...*: în sensul: Dacă nu te poţi descurca într-o situaţie normală, uşoară, cum vei putea s-o faci în situaţii mult mai grele? ♦ *freamătul Iordanului*: se pare că e vorba de freamătul ierburilor înalte sau al tufişurilor de pe unele maluri ale râului, în care se ascund şi mişună sălbăticiuni"[2].

6: Fiindcă chiar fraţii tăi şi casa tatălui tău, chiar şi ei s-au lepădat de tine; şi au strigat şi-n urmărirea ta s-au adunat; să nu te-ncrezi în ei,chiar când îţi vor spune vorbe dulci.

„Căci cei ce odinioară au grăit împreună cu alţii împotriva Lui s-au adunat [mai apoi] în credinţă şi au grăit bune despre El"[3].

Referirea se poate face chiar la aşa numiţii *fraţi ai lui Hristos* (Ioan 7, 3): „Căci fraţii care, înainte de a crede, s-au lepădat şi [...] au încercat să strige împotriva Lui, s-au adunat prin credinţă şi au grăit bune despre El, folosind altora şi luptând prin cuvintele despre credinţă. Cu multă prudenţă Proorocul, numind pe fraţi, adaugă în chip folositor *casa*

---

[1] BBVA, p. 985
[2] BBVA, p. 985
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, VII, *Despre Iuda*

tatălui Tău, ca nu cumva să se înţeleagă că sunt şi ei din fericita Fecioară, ci numai din tatăl Iosif"[1].

7: Casa mi-am lăsat-o, moştenirea mi-am părăsit-o, sufletul cel iubit mi l-am dat în mâna vrăjmaşilor ei.

„*Mi-am lepădat moştenirea*: Lactanţiu interpretează în cheie mesianică (Împărăţia cerurilor). Din moment ce *moştenirea* nu e din această lume, profetul n-o poate detesta; el se ridică împotriva moştenitorilor care n-o merită. Creştinii au fost *adoptaţi* ca fii de către Dumnezeu, iar *moştenirea* va fi a lor (*Instituţii divine* 4,20)"[2].

Versetul poate fi interpretat şi ca părăsirea lui Israel şi a Sinagogii de către Hristos, care Se mută în Biserica neamurilor.

„Când Hristos a plecat din Ierusalim, după spusa din prooroci [...], respingând poporul neascultător şi neînfrânat al iudeilor, şi S-a dăruit pe Sine celor de alt neam, L-a urmat o mulţime mare"[3].

„Fiind scos Hristos din casă pentru lipsa de credinţă a prigonitorilor Săi şi putându-se duce în Galileea, cum nu e aceasta una cu a preda sufletul Său în mâinile duşmanilor Lui?"[4].

8: Moştenirea mea mi s-a făcut ca un leu într-o pădure; glasul şi l-a ridicat împotrivă-mi, iată de ce am urât-o.

„Se cuvine să întrebăm: ce face leul în pădure? Spun unii că, atunci când această mare şi înfricoşătoare fiară vrea să atace vreun animal, merge pe un vârf înalt, scoate un răget mare şi produce în acelea o spaimă atât de mare încât,

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV

[2] SEP 6/I, p. 399

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, III

[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV

neputând suporta sunetul amenințării, cade îndată, fie omul, fie animalul, pradă fiarei. [...]

Sinagoga iudeilor s-a făcut Mântuitorului Hristos ca un leu în pădure, prin grăirea ei bolnavă. Dar firea dumnezeiască nu simte teamă sau spaimă. Cu strigătele lor L-au trimis la moarte, deși Pilat le-a propus să aleagă iertarea, și astfel cei ce n-au cunoscut Legea dumnezeiască se arată mai buni decât cei educați prin Lege"[1].

9: Oare nu-mi este moștenirea mea culcuș de hienă sau peșteră ce-o-mpresoară rotund? Mergeți!, adunați toate fiarele câmpului, ele să vină și s-o mănânce!

„*Oare nu e peșteră de hienă moștenirea Mea...?*: Ieronim oferă o explicație deopotrivă *științifică* și simbolică. El amintește că hiena e un animal al pustiului care nu umblă niciodată pe timp de zi, ci numai pe timp de noapte, ca răufăcătorii (*Omilii la Evanghelia după Marcu* 83,11,15-17)[2].

„Când Ieremia spune, adică Duhul prin el: *Peșteră de hienă a ajuns casa Mea*, arată ura pe care o are pentru viețățile care se hrănesc cu trupuri moarte; dar printr-o alegorizare plină de înțelepciune a osândit idololatria. Că trebuie cu adevărat să fie casa Dumnezeului celui viu curată de idoli"[3].

10: Mulțime de păstori mi-au stricat via, partea mea au spurcat-o, partea mea cea dorită au prefăcut-o-n pustie lipsită de urme;

„A fost stricată cu adevărat via Stăpânului, fiind învățată să nesocotească închinarea lui Dumnezeu și, prin dorința de câștig urât a întâi-stătătorilor, fiind dusă la toată neștiința"[4].

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, XII

[2] SEP 6/I, p. 399

[3] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, II, 87, 4

[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, II

„Căci cum nu vom socoti că a fost stricată cu adevărat via Stăpânului prin răutatea lor[1], odată ce susţineau că consimţirea cu binele[2] şi minunarea de ceea ce e cu adevărat minunat e lucru greşit?”[3].

11: în plină dărâmătură s-a prefăcut; pentru minentreaga ţară s-a prăbuşit, că nu-i nimeni care s-o pună la inimă.

12: Suferinţe pândesc la fiece trecătoare-n pustie, căci sabia Domnului va mânca totul, dintr-o margine în alta a ţării; nici unui trup nu-i este pace.

13: Aţi semănat grâu, aţi secerat spini; părţile lor nu le vor fi de folos; ruşinaţi-vă de fala voastră, că mustrare vă este-n faţa Domnului.

Legând versetul 13 de *mulţimea de păstori* din versetul 10, Fericitul Ieronim conchide: *Preoţii nu vor dobândi folos din cele cuvenite lor*. „Să nu cauţi câştigul lumesc în oastea lui Hristos, să nu ai mai mult decât atunci când ai devenit preot [...]. Masa ta modestă să o cunoască săracii şi peregrinii şi, împreună cu aceştia, Hristos să îţi fie comesean; de preotul negustor şi de cel ajuns bogat din sărac şi de cel ajuns plin de fală dintr-un necunoscut, fugi ca de ciumă!”[4].

14: „Aşa grăieşte Domnul despre toţi vecinii răi care se ating de moştenirea Mea, pe care Eu am împărţit-o poporului Meu Israel: Iată, Eu îi voi smulge din ţara lor, iar pe Iuda îl voi scoate din mijlocul lor.

15: Şi va fi, după ce îi voi scoate, că Eu Mă voi întoarce şi voi avea milă de ei şi voi face ca fiecare să locuiască pe moşia sa şi fiecare în ţarina sa.

---

[1] A mai-marilor iudei. *Via* închipuie poporul.
[2] Cu Hristos.
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV
[4] Fericitul Ieronim, *Epistole I*, LII, 5

16: Şi va fi că, dacă ei într-adevăr vor învăţa calea poporului Meu, adică să jure pe numele Meu: «Viu este Domnul!», aşa cum l-au învăţat pe poporul Meu să jure pe Baal, atunci ei vor fi aşezaţi în mijlocul poporului Meu.

17: Dar dacă nu se vor întoarce, atunci pe neamul acela îl voi sfârteca şi-l voi nimici".

Este limpede că atitudinea divină depinde de atitudinea noastră.

CAPITOLUL 13 – *Cingătoarea Eufratului. Burdufurile pline. Munţi în amurg. Pedepse asupra Ierusalimului.*

1: Aşa grăieşte Domnul: „Du-te şi fă-ţi rost de o cingătoare de in şi încinge-ţi mijlocul; dar în apă să n-o înmoi".

„*Cingătoare de in*: preoţii Vechiului Testament purtau cingătoare (brâu) de in (Levitic 16, 4). ♦ *în apă să n-o înmoi* = ca nu cumva să se creadă, din cele ce urmează (v. 7), că a putrezit din cauză că era udă"[1].

„Iar dacă mi-l chemi pe Ieremia, apoi el avea numai o cingătoare de in. După cum trupurile hrănite cu socotinţă, când sunt goale, îşi arată mai bine vigoarea lor, tot aşa şi frumuseţea purtării îşi arată măreţia ei, când nu-i însoţită de împodobiri lipsite de gust"[2].

2: Şi, după cuvântul Domnului, mi-am făcut rost de o cingătoare şi mi-am pus-o peste mijloc.

3: Şi a fost cuvântul Domnului către mine, zicând:

4: „Ia-ţi cingătoarea de pe mijloc, ridică-te, du-te la Eufrat şi ascunde-o acolo într-o crăpătură de stâncă".

---

[1] BBVA, pp. 985-986

[2] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, II, 113, 1

5: Şi m-am dus şi am ascuns-o la Eufrat, aşa cum mi-a poruncit mie Domnul.

6: Şi a fost că după multe zile a zis Domnul către mine: „Ridică-te şi du-te la Eufrat şi ia de acolo cingătoarea pe care ţi-am poruncit s-o ascunzi în părţile acelea".

7: Şi m-am dus la apa Eufratului şi am săpat şi am luat cingătoarea din locul unde o îngropasem; şi, iată, putrezise, nu mai era bună de nimic.

„Pentru Ieronim, întregul episod vorbeşte, tainic, despre dificultatea de a trăi în adevăr. Ieremia e trimis la Eufrat, în apropierea duşmanilor, tocmai pentru a-şi testa credinţa (*Epistole* 40,1). În *Omilii la Psalmi* (45), Ieronim dă o altă interpretare episodului, punându-l în legătură cu semnificaţia botezului. Brâul trimite la *îmbrăcarea celui botezat în Hristos*, după expresia paulină din Galateni 3,27. În fine, în cele *şase cărţi despre Ieremia*, autorul *Vulgatei* propune alte două interpretări. Brâul ar simboliza, în plan istoric, poporul lui Israel care, din cauza păcatelor, va *putrezi* în mijlocul asirienilor. În plan spiritual, el reprezintă fiecare sfânt creştin care trăieşte în unire cu Dumnezeu atâta vreme cât nu se molipseşte de la păgâni sau de la eretici"[1].

8: Şi a fost cuvântul Domnului către mine, zicând:

9: „Acestea zice Domnul: Aşa voi strica Eu semeţia lui Iuda şi înfumurarea Ierusalimului,

10: această mare trufie a celor ce nu ascultă de cuvintele Mele şi aleargă după dumnezei străini ca să le slujească şi să li se închine; aşa vor fi ei, ca această cingătoare care nu-i bună de nimic.

11: Că aşa cum se lipeşte cingătoarea de mijlocul omului, tot astfel am lipit Eu de Mine casa lui Israel şi toată casa lui Iuda, ca să-Mi fie popor cu renume, spre laudă şi mărire; dar ei nu au ascultat de Mine.

---

[1] SEP 6/I, p. 401

„Ştii că sfinţii sunt asemenea brâului şi a veşmintelor Domnului? De nu, ia aminte la cuvântul lui Dumnezeu către Ieremia [...]. Poporul lui Dumnezeu trebuie să fie atât de aproape de El precum este veşmântul aproape de trup. Dar, din pricină că acest acoperământ pentru şale – strălucirea cu care fusese învelit Domnul – a fost lepădat de cealaltă parte a Eufratului şi lăsat acolo în crăpătura unei stânci, iar acolo a putrezit şi a fost dus în robie de către asirieni, ce va face Domnul? El nu este gol. El nu poate să rămână fără acoperământ. Pentru că poporul cel dintâi s-a pierdut, Domnul Îşi va face acoperământ din neamuri"[1].

12: Iar tu îi vei zice acestui popor: «Fiece burduf se va umple cu vin». Şi va fi că dacă ei îţi vor spune: «Oare noi nu ştim într-adevăr că fiece burduf se poate umple cu vin?»,

„Ieremia numeşte pe poporul iudeu *cingătoare* şi pomeneşte şi el de *burdufuri* şi de *vin*"[2]. Hristos va folosi imagini asemănătoare, vorbind de *petic nou la haină veche* (Matei 9, 16) ori de *vin nou în burdufuri vechi* (Matei 9, 17).

„În râu şi-a ascuns Ieremia brâul, care apoi s-a stricat închipuind poporul Israel care s-a stricat, s-a învechit şi a căzut. Neamurile păgâne, care căzuseră şi se stricaseră, s-au îmbrăcat în apă în înnoire"[3].

13: tu le vei spune: Aşa grăieşte Domnul: Iată, pe toţi locuitorii acestei ţări şi pe regii lor, fiii lui David, cei care şed pe tronul său, şi pe preoţi şi pe profeţi şi pe Iuda şi pe toţi locuitorii Ierusalimului, pe toţi îi voi umple cu băutură îmbătătoare

„Ebraică: *îi voi umple cu beţie*. Ebrietatea îl lipseşte pe om de vigoare şi discernământ"[4].

---

[1] Fer. Ieronim, *1-59 la Psalmi*, 26 - *apud* VSP, pp. 363-364
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXX, 4
[3] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, VII, 12
[4] BBVA, p. 986

14: şi-i voi împrăştia, pe bărbat şi pe fratele său, pe părinţi şi pe copii de-a valma; şi nu Mă voi îndura – zice Domnul – şi nu voi cruţa şi nici că-Mi va fi milă de strigătele lor.

15: Ascultaţi, plecaţi-vă auzul şi nu vă semeţiţi, căci Domnul grăieşte.

16: Daţi-I slavă Domnului Dumnezeului vostru mai înainte de a se lăsa întunericul, mai înainte ca picioarele voastre să se împiedice de munţi întunecaţi. Veţi aştepta lumină, şi iată umbra morţii, şi fi-vor ei aduşi întru întuneric.

„Acestea sunt cele cerute de la noi de Dumnezeu. Şi dacă noi nu-I oferim nimic, atunci nu primim de la El nimic[1]. [...]

Dacă Îi *daţi slavă,* slavă veţi dobândi"[2].

17: Dar dacă nu veţi auzi, sufletul vostru va plânge-n taină pe seama semeţiei, iar din ochii voştri lacrimi vor curge, că turma Domnului e strivită-n durere.

Ultimul stih, în „ebraică: *că turma Domnului se duce-n robie*"[3].

18: Spune-i regelui şi spune-le principilor: – Smeriţi-vă şi aşezaţi-vă, căci cununa slavei voastre v-a căzut de pe cap.

19: Cetăţile dinspre miazăzi sunt închise şi nu-i nimeni care să le deschidă; Iuda e dus printre străini, plinitu-s-a-ntru totul înstrăinarea lor.

Închise: „probabil, de Edomiţi, ale căror triburi le atacau adesea. Aşadar, dacă primejdia vine din nord, nu-i chip de scăpare spre sud"[4].

---

[1] E un fel de a vorbi, Dumnezeu revarsă darurile Sale şi peste cei nevrednici.
[2] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIV, 2
[3] BBVA, p. 986
[4] BBVA, p. 986

20: Ridică-ţi ochii, Ierusalime, şi vezi-i pe cei ce vin din miazănoapte; unde-ţi este turma care ţi-a fost dată, oile măririi tale?

21: Ce vei zice când te vor cerceta, că tu dintru-nceput i-ai învăţat ştiinţă împotrivă-ţi? Nu te vor apuca dureri ca ale femeii ce naşte?

22: Şi dacă-n inima ta vei zice: «De ce-au dat acestea peste mine?»: Pentru mulţimea nedreptăţilor tale ţi s-au desfăcut poalele, ca să te dea de gol călcâiele.

„Imagine tare (şi, totuşi, eufemistică) a desfrânatei (simbol al idolatriei lui Israel) care nu-şi mai poate ascunde păcatele”[1].

23: Dacă Etiopianul îşi va schimba pielea şi leopardul petele, atunci şi voi veţi putea face binele, voi, care v-aţi învăţat cu răul.

„Nu fără un strop de ironie, Ieronim aminteşte că etiopianul despre care ne vorbesc Faptele Apostolilor *şi-a schimbat pielea*, adică s-a convertit, datorită lui Iisus Hristos. Aşadar vremurile încă nu erau *coapte* pe vremea profeţiei lui Ieremia (*Epistole* 69,9). Ioan Gură de Aur interpretează moral: pentru unii practicarea virtuţii este imposibilă, dat fiind că sunt lipsiţi de voinţă (*Omilii la Evanghelia după Ioan* 68)”[2].

Sub cele două chipuri îi putem desluşi pe eretici: „Căci socotesc că mintea vrăjmaşilor nu se deosebeşte întru nimic de o panteră. Căci aceea, împestriţată în mod variat, poartă pe spate un amestec de culori de toate formele; iar aceia au mintea însăşi dezordonată şi nearmonizată şi scot din inima lor cuvinte pretenţioase”[3].

24: Aşa îi voi risipi, ca pe nişte surcele duse de vânt în pustie.

---

[1] BBVA, p. 986

[2] SEP 6/I, p. 404

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, II

25: Aceasta este soarta ta, partea neascultării tale de Mine, zice Domnul: Aşa cum tu M-ai uitat pe Mine şi te-ai încrezut în minciuni,

„Celor ce trăiesc viaţa aplecată spre pământ şi sunt alipiţi de cele pământeşti şi însetează după cele vremelnice şi umblă ca prin umbre, li se spune după cuviinţă: *Aceasta e partea ta, acesta este sorţul tău, partea neascultării tale de Mine*”[1].

26: tot astfel îţi voi despica poalele până-n dreptul feţei tale,

27: şi ţi se va vedea ruşinea şi desfrânările şi rânchezatul şi nefirescul desfrânării tale. Pe dealuri şi-n şesuri ţi-am văzut urâciunile.Vai ţie, Ierusalime, că rămâi necurat îndărătul Meu! Cât oare încă?”

„Fiindcă s-au înnebunit împotriva Lui, şi-au slobozit limba neînfrânată la ocări, [...] de aceea au căzut şi din nădejdea în El”[2].

CAPITOLUL 14 – *Secetă şi foamete. Rugăciunea profetului*

1: Cuvântul Domnului ce s-a făcut către Ieremia cu prilejul secetei:

2: „Iudeea a plâns, porţile ei s-au golit, întuneric s-a făcut pe pământ, strigătul Ierusalimului scutură văzduhul.

3: Trimis-au mai-marii pe cei mici după apă; aceştia au venit la fântâni, dar apă n-au găsit şi s-au întors cu vasele goale.

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri, Despre Hristos şi sinagoga Iudeilor*

„Ieronim aplică versetele ereticilor care degeaba încearcă să scoată apă din *puțul Scripturii*: vor rămâne mereu cu *vasele goale*, dat fiind că ei nu cred decât în propriile lor învățături, nu în cele divine (*Șase cărți despre Ieremia* 3, 41,1-3)"[1].

4: Munca pământului a încetat din lipsă de ploaie; plugarii, simțindu-se umiliți, și-au acoperit capul.

5: Căprioarele și-au fătat puii-n poiană și au părăsit-o, că nu era iarbă.

6: Asinii sălbatici ședeau prin păduri și adulmecau vântul; ochii li se topeau, că nu era verdeață".

7: Doamne, păcatele noastre ni s-au ridicat împotrivă; de dragul Tău fă ceva pentru noi, că multe sunt înaintea Ta păcatele noastre, față de Tine am păcătuit.

8: Tu, Doamne, ești nădejdea lui Israel și mântuitor la vreme de necaz; de ce Te-ai făcut ca un trecător pe pământ, sau ca un pământean ce se abate la popas?

„*Trecător*, în sensul exact: străin în trecere prin țară; străin așezat temporar într-o țară; rezident"[2].

Chiar „dacă păcatele noastre s-au ridicat împotriva noastră, fă-ne nouă milă pentru numele Tău, și nu mai îngădui să fim încercați cu astfel de grozăvii!"[3].

9: Fi-vei oare ca un om cufundat în somn? Sau ca un voinic care nu poate mântui? Dar Tu ești între noi, Doamne, și numele Tău e numit peste noi: nu ne uita!

„Pentru Ioan Gură de Aur, *somnul* despre care vorbește Ieremia este simbolul răbdării lui Dumnezeu față de poporul său păcătos. De fapt, e un somn-veghe (*Contra anomeenilor* 8,5)"[4].

---

[1] SEP 6/I, p. 406
[2] BBVA, p. 987
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, XVII, 2
[4] SEP 6/I, p. 407

„Ascultă în ce fel deplânge fericitul proroc Ieremia lepra Iudeilor, mult îndurerat de ea, rugându-se”[1].

10: Aşa grăieşte Domnul către poporul acesta: „Le-a plăcut să-şi mişte picioarele încoace şi încolo, şi nu s-au cruţat; de aceea Dumnezeu nu a binevoit întru ei; acum îşi vor aduce aminte de nedreptatea lor”.

„*Le-a plăcut să-şi mişte picioarele încoace şi încolo* = să rătăcească de la drumul cel drept şi adevărat; să-şi schimbe direcţia, ca un vânt nestatornic”[2].

11: Şi a zis Domnul către mine: „Nu te ruga pentru poporul acesta, pentru binele lui;

12: că dacă ei vor posti, Eu nu le voi auzi rugăciunile; de vor aduce arderi-de-tot şi jertfe, acestea nu-Mi vor face nici o plăcere; căci cu sabie şi cu foamete şi cu moarte îi voi nimici”.

„Rugăciunile sunt ascultate dacă sunt sincere şi izvorâte din sentimentul de dreptate (Facerea 20,17; Ieşirea 2,24), după cum sunt respinse cele rostite din viclenie şi răutate (Deuteronom 1,45; Psalmi 5,6; Isaia 1,15, Ieremia 14, 12)”[3].

„Ieronim transferă pedeapsa asupra Romei, cucerită, cum se ştie, de barbari, în timpul vieţii sale (*Epistole* 127, 10). În tratatul *Despre puritate* (2), Tertulian scrie, invocând acest verset: *deşi Dumnezeu este bun prin natură, El este şi drept, precum o cer împrejurările. El ştie cum să vindece, dar şi cum să lovească. Aduce pace, dar şi pedeapsă. Vrea pocăinţă, dar îi cere lui Ieremia să nu mijlocească pentru poporul său*”[4].

13: Iar eu am zis: O, Doamne, Cel-ce-eşti! Iată, profeţii lor vor profeţii, zicând: „Sabie nu veţi vedea, şi

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Levitic, Despre căderea adunării iudeilor în neascultare*, 2

[2] BBVA, p. 987

[3] AB, p. 251

[4] SEP 6/I, p. 408

nici foamete va fi între voi; că adevăr şi pace voi da pe pământ şi-n locul acesta".

14: Atunci Domnul mi-a zis: „Profeţii profeţesc minciuni în numele Meu; nu Eu i-am trimis, nu Eu le-am poruncit şi nu Eu le-am vorbit; ci ei vă profeţesc vedenii mincinoase şi ghicituri şi vrăji şi după pofta inimii lor.

15: De aceea, aşa zice Domnul: Profeţii care profeţesc minciuni în numele Meu n-au fost trimişi de Mine. Şi dacă ei zic: «Sabie şi foamete nu vor fi pe pământul acesta», ei bine, cu moarte cumplită vor muri, de foamete se vor topi profeţii!

16: Iar poporul căruia ei îi profeţesc, ei bine, de sabie şi de foamete vor fi ei lepădaţi pe uliţele Ierusalimului; şi nimeni nu va fi care să-i îngroape, nici pe femeile lor, nici pe fiii şi fiicele lor; propriile lor răutăţi le voi vărsa peste ei.

17: Iar tu le vei spune cuvântul acesta: Lacrimi să se verse din ochii voştri, ziua şi noaptea, fără-ncetare, căci cu mare strivire s-a zdrobit fiica poporului Meu, cu rană dureroasă foarte.

18: De voi ieşi la câmp, iată răniţi de sabie!; de voi intra în cetate, iată durere prin foamete!; căci preot şi profet s-au dus într-o ţară pe care n-o ştiau".

19: – La ce bun l-ai lepădat pe Iuda? S-a îndepărtat oare sufletul Tău de Sion? De ce ne-ai lovit fără putinţă de vindecare? Noi aşteptam pace: nimic de bine; un timp de vindecare: şi, iată, tulburare!

20: Doamne, noi ne cunoaştem păcatele, nedreptăţile părinţilor noştri, că am păcătuit în faţa Ta.

21: De dragul numelui Tău, încetează!; nu nimici tronul slavei Tale!; adu-Ţi aminte: nu rupe legământul Tău cu noi!

22: Este oare printre idolii păgânilor vreunul care dă ploaie? Sau cerul [lor] cumva îşi va da plinul? Oare nu Tu eşti Acela? În Tine, Doamne, nădăjduim, că Tu le-ai făcut pe toate acestea.

„Am primit o lege pentru care mărturisim recunoştinţa noastră către Cel ce ne-a smuls din rătăcire şi zicem: *Numai minciună au moştenit părinţii voştri, idoli deşerţi, care nu sunt de nici un folos. Au nu eşti Tu, Doamne Dumnezeule, Cel ce dai ploaie?*"[1].

O altă versiune pare a vorbi despre o ploaie duhovnicească: „Chiar dacă se spune că norii plouă, nu este altceva decât Domnul Cel care plouă. Căci spune profetul: *nu este cel ce plouă ca Tine*"[2].

CAPITOLUL 15 – *Răspunsul Domnului. Plângerea profetului*

1: Şi a zis Domnul către mine: „Chiar dacă Moise şi Samuel ar sta înaintea feţei Mele, sufletul Meu n-ar sta cu faţa către ei; alungă-l pe poporul acesta departe de Mine!; ducă-se!

„Moise şi Samuel, mijlocitori clasici între oameni şi Dumnezeu (cf. Psalmi 98, 6-8)"[3].

Totuşi, pe cei „pe care Moise şi Samuel n-au putut să-i smulgă de la mânia lui Dumnezeu, pe aceia a putut să-i smulgă această poruncă [iertarea aproapelui]"[4].

2: Iar dacă ei îţi vor zice: «Unde să ne ducem?», tu le vei spune: Acestea zice Domnul: Câţi sunt pentru moarte, la moarte; câţi pentru sabie, la sabie; câţi pentru foamete, la foamete şi câţi pentru robie, la robie!

3: Cu patru feluri [de moarte] îi voi pedepsi, zice Domnul: sabie să-njunghie, câini să sfâşie, fiarele pământului şi păsările cerului să mănânce şi să nimicească.

---

[1] Origen, *Contra lui Celsus*, V, 33
[2] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, V, 148
[3] BBVA, p. 988
[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, XX, 2

4: Spre spaimă îi voi da tuturor regatelor pământului, din pricina lui Manase, fiul lui Iezechia, regele lui Iuda, pentru toate câte le-a făcut el în Ierusalim.

„Regele Manase restaurase idolatria (cultul lui Baal şi pe al Astartei) în Iudeea, în Ierusalim, în chiar interiorul templului, şi vărsase mult sânge nevinovat (IV Regi 21, 3-16)"[1].

„Theodoret scrie că, aici, profetul le prezice şi chinurile viitoare, pe care le vor îndura sub macedoneni (Antioh al IV-lea) şi sub romani, nu doar exilul babilonian (*Despre Ieremia* 4,15,4)"[2].

5: Cui îi va fi milă de tine, Ierusalime? Cine se va întrista de dragul tău? Sau cine va întreba de pacea ta?

6: Tu M-ai părăsit – zice Domnul –, Mi-ai întors spatele, iar Eu Îmi voi întinde mâna şi te voi nimici şi pentru ei nu voi avea cruţare.

Cei care-L resping pe Hristos I-au *întors spatele*. „Aceasta înseamnă *a cădea înapoi*. De aceea se spune şi prin proorocul Ieremia către Ierusalimul nerecunoscător şi certăreţ, care hrănea pe cei necredincioşi: *Tu te-ai întors de la Mine, zice Domnul, şi umbli înapoi*. De fapt, spunând adevărul, respingerii celor bune îi urmează căderea înapoi. Iar Dumnezeu este tot binele"[3].

7: Ca din praştie îi voi împrăştia; în porţile poporului Meu li se vor lua copiii; poporul Mi l-au nimicit din pricina nedreptăţilor lui.

În porţile poporului Meu: „= în toate intrările prin care vor pătrunde duşmanii"[4].

8: Văduvele lor au devenit mai numeroase decât nisipul mării; tineri războinici adus-am asupra mamei,

---

[1] BBVA, p. 988

[2] SEP 6/I, p. 410

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV

[4] BBVA, p. 988

necaz în chiar amiaza-mare, năprasnic chin am aruncat asupră-i, cutremur şi spaimă.

9: Cea care a născut şapte, rămas-a fără ei; sufletul i-a fost cuprins de chinuri; soarele a asfinţit asupră-i în plină amiază; de ruşine şi ocară s-a acoperit. Pe cei rămaşi ai lor îi voi da săbiei în faţa vrăjmaşilor lor – zice Domnul".

„*I-a apus soarele în miezul zilei*: verset invocat de mai mulţi părinţi în legătură cu moartea lui Iisus pe cruce. În celebrele *Testimonia* (2,23), Ciprian al Cartaginei citează versetul din Ieremia alături de Amos 8,9-10 şi de Matei 27,45. De asemenea, Lactanţiu (*Instituţiile divine* 4,19)"[1].

Pus în legătură cu Matei 12,43-45, unde se vorbeşte despre duhul necurat care, alungat, rătăceşte prin pustie pentru a reveni cu alte şapte duhuri, versetul pare a spune: „Aceste şapte duhuri necurate au intrat şi s-au sălăşluit în mijlocul poporului iudeilor, potrivit cu numărul zilelor săptămânii, deşertându-le de orice fel de practică sau însemnătate religioasă. Cele şapte duhuri care s-au sălăşluit în poporul acesta sunt cele despre care vorbeşte Ieremia: *Cea care născuse şapte copii zace în neputinţă*. Pântecele ei s-a deşertat, căci Israel s-a închinat la viţel în pustie (Ieşirea 32,1-35), asemenea a făcut şi în vremea lui Ieroboam (III Regi 12,26-32) şi în vremea lui Manase, când a înălţat idolul cu patru feţe (II Paralipomene 33,7). Soarele a asfinţit, pentru că ei petreceau în ignoranţă, lipsindu-se de lumina proorociei"[2].

10: Vai mie, mamă! De ce m-ai născut tu om în cumpănire, pe-alături şi-n răspăr cu tot pământul? Nici că eu i-am folosit cuiva, nici că cineva mi-a fost mie de folos; lipsitu-mi-a tăria-ntre cei ce mă blesteamă.

---

[1] SEP 6/I, p. 411

[2] Sf. Ambrozie al Milanului, *Rugăciunea lui Iov şi David* - *apud* VSP, p. 413

„Origen interpretează versetul în cheie martirologică. Hristos e judecat şi suferă cu fiecare martir al Său. Cu fiecare martiriu se actualizează versetul lui Ieremia (*Omilii la Ieremia* 14,7). Grigorie de Nazianz invocă versetul într-un discurs (19) rostit la moartea fratelui său Cezarie: *Astfel e viaţa noastră, a celor care avem o existenţă trecătoare. Acesta e jocul pe care-l jucăm pe pământ. Noi nu existăm, ne naştem şi, abia născuţi, ne descompunem şi dispărem. Suntem un vis iute, o nălucire fără conţinut, zborul unei păsări care trece, o corabie care nu lasă nici o urmă pe mare*"[1].

„Prin asprimea cuvintelor şi prin necredinţa celor ce obişnuiesc să flecărească, îi face mai buni [pe cei râvnitori], cum zice şi fericitul prooroc Ieremia, deprins în aceasta"[2].

11: Aşa să fie, Doamne: a lor să fie propăşirea dacă eu nu m-am rugat la Tine când ei erau plini de răutate şi când aduceau necazuri; spre binele lor [mă rugam] împotriva duşmanilor.

12: „Şi-arată fierul dinţii?: Puterea ta e-nvelitoare de aramă.

„În faţa fierului (săbiei) ce ameninţă (conform Versiunii Ebraice) dinspre miazănoapte, rezistenţa lui Iuda e subţire, şubredă, ca o armură de tinichea"[3].

13: Comorile tale pradă le voi da ca schimb pentru toate păcatele tale.

14: Rob te voi face vrăjmaşilor tăi de jur-împrejur, într-o ţară pe care n-ai ştiut-o; că foc a ţâşnit din mânia Mea, şi el peste voi va arde".

15: Doamne, adu-Ţi aminte de mine şi mă cercetează şi mă apără de cei ce mă prigonesc; nu-i răbda îndelung, vezi că de dragul Tău am îndurat ocară

16: de la cei ce-Ţi defaimă cuvintele!; nimiceşte-i, şi fi-va cuvântul Tău în inima mea spre veselie şi bucu-

[1] SEP 6/I, p. 412
[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, X
[3] BBVA, p. 988

rie, că numele Tău a fost numit peste mine, o, Doamne, Atotţiitorule!

„*Şi-mi va fi cuvântul Tău spre veselie*: Origen transferă sensul versetului în context apostolic. Apostolii s-au lăsat insultaţi şi bătuţi pentru numele lui Hristos. Au făcut-o fără să se revolte împotriva lui Dumnezeu, pentru că El Însuşi i-a avertizat de chinurile care-i aşteaptă (*Omilii la Ieremia* 14,14,4-5). Nici un om sfânt nu caută în lumea asta altceva decât suferinţă, sperând veselie şi pace în lumea cealaltă. De pildă, poporul lui Dumnezeu iese din Egipt şi ajunge în locul numit *Mara*, care înseamnă *amar*; iar de acolo intră în Sinai, care înseamnă *ispită*. Parabola se aplică tuturor sfinţilor. Fericirea nu-i din lumea aceasta (*Omilii la Psalmi* 39)"[1].

17: În adunarea glumeţilor n-am stat; ci sub teama mâniei Tale m-am însingurat, sătul de-atâta amărăciune.

Glumeţilor: „mai exact: a celor ce cultivă zeflemeaua; a celor ce iau totul în derâdere"[2].

În schimb, cel rănit de păcat, „pâine dulce nu va mânca, fiindcă se va umple de amărăciune. Vin dulce nu va bea, deoarece chinul îi va fi săturare"[3].

18: De ce se-ntăresc împotrivă-mi acei ce mă mâhnesc? Adâncă-mi este rana: de unde vindecarea?! ca o apă-nşelătoare mi s-a făcut în care nu te poţi încrede.

„E vorba de o vindecare incertă ca chipul oglindit într-o apă tulbure"[4].

„Ciprian al Cartaginei aplică versetul la botezul creştin, spunând că există mulţi care se botează de mântuială, nerespectând Evanghelia. Acolo unde nu există credinţă adevărată, harul nu mântuieşte (*Epistole* 72,5-6)"[5].

---

[1] SEP 6/I, p. 413
[2] BBVA, p. 989
[3] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, 23
[4] BBVA, p. 989
[5] SEP 6/I, p. 414

„Când îşi va schimba arapul pielea şi leopardul împestriţăturile sale, vor putea şi pizmaşii să grăiască şi să sfătuiască bine, gândind cele rele. Căci ei înşeală pe cei apropiaţi lor, fiindcă umblă cu viclenie, şi-şi bat joc de prietenii lor, negrăind adevărul, fiindcă limba lor s-a învăţat să grăiască cele deşarte şi mincinoase. Ia aminte deci tu, cel ce pentru cunoştinţa şi cuvântul lui Dumnezeu eşti pizmuit şi batjocorit de ei, şi roagă-te cu stăruinţă ca Ieremia”[1].

19: De aceea, aşa zice Domnul: „Dacă tu te vei întoarce, iar Eu te voi reaşeza şi tu vei sta înaintea feţei Mele, şi dacă vei deosebi ceea ce e preţios din ceea ce-i netrebnic, atunci ca gura Mea vei fi. Ei se vor întoarce la tine, dar tu nu te vei întoarce la ei.

Eu te voi reaşeza: „mai limpede: te voi restaura (*apokatasteso*) în starea de dinainte”[2].

„Ioan Gură de Aur citează versetul într-o pledoarie despre interesul pe care fiecare creştin trebuie să-l aibă pentru mântuirea aproapelui său. Nu trebuie să ne mulţumim cu propria noastră salvare, ci să-i ajutăm şi pe cei căzuţi ori disperaţi să-L găsească pe Dumnezeu (*Povăţuiri baptismale* 6,19).

În comentariul său, Ieronim subliniază ideea că păcătoşii trebuie să ia exemplu de la cei virtuoşi (sau de la creştini), nu invers, chiar dacă primii sunt în număr mai mare decât ceilalţi (*Şase cărţi despre Ieremia* 3,59)”[3].

„Şi ca să vezi ce mare bine este să poţi mântui şi pe altul odată cu tine, ascultă ce spune profetul ca din partea lui Dumnezeu: *Cel care face om cinstit dintr-un om nevrednic va fi ca gura Mea.* Ce vor să spună cuvintele acestea? Cel care duce pe un om de la înşelăciune la adevăr – spune Dumnezeu -, cel care întoarce pe semenul său de la păcat la

---

[1] Nichita Stithatul, *Capete despre făptuire, despre fire şi despre cunoştinţă*, 265
[2] BBVA, p. 989
[3] SEP 6/I, p. 414

virtute, acela, atât cât omeneşte este cu putinţă, Mă imită pe Mine"[1].

„Acum voi spune ceva cu mult mai mult: că limba noastră este limbă a lui Hristos, dacă arătăm cuvenita grijă, dacă rostim acele cuvinte pe care le vrea Hristos. Dar ce cuvinte vrea Hristos să rostim? Cuvinte pline de blândeţe, de bunătate. Să grăim aşa cum grăia şi El celor ce-L ocărau [...]. Dacă grăieşti şi tu aşa, dacă grăieşti spre îndreptarea semenilor tăi, ai o limbă ce seamănă cu limba lui Hristos"[2].

„Mintea noastră, fiind chip al lui Dumnezeu, are ce-i al său întru sine, când rămâne întru ale sale şi nu se mişcă departe de vrednicia şi de firea sa. De aceea iubeşte să petreacă în cele din jurul lui Dumnezeu şi caută să se unească cu El, de la Care-şi are începutul şi prin Care se mişcă şi spre Care aleargă, prin însuşirile fireşti, şi doreşte să-i urmeze în simplitate şi iubirea de oameni. Din aceeaşi pricină, născând şi ea cuvântul, rezideşte ca alte ceruri sufletele oamenilor de acelaşi neam cu sine şi le face tari prin răbdare şi prin virtuţile cu fapta. De asemenea, le face vii prin duhul gurii sale, dându-le putere împotriva patimilor stricăcioase. Şi aşa se vădeşte şi ea ziditoare a lumii înţelegătoare, imitând pe Dumnezeu Ziditorul lumii mari. De aceea aude limpede de sus: *Cel ce se face vrednic din nevrednic este ca gura Mea*"[3].

„Întâi trebuie să ne îngrijim să avem o stare de suflet paşnică, încât nici pentru motive drepte sau de dragul poruncii, chipurile, să nu ne lăsăm inima turburată, ci să fim convinşi că toate poruncile le împlinim prin iubire şi curăţia inimii. Povăţuind astfel pe fratele, vei auzi glasul care zice: *De vei face cinstit din nevrednic, vei fi ca gura Mea*"[4].

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, III, 4
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LXXVIII, 3
[3] Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire şi despre cunoştinţă*, 212
[4] Ava Dorotei, *Diferite epistole*, B-3

20: Şi te vei face acestui popor ca un zid puternic de aramă; se vor lupta cu tine, dar nu te vor birui, căci Eu cu tine sunt ca să te scap;

21: şi te voi scoate din mâna celor răi şi din mâna ucigaşilor te voi izbăvi.

Textul Masoretic „are în plus: *şi să te eliberez. Oracol al lui Iahve*"[1].

CAPITOLUL 16 – ***Viaţa profetului ca simbol. Risipiţii lui Israel. Vestire de năvală. Întoarcerea neamurilor***

1: Iar tu să nu-ţi iei femeie – zice Domnul, Dumnezeul lui Israel –;

2: în locul acesta nu ţi se vor naşte nici fiu, nici fiică.

„Sfinţit fiind din pântece, iar robia aproape, nu i se îngăduie să-şi ia soţie"[2].

3: Fiindcă aşa zice Domnul Dumnezeu despre fiii şi fiicele care s-au născut în locul acesta şi de mamele care i-au născut şi de părinţii care le-au dat naştere în ţara aceasta.

4: De boli dătătoare de moarte vor muri; nu vor fi jeliţi şi nici îngropaţi; pildă vor fi pe faţa pământului; [hrană vor fi] fiarelor câmpului şi păsărilor cerului; de sabie vor cădea şi de foamete se vor topi.

„Se vede limpede că nu numai despre fiii şi fiicele ce se vor naşte din căsătorie a zis Proorocul că *de moarte bolnăvicioasă vor muri*, ci şi despre fiii şi fiicele ce se nasc în inima lor, adică despre gândurile şi poftele trupeşti, întrucât şi acestea vor muri în cugetul bolnăvicios, neputincios şi

---

[1] SEP 6/I, p. 414

[2] Fericitul Ieronim, *Epistole I*, XXII, 21

destrăbălat al lumii acesteia şi nu se vor învrednici de viaţa cerească"[1].

5: Aşa zice Domnul: În adunarea lor de doliu să nu intri; nu te duce să jeleşti, nici să te tângui pentru ei; că pacea Mi-am îndepărtat-o de la poporul acesta.

6: Nimeni nu va plânge pentru ei, nimeni nu-şi va face pentru ei tăieturi pe trup şi nimeni nu se va rade pentru ei;

Tăieturile pe trup şi raderea părului şi a bărbii sunt „ritualuri funebre păgâne, interzise fiilor lui Israel prin Levitic 19, 28; 21, 5; Deuteronom 14, 1, dar care continuau să fie practicate, prin contaminare"[2].

7: în plângerea lor nu se va frânge pâine spre mângâiere asupra morţilor, şi nimeni nu va da de băut un pahar spre mângâiere asupra tatălui sau mamei sale;

8: în casa ospăţului să nu intri ca să şezi să mănânci şi să bei împreună cu ei.

9: Că aşa zice Domnul, Dumnezeul lui Israel: Iată, sub ochii voştri şi-n zilele voastre voi face să-nceteze din locul acesta orice glas de bucurie şi orice glas de veselie şi orice glas de mireasă.

Biblia 1982 are: *glasul mirelui şi glasul miresei.*

„Hristos este Mirele, iar Biserica este Mireasa Lui, din care se vor naşte fii duhovniceşti"[3].

10: Şi va fi că atunci când tu îi vei vesti acestui popor toate aceste cuvinte şi când ei îţi vor zice: «De ce a rostit Domnul toate relele acestea împotriva noastră? Care e nedreptatea noastră? şi care este păcatul pe care noi l-am săvârşit în faţa Domnului Dumnezeului nostru?»,

---

[1] Evagrie Monahul, *Schiţă monahicească, în care se arată cum trebuie să ne nevoim şi să ne liniştim,* 1

[2] BBVA, p. 989

[3] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Mărturii - apud* VSP, p. 403

11: atunci tu le vei zice: Din pricină că părinţii voştri M-au părăsit – zice Domnul – şi au mers după dumnezei străini şi le-au slujit şi li s-au închinat şi de Mine s-au îndepărtat şi legea Mea n-au păzit-o

12: (iar voi aţi făcut mai rău decât părinţii voştri; că, iată, voi umblaţi fiecare după poftele inimii voastre celei rele, aşa încât de Mine să nu ascultaţi),

13: de aceea Eu vă voi alunga din ţara aceasta în ţara pe care nici voi şi nici părinţii voştri n-au ştiut-o, şi acolo veţi sluji la alţi dumnezei, care nu vor avea milă de voi.

14: De aceea, iată că vin zile – zice Domnul – când ei nu vor mai spune: «Viu este Domnul, Cel ce i-a scos pe fiii lui Israel din ţara Egiptului»,

15: ci: «Viu este Domnul, Cel ce a adus înapoi casa lui Israel din ţara de la miazănoapte şi din toate ţările în care au fost duşi». Şi Eu îi voi aşeza la loc în ţara lor, aceea pe care Eu am dat-o părinţilor lor.

16: Iată, Eu voi trimite pescari mulţi – zice Domnul – şi-i vor pescui, şi după aceea voi trimite mulţi vânători şi-i vor vâna de pe fiece munte şi de pe fiece deal şi de prin crăpăturile stâncilor.

E vorba despre „locurile unde se practica, de obicei, închinarea la idoli”[1].

„Pentru Origen, peştii îi simbolizează pe creştini, care mor pentru lumea aceasta şi renasc pentru Împărăţia cerurilor (*Omilii la Ieremia, ad. loc.*). Augustin propune o interpretare dezvoltată versetului. De ce *pescari* şi de ce *vânători*, se întreabă el? Pentru că apostolii-pescari îi pescuiesc pe credincioşi din marea adâncă şi imensă a acestei lumi, scoţându-i la suprafaţă. Dar unii se rătăcesc pe munţi şi dealuri, adică devin eretici şi trebuie *vânaţi*. *Munţii* simbolizează în acest context *mândria omenească*. Augustin îi

---

[1] BBVA, p. 990

identifică fără ezitare cu ereziarhii: Arius, Donatus, Plotin, Novatus (*Despre folosul postului* 9)"[1].

Acoperit, se vestește chemarea neamurilor la mântuire, lucrare ce va continua și după întemeierea Bisericii: „Ia aminte, cu foarte multă grijă, să nu-ți scape vânatul, ci să aduci la Mântuitorul pe cei pe care, sălbăticiți de păcat, i-ai prins prin cuvântul adevărului"[2].

„Venit-au la El pescari de pește și au devenit pescari de oameni, după cum este scris [...]. Iar dacă ar fi trimis în lume niște înțelepți, atunci oamenii ar fi putut zice că prin priceperea acestora au fost ei convinși sau seduși. Dacă ar fi trimis în lume bogați, iarăși ar fi putut zice oamenii că pentru bogăția acelora și pentru dorința de câștig i-au urmat. Dacă ar fi trimis în lume oameni puternici, atunci poporul ar fi putut zice că pentru puterea nemaivăzută a acelora sau din constrângere i-a urmat. Dar Apostolii nu aveau nici unele dintre acestea. Doar pilda lui Simon i-a ajutat pe toți să înțeleagă. Acesta era timid, încât până și glasul unei slujnice l-a înfricat (Matei 26,69-72). Era atât de sărac, încât nici dările lui proprii nu putea să le achite cu o jumătate de statir (Matei 17,27) și el însuși recunoștea: *argint și aur nu am* (Fapte 3,6). Era așa de lipsit de înțelepciune, încât atunci când s-a lepădat de Domnul nu s-a priceput nici măcar să scape cu dibăcie. Cu toate acestea, pescarii au mers înainte și i-au biruit pe cei puternici, pe cei bogați și pe cei înțelepți. Mare minune a fost aceasta, căci, în ciuda slăbiciunii lor , ei i-au biruit pe cei puternici, însă nu prin forță, ci prin învățătură. Chiar de au fost săraci, i-au învățat pe cei bogați; chiar dacă nu aveau școală, au avut ucenici înțelepți. Înțelepciunea lumii a făcut loc înțelepciunii care este ea însăși înțelepciunea înțelepciunilor"[3].

---

[1] SEP 6/I, p. 417

[2] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și Cuvântări*, III, 4

[3] Sf. Efrem Sirul, *Comentariu la Diatesaronul lui Tațian - apud* VSP, pp. 420-421

„Fără îndoială, Domnul le întinde curse păcătoşilor, pentru a-i prinde pe aceia care abuzează de libertatea lor şi pentru a-i determina să se întoarcă la calea cea dreaptă, sub frâul Său, ajutându-i în felul acesta să se apropie de El, de Cel care spune: *Eu sunt calea* (Ioan 14,6). În alt loc, la Ieremia, se arată că Domnul trimite pescari şi vânători spre a-şi arunca năvoadele după peştii care s-au pierdut în valuri şi în vârtejuri, respectiv să vâneze fiarele care bântuie prin munţi şi printre stânci"[1].

17: Că ochii Mei sunt îndreptaţi asupra tuturor căilor lor; nedreptăţile lor nu le-au putut ascunde ochilor Mei.

„În limbajul biblic: *cale* = purtare, conduită, fel de viaţă"[2].

18: Şi îndoit le voi plăti răutăţile şi păcatele cu care Mi-au spurcat pământul prin stârvurile urâciunilor lor şi prin fărădelegile cu care Mi-au umplut moştenirea".

„Idolii (*urâciunile*) sunt numiţi *stârvuri* pentru că nu aveau viaţă"[3].

19: Doamne, puterea mea şi ajutorul meu şi scăparea mea în zilele răutăţilor, la Tine vor veni neamurile de la marginea pământului şi vor zice: „Cât de zadarnici erau idolii pe care părinţii noştri şi i-au agonisit şi care nu-s de nici un folos!"

„Vezi că despre Fiul sunt toate cele spuse? Căci numele Lui s-a făcut minunat în tot pământul"[4].

20: „Oare-şi va face omul dumnezei de vreme ce aceştia nu sunt dumnezei?

„De vreme ce Dumnezeu e Dumnezeu, El nu poate fi creat; dacă nu este, nici atât!"[1].

---

[1] Fer. Ieronim, *Omilii 60-96 la Psalmi, Omilia 60 la Psalmul 10/11 - apud* VSP, p. 421

[2] BBVA, p. 990

[3] BBVA, p. 990

[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 8, 2

21: De aceea, iată, de data aceasta le voi arăta mâna Mea şi puterea Mea le-o voi face cunoscută şi vor şti că numele Meu este Domnul".

Dumnezeu dă semne în permanenţă; uneori, oamenii le recunosc.

CAPITOLUL 17 – *Păcatul şi pedeapsa lui Iuda. De-ale înţelepciunii. Templul Domnului. Rugăciunea lui Ieremia. Păzirea zilei de odihnă*

1: „Păcatul lui Iuda e scris cu condei de fier, cu vârf de diamant e săpat pe tăbliţa inimii lor şi pe coarnele jertfelnicelor lor,

2: căci fiii lor îşi aduc aminte de jertfelnicele lor şi de sfintele lor crânguri şi de arbori cu frunza deasă pe colinele înalte.

Îşi aduc aminte: „amintirea repetată, persistentă, a păcatului face ca acesta să devină şi lăuntric; e motivul pentru care Sfinţii Părinţi duhovniceşti recomandă alungarea lui din minte. ♦ *sfintele crânguri* erau zone vegetale consacrate unor zeităţi. Textul Ebraic le desemnează prin cuvântul *aşera*[2] = Astarte[3], zeiţa erosului şi a fecundităţii, al cărei cult orgiastic se consuma uneori în crânguri sau desişuri destinate anume"[4].

3: Tu, muntele Meu în câmpie, bogăţia şi toate comorile tale le voi da spre pradă din pricina păcatului înălţimilor tale din toate hotarele tale.

---

[1] BBVA, p. 990

[2] אשרה

[3] Pentru desemnarea crângurilor, de regulă, Textul Ebraic se foloseşte de o formă de plural derivată de la numele zeiţei Aşera: *aşerot* sau *aşerim*.

[4] BBVA, p. 990

„*Muntele Meu*: Ierusalimul, ca simbol al fiilor lui Israel”[1].

4: Tu prin tine te vei lipsi de moştenirea ta pe care Eu ţi-am dat-o; Eu te voi da rob vrăjmaşilor tăi într-o ţară pe care tu n-o ştii; căci focul mâniei Mele, pe care voi l-aţi aprins va arde în veci.

„Versetele 1-4 reprezintă un text lacunar în *Septuaginta*; ele sunt extrase (ca şi în vechile ediţii româneşti) din Versiunea Ebraică”[2].

5: Acestea zice Domnul: Blestemat e omul care-şi pune nădejdea în om şi pe acesta-şi va rezema braţul său de carne, în timp ce inima lui se-ndepărtează de Domnul.

„Plecând de la acest verset, Augustin pune faţă în faţă etica filozofiei păgâne şi cea a filozofiei creştine. Epicureicii, spune el, plasează binele suprem al fiinţei umane în trup (sau plăcerile trupeşti); stoicii, în raţiunea omului. Creştinul, în Dumnezeu. Ambele curente păgâne fixează ţelul ultim al omului în om, în vreme ce creştinismul vede omul însuşi ca pe un *dar al lui Dumnezeu* (*Omilii* 150,8)”[3].

„Vezi că unul ca acesta nu este numai prost, ci şi blestemat, pentru că părăseşte pe Stăpânul universului şi aleargă la un om ca el, la un om care nu-şi poate ajuta nici lui!”[4]. „Căci trebuie să atârnăm doar de Dumnezeu, şi de nimic altceva, chiar dacă cineva ar spune că vine din grădina lui Dumnezeu”[5]. Căci „nu de la trup ne [vine] nădejdea”[6]. „Du-„După cum nu se cuvine să cinsteşti pe altcineva decât pe Dumnezeu, tot aşa nici nu se cuvine să nădăjduieşti în altcineva decât în Dumnezeu, Domnul tuturora”[7]. „Nu vă

---

[1] BBVA, p. 990
[2] BBVA, p. 990
[3] SEP 6/I, p. 418
[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, LVI, 6
[5] Origen, *Omilii la Geneză*, II, 4
[6] Epifanie al Salaminei, *Ancoratus*, 92
[7] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, II, 2

bizuiţi pe puterea trupului! Nu umblaţi după strălucirea slavei omeneşti! Nici una dintre ele nu te mântuie. Toate-s trecătoare, toate-s înşelătoare! O singură scăpare este, Dumnezeu!"[1]. „Nimic nu este mai fragil decât această nădejde. Este mai fragilă decât o pânză de păianjen. Sau mai degrabă nu este numai fragil, ci şi periculos. Şi să ştie aceasta toţi câţi şi-au pus nădejdea în oameni şi care împreună cu aceia au fost aduşi la pierzare. Dar nădejdea în Dumnezeu nu numai că este puternică, ci este şi sigură, neavând nici o schimbare"[2].

„Aşadar, oamenii mândri sunt imitatori ai mijlocitorului înşelător, deoarece vor să fie slăviţi ei, iar dacă Dumnezeu este pus mai presus decât ei, se mânie asemenea diavolului. În schimb, oamenii smeriţi şi sfinţi, când văd că sunt cinstiţi astfel de oameni care înşală vrând să-şi pună nădejdea lor în om şi nefiind atenţi la ceea ce spune Sfânta Scriptură [...], se întristează în inima lor şi îi sfătuiesc cu credinţă, atât cât pot, să îşi pună nădejdea în Dumnezeu, nu în om"[3].

6: Fi-va el ca un scai sălbatic în pustie: nu va vedea când vine binele, ci va locui în sărătură şi-n pustiu, în loc sterp, nelocuit.

SEP 6/1 traduce: *va fi ca un tamarisc sălbatic care e în pustiu...*

„Ieronim (*Şase cărţi despre Ieremia* 3,72,4-5) aminteşte numele ebraic al arbustului, *aroher*, tradus de Symmachos prin *arbore fără fruct*. Pentru el, tamariscul sălbatic simbolizează aici poporul lui Israel, *care nu e primit nici de Dumnezeu, nici de oştirea de îngeri, nici de harul Duhului Sfânt, nici de cunoaşterea celor învăţaţi*. Pomul roditor din versetul următor e Biserica, cea care L-a recunoscut pe Iisus ca Mesia şi care sporeşte prin *feluritele haruri ale Duhului*

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, X, 1
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 117, 2
[3] Fericitul Augustin, *Predici la marile sărbători I*, 198, 44

Sfânt cu rădăcinile bine înfipte în Hristos. Vasile cel Mare vede în arbustul neroditor un simbol al omului trufaş, care-şi pune încrederea în sine însuşi, îndepărtându-se de Dumnezeu (*Regulile mari* 42)"[1].

„Uită-te, apoi, şi la aceea că tamarinul este un arbore amfibiu; se numără şi între cei care trăiesc în apă şi se înmulţeşte şi în pustiuri. De aceea şi Ieremia, pe bună dreptate, compară cu un arbore ca acesta pe cei cu purtări rele, care înclină când într-o parte, când în alta"[2].

În mod surprinzător, versetul primeşte şi o conotaţie pozitivă (deşi e vorba, în fapt, despre cel ce, încrezându-se în om, cade sub blestem dumnezeiesc), văzându-se descris aici chipul celui ce părăseşte totul pentru Dumnezeu, alegând pustia: „Cel ce a dobândit în sine dragostea dumnezeiască nu osteneşte urmând Domnului Dumnezeului său, asemenea dumnezeiescului Ieremia, ci suferă cu vitejie orice osteneală, batjocură şi ocară, neluând în seamă câtuşi de puţin răul de la nimeni"[3].

7: Dar fericit e omul ce-şi pune nădejdea în Domnul, a cărui nădejde va fi Domnul.

8: Şi va fi ca un pom înfloritor lângă ape; în straturi umede-şi înfige rădăcinile şi de venirea arşiţei nu se teme; ramuri de umbră îşi are deasupră-i, de an secetos nu-i este frică şi-a face roadă nu va înceta.

9: Inima e mai adâncă decât orice; ea este omul: cine-l va cunoaşte?

„Părinţii dezvoltă mai multe subiecte plecând de la acest verset. Ieronim (*Şase cărţi despre Ieremia* 3,74,2-3) îl interpretează astfel: nimeni, în afară de Dumnezeu, nu poate cunoaşte cu adevărat, în profunzime, inima omului. Nici un om, oricât de fin psiholog şi oricât de apropiat de altul, nu-l poate cunoaşte pe acesta în întregime. Alţi Părinţi, precum

---

[1] SEP 6/I, p. 419
[2] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Hexaemeron*, V, 9
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele despre dragoste*, 28

Tertulian sau Augustin, invocă versetul pentru a sublinia *umanitatea* sau *carnalitatea* lui Iisus în controversele antidocetistă sau antimaniheistă (Tertulian, *De carne Christi* 15; *Contra lui Marcion* 3,7; Augustin, *Răspuns lui Faustus Maniheul* 13,8; 22,40)[1].

„Numai Dumnezeu poate cunoaşte gândurile ascunse ale oamenilor"[2].

Cu unele artificii, textul e aplicat lui Hristos, spre a întări asumarea omenităţii de către Fiul: „*El este om şi cine Îl va cunoaşte*?"[3]. Profeţia s-a împlinit când „Cuvântul S-a născut din fecioară şi a luat trup"[4]. „Dumnezeiasca literă dezvăluie prin aceasta cele două [naturi], cea văzută şi cea nevăzută"[5], cea omenească şi cea dumnezeiască. Hristos e „om după trup, dar mai presus de om după lucrarea dumnezeiască"[6]. Cuvântul poate fi folosit spre „a reliefa unirea dintre Cuvântul lui Dumnezeu şi lucrarea Sa. El arată că Cuvântul trebuie să Se facă trup, iar Fiul lui Dumnezeu Om şi [...], făcându-Se pe Sine asemenea unuia dintre noi, El rămâne Dumnezeul Cel Preaînalt, dintr-un neam pe care nimeni nu poate să-l spună"[7]. „*Cine-l va cunoaşte?* Cel căruia Tatăl Cel din ceruri va voi să-i descopere (Matei 16,17), acela Îl va cunoaşte şi va înţelege că El este Cel care nu S-a născut nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească (Ioan 1,13), Acela este Fiul Omului, Iisus Hristos, Fiul Dumnezeului Celui viu"[8].

10: Eu, Domnul, Eu sunt Cel care-ncearcă inimile şi scrutează rărunchii, ca să-i dau fiecăruia după căile lui şi după roadele purtărilor lui.

---

[1] SEP 6/I, pp. 419-420
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXIX, 2
[3] Tertulian, *Despre trupul lui Hristos*, XV, 1
[4] Epifanie al Salaminei, *Ancoratus*, 30
[5] Epifanie al Salaminei, *Ancoratus*, 32
[6] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XLVI, 7
[7] Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, IV, XXXII - *apud* VSP, p. 406
[8] Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, III, XIX - *apud* VSP, p. 406

11: Potârnichea-şi înalţă glasul şi cloceşte fără să scoată pui; aşa e cel ce-şi adună avuţia pe nedrept: la jumătatea zilelor lui o va pierde şi-ntru târziul său va fi nebun".

Potârnichea devine, pentru unii autori, unul dintre simbolurile diavolului sau Antihristului: „Proorocul Ieremia se referă la Antihrist într-o parabolă, după cum urmează: *Prepeliţa cloceşte ouăle pe care nu le-a ouat; aşa este şi cel ce câştigă avuţie nedreaptă, o lasă la jumătatea zilelor sale şi la sfârşitul său se va trezi că este un nebun*. Căci [Antihrist] va chema la sine toate neamurile, din toate ţările, din diaspora, făcându-i pe toţi ai lui, ca şi cum ar fi copiii săi; le va făgădui că restaurează ţara, că le va reinstaura rege, că le va reface neamul, pentru ca ei să i se închine lui, ca lui Dumnezeu. [...]

De la răsăritul soarelui şi până la apus, cei pe care îi va chema el, dar şi cei pe care nu îi va chema, vor păşi pe căile lui. Va albi marea cu pânzele corăbiilor lui, iar câmpiile se vor înnegri de scuturile ostaşilor lui. Şi oricine îi va sta împotrivă cu război, de sabie va pieri"[1].

„Se spune că această pasăre [potârnichea] este plină de vicleşug, de şiretenie, de prefăcătorie, pentru a şti în adâncime căile de a înşela pe vânător şi meşteşugurile lui, pentru ca să-l îndepărteze de puii ei. Ea nu trece cu vederea nici o încercare şi iscusinţă menite să alunge pe răufăcător de la cuibul şi de la adăposturile ei. Desigur, dacă vede că acesta este foarte aproape, îl păcăleşte în fel şi chip, până ce, dând semn puilor săi să fugă, le prilejuieşte putinţa de a scăpa de primejdie. Când îşi dă seama că ei au scăpat, atunci se retrage şi ea, lăsându-l pe urmăritor înşelat de propriile lui vicleşuguri.

Se spune de asemenea că împerecherile lor sunt amestecate, că bărbătuşii se reped la femele cu furie, încălziţi de o puternică dorinţă, pentru împlinirea căreia se luptă cu alţi

---

[1] Sf. Hipolit, *Despre Antihrist - apud* VSP, p. 424

semeni ai lor. De aceea se socoteşte că merită să fie asemănată această vieţuitoare necinstită, răuvoitoare şi şireată, cu autorul cel mai viclean al necinstei, cu potrivnicul şi înşelătorul neamului omenesc"[1].

„Înţelege, aşadar, că [diavolul] este potârnichea despre care se spune că a adunat ceea ce nu a născut, înţelege că cei pe care, fără judecată, i-a adunat, la jumătatea zilelor sale îl vor părăsi: ei Îl vor urma pe Domnul şi Creatorul lor, Iisus Hristos, Care i-a născut. Acela însă i-a adunat pe cei pe care nu i-a născut. Şi de aceea va rămâne fără minte în zilele sale din urmă, când *toată creatura*, care *împreună geme* (cf. Romani 8, 22) din pricina tiraniei lui, va pleca împreună spre Făcătorul şi Părintele tuturor"[2].

12: Un tron înalt, de slavă, acela-i locul nostru sfânt.

„După Augustin, tronul se referă aici la Biserica vizibilă a lui Hristos, în concordanţă şi cu spusele lui Pavel din I Corinteni 3,17"[3].

13: Doamne, nădejdea lui Israel, toţi cei ce Te părăsesc vor fi ruşinaţi, cei ce se-ndepărtează de Tine vor fi scrişi pe pământ pentru că au părăsit izvorul vieţii, pe Domnul.

Pe pământ: „Ebraică: *în pământ* (adică în Şeol, locuinţa morţilor)"[4].

„Versetul a fost pus în legătură cu episodul *femeii adultere* din Evanghelia după Ioan, unde Iisus *înscrie pe pământ*, după unii, numele acuzatorilor păcătoşi"[5].

„Păcătoşii sunt înscrişi pe pământ, cei drepţi – în cer"[6]. „Pentru că la *cei scrişi în Ierusalim* se adaugă *spre*

---

[1] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, XXXII, 2-3
[2] Origen, *Omilii la Exod*, I, 5
[3] SEP 6/I, p. 420
[4] BBVA, p. 991
[5] SEP 6/I, p. 421
[6] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, XXVI, 14

viață (Isaia 4,3), trebuie stabilit dacă nu cumva sunt unii scriși, dar nu spre viață, după Ieremia, care spune: *Cei apostaziați pe pământ să fie scriși*, încât după aceasta sunt înțelese două registre: unul al celor spre viață, iar altul al celor spre pierzanie; și deseori este o schimbare a înscrierii, când cădem în răutate de la virtute"[1].

14: Vindecă-mă, Doamne, și mă voi tămădui; mântuiește-mă, și mă voi mântui; că Tu ești lauda mea.

15: Iată, ei zic către mine: „Unde-i cuvântul Domnului? să vină!"

„*Să vină* = să se plinească; să-i vedem puterea [în plinătatea ei]"[2].

16: Dar eu n-am ostenit în a merge după Tine și nici am râvnit ziua omului; Tu știi: cele ce ies prin buzele mele sunt înaintea feței Tale.

„*Ziua omului* (cf. Textul Masoretic) = *ziua fatală*; *ziua dezastrului*; *ziua nenorocirii*. Sens: N-am dorit să mă bucur de nenorocirea pricinuită de omul rău (*ziua cea rea* din versetul următor)"[3].

„Cel ce iubește cu adevărat pe Domnul, cel ce se străduiește cu adevărat să ajungă la viața viitoare, cel ce are cu adevărat aducerea aminte de osânda și de judecata veșnică, cel ce a primit cu adevărat frica de moartea sa, nu va mai iubi[4], nu se va mai îngriji nici de bani, nici de averi, nici nici de părinți, nici de slava vieții, nici de prieteni, nici de frați, peste tot, de nimic pământesc, ci lepădând și urând toată legătura, toată grija de acestea, ba încă înainte de acestea și trupul său, urmează gol[5] și fără griji și fără pregetare lui Hristos, privind pururea spre cer și așteptând ajutorul de acolo, potrivit sfântului [...] care a spus: *Eu m-*

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, IV, 136
[2] BBVA, p. 991
[3] BBVA, p. 991
[4] Nu se va mai împătimi de cele trecătoare.
[5] Golit de toată răutatea.

am ostenit să-Ţi urmez Ţie, şi ziua şi odihna omului n-am poftit, Doamne"[1].

17: Să nu-mi fi străin, ci cruţă-mă în ziua cea rea!

18: Să se ruşineze cei ce mă prigonesc, nu eu să mă ruşinez; ei să se înfricoşeze, nu eu să mă înfricoşez; peste ei adu ziua cea rea, cu îndoită zdrobire sfărâmă-i!

19: Aşa grăieşte Domnul: „Du-te şi stai în porţile fiilor poporului tău, cele prin care intră regii lui Iuda şi prin care ies, şi în toate porţile Ierusalimului.

20: Şi le vei zice: Auziţi cuvântul Domnului, voi, regii lui Iuda, şi voi, toată Iudeea, şi voi, Ierusalimul întreg, voi, cei ce intraţi prin porţile acestea!

21: Aşa grăieşte Domnul: Aveţi grijă de sufletele voastre şi nu ridicaţi poveri în Ziua-de-odihnă şi nu le faceţi să treacă prin porţile Ierusalimului.

22: În Ziua-odihnei să nu scoateţi poveri din casele voastre şi nici o lucrare să nu faceţi; sfinţiţi Ziua-de-odihnă, aşa cum le-am poruncit eu părinţilor voştri.

„Ce urmează de aici? Trezindu-ne la deprinderea vegherii, ne porunceşte să ne păzim sufletul propriu. Căci astfel vom putea intra uşor la odihna nădăjduită"[2].

De aici, cuvânt despre odihna sâmbetei: „Domnul nostru Iisus S-a odihnit El Însuşi în Sâmbăta adevărată şi a învăţat pe ai Săi cum trebuie să se odihnească (să sabatizeze), după ce S-a urcat Vinerea (pe cruce) şi a făcut toată pregătirea Sa înainte de-a Se urca pe ea, adică a suportat toate ocările şi le-a răbdat, lăsându-Se pironit pe cruce, nedesprinzându-Se şi nici desfăcându-Se de ea, până mai răsufla. [...] *Şi, plecându-Şi capul, Şi-a dat duhul* (Ioan 19, 30). Atunci L-au coborât, nemaimişcându-Se şi sabatizând cu adevărat (ţinând sâmbăta adevărată). Deci S-a odihnit Domnul Iisus în ziua a şaptea, şi a binecuvântat-o pe a-

---

[1] Ava Dorotei, *Felurite învăţături*, II, 1

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV

ceasta, fiindcă în adevăr s-a odihnit de toate lucrările prin care a desfiinţat patimile omeneşti [...].

Aceasta este Sâmbăta adevărată[1]. Deci cel ce nu o ţine pe aceasta (nu o sabatizează) nu este adevărat iudeu"[2].

23: Dar ei n-au ascultat şi nu şi-au plecat urechea, ci şi-au învârtoşat cerbicea mai mult chiar decât părinţii lor, ca să nu Mă asculte şi să nu primească învăţătura.

24: Şi va fi că de Mă veţi asculta – zice Domnul – adică să nu căraţi poveri în Ziua-odihnei prin porţile acestei cetăţi şi să sfinţiţi Ziua odihnei prin a nu face-n ea nici o lucrare,

Cum *poveri* sunt păcatele, acestea trebuie îndepărtate în *ziua odihnei*, care s-ar cuveni să fie întreaga viaţă de aici. Acestea nu ne vor lăsa să trecem prin *poarta cetăţii* celei de sus, sau a Ierusalimului ceresc.

„Cuvântul spus prin Proorocul Ieremia trebuia ţinut în ţeră atâta timp cât era în vigoare Legea; dar, după pogorârea harului lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos a împlinit Legea, iar poruncile din Lege nu mai sunt de împlinit în litera lor, ci duhovniceşte. Căci dacă ar zice astăzi cineva că trebuie să ţinem sâmbăta, atunci de bună seamă că ar trebui să aducem şi jertfele cele după trup şi ar trebui să ne tăiem trupurile împrejur.

Prin urmare duhovniceşte trebuie să primim şi duhovniceşte trebuie să împlinim cele spuse despre ziua sâmbetei. Căci aceasta înseamnă *odihnă* (*sabat*). Dar nouă ni s-a dat odihna cea adevărată în Mântuitorul nostru, Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos. Şi oricare dintre noi, cei ce am primit lumina credinţei în El, dacă tragem păcatele poftelor celor trupeşti în sufletele noastre, atunci ne împovărăm, ne ostenim şi încălcăm ziua odihnei. Deci dacă nu ne împo-

---

[1] Nepătimirea, dobândită prin moartea în Hristos, sau moartea faţă de patimi.

[2] Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de Cuvinte*, XXII, 3

vărăm sufletele cu greutatea păcatelor trupeşti, atunci sfinţim ziua odihnei"[1].

25: prin porţile acestei cetăţi vor intra regi şi principi şezând pe tronul lui David şi alergând pe carele şi pe caii lor, ei şi principii lor, oamenii lui Iuda şi locuitorii Ierusalimului; şi locuită va fi cetatea aceasta în veac.

26: Şi [oameni] vor veni din cetăţile lui Iuda şi dimprejurul Ierusalimului şi din ţinutul lui Veniamin şi de la câmp şi de la deal şi de la miazăzi, aducând arderi-de-tot şi jertfe şi tămâie şi mană şi miruri, laudă aducând în casa Domnului.

27: Dar va fi că dacă nu Mă veţi asculta să sfinţiţi Ziua-odihnei prin a nu ridica poveri şi a nu le căra în Ziua-odihnei prin porţile Ierusalimului, atunci foc voi aprinde în porţile lui şi el va mistui uliţele Ierusalimului şi nu se va mai stinge".

„Apoi ar fi de spus şi despre sabatele detestate: Dumnezeu a poruncit omului să nu ridice povară şi să nu iasă din locul lui (Ieşirea 35, 3) şi să nu aprindă focul în nici o aşezare a lor. Acestea care se arată de la sine cu neputinţă de respectat şi păzit cu străşnicie îl fac pe cel care le ascultă trupeşte să fie pasibil de blestem. Căci este imposibil să nu te mişti dintr-un loc. şi orice este purtat, oricât de uşor ar fi, se socoteşte povară, fie haină, fie pâine, fie ceva dintre cele necesare.

Dar de fapt Dumnezeu porunceşte să nu fie aprins nici măcar focul, adică să nu fie aprins de patimile cărnii; iar să nu ridice povară înseamnă adică să nu se încarce cu greutatea păcatului şi să nu se mute de la şederea în Dumnezeu, rămânând stabil şi neschimbat în credinţă"[2].

---

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Epistole alese*, *Cărţile* IX-XIV, XIII, I - *apud* VSP, p. 429

[2] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, *Începutul cuvântului*, 30

„Deci le-a poruncit nu numai să se oprească Sâmbăta de la orice păcat, ci şi să nu-şi scoată poveri şi să nu iasă în afara porţilor Ierusalimului. [Înţelesul acestora] e unul spiritual (inteligibil) şi duhovnicesc, mai presus de chipuri (tipuri) şi mai bun decât umbra veche. Pentru că porunceşte ca cei ce se odihnesc (sabatizează) în Hristos să se oprească de la orice lucru care e îndreptat şi priveşte spre păcat şi să nu pună pe umeri nici o povară. Căci cum n-ar fi un lucru cu totul prostesc ca cei ce au lepădat prin credinţă povara cu adevărat greu de purtat a păcatului să se încarce iarăşi cu ea şi să voiască a se pleca iarăşi sub jugul viciului? Şi a şedea înlăuntrul porţilor Ierusalimului închipuieşte a nu ne despărţi de sfânta cetate şi a nu îngădui să fim scoşi afară şi a ne rostogoli din ea, prin abaterea spre altceva. Iar prin sfânta cetate să înţelegi Biserica. Căci unii, după ce au fost luminaţi prin credinţa în Hristos şi au lepădat povara urâtă a păcatului şi au ajuns înlăuntrul sfintelor porţi ale casei lui Dumnezeu, au fost atraşi la apostazie. Şi cu toate că aceasta nu e una făţişă, totuşi au ieşit din sfânta poartă, cinstind obiceiurile idoleşti. Drept aceea, Dumnezeu a poruncit ca cei ce se odihnesc (sabatizează) spiritual (inteligibil) să şadă înaintea porţilor, chipul (tipul) arătând statornicia şi neslăbirea şi trebuinţa de-a nu aluneca nicidecum din credincioşia faţă de El"[1].

CAPITOLUL 18 – *Vasul olarului. Pedepse pentru necredincioşia lui Israel. Uneltire împotriva lui Ieremia. Ruga profetului*

1: Cuvântul ce s-a făcut de la Dumnezeu către Ieremia, zicând:

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, VII

2: „Scoală-te şi te coboară la casa olarului; acolo vei auzi cuvintele Mele".

„*Casa olarului* era unul din atelierele de olărit ce se aflau, după toate probabilităţile, în valea Ben-Hinom, la sud de Ierusalim"[1].

3: Şi m-am pogorât la casa olarului; şi, iată, el făcea un vas la roată.

„*La roată*: literal: *pe pietre*: cele două lespezi de piatră fixate pe axul vertical al roţii olarului"[2].

„Efrem Sirul spune, în *Comentariul la Ieremia* (18,1), că, aşa cum olarul poate face oricând orice vas doreşte, datorită măiestriei sale înnăscute, la fel Dumnezeu poate schimba oricând sensul istoriei, prefăcând necazul în bucurie. Ieronim, mai filolog, atrage atenţia că *Septuaginta* traduce *ambiguu*, prin pietre, termenul ebraic *abanim*, care înseamnă *roata olarului*. Apoi interpretează sensul versetului în termeni de teodicee: Dumnezeu stabileşte soarta tuturor, dar fără să anuleze voinţa proprie (liberul-arbitru) Dumnezeu schimbă sensul istoriei (pedeapsa în veselie) dacă poporul Său dă semne de pocăinţă şi de reapropiere de divinitate (*Şase cărţi despre Ieremia* 4,2,4-7).

Pentru Ioan Gură de Aur, între Dumnezeu şi om, între Creator şi creatură, este aceeaşi distanţă (*poate chiar cu mult mai mare*) decât între olar şi lut. De aceea Dumnezeu poate schimba totul după voia Sa, iar omul nu pricepe mai nimic din intenţiile lui Dumnezeu (*Împotriva anomeenilor* 2,35-36)"[3].

4: Şi vasul pe care-l făcea el, cu mâinile lui, s-a stricat, astfel că din el a făcut un alt vas, aşa cum i-a plăcut lui să-l facă.

„Căci pe când Adam era în mâinile Creatorului, să zicem, ca o pastă moale şi umedă şi asemenea unui vas de

---

[1] BBVA, p. 992
[2] BBVA, p. 992
[3] SEP 6/I, p. 423

argilă n-ajunsese să se întărească şi să se pietrifice, adică să devină nemuritor, păcatul – întocmai ca apa care curgând picătură cu picătură nimiceşte o lucrare – l-a distrus. De aceea, revenind asupra operei Sale, Dumnezeu a refăcut aluatul şi a modelat acelaşi om *spre cinste* (cf. II Timotei 2, 20; Romani 9, 21); după ce mai întâi l-a plămădit în pântecele Fecioarei şi l-a unit cu Cuvântul, l-a adus la viaţă tare şi incoruptibil, cu neputinţă a fi din nou atins din afară de valurile coruperii, care îi aduseseră mai înainte stricăciunea şi moartea"[1].

5: Şi a fost cuvântul Domnului către mine, zicând:

6: „O, tu, casa lui Israel, oare nu voi putea Eu să fac cu tine precum olarul acesta? Iată, ca lutul olarului sunteţi voi în mâinile Mele.

„Parabola olarului pune accentul pe atotputernicia lui Dumnezeu faţă de fiii lui Israel (ca şi faţă de oameni, în general), care, la rândul lor, sunt şi ei fiinţe cu voinţă liberă"[2].

„A vorbi pe înţelesul oamenilor presupune a folosi pilde inspirate din viaţa omenească [...]. Această folosinţă a pildelor inspirate din viaţa oamenilor se poate observa foarte adesea în relaţiile tipologice, aşa bunăoară ca atunci când proorocul se încinge cu un brâu (13,1-9) sau ca atunci când merge în casa olarului"[3]. „Meşteşugarul este singurul stăpân al negoţului său, iar olarul singur are stăpânire asupra lutului său. Dumnezeul a toate, Cel ce a făcut pe tot omul, a socotit de cuviinţă să se pogoare în trup de om, să vină între noi şi pe toţi să ne înalţe în trupul Său, astfel încât cu puterea cu care ne-a făcut să ne înnoiască"[4]. „La Dumnezeu este cu putinţă nu numai să-i restaureze pe cei făcuţi din lut, ci să-i

---

[1] Metodiu de Olimp, *Banchetul*, III, 5
[2] BBVA, p. 992
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Galateni*, III, *apud* VSP, p. 363
[4] Sf. Paulin de Nola, *Scrisori (1-22)*, 12 - *apud* VSP, p. 364

şi aducă din nou la starea lor dintâi, dacă ei se pocăiesc şi prin aceasta primesc puterea Duhului şi sunt iertaţi"[1].

„Prin urmare, după ce omul a încălcat porunca, braţul cel preaputernic n-a răbdat ca lucrarea lui să rămână pradă celui rău, de aceea, descompunându-l, l-a făcut iarăşi lut, precum olarul care replăsmuieşte vasul, ca prin replăsmuire să dispară spărturile şi părţile urâte de pe el, să devină în întregime fără cusur, ca la început"[2].

7: În curând Mă voi rosti împotriva unui neam şi împotriva unui regat, să le sfârtec şi să le nimicesc;

8: dar dacă neamul acela se va întoarce de la toate răutăţile lui, atunci Eu Mă voi căi de relele pe care plănuiam să le aduc asupră-i.

Dumnezeu „i-a salvat pe cei care se schimbaseră şi i-a scăpat de mânie pe cei care se lepădaseră de răutate"[3].

9: Dacă însă Mă voi rosti împotriva unui neam sau regat, ca să-l zidesc la loc şi să-l împlânt,

10: dar ei vor face rele-n faţa Mea, aşa ca glasul Meu să nu se audă, atunci Eu Mă voi căi de binele pe care-am spus că li-l voi face.

„Ai văzut că noi îi dăm lui Dumnezeu prilej fie să-şi arate faţă de noi iubirea Sa de oameni, fie să se mânie pe noi?"[4].

Noi „primim profeţia nu ca o hotărâre a celor ce vor veni cu siguranţă, ci ca o ameninţare ce aduce întoarcerea de la păcat"[5].

11: Şi acum, zi către oamenii lui Iuda şi către cei ce locuiesc în Ierusalim: Iată, Eu urzesc lucruri rele împotriva voastră şi plănuiesc un gând asupră-vă. Întoarcă-se

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Cateheze prebaptismale*, I - *apud* VSP, p. 365
[2] Metodiu de Olimp, *Aglaofon*, XLIV
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, V, 5
[4] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XXV, 2
[5] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, V, 144

dar fiecare de la calea lui cea rea, faceţi-vă lucrurile şi căile mai bune!

„Cum poate Dumnezeu să facă rele cuiva? Afirmaţia profetului, care va reveni şi în 19,3, poate şoca.

Părinţii au propus o serie de explicaţii, între care merită aceea, foarte cumpănită, a lui Ioan Casian. Conform monahului scit, Scriptura foloseşte uneori termenul *rele* în loc de *suferinţe* pentru a şoca, pentru a vorbi pe *limba oamenilor*. Relele nu sunt făcute de Dumnezeu, ci de alţi oameni, cărora Dumnezeu le îngăduie răul ca pedeapsă pentru păcatele poporului Său (*Convorbiri* 1,6,6)"[1]

12: Dar ei au zis: «Ca nişte bărbaţi ce suntem, ne împotrivim; că după urâciunile noastre vom merge şi vom face fiecare ce-i pofteşte inima lui cea rea».

13: De aceea, aşa zice Domnul: Întrebaţi printre neamuri: Cine-a mai auzit de lucruri atât de scârboase ca acelea pe care le-a făcut fecioara lui Israel?

„*Fecioara lui Israel*: totalitatea fiilor lui Israel. Expresie sarcastică, menită să reliefeze prăpastia dintre puritatea originară şi decăderea ce i-a urmat"[2].

14: Vor înceta oare stâncile să mai aibă colţuri? Va înceta oare Libanul să mai primească zăpadă? Va curge oare apa în sus, împinsă de vânt?

15: Numai poporul Meu M-a dat uitării. Zadarnic făcut-au ei să fumege tămâie: în căile lor pierdut-au vechile cărări, ca să bată cărări de neumblat,

„*M-a dat uitării*: păcatul (începând cu uitarea de Dumnezeu) contrazice însăşi ordinea firească a aşezărilor şi fenomenelor naturii; ca atare, păcatul e nefiresc prin însăşi natura lui. ♦ *Zadarnic făcut-au...*: formele exterioare ale cultului nu folosesc la nimic, dacă sunt lipsite de conţinut"[3].

---

[1] SEP 6/I, pp. 423-424
[2] BBVA, p. 992
[3] BBVA, p. 992

16: ca să-şi prefacă ţara-n pustiu, spre veşnică batjocură; tot cel ce va trece prin ea se va uimi şi va clătina din cap.

17: Ca un vânt arzător îi voi risipi în faţa vrăjmaşilor lor; ziua nimicirii lor le-o voi arăta".

18: Atunci ei au zis: „Veniţi să plănuim un sfat împotriva lui Ieremia; că nu va pieri legea din preot, nici sfatul din înţelept, nici cuvântul din profet; veniţi, şi să-l batem cu propria sa limbă; vom lua aminte la toate vorbele lui".

19: Auzi-mă, Doamne, şi ascultă glasul pricinii mele!

20: Plăti-voi oare binele cu răul? Că ei s-au vorbit împotriva sufletului meu şi au ascuns pedeapsa pe care mi-o plănuiau. Adu-Ţi aminte că Ţi-am stat înainte ca să grăiesc spre binele lor, mânia să Ţi-o întorci de la ei.

21: De aceea, dă-i pe fiii lor foametei şi adună-i spre puterea săbiei! Fie femeile lor sterpe şi văduve, bărbaţii lor cu moarte fie sfârtecaţi, iar tinerii lor în război să cadă de sabie!

22: Strigăt fie-n casele lor! Adu asupra lor tâlhari de năprasnă! Că sfat au uneltit ca să mă prindă şi laţuri au ascuns pentru mine.

„Se cuvine să înconjurăm cu mare atenţie sufletul, ca nu cumva chiar şi cea mai mică parte din el să fie luată în stăpânire de puterea duşmană. Pentru că, după cum atunci când un mădular al unui animal este prins în cursă, tot animalul este prins şi cade în mâinile vânătorului, tot aşa se întâmplă cu sufletul prins în cursa duşmanilor. Acest lucru îl spune clar profetul: *Cursă au întins picioarelor mele şi au prins sufletul meu*"[1].

23: Şi, Tu, Doamne, Tu ai cunoscut ucigaşele lor sfaturi împotriva mea. Să nu le ierţi nedreptăţile, păcatele lor să nu le ştergi de dinainte-Ţi! În faţa Ta, Doam-

[1] Sf. Macarie Egipteanul, *Cuvânt despre răbdare şi discernământ*, 14

ne, să-i prindă leşinul, fă ceva cu ei la vremea mâniei Tale!

CAPITOLUL 19 – *Ulciorul spart ca simbol al mâniei Domnului*

1: Atunci a zis Domnul către mine: „Du-te şi ia un vas de lut, lucrare de olar, şi vei aduce pe cei mai bătrâni din popor şi dintre preoţi

2: şi vei ieşi la locul de îngropare al fiilor copiilor lor, care este la intrarea porţii Harsit, şi citeşte acolo toate cuvintele acestea pe care Eu ţi le voi grăi.

„*Fiilor copiilor lor*: Ebraică: *Ben-Hinom*. ♦ *Poarta Harsit*: Ebraică: *Poarta Teson*[1] = Poarta Olăriei. Locul ei nu a putut fi încă determinat de către arheologi"[2].

3: Şi le vei spune: Auziţi cuvântul Domnului, voi, regi ai lui Iuda, şi voi, bărbaţi ai lui Iuda, şi voi, cei ce locuiţi în Ierusalim, şi voi, cei ce intraţi pe porţile acestea! Aşa zice Domnul, Dumnezeul lui Israel: Iată, Eu voi aduce rele asupra acestui loc, în aşa fel încât fiecăruia din cei ce le vor auzi îi vor ţiui urechile.

4: Aceasta, pentru că ei M-au părăsit şi au înstrăinat locul acesta şi au ars în el tămâie pentru dumnezei străini, pe care nici ei şi nici părinţii lor nu i-au ştiut, iar regii lui Iuda au umplut locul acesta cu sânge nevinovat

„*Au înstrăinat*: l-au făcut de nerecunoscut"[3].

5: şi i-au zidit înălţimi lui Baal, ca să-şi ardă copiii în foc, lucru pe care Eu nu l-am poruncit şi nici nu l-am gândit în inima Mea.

---

[1] Dăm credit alcătuitorului notelor, deşi noi am găsit doar expresia *şaar hakharsit* [שער החרסון] – *Poarta Kharsit.*
[2] BBVA, p. 993
[3] BBVA, p. 993

Sunt din nou condamnate „cunoscutele jertfe de copii ce i se aduceau lui Baal”[1].

6: De aceea, iată, vin zile – zice Domnul – când locul acesta nu se va mai numi Tofet şi «Locul-de-Îngropare-al-fiului-lui-Hinom», ci «Locul-de-Îngropare-al-Măcelului».

7: Şi-n locul acesta voi nimici sfatul lui Iuda şi al Ierusalimului şi cu sabie îi voi doborî în faţa duşmanilor lor şi-n mâinile celor ce caută viaţa, iar pe morţii lor îi voi da de mâncare păsărilor cerului şi fiarelor pământului.

8: Şi voi duce această cetate la pustiire şi batjocură: tot cel ce va trece prin ea se va încrâncena şi va fluiera văzând atâta rană.

9: Carnea fiilor lor o vor mânca, şi carnea fiicelor lor; fiecare va mânca din carnea vecinului său, în strâmtorarea şi-n împresurarea cu care vrăjmaşii lor îi vor împresura.

10: Iar tu vei zdrobi vasul cel de lut sub ochii oamenilor care vor ieşi cu tine

11: şi le vei zice: Acestea grăieşte Domnul: Aşa voi zdrobi poporul acesta şi cetatea aceasta, ca pe un vas de lut care, odată zdrobit, nu mai poate fi făcut la loc.

„Origen pune versetul în legătură cu *vasele mâniei* din Romani 9,22-23, spunând că Dumnezeu a împărţit poporul Său în două *vase*, unul al mâniei, altul al recompensei. Biserica e comoara ascunsă în aceste vase, comoară ce se va deschide la Judecata de Apoi (*Fragmente la Ieremia* 31)”[2].

Pocăinţa „te va ridica pe tine – cel cufundat în valurile păcatelor – şi te va aduce în portul iertării divine. Profită de ocazia fericirii nebănuite, căci tu, care nu eşti în faţa lui Dumnezeu decât *o picătură mică dintr-un vas* (Isaia 40,15), *un grăunte de pulbere dintr-o arie* (Osea 13,3), *o ulcică în mâna olarului*, poţi deveni acel arbore *care se plantează la*

[1] BBVA, p. 993
[2] SEP 6/I, p. 428

marginea apelor și, cu frunze neveștejite, rodește la vremea sa (Psalmi 1,3)"[1].

12: Așa voi face Eu cu locul acesta și cu locuitorii lui – zice Domnul –, ca să fie cetatea aceasta asemenea unui lut care s-a surpat.

13: Iar casele Ierusalimului și casele regilor lui Iuda vor fi ca un morman de dărâmături, din pricina necurățiilor lor de prin toate casele pe ale căror acoperișuri au ars tămâie pentru toată «oștirea cerului» și au vărsat prinoase de băutură pentru dumnezei străini".

„Celsus greșește când își închipuie că închinarea la cer și la îngerii din cer este un obicei evreiesc și care, departe de a ține de iudaism, e o călcare a lui, ca și închinarea la soare și la lună și la alte chipuri cioplite. Vei afla, mai cu seamă la Ieremia, că prin prooroci cuvântul lui Dumnezeu mustră și poporul evreiesc dacă ar greși să se închine și să jertfească *reginei cerului și întregii oștiri a cerului*"[2].

14: Ieremia a revenit din Tofet, unde-l trimisese Domnul să profețească; și a stat în curtea casei Domnului și a grăit către-ntregul popor:

15: „Acestea zice Domnul: Iată, Eu aduc asupra acestei cetăți și asupra tuturor cetăților ce se țin de ea și asupra satelor ei toate relele pe care le-am grăit împotrivă-i, pentru că ea și-a învârtoșat cerbicea, ca să nu asculte de poruncile Mele".

CAPITOLUL 20 - *Ieremia în temniță. Plângerea sa*

1: Iar Pașhurr, fiul preotului Imer, cel ce fusese numit și veghetor al casei Domnului, l-a auzit pe Ieremia profețind aceste cuvinte.

---

[1] Tertulian, *Despre pocăință* IV,3
[2] Origen, *Contra lui Celsus*, V, 8

2: Şi l-a lovit şi l-a aruncat în temniţa jilavă, ce se afla lângă poarta casei de sus, cea care dădea în templul Domnului.

„*Temniţa jilavă*: termenul grecesc sugerează o celulă pe ai cărei pereţi se scurge apă; termenul ebraic însă poate fi echivalat prin: *l-a pus în butuci*"[1].

3: Apoi Paşhurr l-a scos pe Ieremia din temniţa jilavă, iar Ieremia i-a zis: „Domnul nu te-a numit cu numele Paşhurr, ci cu acela de Surghiunitul.

4: Căci aşa zice Domnul: Iată, Eu voi face ca tu să fii dus în surghiun împreună cu toţi prietenii tăi; ei vor cădea sub sabia duşmanilor lor, iar ochii tăi îi vor vedea; iar pe tine şi pe întregul Iuda vă voi da în mâinile regelui Babilonului; acesta îi va robi şi cu săbiile îi va tăia-n bucăţi.

„*Surghiun* = exil; robie; deportare"[2].

5: Şi toată puterea acestei cetăţi şi toată strânsura ei şi toate vistieriile regelui lui Iuda le voi da în mâinile vrăjmaşului acestuia, iar ei le vor duce în Babilon.

6: Iar tu şi casnicii tăi veţi merge în robie; tu vei muri în Babilon, şi acolo vei fi îngropat, tu şi toţi prietenii tăi cărora le-ai profeţit minciuni".

7: Tu m-ai amăgit, Doamne, iar eu m-am amăgit; Tu ai fost puternic, Tu ai biruit, eu m-am făcut de râs; fără-ncetare-n toată ziua sunt batjocorit.

„Versetele 7-18 cuprind poemul cel mai dramatic, cel mai zguduitor, din ciclul confesiunilor lui Ieremia. Profetul e stăpânit de sentimentul că misiunea sa e un fel de tiranie pe care Domnul o exercită asupră-i, o povară care-l copleşeşte şi de care, totuşi, nu poate scăpa, ea constituindu-se în forul său interior ca o flacără perpetuă. Cu toate acestea, el simte că Domnul îi stă alături, ceea ce însă nu-l împiedică

---

[1] BBVA, p. 993
[2] BBVA, p. 993

să-şi blesteme ziua în care s-a născut, cu accentele tragice ale lui Iov"[1].

„Dumnezeu poate fi mincinos, amăgitor?, se întreabă Origen. În nici un caz, răspunde el. aici, ca şi în alte părţi, profetul adoptă felul de a vorbi al copiilor. Înaintea lui Dumnezeu suntem cu toţii nişte prunci, reproşându-i cu nevinovăţie lui Dumnezeu toate neplăcerile pe care le îndurăm (*Omilii la Ieremia* 19,15,3-5). În altă parte, Alexandrinul propune o altă interpretare: de fapt, dezamăgirea profetului este dezamăgirea lui Dumnezeu, care nu vrea să-şi mântuiască poporul tiranizându-l, obligându-l să se mântuiască, ci-i dă libertatea să aleagă singur (*Omilii la Ieremia* 20,1,1-2)"[2].

„Există şi o amăgire binecuvântată; mulţi au fost amăgiţi astfel, dar nici unul dintre aceştia nu s-a plâns vreodată. Acolo unde Ieremia se tânguieşte spunând: Doamne, Tu mai amăgit; Doamne, fost-am amăgit – nu este vorba de amăgire în adevăratul sens al cuvântului. Iacov, am putea spune, şi-a amăgit şi el tatăl (Facerea 27,19-24), însă nici acolo n-a fost amăgire, ci iconomie"[3].

8: Da, eu cu graiul meu amar voi râde, la răscoală şi sleire voi chema, căci cuvântul Domnului mi-a devenit ocară şi-n zilele mele toate, bătaie de joc.

9: Atunci am zis: Numele Domnului nu-l voi mai numi şi-ntru numele Său nu voi mai grăi!... Dar asta-mi era în oase ca o văpaie-aprinsă; mă şubrezesc din toate-ncheieturile şi cad sub propriile mele puteri.

„*Ca un foc ce arde cu văpaie în oasele mele*: foc, prefigurare a Sfântului Duh care curăţă sufletul de păcate, arzându-le în flacăra lui mistuitoare (Ambrozie, *De officiis* 3,28,102). Tot pentru Ambrozie, dar în altă parte, focul e semn al iubirii lui Hristos faţă de *prietenii* Săi. De pildă, lui

---

[1] BBVA, p. 994
[2] SEP 6/I, p. 430
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Galateni*, VI - *apud* VSP, p. 371

Moise, pe munte, i s-a arătat sub chip de foc, aşijderea lui Ieremia, cum spune acest verset (*Despre Isaac* 8,77)"[1].

Prin experienţe similare au trecut şi alţii, încercând să nu mai comunice semenilor cuvintele dumnezeieşti: „Aş fi tăcut, o ştiţi prea bine, dacă nu m-aş fi temut de pilda lui Ieremia care, nevrând să vorbească unui popor îndărătnic, a pătimit acelea pe care însuşi le-a istorisit: foc s-a aprins în măruntaiele lui, l-au părăsit toate puterile şi nu mai putea să sufere"[2]. „Cu un asemenea foc îşi încălzesc inima cei fierbinţi cu duhul"[3].

„Aşa cum, în lumea văzută, arhitectul face un plan, iar făurarul şi argintarul pun materialele în foc şi săvârşesc lucrarea, tot aşa şi oamenii lui Dumnezeu sunt pregătiţi pentru o lucrare anume, adică pentru propovăduire, dar nu pentru ca, vorbind, *să fie slăviţi de oameni* (Matei 6,2), ci pentru ca vorbirea lor să împlinească o lucrare dumnezeiască, zidind sufletele oamenilor şi călăuzind către cer sufletele uşuratice şi deşarte, prăvălite şi afundate în răutăţi. Pe acestea le luminează, le preschimbă şi le călăuzesc către obiceiuri frumoase şi deprinderi bune, pregătindu-le astfel pentru a intra în viaţă"[4].

O valorificare pozitivă a versetului: „Cel ce are în lăuntrul lui lumina Duhului Sfânt, cade cu faţa la pământ neputând să o privească şi strigă cu spaimă şi cu frică multă, ca unul ce a văzut şi a pătimit un lucru mai presus de fire, de cuvânt şi de înţelegere. El este asemenea unui om căruia i s-au aprins de undeva mădularele de un foc, în care arzând şi neputând răbda căldura văpăii, se poartă ca unul ce a ieşit din sine [e în extaz – n. n.]. Neizbutind nicidecum să devină iarăşi al său [fiind în posesia Duhului – n. n.] şi copleşit neîncetat de lacrimi şi răcorit de ele, el aprinde focul dorului

---

[1] SEP 6/I, p. 431
[2] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi Cuvântări*, XIV, 1
[3] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, VI, 186
[4] Sf. Macarie Egipteanul *Omilii* 5 (55)

şi mai tare. Ca urmare, varsă şi mai multe lacrimi şi, spălându-se în mulţimea lor, fulgeră de tot mai mare strălucire"[1].

La fel, văpaia din oase este privită pozitiv şi în alt cuvânt: „aşa se iveşte şi lucrează pomenirea lui Dumnezeu în inimile celor care se îmbată cu nădejdea făgăduinţelor Lui"[2].

Chiar dacă aceste comentarii rămân valabile, Scriptura vorbeşte aici limpede despre cel ce, decis să nu mai vorbească semenilor în numele Domnului, resimte această tăcere ca o suferinţă arzătoare (uneori, această dificultate o rezolvăm scriind! E un mod de a *vorbi* semenilor, fără a ne adresa direct nimănui...).

10: Ocara multora am auzit-o, a celor adunaţi prin preajmă: „Ridicaţi-vă!; laolaltă să ne ridicăm împotrivă-i, bărbaţii toţi, prietenii lui! Băgaţi de seamă la ce-şi pune el în gând: poate că se va amăgi, iar noi îl vom învinge şi răzbunaţi vom fi asupră-i!"

11: Dar Domnul e cu mine ca un războinic tare; iată de ce ei m-au prigonit, dar au rămas buimaci; umplutu-s-au de ruşine, că nu şi-au priceput ocara veşnică, de neuitat.

Au rămas buimaci „= n-au fost în stare să priceapă Cine, totuşi, îl apără"[3] pe profet.

12: Doamne, Tu, Cel ce pătrunzi pe cele drepte, Tu, Cel ce cunoşti rărunchii şi inimile, fă ca eu să-Ţi văd răzbunarea asupră-le, că Ţie Ţi-am încredinţat apărarea mea!

13: Cântaţi-I Domnului, laude cântaţi-I, că El a scos sufletul săracului din mâna răufăcătorilor!

14: Blestemată fie ziua-n care m-am născut!; da, ziua-n care maica m-a născut să nu fie binecuvântată!

---

[1] Sf. Simeon Noul Teolog, *Capete teologice şi practice*, 21
[2] Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoinţă*, LXXXI
[3] BBVA, p. 994

„Copiii aşteaptă să devină tineri; tinerii aşteaptă să devină adulţi; adulţii tânjesc după înţelepciunea bătrâneţii; niciodată omul nu se mulţumeşte cu starea vârstei în care se află.

La fel procedează şi sfinţii: ei nu se încred în plăcerile şi fericirea vieţii de pe pământ, ci tânjesc după viaţa viitoare (Ambrozie, *Despre fratele Satyrus* 2,124-125)"[1].

Când drepţii se exprimă astfel, „nu lua aminte la cuvinte, ci cercetează cugetul"[2].

15: Blestemat fie omul care i-a vestit tatălui meu: „Un fiu ţi s-a născut!".

„Spunând aceste cuvinte, profetul n-a blestemat naşterea, ci şi-a arătat scârba sa faţă de păcatele poporului şi de neascultarea lui"[3].

16: Bucură-se omul acela precum cetăţile pe care Domnul le-a prăpădit cu mânie, fără să-I pară rău: strigăt audă dimineaţa, răcnete de jale-n amiazăzi!

„Ţi se pare că profetul ar fi putut folosi imprecaţii atât de grave şi atât de grele dacă nu ar fi ştiut că există ceva în această naştere trupească ce pare a fi demn de blesteme de acest fel şi pentru care legiuitorul acuză atâtea necurăţii [cf. Levitic 12], cărora le impune, în consecinţă, purificări echivalente?"[4].

17: Că nu m-a ucis în pântecele maicii mele!; că maică-mea nu mi s-a făcut mormânt şi pântece de ne-ncetată zămislire!

18: La ce bun ieşit-am eu din pântece? Să văd doar osteneală şi durere şi să-mi istovesc zilele-n ruşine?

„Toţi cei care au predicat adevărul au fost prigoniţi şi s-au primejduit din pricina nesupunerii ascultătorilor lor"[5].

---

1 SEP 6/I, p. 432
2 Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Iov*, III, 1
3 Clement Alexandrinul, *Stromate*, III, 100, 1
4 Origen, *Omilii la Levitic*, VIII, 3
5 Clement Alexandrinul, *Stromate*, III, 100, 2

CAPITOLUL 21 – *Răspuns soliei lui Sedechia. Cuvânt către casa regală*

1: Cuvântul care s-a făcut de la Domnul către Ieremia când regele Sedechia a trimis la el pe Paşhur, fiul lui Malchia, şi pe Sofonie, fiul preotului Maaseia, ca să-i zică:

Sedechia „a fost ultimul rege al lui Iuda înainte de exilul babilonian (cf. IV Regi 24,17-25,7). În martie 597 î. Hr., este pus pe tron de regele Babilonului, dar în urma politicii lui duplicitare faţă de Babilonm Nabucodonosor revine pentru a cuceri Ierusalimul în 587/586 î. Hr."[1].

2: „Întreabă-L pentru noi pe Domnul; că regele Babilonului s-a ridicat împotriva noastră; poate că Domnul va face ceva potrivit lucrurilor Sale minunate, şi acela se va duce de la noi".

3: Iar Ieremia le-a zis: „Aşa veţi grăi către Sedechia, regele lui Iuda:

4: Aşa grăieşte Domnul: Iată, Eu voi întoarce îndărăt armele războinice cu care voi vă luptaţi împotriva Caldeilor care v-au împresurat de dinafara zidului şi le voi îngrămădi în mijlocul acestei cetăţi.

5: Şi Eu Mă voi lupta împotriva voastră cu mână tare şi cu braţ înalt, cu mânie şi cu urgie mare.

6: Şi pe toţi cei ce locuiesc în cetatea aceasta, oameni şi animale, îi voi lovi cu moarte dureroasă, iar ei vor muri.

7: Şi după aceea – aşa zice Domnul – pe Sedechia, regele lui Iuda, şi pe slujitorii lui şi poporul care-n cetatea aceasta a scăpat de ciumă şi de la moarte şi de la sabie îi voi da în mâna vrăjmaşilor, a celor ce le caută vieţile, iar ei îi vor trece prin ascuţişul săbiei; şi nu-i vor cruţa şi nici o milă nu vor avea de ei".

---

[1] SEP 6/I, p. 433

8: Iar acestui popor îi vei spune: Aşa grăieşte Domnul: Iată, Eu v-am pus înainte calea vieţii şi calea morţii.

„Sunt două căi: una a vieţii şi alta a morţii; şi este mare deosebire între cele două căi. Calea vieţii este aceasta: Mai întâi, să iubeşti pe Dumnezeu, Creatorul tău; al doilea, pe aproapele tău ca pe tine însuţi (Matei 22, 37-39; Deuteronom 8, 5) şi toate câte voieşti să nu ţi se facă ţie nu le face nici tu altora (Matei 7, 12)"[1].

„Să luptăm, dar, ca să dobândim viaţa veşnică şi să ne-o dobândim prin puterile noastre. Dumnezeu nu ne-o dăruieşte, ci numai ne-o asigură [...].

Stă în puterea noastră să întindem mâna, să săvârşim binele în acţiunile noastre, să cuprindem viaţa şi s-o aşezăm în sufletul nostru"[2].

9: Cel ce rămâne în cetatea aceasta va muri de sabie şi de foamete; iar cel ce va ieşi şi se va duce la Caldeii care v-au împresurat, acela va trăi; viaţa îi va fi ca o pradă, dar va trăi.

„*Viaţa ca o pradă*: expresie ce pare mai degrabă un proverb; chiar dacă e pândită de ucigaşi, ea merită să fie trăită, ca una ce constituie bunul suprem al omului. Cu această sintagmă şi-a intitulat Marin Preda una din cărţile sale"[3].

10: Că nu spre bine, ci spre rău Mi-am întors Eu faţa asupra acestei cetăţi; ea va fi dată în mâna regelui Babilonului, iar acela cu foc o va mistui.

„Înţelegi deci că, de vom supăra pe Dumnezeu după bunurile primite de la El, nu vom fi în stare, nefericiţii de noi, să ne împotrivim forţelor duşmanilor, ci mânia dumnezeiască va cădea asupra noastră şi ne va lovi, încât vom fi

---

[1] *Învăţătură a celor doisprezece Apostoli*, I, 1-2
[2] Origen, *Convorbirile cu Heraclide*
[3] BBVA, p. 995

robi în loc de liberi şi vom petrece o viaţă fără cinste şi nenorocită"[1].

11: Tu, casă a regelui lui Iuda, ascultaţi cuvântul Domnului! Tu, casă a lui David, aşa grăieşte Domnul:

12: Judecaţi dimineaţa cu judecată şi faceţi ce e drept şi scoateţi-l pe cel jefuit din mâna celui ce-l apasă, ca nu cumva mânia Mea ca focul să se-aprindă, căci ea va arde şi nimeni nu va fi care s-o stingă.

13: Iată, Eu sunt împotriva ta, a celui ce locuieşte în Valea Sorului-de-şes, şi a celor ce zic: «Cine ne va înfricoşa?»

Valea Sorului de şes: „toponimie proprie *Septuagintei*. S-ar putea să fie numele locului în care a trăit Dalila, cea care l-a trădat pe Samson (Judecători 16, 4), nume folosit ca metaforă pentru Ierusalim, cetatea care L-a trădat pe Domnul"[2].

14: Şi foc voi aprinde-n pădurea ei şi toate-mprejurimile ei le va mistui.

CAPITOLUL 22 - *Cuvânt către casa regală (continuare). Profeţii asupra unor regi ai lui Iuda*

1: Aşa grăieşte Domnul: Du-te şi te coboară la casa regelui lui Iuda, şi acolo vei grăi cuvântul acesta

2: şi vei zice: Ascultă cuvântul Domnului, tu, rege al lui Iuda, cel ce stai pe tronul lui David, tu şi casa ta şi poporul tău şi cei ce intră pe porţile acestea!

3: Aşa grăieşte Domnul: Faceţi judecată şi dreptate şi scoateţi-l pe cel jefuit din mâna celui ce-l apasă; iar pe străin şi pe orfan şi pe văduvă să nu-i asupriţi; nu

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, I

[2] BBVA, p. 995

fiţi necredincioşi, iar sânge nevinovat să nu vărsaţi în locul acesta.

„*Necredincioşi* în sensul: fără nici un Dumnezeu; lipsiţi de simţ moral"[1].

4: Că dacă-ntr-adevăr veţi plini cuvântul acesta, atunci pe poarta acestei case vor intra regi care şed pe tronul lui David şi care aleargă-n căruţe şi pe cai, ei şi slujitorii lor.

5: Dar dacă nu veţi plini cuvintele acestea, pe Mine Însumi M-am jurat – zice Domnul – că această casă fi-va spre pustiire.

6: Că acestea grăieşte Domnul despre casa regelui lui Iuda: Tu Îmi eşti Galaadul şi creştetul Libanului. Cu toate acestea, în pustiu te voi preface, în cetăţi nelocuite.

„Liban şi Galaad: simboluri ale măreţiei şi mândriei"[2].

7: Şi-mpotriva ta voi aduce om nimicitor şi securea lui; tăia-vor cedrii tăi cei mai frumoşi şi-i vor arunca în foc.

8: Şi neamuri multe vor trece prin cetatea aceasta; şi fiece om va zice către vecinul său: «De ce-a făcut Domnul astfel cu această mare cetate?».

9: Şi se va răspunde: «Pentru că au părăsit legământul Domnului Dumnezeului lor şi s-au închinat la dumnezei străini şi le-au slujit».

10: Nu-l plângeţi pe cel mort, nici vă tânguiţi pentru el; plângeţi-l amarnic pe cel ce pleacă, fiindcă nu se va mai întoarce, nici nu va mai vedea el ţara-n care s-a născut!

„E vorba de Iosia [*cel mort*], ucis în anul 609, şi de Ioahaz [*cel ce pleacă*], deportat, tot atunci, în Egipt"[3].

---

[1] BBVA, p. 995
[2] BBVA, p. 995
[3] BBVA, p. 995

„Profetul deplânge, aici, soarta poporului său impenitent. [...] Sunt vrednici de plâns aceia care din pricina păcatelor săvârşite şi a fărădelegilor lor se îndepărtează de Biserică şi, suferind pedepse pentru greşalele lor, nu se mai întorc. În acest sens se adresează profetul slujitorilor Bisericii, numindu-i ziduri şi turnuri şi spunând fiecăruia în parte: *Să curgă lacrimile tale ca un şuvoi, zi şi noapte; nu înceta, ochiul tău să nu zăbovească!* (Plângeri 2,18). În felul acesta se arată în chip profetic felul cum vei împlini îndemnul Apostolului: *Bucuraţi-vă cu cei ce se bucură; plângeţi cu cei ce plâng* (Romani 12,15)"[1].

„Mă minunez, mai bine zis îi compătimesc pe ereticii lipsiţi de evlavie, pentru că se referă şi la ei spusa Proorocului [...]. Plângeţi pe cel ce cugetă şi spune acestea[2] despre Unul-Născut! Căci ce e mai de osândit decât aceasta, dacă au simţit în mod propriu şi cu adevărat că acesta este glasul Tatălui, pe care nu l-a auzit numai Mântuitorul, ci şi mulţimea iudeilor dimprejur, mai bine-zis ceata sfinţilor ucenici?"[3].

11: Că pe acestea le zice Domnul despre Şalum, fiul lui Iosia, regele lui Iuda, cel ce domneşte în locul lui Iosia, tatăl său, care s-a dus din locul acesta: el nu se va mai întoarce acolo,

12: ci în locul acela în care Eu l-am strămutat ca rob, acolo va muri, iar ţara aceasta nu o va mai vedea.

13: [Vai de] cel ce fără dreptate îşi durează casa şi fără judecată foişoarele, cel ce-şi face aproapele să-i muncească pe nimic şi nu-i dă nici un fel de plată!

„Ambrozie citează versetul în *Scrisoarea* 80, adăugând că *cine clădeşte case cu dreptate clădeşte în cer, nu pe pământ*. Iar pentru Origen, singura temelie pentru casa (su-

---

[1] Fer. Ieronim, *Epistole*, CXXII - *apud* VSP, p. 397
[2] În text sunt vizaţi arienii, dar cuvântul se poate extinde la toţi ereticii care propovăduiesc învăţături false despre Hristos.
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, I

fletului) omului drept este Iisus Hristos. Degeaba sporesc zidirile pompoase dacă înlăuntrul lor nu vibrează nici un suflet credincios (*Fragmente despre Ieremia* 12)"[1].

14: Tu ți-ai durat o casă bine măsurată, și foișoare largi cu ferestre potrivite, pe care ți le-ai căptușit în cedru și-n roșu le-ai vopsit.

„Intrând în Țara Sfântă, israeliții au deprins de la canaanei arta construirii casei. Ca material de construcție, ei foloseau cărămida uscată sau arsă, piatra cioplită și lemnul. Piatra se folosea la așezarea temeliei, moment de bucurie pentru om, și pe ea se înălțau zidurile de cărămidă legate între ele cu lut, var ori ipsos amestecat (*melot*) cu nisip și mai rar cu bitum (*chemar*). Pereții interiori se tencuiau cu lut și cei înstăriți îi îmbrăcau cu lemn de cedru, plăci de fildeș, sau îi pictau. În exterior se văruiau în roșu"[2].

15: Domni-vei oare fiindcă te fălești cu tatăl tău Ahaz? Nu mâncare și nu băutură; mai bine-ți este ție să faci judecată și dreptate.

16: Ei nu înțeleg, nu judecă pricina necăjitului, nici pricina săracului; oare nu-nseamnă asta că tu nu Mă cunoști? zice Domnul.

17: Iată, ochii tăi nu sunt buni, nici inima ta, ci merg după lăcomia ta și după sângele nevinovat pe care vrei să-l verși și după nedreptățile și omorurile pe care vrei să le faci.

„Ar fi mai bine ca astfel de oameni să fie orbi, ar fi mai bine să fie bolnavi decât să-și folosească la aceasta ochii"[3].

18: De aceea, așa zice Domnul despre Ioiachim, fiul lui Iosia, regele lui Iuda, chiar despre bărbatul acesta: Nimeni nu-l va plânge: «O, frate!», și nimeni pentru el nu se va tângui: «Vai, Doamne!».

---

[1] SEP 6/I, p. 437
[2] AB, p. 117
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LXXIII, 3

19: El nu va fi îngropat cum se-ngroapă morții, ci putred va fi aruncat în afara porții Ierusalimului.

„Cel așezat în valea plăcerilor trupești nu-și va găsi un mormânt din care să poată învia"[1].

20: Urcă-te-n Liban și strigă și glasul ți-l sloboade spre Vasan și strigă până dincolo de mare, că toți ibovnicii tăi sunt striviți.

„*Ibovnicii* (aici): regii și căpeteniile lui Iuda"[2].

21: Eu ți-am vorbit despre căderea ta. dar tu ai zis: «N-am să ascult!». Aceasta ți-a fost calea încă din tinerețea ta: n-ai ascultat de glasul Meu.

„*Calea*: purtarea; comportamentul; orientarea"[3].

22: Pe toți păstorii tăi îi va paște vântul, ibovnicii tăi vor merge în robie; atunci rușinată vei fi și disprețuită din pricina ibovnicilor tăi.

Primul stih: „Păstorii, meniți să pască turmele, vor junge să fie păstoriți de vânt"[4].

23: Tu, cea care locuiești în Liban făcându-ți cuib în cedri, amarnic îți va fi suspinul când chinuri vor veni peste tine, dureri ca ale celei ce naște!

24: Așa cum Eu într-adevăr sunt viu, zice Domnul: Dacă Iehonia, fiul lui Ioiachim, regele lui Iuda, s-ar face chiar pecete pe mâna Mea cea dreaptă, chiar și de acolo te voi smulge

„*Așa cum Eu într-adevăr sunt viu*: literal: *Viu sunt Eu*: echivalentul jurământului: *Pe viața Mea*! ♦ *pecete pe mâna Mea cea dreaptă*: Textul Masoretic: *inel în mâna Mea cea dreaptă.*

Desigur, ar putea fi vorba de un inel cu pecete, dar aici imaginea e mult mai puternică: pecete scrisă (întipărită) pe mâna Mea cea dreaptă.

---

[1] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, XXX, 6
[2] BBVA, p. 996
[3] BBVA, p. 996
[4] BBVA, p. 996

Expresia poate fi întâlnită şi în Cântarea Cântărilor: *O, pune-mă pe inimă pecete,/pecete vreau să fiu pe braţul tău*! (8, 6)"[1].

25: şi te voi da în mâna celor ce-ţi caută viaţa, în faţa celor de care-ţi este frică: în mâna Caldeilor.

26: Pe tine şi pe mama care te-a născut vă voi azvârli într-o ţară în care nu te-ai născut, dar în care vei muri.

27: Iar ei nicicum nu se vor mai întoarce în ţara după care sufletul lor tânjeşte.

28: Lipsit de cinste este Iehonia, precum un vas netrebnic, pentru că doborât a fost şi aruncat într-o ţară pe care n-o ştia.

„Iată că, după izbăvirea din robia egipteană, neamul lui Israel a intrat de-acum în robia babiloniană. Majoritatea poporului s-a strămutat atunci, iar cetatea a fost lăsată pustie, altarul Templului era în ruină, spre împlinirea cuvântului lui Dumnezeu rostit prin gura lui Ieremia Proorocul"[2].

„Acestea să ne fie şi nouă de folos, căci sufletele care au primit darul cuvântului dumnezeiesc s-au făcut cămări pentru cele de cinste, vrednice să fie ţinute în comorile dumnezeieşti, dar când se arată goale de podoabele dumnezeieşti, vor fi umilite, fiind aruncate, condamnate ca inutile"[3].

29: Pământule, pământule, ascultă cuvântul Domnului:

30: Înscrie-l pe bărbatul acesta: «Om-izgonit»; că nimeni din seminţia lui nu va ajunge să şadă pe tronul lui David, să mai domnească-n Iuda.

„*Înscrie-l* = trece-i numele şi rangul în cronica arborelui genealogic. ♦ *Om izgonit*: Textul Masoretic: *Fără copii*; unul care n-a izbutit în zilele lui"[4].

---

[1] BBVA, p. 996
[2] Sf. Hipolit, *Fragmente din Comentarii - apud* VSP, pp. 369-370
[3] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, III, 132
[4] BBVA, p. 996

„Scriptura numeşte *pământ* pe cei neînţelegători şi neascultători"[1].

Cuvântul „este plin de multă mânie. Căci dacă mânia profetului nu ar fi năprasnică şi nespusă, nu şi-ar întoarce cuvântul spre elemente, lăsându-i deoparte pe oameni. Dar face aceasta nu numai ca să-şi arate mânia ci, prin multa exagerare, vrea să-i întoarcă pe cei ce vor auzi, arătând că oamenii cei cinstiţi cu raţiune şi cuvânt sunt mai rău dispuşi [să audă cuvântul lui Dumnezeu] decât firea elementelor nesimţitoare"[2].

E vorba de cei ce au rătăcit în credinţă. „Pe aceştia porunceşte să-i scoată din casă, cerând prin aceasta depărtarea lor sau aruncarea din văzul oamenilor"[3].

„În legătură cu regele Iehonia, proorocul Ieremia spune că a fost surghiunit din pământul Iuda [...].

Cuvintele sunt simple şi limpezi, pentru că atunci când Nabucodonosor a pustiit Ierusalimul regatul încetase deja să mai existe, iar suveranii nu mai domneau ca mai înainte, după succesiune din tată în fiu, ci moştenirea lui David fusese detronată şi îşi ducea acum zilele în robia babilonică. În schimb, cei care se vor întoarce iarăşi, împreună cu Salatiel şi cu Zorobabel, vor stăpâni norodul în chip popular; căci pe atunci stăpânirea trecuse în mâna preoţimii, pentru că numele preoţesc şi regesc s-au contopit în unul singur. De aceea în cele sfinte suveranul are cuvânt suprem atât ca rege, cât şi ca preot. Dar până la venirea lui Hristos n-a încetat deloc prestigiul numelui preoţesc, cu toate că Domnul nu s-a aşezat pe tronul lui Iehonia, care fusese numit tron regesc"[4].

---

[1] Clement Alexandrinul, *Stromate*, IV, 159, 3

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Isaia*, I, 2

[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Levitic*, *Despre căderea adunării iudeilor în neascultare*, 3

[4] Sf. Vasile cel Mare, *Scrisori*, 236, 3

CAPITOLUL 23 – *Profeție mesianică. Păstorii buni și răi. Regele drept ce va să vină. Domnul împotriva profeților mincinoși*

1: [Vai vouă], păstori care pierdeți și risipiți oile pășunii Mele!

2: De aceea, așa zice Domnul împotriva celor ce pasc poporul Meu: Voi ați risipit oile Mele și le-ați scos afară și nu le-ați cercetat. Iată, Eu Mă voi răzbuna asupra voastră pe potriva faptelor voastre cele rele.

3: Și voi aduna înlăuntru rămășița poporului Meu din fiece țară în care i-am alungat și-i voi așeza în pășunea lor; și vor crește și se vor înmulți.

4: Și le voi ridica păstori care-i vor hrăni; și nu se vor mai teme, nici se vor mai înfricoșa, zice Domnul.

5: Iată, vin zilele – zice Domnul – când îi voi ridica lui David o Odraslă-ndreptățită; un Rege va domni și va înțelege și va face judecată și dreptate pe pământ.

„*Odraslă*: lăstar de-abia ivit din rădăcină sau tulpină și care, la rându-i, va lăstări; sensul primar este acela de *răsărit* (punct cardinal sau timpul când se ivește soarele); folosit în limbajul profetic, termenul Îl indică pe Mesia. ♦ *îndreptățită*, în sensul de *justă*, *justificată*, *legitimă*; îndreptățirea sau dreptatea sunt valori asociate frecvent profilului mesianic [...]. ♦ *va înțelege*: va avea inteligență comprehensivă”[1]. Prin *odraslă-ndreptățită* s-a tradus aici ανατολην δικαίαν [*anatolin dikean*], redat în alte versiuni și prin *Răsărit drept*; Biblia 1982 redă sintagma prin *Odraslă dreaptă*. Oricum s-a tradus, expresia a fost pusă în legătură cu Hristos. Termenul ebraic, *țeh-mag* s-ar traduce prin *mlădiță*.

„Theodoret cunoaște interpretarea tradițională, care-l identifică pe Zorobabel cu *odrasla dreaptă*. Pentru el însă, ca și pentru alți Părinți (Leon cel Mare, de pildă), versetul se

[1] BBVA, p. 997

referă la Iisus Hristos, *din neamul lui David* (*Despre Ieremia* 5,23,5-6)"[1].

„Dumnezeul lui David S-a făcut Fiul lui David şi, din roada mlădiţei care s-a făgăduit, a ieşit Cel fără de păcat, Cel cu două firi şi o singură Persoană, Care printr-o singură zămislire şi o singură naştere S-a născut, Domnul nostru Iisus Hristos, în Care se află atât dumnezeirea, spre împlinirea faptelor celor minunate, cât şi omenitatea, spre răbdarea patimilor"[2].

„El este Răsăritul cel drept din împrăştierea noastră, în care am ajuns prin păcat.

Despre El spune Duhul Sfânt prin Proorocul: *Că va răsări vouă Răsărit drept*"[3].

6: În zilele Lui se va mântui Iuda şi Israel va locui cu încredere. Iată numele cu care-L vor chema: «Domnul-dreptatea-noastră».

„Căci a împărăţit peste noi, ca Împărat drept, Hristos, şi a făcut judecată şi dreptate, eliberând de păcate pe cei rătăciţi şi osândind pe vrăjmaşul satana care ne-a ţinut sub tiranie. Iar numele lui este Iosedec, adică *dreptatea lui Dumnezeu*"[4].

7: De aceea: Iată, vin zilele – zice Domnul – când nu se va mai spune: «Viu este Domnul, Cel ce a scos casa lui Israel din ţara Egiptului»,

8: ci: «Viu este Domnul, Cel ce a scos şi a adunat seminţia casei lui Israel din ţara de la miazănoapte şi din toate ţările în care îi risipise, pentru ca să locuiască ei în ţara lor»".

---

[1] SEP 6/I, p. 441
[2] Sf. Leon cel Mare, *Adunare de Scrisori şi Predici*, XXVIII, III - *apud* VSP, p. 407
[3] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 54
[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, V, *Iarăşi despre Iacob*, 1

„Versetele 7 şi 8 repetă, aproape cuvânt de cuvânt, textul din 16, 14-15. Este motivul probabil pentru care originalul *Septuagintei* le aşază la sfârşitul capitolului 23"[1].

9: Despre profeţi: Inima în mina s-a zdrobit, oasele mele toate s-au clătinat, devenit-am ca un bărbat sfărâmat în ţărână, ca un om pe care vinul l-a-ntrecut, din pricina Domnului şi din pricina strălucirii slavei Sale.

„Urmează o serie de diatribe împotriva falşilor profeţi, uneori de o ascuţime care pare a afecta tagma ca atare; acestea, prin pana unui profet!"[2].

10: „Că din pricina acestora a plâns pământul, păşunile pustiei s-au uscat. Alergarea lor se-mpiedică în rele şi tot aşa tăria lor. Aici e vorba despre falşii profeţi.

11: Că preot şi profet s-au pângărit, până şi-n casa Mea le-am văzut răutăţile.

12: De aceea facă-li-se calea spre lunecare-n întuneric; în ea se vor împiedica şi vor cădea; că rele voi aduce Eu asupră-le în anul cercetării lor.

13: Şi-n profeţii Samariei am văzut fărădelegi; au profeţit în numele lui Baal şi l-au făcut pe poporul Meu Israel să rătăcească.

14: Dar în profeţii Ierusalimului văzut-am lucruri groaznice, de vreme ce săvârşeau adulter şi umblau întru minciuni şi sprijineau mâinile răufăcătorilor pentru ca nimeni să nu se-ntoarcă din calea lui cea rea; ei sunt pentru Mine ca Sodoma, iar locuitorii de acolo, ca Gomora.

15: De aceea, aşa zice Domnul:Iată, Eu îi voi hrăni cu durere, şi apă amară le voi da de băut; că de la profeţii Ierusalimului s-a răspândit în tot pământul spurcăciunea.

16: Aşa grăieşte Domnul Atotţiitorul: Nu ascultaţi la vorbele profeţilor, că-n zadar îşi închipuie loruşi vede-

[1] BBVA, p. 997
[2] BBVA, p. 997

nii; din propria lor inimă vorbesc, iar nu din gura Domnului.

„În *Scrisoarea* 43,5, Ciprian al Cartaginei notează: *Dumnezeu este unul și Hristos, unul, Biserica este una și una cathedra stabilită pe* [*apostolul*] *Petru prin glasul Domnului.* Chiril al Alexandriei (*Comentariu la Evanghelia după Luca* 63; 55 și 136) intră în adâncul psihologiei profeților mincinoși, ai propovăduitorilor falsei învățături. Aceștia nu pun preț pe Sfânta Scriptură, n-o studiază în adâncime: *Ei vorbesc numai din inima lor* (se înțelege, numai după capul lor) *și nu din gura Domnului, așa cum zice Scriptura*"[1].

„Cât de numeroase sunt minciunile trâmbițate de către mulți, care strâmbă adevărul cel drept, abătând în mod variat cuvântul lor spre tot felul de fantezii și, străbătând ca niște fiare sălbatice orașele și câmpiile, urlă cumplit, *grăind cele* *'in inima lor și nu cele din gura Domnului*"[2]. „Spun unii între cei foarte iubitori de osteneală că, după crucea Mântuitorului nostru și după suirea Lui la cer, unii păstori mincinoși, năpustindu-se asemenea unor fiare sălbatice asupra turmei Mântuitorului, au tulburat-o nu puțin, vorbind, precum s-a scris, din inima lor și nu din gura Domnului. Mai bine zis, nu numai din inima lor, ci din învățăturile tatălui lor, adică ale diavolului"[3]. „Fiindcă, opunând vedenii și preziceri și proorocii ale inimii lor cuvintelor Duhului, nu simt la câtă nebunie aleargă născocirile lor"[4].

17: Ei le spun celor ce leapădă cuvântul Domnului: «Pace va fi vouă!». Și tuturor celor ce umblă întru poftele lor și oricui umblă-ntru rătăcirea inimii sale: «Nici un rău nu va veni asupră-ți!».

18: Dar cine oare a stat în adâncul Domnului și I-a văzut cuvântul? cine a ascultat și a auzit?

---

[1] SEP 6/I, p. 443
[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, I
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, I
[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, I

Prin *în adâncul Domnului* s-a tradus εν υποστήματι κυρίου [*en ipostimati kiriu*]: „*ipostima*, cuvânt rar, folosit numai de trei ori în Sfânta Scriptură, cuprinde ideea unui suport pe care se reazemă ceva de deasupra: *bază*, *fundaţie*, *temelie*, dar şi pe aceea de spaţiu interior inaccesibil sau, oricum, greu accesibil. În Textul Masoretic: *sfatul*; aici însă e mai mult: adâncul de taină al lui Dumnezeu ca reazem al lumii"[1].

„Numai Cuvântul lui Dumnezeu este accesibil văzului, iar cuvântul omului este accesibil auzului. Când se vorbeşte despre vederea Cuvântului, trebuie să credem că acest Cuvânt accesibil văzului a fost trimis. Şi nimeni altul nu a fost trimis de către Cuvântul. Iar că a fost trimis o mărturiseşte Petru, când îi spune lui Corneliu, sutaşul: *Şi El a trimis fiilor lui Israel cuvântul, binevestind pacea prin Iisus Hristos: Acesta este Domn peste toate* (Fapte 10,36). Dacă, atunci, Cuvântul este trimis prin Iisus Hristos, atunci Iisus Hristos este voia Tatălui"[2].

Şi tuturor celor ce umblă întru poftele lor şi oricui umblă-ntru rătăcirea inimii sale: „Cei care umblă cumva în voile lor, chiar dacă li se pare că umblă în vreun lucru bun, nu vor vedea viaţa, pe care o văd cei ce s-au tăiat de lume şi au murit voii lor"[3].

Cu o traducere sensibil diferită a versetului sunt combătuţi cei care susţin că fiinţa divină poate fi văzută: „Dar să audă pe cel ce zice: *Nimeni n-a trăit cu adevărat, care să fi văzut sau să fi arătat cu graiul fiinţa sau firea lui Dumnezeu.* Şi nu numai nimeni dintre oameni, dar nici dintre îngeri"[4].

19: Iată, cutremur de la Domnul: mânie se-aruncă-n cutremur, vârtej se va roti deasupra necredincioşilor;

---

[1] BBVA, p. 997
[2] Sf. Hipolit, *Împotriva ereziei lui Noetus* - *apud* VSP, 407
[3] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, 6
[4] Sf. Grigorie Palama, *Capete despre cunoştinţa naturală*, 149

20: şi urgia Domnului nu va mai da înapoi până când El o va fi-mplinit până când El o va fi-ntărit după sfatul inimii Lui.

Biblia 1982: *Mânia Domnului nu se va potoli până nu va împlini şi va înfăptui planurile inimii Sale, şi în zilele ce vin veţi pricepe aceasta lămurit.* Ieremia „spune că *în zilele de pe urmă veţi pricepe aceasta lămurit.* Căci orice proorocie, înainte de a se fi împlinit, este plină de taine şi de ambiguităţi pentru oameni. Dar, la plinirea vremii şi atunci când cele prezise se împlinesc, proorociile se lămuresc şi tainele lor se dezvăluie. Şi acesta este motivul pentru care, într-adevăr, când astăzi Legea se citeşte pentru iudei, totul le rămâne ca o parabolă. Pentru că lor le lipseşte cheia, ei nu au ceea ce explică totul, începând cu venirea Fiului lui Dumnezeu, care s-a petrecut în firea omenească. Dar când Legea se citeşte creştinilor, este ca o comoară, pe bună dreptate ascunsă într-o ţarină, dar scoasă la lumină prin Crucea lui Hristos. Iar când este tâlcuită, ea îmbogăţeşte înţelegerea oamenilor şi descoperă înţelepciunea lui Dumnezeu. Arată milostivirea lui Dumnezeu faţă de om şi pregăteşte Împărăţia lui Hristos. Vesteşte dinainte că omul iubitor de Dumnezeu va ajunge la o asemenea măsură, încât se va bucura de vederea lui Dumnezeu şi de auzirea cuvântului Său"[1].

21: Pe profeţi nu i-am trimis, dar ei aleargă; către ei n-am grăit, dar ei profeţesc!...

„Deci Cel ce M-a trimis pe Mine este adevărat, nu ca iubitorul de minciună, adică diavolul, al cărui duh l-aţi luat, îndrăznind să proorociţi minciuni. Deci Cel ce M-a trimis pe Mine este adevărat, iar cel ce vă atrage pe voi la falsificarea cuvintelor de la Dumnezeu nu este adevărat. Căci este mincinos şi tatăl celor ce mint. Iar că iudeilor le este obişnuit să proorocească cele mincinoase vom afla fără greutate privind cuvintele Proorocilor"[2].

---

[1] Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, XXVI - *apud* VSP, p. 425

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, V

„Din aceasta trebuie să tragem concluzia că ori de câte ori un comentator, la explicarea textului sfânt inventează ceva, minţind pentru a plăcea, grăieşte cuvintele sale şi nu ale Domnului – aceasta în cazul în care el minte cu intenţia de a plăcea sau a seduce. Dar dacă cineva, căutând virtutea în cuvintele Domnului, se va întâmpla să înţeleagă ceva altfel decât acela prin gura căruia au fost spuse, şi dacă prin această înţelegere diferită caută să sporească dragostea, atunci sunt cuvintele Domnului cele pe care le spune, pentru că, prin întreaga Sfânta Scriptură, Dumnezeu ne grăieşte numai cu scopul de a ne atrage spre iubirea Lui şi a aproapelui"[1].

22: Dar dacă ei ar fi stat în sfatul Meu şi ar fi ascultat la cuvintele Mele, atunci Mi-ar fi întors poporul de la faptele cele rele.

23: Eu sunt un Dumnezeu de aproape, zice Domnul, iar nu un Dumnezeu de departe.

„Ciprian al Cartaginei invocă versetul în legătură cu tema omniştiinţei lui Dumnezeu, mai precis, a capacităţii Sale de a pătrunde în cele mai ascunse cotloane ale sufletelor:

El vede inima şi mintea fiecărei persoane şi nu va judeca doar faptele noastre, ci şi vorbele şi gândurile noastre (*Despre cei căzuţi* 27)"[2].

„Trebuie să se ştie că noi suntem cu Dumnezeu sau ne despărţim de El nu prin depărtarea locurilor, ci prin simţămintele noastre"[3].

„În învăţătura Sa, Domnul ne-a recomandat să ne rugăm pe ascuns, în locuri retrase şi ferite, în camerele noastre de culcare, aşa cum stă mai bine credinţei (Matei 6,6), fiindcă ştim că Dumnezeu este pretutindeni prezent, că vede

---

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, X, 14
[2] SEP 6/I, p. 445
[3] Fericitul Ieronim, *Epistole I*, XXI, 7

şi aude pe toţi, că în plenitudinea majestăţii Sale pătrunde în orice colţişor, oricât de izolat"[1].

„Iată, Îl ai [pe Dumnezeu] prezent, iată, Îl ai privind şi veghind în tot locul cu privirea Sa. [...] Nimic nu neglijează Cel pe care toate Îl arată ca neobosit observator"[2].

„Aşa cum ochii trupului nostru nu sunt luminaţi de soare în mod egal, ci, cu cât cineva urcă în locuri mai înalte şi contemplă răsăritul lui dintr-un loc de observaţie mai înalt, cu atât percepe mai mult din puterea strălucirii şi căldurii lui, la fel şi mintea noastră: cu cât se va apropia mai sus, tot mai sus, de Hristos şi se va înfăţişa mai aproape de strălucirea luminii Sale, cu atât va fi cuprins, mai ales şi mai strălucitor, de lumina Sa, după cum Însuşi spune prin profet"[3].

„Să facem tot lucrul nostru aşa cum ar trebui să se întâmple înaintea ochilor Domnului şi să împlinim toată gândirea noastră ca şi când ar fi supravegheată de El"[4]. Aceasta ştiind că „după cum păcatele ne depărtează de El, tot aşa faptele bune ne apropie de El"[5]. *Apropierea* lui Dumnezeu o resimţim mai cu seamă în rugăciune: „Vezi ce lucru uşor este rugăciunea? Căci cel ce se prezintă înaintea oamenilor trebuie să aibă şi elocvenţă şi să îi linguşească pe toţi cei din jurul stăpânului şi să se gândească încă la multe altele, ca să fie bine primit. Dar aici nu e nevoie de nimic decât de un suflet veghetor şi care să înlăture tot ceea ce îl împiedică să fie aproape de Dumnezeu. *Eu sunt Dumnezeu de aproape, iar nu Dumnezeu de departe*. Faptul de a fi departe depinde de noi, căci El este întotdeauna aproape. Dar ce spun că nu avem nevoie de elocvenţă? De multe ori nici de cuvinte nu avem nevoie. Căci dacă îi vei vorbi din inimă

---

1 Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre Rugăciunea domnească*, IV
2 Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, II, 1, 2
3 Origen, *Omilii la Geneză*, I, 7
4 Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mari*, V, 3
5 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LIV, 5

şi Îl vei chema pe El cum trebuie şi atunci cu uşurinţă te va primi"[1].

„Nu este nevoie, aşadar, nici de drumuri, nici de călătorii lungi, ci şi rămânând acasă ne putem atrage acest ajutor. Uneori, Dumnezeu ne izbăveşte de primejdii, alteori, ne face prin acestea mai strălucitori şi mai puternici decât vrăjmaşii noştri, şi ambele la timpul potrivit"[2].

Rezultă că, ocolind păcatul, „mântuirea noastră nu e de departe, ci aproape de noi"[3].

24: Se va ascunde oare cineva în locuri ascunse fără ca Eu să-l văd? Oare nu umplu Eu cerul şi pământul? zice Domnul.

Plecând de la acest verset, Sfântul Grigorie de Nazianz „ajunge să enunţe principiile aşa-zisei teologii apofatice. Dumnezeu este peste tot, dar El nu poate fi nici sesizat, nici înţeles de simţurile sau de mintea omenească. El nu poate fi *conţinut* fizic de vreun spaţiu care, conţinându-L, L-ar limita, sau de vreun gând care L-ar reduce la un fenomen inteligibil:

Ce este Dumnezeu după fire şi fiinţă n-a aflat careva dintre oameni niciodată, nici nu va afla. [...]

Tot ceea ce ajunge la mine este o iradiere scurtă şi o mică lucire a unei mari lumini. Chiar dacă a cunoscut cineva pe Dumnezeu sau a mărturisit că L-a cunoscut, L-a cunoscut cât numai să pară mai luminat altuia care nu a fost luminat deopotrivă (*Cuvântări* 28,17, trad. Dumitru Stăniloae).

Dosarul poate fi completat cu următoarele referinţe: Augustin, *Epistole* 187,14; *Omilii* 69,4; 174,1; Theodoret, *Despre divina providenţă* 10,16-17.

În *Comentariul la Evanghelia după Ioan*, Origen spune că Iisus Hristos *umple cosmosul*, identificându-L pe

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 4, 2

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 9, 5

[3] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, X, 233

Mântuitor cu Logosul şi Înţelepciunea din Proverbe, despre care se spune că a fost cu Tatăl la zidirea lumii (6, 202)"[1].

„Căci nimic nu se poate ascunde de mintea care ştie toate"[2]. Totuşi, cuvintele acestea „nu sunt vrednice de măreţia lui Dumnezeu. Şi acestea sunt spuse tot prin pogorământ. Căci El cuprinde toate, poartă toate, neavând nevoie de un loc, ci El Însuşi stăpâneşte toate"[3].

„Iată, ai pe Dumnezeu veşnic cârmaci, veşnic conducător"[4].

„Lui Dumnezeu Îi este proprie spusa: *Sunt plin*. Căci nu tânjesc nimic, dar toate tânjesc după Mine. Binele este cel după care tânjesc toate. Sunt izvorul plinătăţii"[5].

„Omul este trimis acolo unde nu se află. Şi omul merge acolo unde nu era înainte. Deci, dacă Eu umplu cerul şi pământul, precum a spus profetul [...], atunci Eu nu am fost trimis acolo unde nu eram înainte şi nici Tatăl nu M-a trimis acolo unde El nu era. Ci, deşi ca Dumnezeu eram în Tatăl, am fost trimis ca om"[6].

„Într-adevăr, nimic nu se întâmplă nicăieri fără hotărârea Lui, şi astfel toate locurile sunt prezente pentru El sau El pentru ele, aşa încât orice voieşte se întâmplă în ele în mod necesar şi astfel [...] se spune că este pretutindeni prin mărimea puterii sale"[7].

„Această lume are administratorul ei, Îl are pe Cel ce o stăpâneşte şi locuieşte în ea, pe Atotputernicul Dumnezeu"[8].

---

[1] SEP 6/I, p. 445

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IX

[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 113. 6

[4] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, II, 2

[5] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia, Începutul cuvântului*, 25

[6] Sf. Amfilohie de Iconium, *Omilii* X, 6

[7] Abelard, *Dialog între un filosof, un iudeu şi un creştin*, p. 225

[8] Origen, *Omilii la Levitic*, V, 2

„Să întrebăm, deci, pe cei ce nu vor să pătrundă în comorile Scripturii şi nici nu bat de la început la uşa ei, dacă sunt în stare să ni-L înfăţişeze pe Domnul Dumnezeu ce umple cerul şi pământul, cum şi-L pot ei închipui mărginit doar corporal, El ce are cerul ca tron şi pământul ca aşternut al picioarelor, dacă poate fi Domnul privit într-un loc aşa de mic în comparaţie cu întreg cerul şi pământul şi că chiar şi raiul, pe care şi-l imaginează fizic, nu e umplut de Dumnezeu?"[1].

„El se întemeiază pe plinătatea măreţiei Sale şi vede totul: cerul, aerul, pământul, marea, îmbrăţişând toate şi cuprinzându-le pe fiecare, astfel încât nimic nu trece dincolo de El şi nimic nu este care să nu stea în El. De El atârnă totul şi este plin de El, precum spune profetul"[2].

Şi tot de aici, scurtă demonstraţie că Dumnezeu este duh: „Dacă Dumnezeu ar fi corporal, cum se va putea respecta dictonul că Dumnezeu străbate prin toate şi umple toate, după cum spune Scriptura: *Nu umplu Eu, oare, cerul şi pământul, zice Domnul*? Căci este cu neputinţă ca un corp să treacă prin corpuri fără să taie şi să fie tăiat, fără să se împletească şi să întâmpine împotrivire, după cum se amestecă şi se combină toate corpurile lichide"[3].

„Trebuie să se ştie că, chiar dacă spunem că firile Domnului pătrund unele în altele[4], totuşi ştim că întrepătrunderea provine din partea firii dumnezeieşti. Căci aceasta străbate prin toate, după cum voieşte, dar prin ea nu pătrunde nimic. Şi ea împărtăşeşte trupului din măririle sale, dar rămâne impasibilă şi nu participă la patimile trupului. Căci dacă soarele, care ne împărtăşeşte nouă din energiile lui, nu participă la cele ale noastre, cu cât mai mult Făcătorul şi Domnul soarelui!"[5].

---

[1] Origen, *Despre rugăciune*, XXIII, 3
[2] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XLIII, 15
[3] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, I, 4
[4] Perihoreza, întrepătrunderea reciprocă.
[5] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, III, 7

25: Am auzit ce spun profeții, cum anume profețează ei minciuni în numele Meu, zicând: «Azi-noapte am avut un vis!».

„Unele vise pot fi căi ale revelației dumnezeiești, altele însă pot fi înșelătoare sau, pur și simplu, pretexte pentru șarlatanie. Important e discernământul asupra originii conținutului"[1].

26: Până când vor fi acestea în inima acelor profeți care profețesc minciuni vestind voile inimilor lor?

27: ale celor ce, prin visele pe care și le povestesc unii altora, îi fac [pe oameni] să uite legea Mea, așa cum părinții lor Mi-au uitat numele în [închinarea lor la] Baal?

28: Profetul care a visat, să-și povestească visul, iar cel căruia îi este cuvântul Meu, cuvântul Meu întru adevăr să-l povestească. Ce are de-a face pleava cu grâul? Așa-i cu cuvintele Mele, zice Domnul.

„Deci, dacă se arată ceva abătându-se de la adevăr, aceasta îndată îl dovedește pe grăitor mincinos și vorbind din inima lui, nu din gura Domnului"[2].

29: Iată, oare nu sunt cuvintele Mele ca focul – zice Domnul – și ca un ciocan care taie piatra?

30: Iată, de aceea sunt Eu împotriva profeților – zice Domnul Dumnezeu –, a celor ce-Mi fură cuvintele, fiecare de la vecinul său.

„Prin imitație și impostură, falșii profeți *împrumută* termenii și tonul limbajului profetic autentic spre a crea impresia de autenticitate; în fapt, e un furt"[3].

31: Iată, Eu sunt împotriva profeților care scornesc vorbe profetice și-și dormitează somnul.

---

[1] BBVA, p. 998

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, VI

[3] BBVA, p. 998

32: De aceea, iată, Eu sunt împotriva profeţilor care profeţesc vise mincinoase şi, povestindu-le, Îmi înşeală poporul cu minciunile şi rătăcirile lor. Dar nu Eu i-am trimis şi nu Eu le-am poruncit; ca atare, ei nu-i vor fi acestui popor de nici un folos.

„Scopul cuvântului nu se îndreaptă spre ceata Sfinţilor Prooroci, ci priveşte mai degrabă spre aceia care făceau în Iudeea pe proorocii şi minţeau, considerând că vin de la Dumnezeu, şi îndemnau poporul să asculte nu atât de cei ce prooroceau cu adevărat şi erau trimişi de Dumnezeu, cât de tălmăcirile şi cuvintele proprii”[1].

„Căci cel ce fură din adevărul Evangheliei cuvintele şi faptele Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, fără însă a împlini cele făcute de Domnul, schimbă şi strică, în acelaşi timp, învăţătura cea dumnezeiască – după cum Ieremia arată”[2].

33: Şi dacă poporul acesta, sau preotul, sau profetul, va întreba: «Care este povara Domnului?», atunci tu le vei spune: «Voi sunteţi povara, şi Eu vă voi prăvăli», zice Domnul.

„Versetele 33-40 sunt construite în jurul unui cuvânt-cheie. În ebraică, *massa*[3] înseamnă, pe de-o parte, *mesaj* (rostit cu voce tare[4]), pe de alta, *povară*. Grecescul [*limma*][5] are aceeaşi dublă semnificaţie: în general, tot ceea ce iei sau primeşti, *câştig*, *profit*, dar şi *luare* în posesie de către puterea divină, de unde *inspiraţie*, *profeţie*. Aşadar, mandatul profetic este *povara* pe care Dumnezeu o pune pe grumazul alesului Său. Ieremia protestează împotriva adversarilor săi,

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, VI

[2] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Epistole 1-81*, 63 - *apud* VSP, p. 398

[3] משא

[4] Termenul are şi sensul de *oracol*, de unde cuvântul înrudit *maşal* (= *proverb*, *parabolă*, *pildă*).

[5] λημμα

profeţii mincinoşi, care, prin abuz şi impostură, îşi atribuie o asemenea povară"[1].

34: Pe profetul şi pe preoţii şi pe cei din popor care vor zice: «Povara Domnului», ei bine, pe omul acela Mă voi răzbuna, pe el şi pe casa lui.

35: Aşa veţi grăi fiecare către aproapele său şi fiecare către fratele său: «Ce a răspuns Domnul?» şi: «Ce a zis Domnul?»

36: Şi să nu mai pomeniţi de «povara Domnului», căci povară îi va fi omului cuvântul său.

37: Dar din ce pricină – [vei spune] – a grăit Domnul Dumnezeul nostru?

38: De aceea, aşa grăieşte Domnul Dumnezeul nostru: Pentru că tu ai spus cuvântul acesta: «Povara Domnului», cu toate că Eu v-am trimis cuvânt: Nu veţi spune «Povara Domnului»,

39: de aceea, iată, Eu vă apuc şi vă prăvălesc, pe voi şi cetatea pe care v-am dat-o, vouă şi părinţilor voştri;

40: şi voi aduce peste voi ocară veşnică şi veşnică necinste, de neuitat".

CAPITOLUL 24 – *Cele două coşuri de smochine*

1: Domnul mi-a arătat două coşuri cu smochine puse în faţa templului Domnului, după ce Nabucodonosor, regele Babilonului, îi dusese în robie pe Iehonia, fiul lui Ioiachim, regele lui Iuda, şi pe principi şi pe meşteri şi pe cei prinşi şi pe cei legaţi care au fost scoşi afară din Ierusalim şi duşi în Babilon.

„*Două coşuri cu smochine*: în contextul polemicii teologice, Cezarie din Arles interpretează cele două coşuri ca fiind Sinagoga şi Biserica (*Omilii* 106,4)"[1].

[1] BBVA, p. 998

2: În unul din coşuri erau smochine foarte bune, cum sunt smochinele timpurii, iar în celălalt smochine foarte rele, care, de rele ce erau, nu se puteau mânca.

3: Şi a grăit Domnul către mine: „Ce vezi, Ieremia?". Şi am răspuns: „Smochine; smochinele cele bune sunt foarte bune, iar cele rele sunt foarte rele: atât de rele, că nu se pot mânca".

Odată cu venirea lui Hristos, „smochinul cel adevărat, măslinul cel adevărat şi via cea adevărată îşi dau rodul lor, precum a binevestit profetul [...]. Profetul numeşte viţă şi smochin – pomi al căror rod ajută pe fiii duhovniceşti ai Sionului să ducă o viaţă virtuoasă – poruncile care au rodit după întruparea Cuvântului, atunci când castitatea a domnit peste noi. Mai înainte, rodul lor a fost împiedicat şi paralizat din cauza păcatului şi al multei rătăciri. Adevărata viţă şi adevăratul smochin nu ne puteau oferi (rodul lor) ca hrană pentru viaţă, atâta timp cât smochinul cel neadevărat expunea o gamă variată de flori amăgitoare. Dar atunci când Domnul a uscat (smochinii) cei falşi şi a zis smochinului celui cu fruct amar: *De acum să nu mai rodeşti în veac* (Matei 21,19), atunci smochinii cei adevăraţi au rodit *hrană pentru dreptate*"[2].

4: Şi a fost cuvântul Domnului către mine, zicând:

5: „Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul lui Israel: Ca pe aceste smochine bune, aşa îi voi recunoaşte Eu, spre binele lor, pe Iudeii care-au fost duşi în robie, cei pe care Eu i-am strămutat din locul acesta în ţara Caldeilor.

6: Şi spre binele lor Îmi voi aţinti ochii asupră-le, şi spre binele lor îi voi reaşeza în ţara aceasta; şi-i voi zidi şi nu-i voi dărâma şi-i voi sădi şi nu-i voi smulge.

Reaşeza: „*apokathistemi = a restaura*; *a restabili*; *a readuce pe cineva sau ceva în starea dintâi*"[3].

---

[1] SEP 6/I, p. 448
[2] Metodiu de Olimp, *Banchetul*, X, 5
[3] BBVA, p. 999

7: Şi le voi da inimă ca să Mă ştie că Eu sunt Domnul; şi ei Îmi vor fi Mie popor, iar Eu le voi fi lor Dumnezeu, pentru că din toată inima lor se vor întoarce la Mine.

„*Popor – Dumnezeu*: cei doi poli ai vechiului legământ dintre Domnul şi Israel. ♦ *...se vor întoarce la Mine*: condiţia restaurării: întoarcerea sinceră şi totală (*din toată inima*) la Dumnezeu"[1].

8: Şi precum smochinele cele rele, care, de rele ce sunt, nu se pot mânca – zice Domnul –, aşa voi face cu Sedechia, regele lui Iuda, şi cu dregătorii lui şi cu rămăşiţa Ierusalimului, cei rămaşi în ţara aceasta şi cei ce locuiesc în Egipt.

„*Cei rămaşi în ţara aceasta* = cei ce, pesemne, pactizaseră cu ocupanţii şi scăpaseră de exil. ♦ *cei ce locuiesc în Egipt* = cei ce, probabil de frica apropierii lui Nabucodonosor, se refugiaseră în Egipt"[2].

9: Şi-i voi face să se risipească prin toate regatele pământului, şi vor fi de ocară şi de poveste şi [ţinte] de ură şi de blestem în tot locul în care Eu i-am alungat.

10: Şi-mpotriva lor voi trimite foamete şi moarte şi sabie, până ce vor pieri din ţara pe care le-o dădusem".

„Textul Masoretic adaugă: *lor şi părinţilor lor*"[3].

CAPITOLUL 25 – *Robia babilonică. Pedepsirea neamurilor*

1: Cuvântul ce s-a făcut către Ieremia cu privire la întregul popor al lui Iuda, în cel de al patrulea an al lui Ioiachim, fiul lui Iosia, regele lui Iuda,

---

[1] BBVA, p. 999
[2] BBVA, p. 999
[3] BBVA, p. 999

„Textul Masoretic adaugă: *adică în primul an al lui Nabucodonosor, regele Babilonului*"[1]. Este anul 605 î. Hr.

2: pe care el l-a grăit către întregul popor al lui Iuda şi către locuitorii Ierusalimului, zicând:

3: „Din cel de al treisprezecelea an al lui Iosia, fiul lui Amos, regele lui Iuda, şi până astăzi, adică timp de douăzeci şi trei de ani, am grăit către voi, sculându-Mă dis-de-dimineaţă şi vorbind;

4: şi i-am trimis la voi pe robii Mei, profeţii, devreme trimiţându-i (dar voi n-aţi ascultat şi cu urechile voastre n-aţi auzit):

Variantă: *Trimiteam profeţii în zori.* „Pentru ca termenul *dimineaţă* să ni se clarifice încă şi mai mult, ca revenire de la întuneric, fie de la iraţionalitatea din tinereţe, fie de la necunoaşterea lui Dumnezeu care este în suflete, intrarea de dinainte în adevăr se numeşte *dimineaţă*"[2].

5: Întoarceţi-vă fiecare din calea sa cea rea şi de la năravurile voastre cele rele, şi veţi locui în ţara pe care Eu v-am dat-o vouă şi părinţilor voştri din veac până-n veac.

6: Nu mergeţi după dumnezei străini, cărora să le slujiţi şi la care să vă închinaţi, ca să nu-Mi stârniţi mânia prin faptele mâinilor voastre şi să vă fac rău.

7: Dar voi nu M-aţi ascultat.

8: De aceea, aşa zice Domnul: De vreme ce voi n-aţi dat crezare cuvintelor Mele,

9: iată, Eu voi trimite şi voi aduce neamul de la miazănoapte; împotriva acestei ţări îl voi aduce şi împotriva locuitorilor ei (şi a tuturor neamurilor dimprejurul ei) şi-i voi pustii şi-i voi da spre nimicire şi batjocură şi ocară veşnică.

După *neamul de la miazănoapte* „Textul Masoretic adaugă: *voi trimite la Nabucodonosor, regele Babilonului,*

---

[1] BBVA, p. 999

[2] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, V, 161

robul Meu. Aşadar, păgânii înşişi sunt servitorii Domnului, instrumente prin care Dumnezeu intervine şi lucrează în istorie"[1].

10: De printre ei voi nimici orice glas al bucuriei şi glas al veseliei şi orice glas de mire şi glas de mireasă, mireasma mirului şi lumina sfeşnicului.

Dacă Hristos e atât *mire* (în raport cu Biserica), cât şi *mireasă* (ca *înţelepciune* a lui Dumnezeu), Îi putem aplica versetul şi Lui: El *tace* în inimile celor depărtaţi de Dumnezeu; desigur, nu-i acea *tăcere* a teologiei apofatice, ci absenţa oricărei lucrări ale Sale în suflet.

11: Şi-ntreaga ţară va fi spre stingere, iar ei vor sluji printre neamuri vreme de şaptezeci de ani.

„*Ei vor sluji printre neamuri*: Textul Masoretic: *îi vor sluji regelui Babilonului*. ♦ *şaptezeci de ani* = cifră rotundă pentru durata exilului babilonic"[2].

12: Iar după ce se vor împlini aceşti şaptezeci de ani, Eu Mă voi răzbuna împotriva acelui neam: spre veşnică pustiire îl voi da.

13: Şi voi aduce peste ţara aceasta toate cuvintele pe care Eu le-am grăit împotriva ei, toate câte sunt scrise în cartea aceasta, pe care le-a profeţit Ieremia asupra tuturor neamurilor;

14: că le-au slujit lor, atunci când ele erau neamuri multe şi regi mari; şi le voi plăti după faptele lor şi după lucrurile mâinilor lor.

„*Septuaginta* plasează versetele 15-38 în capitolul 32"[3].

15: Aşa a grăit Domnul, Dumnezeul lui Israel: Ia din mâna Mea acest pahar de vin curat şi vei da de băut tuturor neamurilor la care Eu te trimit.

---

[1] BBVA, p. 999
[2] BBVA, p. 999
[3] BBVA, p. 999

Pentru *vin curat* SEP 6/I are *vin neamestecat*: „În zonele mediteraneene, vinul era deosebit de dens şi de tare, de aceea, în mod normal, se bea amestecat cu apă; vinul ameţitor, aproape toxic, simbolizează mânia divină. Textul Masoretic are literal: *vinul-mânie*. ♦ Părinţii interpretează *paharul mâniei Domnului* în sens eshatologic (Ieronim, *ad loc*, sau Theodoret, *Comentariu la Psalmi* 11,4). Origen citeşte simbolul în cheie spirituală: e vorba de purificarea sufletului prin înghiţirea paharului mâniei, ca un fel de purgativ cu efect imediat. Terapie spirituală de şoc! (*De principiis* 2, 10,6)"[1].

16: Iar ei vor bea şi vor vărsa şi vor înnebuni de dinaintea săbiei pe care Eu o trimit printre ei".

„Ieremia a primit din mâinile Domnului cupa cu vin spumegând, spre a o da Ierusalimului şi tuturor neamurilor din împrejurimi; şi toţi cei ce beau din aceasta cad la pământ cu durere, mândria li se surpă şi cad cu faţa la pământ, în pocăinţă"[2].

17: Iar eu am luat paharul din mâna Domnului şi le-am dat de băut tuturor neamurilor la care Domnul m-a trimis:

„Pentru că îşi iubea poporul şi socotea că, bând din potir, neamurile vrăjmaşe ar putea fi ucise şi nimicite, a primit bucuros potirul cu vin curat, căci nu a înţeles că în rândul tuturor neamurilor era cuprins şi Ierusalimul"[3].

18: Ierusalimul şi cetăţile lui Iuda şi regii lui Iuda şi principii săi, ca să-i dea spre pustiire şi spre stingere şi spre batjocură;

19: şi Faraon, regele Egiptului, şi slugile lui şi boierii săi şi poporul său întreg

---

[1] SEP 6/I, p. 491

[2] Fer. Ieronim, *Omilii 60-96 la Psalmi*, 60, *La Psalmul 10/11 – apud* VSP, p. 398

[3] Fer. Ieronim, *Epistole I*, XVIII A, 15

„Merită remarcat faptul că Ieremia vorbeşte despre o astfel de restaurare şi cu privire la neamuri, nu numai la poporul ales, ceea ce conferă un caracter universalist profeţiilor sale”[1].

20: şi toată adunătura lui; şi toţi regii Filistenilor; şi Ascalonul şi Gaza şi Ecronul şi rămăşiţa Aşdodului;

„*Adunătură*: oameni amestecaţi, fără o anume identitate de grup”[2].

„Egiptul avea o populaţie semnificativă de alogeni: mercenari, negustori, colonişti, imigranţi; după expresia lui Ieronim, *cunctusque qui non quidem est Aegyptus, sed in eius regionibus commoratur*”[3].

21: şi Idumeea şi Moabul şi fiii lui Amon

22: şi regii Tirului şi regii Sidonului şi regii de dincolo de mare;

23: şi Dedan şi Teman şi Buz şi toţi cei care-şi rad chipul împrejur

24: şi toată adunătura care locuieşte-n pustiu

25: şi toţi regii Elamului şi toţi regii Perşilor

26: şi toţi regii de la miazănoapte, cei de departe şi cei de aproape – fiecare cu fratele său – şi toate regatele care se află pe faţa pământului.

„Popoarele aflate sub ameninţare par a fi împărţite în patru grupe: 1. Egiptul; 2. la vest, Filistenii; 3. la est, Edomul, Moabul şi Amonul; 4. la sud-est, Dedanul, Temanul şi Buzul (BJ). Prin *toţi regii* (Textul Masoretic: *toate regatele*) de la miazănoapte se înţeleg Asiria şi Babilonia, de unde se revărsau cele mai multe şi mai devastatoare invazii”[4].

27: „Şi le vei grăi: Aşa zice Domnul Atotţiitorul: Beţi şi îmbătaţi-vă; veţi vărsa şi veţi cădea şi nu vă veţi ridica de dinaintea săbiei pe care Eu o trimit printre voi.

---

[1] SEP 6/I, p. 452
[2] BBVA, p. 1000
[3] SEP 6/I, p. 491
[4] BBVA, p. 1000

28: Şi va fi că atunci când ei nu vor vrea să-ţi ia paharul din mână ca să bea, tu le vei spune: Aşa grăieşte Domnul: Negreşit, veţi bea!

29: Că Eu încep să chinui cetatea-n care numele Meu este chemat, iar voi nicicum nu veţi rămâne cu faţa curată; că sabie chem asupra tuturor celor ce locuiesc pământul.

30: Iar tu le vei profeţi toate cuvintele acestea şi vei zice: Domnul din înălţime va striga cu putere, din locaşul Său cel sfânt Îşi va ridica glasul; pe locul Său va rosti cuvânt; ca oamenii ce calcă strugurii în lin va fi răspunsul Său asupra tuturor celor ce locuiesc pământul,

Ca oamenii ce calcă strugurii în lin: „e vorba de vinul (mustul) ce se obţinea prin zdrobirea strugurilor, cu picioarele desculţe, în lin; metaforă pentru zdrobirea duşmanilor, folosită şi în Apocalipsa 14, 19”[1].

31: şi chiar asupra marginii pământului. Că are Domnul o judecată cu neamurile: la judecată intră cu tot trupul, iar toţi necredincioşii vor fi daţi săbiei, zice Domnul.

32: Aşa grăieşte Domnul: Iată, rele vin de la un neam la altul şi grozavă-nvolburare se ridică de la marginea pământului.

33: Şi răniţi de la Domnul vor fi în ziua Domnului, de la o margine a pământului pân-la cealaltă margine a pământului; nu vor fi îngropaţi: ca un gunoi se vor afla pe faţa pământului.

„*În ziua Domnului*: în ziua când Domnul va veni; Textul Masoretic: *în ziua aceea*”[2].

34: Urlaţi, păstori, şi strigaţi, şi tânguiţi-vă, voi, berbeci ai turmelor, că zilele vi s-au plinit spre-njunghiere şi veţi cădea ca berbecii de soi.

---

[1] BBVA, p. 1000
[2] BBVA, p. 1000

„*Berbecii turmelor*: masculii de care ascultă oile"[1], numind, astfel, tot pe păstori, sau pe cei aflaţi în subordinea imediată a acelora.

35: Scăpare nu va fi pentru păstori, nici mântuire pentru berbecii turmelor.

36: Strigare de păstori se-aude şi zbieret de turme şi berbeci, că Domnul le-a nimicit păşunile.

37: Nimicite vor fi rămăşiţele păcii din faţa aprinderii mâniei Mele.

38: Ca un leu şi-a părăsit culcuşul, că pustie li s-a făcut lor ţara de dinaintea săbiei celei mari".

„Gramatical şi logic, text dificil; singularul *leu* (cine?: Dumnezeu? Nabucodonosor?) este urmat de un plural, *ei* (de asemenea, fără nici o determinare). Exegetic, ar putea fi procedeul stilistic folosit deseori de profeţi, potrivit căruia cauza e precedată de efect (motiv pentru care evenimente viitoare sunt prezentate la timpul trecut[2], ca şi cum ele ar fi avut loc)"[3].

CAPITOLUL 26[4] – *Despre dărâmarea Ierusalimului. Ieremia arestat şi judecat*

1: La începutul domniei lui Ioiachim, fiul lui Iosia, s-a făcut cuvântul acesta de la Domnul:

2: „Aşa grăit-a Domnul: Stai în curtea casei Domnului; şi tuturor Iudeilor şi tuturor celor ce vin să se închine în casa Domnului le vei grăi toate cuvintele pe care Eu ţi-am poruncit să le grăieşti către ei; nici un cuvânt să nu-l ţii sub tăcere.

---

[1] BBVA, p. 1000

[2] Ebraica cunoştea doar două timpuri: *trecut* şi *viitor*. Se va fi socotit *prezentul* ca fiind iluzoriu.

[3] BBVA, p. 1000

[4] În *Septuaginta*, textul acestui capitol este cuprins în capitolul 33.

3: Poate că vor auzi şi se vor întoarce fiecare din calea sa cea rea; atunci Eu voi pune capăt relelor pe care socotesc să le fac împotriva lor din pricina faptelor lor cele rele.

„Mai mulţi Părinţi insistă pe acest *poate*, care probabil a fost interpretat de unii ca semn al ignoranţei lui Dumnezeu (contradicţie, dat fiind că Dumnezeu este omniscient). De aceea Ieronim atrage atenţia asupra faptului că Dumnezeu, deşi omniscient, lasă totuşi deschisă portiţa liberului arbitru, în aşa fel încât omul să se convertească prin conlucrarea harului divin cu voinţa proprie (*Şase cărţi despre Ieremia* 5,36,3-7). Alţi Părinţi, precum Theodoret al Cyrului (*Despre Ieremia* 6,26,3) şi Ioan Casian (*Convorbiri* 2, 17, 25), scot în prim-plan ideea posibilităţii schimbării planului divin ca o consecinţă a convertirii şi pocăinţei omului. Dumnezeu se poate răzgândi[1] în măsura în care omul decide să se întoarcă la El"[2].

„În multe locuri ale Scripturii Dumnezeu porunceşte ca profeţii să predice schimbarea cugetului, nearătând că a preştiut dacă ascultătorii se vor întoarce sau vor persevera în păcatele lor, după cum spune în Ieremia: *Poate vor auzi şi îşi vor schimba cugetul.* Căci spune [acestea] nu pentru că Dumnezeu nu ştie dacă vor auzi ori nu, ci ca să arate din cele spuse egalitatea de şansă, ca să spun aşa, ca ambele posibilităţi să se întâmple. El spune acestea pentru ca preştiinţa Lui, anunţată dinainte, să nu acţioneze ca descurajare anterioară pentru cei ce aud, dând impresia de necesitate, sugerându-le că nu este în puterea lor să se întoarcă: astfel, preştiinţa s-ar face cauză, ca să spun aşa, a păcatelor. Ori, invers, El spune acestea pentru ca preştiinţa să nu devină cauză a relaxării pentru cei ce, datorită faptului că nu cunosc bunătatea ştiută [de Dumnezeu] dinainte, pot trăi în virtute

[1] Este, evident, un fel de a vorbi, cel chemat să se *răzgândească* fiind doar omul.
[2] SEP 6/I, p. 494

prin luptă şi prin opoziţie la rău; altfel, ei ar înceta să stea hotărât împotriva păcatului, gândindu-se că ceea ce a fost prezis se va întâmpla în mod necesar. Căci preştiinţa s-ar face astfel un soi de obstacol în faţa binelui viitor. Desigur, Dumnezeu, rânduind în mod util toate cele ce sunt în lume, ne-a orbit în mod rezonabil pe noi în privinţa celor viitoare[1]. Căci cunoaşterea lor ne-ar fi făcut să încetăm lupta împotriva răului şi ne-ar fi nimicit, părând că această cunoaştere ar fi fost asumată: am fi degrabă sclavi ai păcatului dacă nu i-am mai sta împotrivă. În acelaşi timp, dacă preştiinţa ar fi venit să-l anunţe pe unul anume că va fi în mod necesar bun, aceasta l-ar fi nimicit pe el, care ar fi luptat pentru a fi desăvârşit. Căci pe lângă cele pe care le avem este nevoie, pentru a fi desăvârşit, de tărie şi de mult efort. Însă cunoaşterea că va fi în mod necesar desăvârşit, asumată dinainte, slăbeşte exerciţiul. De aceea, în mod profitabil, nu ştim nici dacă vom fi buni, nici dacă vom fi răi"[2].

4: Şi vei zice: Aşa grăit-a Domnul: Dacă nu Mă veţi asculta, să umblaţi adică în rânduielile Mele pe care Eu vi le-am pus înainte,

5: să ascultaţi cuvintele servilor Mei, profeţii, pe care Eu îi trimit la voi dis-de-dimineaţă (că i-am trimis, dar voi nu M-aţi ascultat),

6: atunci voi face casa aceasta precum Şilo, iar cetatea aceasta o voi face blestem pentru toate neamurile pământului".

7: Atunci preoţii şi profeţii mincinoşi şi tot poporul l-au auzit pe Ieremia grăind cuvintele acestea în casa Domnului.

8: Şi a fost că după ce Ieremia a încetat să grăiască tot ceea [ce] Domnul îi poruncise să spună către tot

---

[1] Şi pentru cel mântuit, şi pentru cel ce se pierde, e mai de folos să nu cunoască cele viitoare. De aceea, şi Dumnezeu le ascunde (Îşi „ascunde" preştiinţa).

[2] Origen, *Comentarii la Geneză*, 10

poporul, preoții și profeții mincin
pus mâna pe el zicând: „Cu moarte
9: că ai profețit în numele D
ceastă casă fi-va precum Șilo, iar
golită de locuitori!»". Și-ntreg popc
triva lui Ieremia în casa Domnului.
10: Și auzind principii lui Iuc
au suit din casa regelui în casa Doı
intrarea porții celei noi.

„S-au așezat la intrarea porț constituirea unui tribunal *ad-hoc* (loc era la porțile cetății), în care preoții și acuzatorii, iar dregătorii și poporul judecată"[1].

11: Iar preoții și profeții m
principi și către tot poporul: „Jud
cuvine] acestui om, pentru că a prof
cetăți, așa cum ați auzit cu urechile
12: Atunci Ieremia a grăit c
tot poporul, zicând: „Domnul m-
împotriva acestei case și împotriva
vintele pe care le-ați auzit.
13: Și acum, îmbunătățiți-vă
tați glasul Domnului, iar Domnul
pe care le-a rostit împotriva voastră
14: Iată, eu sunt în mâinile v
așa cum credeți că e de folos și cun
bine.
15: Să știți însă cu toată tăria
sânge nevinovat aduceți asupra voa
cetăți și asupra locuitorilor ei; că-n
la voi Domnul, ca în urechile voastr
vintele acestea".

---

[1] SEP 6/I, p. 495

„În conformitate cu Deuteronom 18,15-22, erau pasibili de pedeapsa cu moartea cei care ar fi profețit în numele unor zei străini sau s-ar fi prezentat în mod fals drept trimiși ai lui Dumnezeu.

În versetul următor, instanța acceptă argumentul lui Ieremia"[1].

16: Atunci principii și-ntregul popor au zis către preoți și către profeții mincinoși: „Acestui om nu i se cuvine judecată de moarte, fiindcă el ne-a vorbit în numele Domnului Dumnezeului nostru".

17: Și s-au ridicat bărbați dintre cei mai bătrâni ai ținutului și au grăit către-ntreaga adunare a poporului:

18: „Miheia din Moreșet a trăit în zilele lui Iezechia, regele lui Iuda, și a grăit către-ntregul popor al lui Iuda: «Așa grăiește Domnul: Sionul va fi arat ca o țarină, Ierusalimul va deveni morman de pietre, iar muntele casei [acesteia], o leasă pădureață».

„Miheia e citat din memorie, ușor diferit"[2]. Locul citat ar fi Miheia 3, 12.

19: L-au omorât cumva Iezechia și-ntregul Iuda? Oare n-a fost că ei s-au temut de Domnul și că s-au rugat în fața Domnului și că Domnul a pus capăt relelor pe care le rostise împotriva lor? Noi însă am săvârșit răutăți mai mari împotriva propriilor noastre suflete".

20: Și era [încă] un om care profețea în numele Domnului, anume Urie, fiul lui Șemaia, din Chiriat-Iearim, și el a profețit asupra acestei țări pe potriva tuturor cuvintelor lui Ieremia.

21: Iar regele Ioiachim și principii toți, auzind toate cuvintele lui, căutau să-l ucidă; dar Urie a aflat și s-a dus în Egipt.

22: Regele însă a trimis oameni în Egipt;

---

[1] SEP 6/I, p. 495
[2] BBVA, p. 1001

23: aceştia l-au scos de acolo şi l-au adus în fața regelui, iar acesta l-a lovit cu sabia şi l-a aruncat în groapa de obşte a oamenilor de rând.

Groapa de obşte a oamenilor de rând: „literal: *în groapa fiilor poporului său*"[1].

24: Ieremia însă avea asupră-i mâna lui Ahicam, fiul lui Şafan, ca să nu fie dat în mâinile poporului ca să fie ucis.

„Şafan era scribul (secretarul) regelui Iosia, cel ce, potrivit relatării din IV Regi 22, 8-10, i-a citit acestuia *cartea legii* descoperită în templu la 622. Tot el, împreună cu fiul său Ahicam, a fost trimis de rege s-o consulte pe proorocița Hulda. Se pare că Ieremia avea relații strânse cu familia lui Şafan"[2].

CAPITOLUL 27[3] – *Jugul, simbol al supunerii față de regele Babilonului*

1: (La începutul domniei lui Sedechia, fiul lui Iosia, fost-a cuvântul acesta de la Domnul către Ieremia). „Aşa grăit-a Domnul: Fă-ți nişte curele şi juguri şi pune-ți-le împrejurul grumazului.

„*Sedechia*: după o variantă ebraică: Ioiachim. ♦ *juguri*: e vorba de un jug de lemn, asemenea celui de la grumazul boului. Cele două bare, de sus şi de jos, erau legate în vechime prin două curele de piele, toate înconjurând astfel grumazul animalului. Deseori însă numirile lor se amestecă,

---

[1] BBVA, p. 1001

[2] BBVA, p. 1001

[3] „*Septuaginta* cuprinde versetele 1-16 în capitolul 34 (dar cu o numerotare diferită). Textul Masoretic le-a adăugat o seamă de note şi precizări pe care versiunea de față le include în paranteze simple. Numerotarea versetelor 1-16 o urmează pe aceea din vechile ediții româneşti." - BBVA, p. 1002

ceea ce explică pluralul acolo unde se pare că nu trebuie; *jug* era numită şi fiecare bară sau curea în parte"[1].

2: Şi le vei trimite la regele Idumeii şi la regele Moabului şi la regele fiilor lui Amon şi la regele Tirului şi la regele Sidonului, prin mâinile trimişilor lor care vin să se întâlnească la Ierusalim pe lângă Sedechia, regele lui Iuda.

3: Şi le voi porunci să le spună stăpânilor lor: Aşa grăit-a Domnul, Dumnezeul lui Israel! Aşa le veţi grăi stăpânilor voştri:

4: Eu am făcut pământul, cu puterea Mea cea mare şi cu braţul Meu cel înalt, şi-l voi da oricui va fi plăcut înaintea ochilor Mei.

5: Pământul i l-am dat lui Nabucodonosor, regele Babilonului, ca să-l slujească, precum şi fiarele câmpului, ca să muncească pentru el. (Toate neamurile îi vor sluji lui şi fiului său, până când îi va veni vremea, şi lui şi ţării lui; popoare multe şi regi mari îi vor sluji).

6: Iar neamul şi regatul, pe toţi cei ce nu-şi vor pune grumajii sub jugul regelui Babilonului, îi voi cerceta cu sabie şi cu foamete – zice Domnul – până ce se vor mistui în mâna lui.

„Din pricina păcatelor noastre se întăresc barbarii [...].

Cât de jos trebuie să se fi coborât israeliţii aceia, de vreme ce Domnul l-a chemat pe nimeni altul decât pe Nabucodonosor şi l-a făcut pe acesta slujitorul Său!

Nefericiţi suntem cu toţii, noi, aceia care Îl scârbim pe Domnul în aşa măsură încât îi stârneşte tocmai pe barbari împotriva noastră, pentru a-I împlini furia"[2].

7: Voi să nu ascultaţi de profeţii voştri cei mincinoşi, nici de cei ce vă ghicesc, nici de cei ce vă prevestesc prin mijlocirea viselor, nici de cei ce vă descântă,

---

[1] BBVA, p. 1002

[2] Fer. Ieronim, *Epistole*, 60 - *apud* VSP, p. 371

nici de cei ce vrăjesc, de cei ce vă spun: «Nicicum nu veţi lucra pentru regele Babilonului!»;

8: căci profeţiile lor vă mint, ca să vă îndepărteze de ţara voastră.

„Ideea: e preferabil să vă supuneţi ocupantului în propria voastră ţară decât ca acesta să vă ducă robi în ţară străină; (aceasta, pentru că Nabucodonosor este *robul Domnului*)"[1].

O amplă tâlcuire la acestea, în care se pune şi problema: cum anume regele Babilonului, care alegoric îl reprezintă pe *diavol*, este *robul Domnului*, iar poporul trebuie să i se supună?

„Diavolul este şi duşman şi răzbunător al lui Dumnezeu. Este duşman, când din ură faţă de El îşi dă aparenţa unei iubiri pierzătoare faţă de noi oamenii, îndemnându-ne prin patimile de bunăvoie ale plăcerii să alegem în locul bunurilor veşnice lucrurile vremelnice. Prin acestea, furându-ne apoi toată dorirea sufletului, ne desface cu totul de la dragostea de Dumnezeu, făcându-ne duşmani cu voia ai Făcătorului. Iar răzbunător este când, dezvelindu-şi toată ura sa faţă de noi, care i-am ajuns datornici din pricina păcatului, cere pedepsirea noastră. Căci nimic nu desfată mai tare pe diavol ca omul pedepsit. Îngăduindu-i-se aceasta şi scornind una după alta suferinţele pătimirilor fără de voie, se năpusteşte ca un vifor fără milă asupra celor peste care a dobândit, din îngăduinţa lui Dumnezeu, putere, neurmărind să împlinească o poruncă divină, ci dorind să-şi sature patima urii sale împotriva noastră. El vrea ca, sub marea povară a necazurilor dureroase, sufletul sfârşit de slăbiciune să-şi taie de la sine puterea nădejdii în Dumnezeu, făcând din întâmplările dureroase care vin peste el nu pricini pentru reculegerea minţii, ci pricini de necredinţă.

Dumnezeu, bun fiind şi vrând să smulgă din noi cu totul sămânţa păcatului, adică plăcerea, care desface mintea

---

[1] BBVA, p. 1003

de la iubirea de Dumnezeu, îngăduie diavolului să aducă asupra noastră chinuri şi pedepse. Prin aceasta, El usucă veninul plăcerii de mai înainte cu chinurile sufletului şi, în acelaşi timp, vrea să sădească ura şi desăvârşita scârbire faţă de cele prezente, care dezmierdă numai simţurile, ca faţă de unele ce nu ne aduc nimic altceva decât pedepse prin folosirea lor. El vrea mai departe să facă din puterea pedepsitoare şi din ura de oameni a aceluia o pricină a readucerii forţate la virtute a celor ce au alunecat de bunăvoie din ea.

Deci diavolul e numit *sluga lui Dumnezeu* ca cel ce, cu îngăduirea lui Dumnezeu, pedepseşte pe păcătoşi, rămânând totuşi apostat şi tâlhar viclean, ca unul ce are aplecarea voinţei foarte înrudită cu a celor ce s-au depărtat de Dumnezeu prin plăcere. Căci e drept să fie chinuiţi de diavol cei ce au îmbrăţişat cu voluptate planurile lui viclene prin păcatele de bunăvoie. Astfel, diavolul este atât semănătorul plăcerii, cât şi aducătorul durerii prin pătimirile fără de voie.

Când, deci, locuitorii Iudeii şi ai Ierusalimului, adică cei ce au dobândit deprinderea faptelor sau ştiinţa contemplaţiei, le folosesc acestea pentru slava cea de la oameni, umbrind chipurile virtuţilor prin împlinirea lor numai la arătare şi mulţumindu-se să grăiască numai cuvintele înţelepciunii şi ale cunoştinţei, fără să facă faptele dreptăţii, iar pe deasupra mândrindu-se faţă de alţii pentru virtutea şi ştiinţa lor, pe drept cuvânt sunt predaţi ostenelilor şi necazurilor, ca prin pătimirea lor să înveţe smerenia uitată de ei din pricina părerii deşarte ce şi-o fac despre înşişi. [...] De aceea e predat şi regele Iudeii şi al Ierusalimului regelui Asirienilor, arătându-se prin aceasta că mintea contemplativă şi cunoscătoare [gnostică] e predată diavolului spre pedepsire, ca acela să aducă asupra ei chinuri şi necazuri după dreptate, iar ea să înveţe, suferind, să filozofeze mai degrabă despre răbdarea în necazuri decât să se mândrească cu deşertăciune pentru lucruri care nu există cu adevărat.

Deci tot cel ce rabdă de bunăvoie şi cu mulţumire grelele necazuri ale încercărilor fără voie, conştient de relele

pe care le-a săvârşit, nu este scos din deprinderea şi harul virtuţii şi al cunoştinţei, ca locuitorii de odinioară din Iudeea şi Ierusalim. Aceasta pentru că suportă de bunăvoie jugul regelui Babilonului şi, ca unul ce îşi achită o datorie, primeşte chinurile aduse asupra lui. Rămânând în ele, plăteşte regelui Babilonului muncile silnice prin partea pătimitoare a firii, învoindu-se la ele prin dreapta judecată, ca unul ce i le datorează aceluia din pricina păcatelor de mai înainte; iar lui Dumnezeu Îi aduce prin închinare adevărată, adică prin dispoziţia smerită a sufletului, îndreptarea greşalelor.

Dar cel ce nu primeşte cu mulţumire necazurile şi încercările fără voie, aduse asupra lui cu îngăduirea lui Dumnezeu, în vederea îndreptării, şi nu se pocăieşte lepădând înalta părere de sine care-i vine din închipuirea că e drept, ci se împotriveşte hotărârilor dumnezeieşti întemeiate pe judecăţile Lui cele drepte, asemenea locuitorilor de odinioară din Iudeea, şi nu primeşte de bună voie jugul regelui Babilonului, este predat, la poruncă dumnezeiască, regelui Babilonului ca să fie dus în robie, să fie aruncat în închisori şi lanţuri, să sufere foamete şi sabie, fiind scos de tot din pământul lui, adică din păruta deprindere a virtuţii şi a cunoştinţei.

Prin ducerea în robie, e osândit la înstrăinarea de cele dumnezeieşti; prin aruncarea în închisori, e osândit la închipuirile mincinoase despre lucruri; prin punerea în lanţuri, la încetarea totală a oricărei fapte bune; prin foamete, la lipsirea de învăţăturile dumnezeieşti; prin moarte, la învârtoşarea şi nesimţirea totală faţă de cele bune; prin sabie, la cugetări pătimaşe şi desfrânate, care sting amintirea lui Dumnezeu"[1].

Evident, îndepărtarea cu totul de la cele dumnezeieşti are un scop pedagogic, pentru ca cel ajuns în robie să râvnească la redobândirea celor pe care le-a nesocotit atunci când le avea.

---

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 26

9: Dar neamul care-şi va pune grumazul sub jugul regelui Babilonului şi-i va sluji, pe acela îl voi lăsa în propria lui ţară şi o va lucra şi va locui în ea.

10: Potrivit acestor cuvinte i-am grăit şi lui Sedechia, regele lui Iuda, zicându-i: Plecaţi-vă grumazul

11: şi slujiţi regelui Babilonului! Că ei vă profeţesc minciuni;

12: că nu Eu i-am trimis - zice Domnul – să profeţească minciuni în numele Meu şi să vă nimicească. Veţi pieri, voi şi profeţii voştri care cu strâmbătate vă profeţesc şi vă mint.

13: Le-am grăit şi preoţilor, şi la tot poporul acesta, zicând: Aşa grăieşte Domnul:

14: Nu ascultaţi de cuvintele profeţilor care vă profeţesc, zicând: «Iată, vasele casei Domnului se vor întoarce din Babilon!», că minciuni vă profeţesc. (Nu-i ascultaţi; slujiţi-i regelui Babilonului şi veţi trăi. De ce să devină cetatea aceasta o ruină?).

E vorba aici despre odoarele templului. Acestea aveau să revină, din ordinul lui Cirus (Ezdra 1, 7-11), însă aici sunt contrazise profeţiile care prevedeau întoarcerea imediată a acestora.

15: Nu Eu i-am trimis. Şi, la urma urmelor, sunt ei profeţi? Dacă-ntru ei este cuvântul Domnului, atunci să dea faţă cu Mine, că aşa a zis Domnul.

16: Cât despre vasele rămase, pe care nu le-a luat regele Babilonului atunci când l-a dus pe Iehonia din Ierusalim, ele vor fi duse în Babilon – zice Domnul -, (unde vor rămâne până-n ziua când Eu le voi cerceta; atunci le voi scoate şi le voi întoarce în locul acesta)".

„Odoarele templului s-au întors acasă din ordinul lui Cirus (Ezdra 1, 7-11)"[1].

„Amintiţi-vă că Iehonia[1], fiind respins fără vreo vină, a încetat să domnească şi a trecut la neamuri când a avut loc

[1] BBVA, p. 1002

strămutarea în Babilon; luaţi aminte la această imagine care prefigurează ceea ce avea să se întâmple cu Domnul Iisus Hristos!Într-adevăr, iudeii nu au vrut ca Domnul Iisus Hristos să domnească peste ei, deşi nu au găsit în El vreo vină. A fost respins El Însuşi, au fost respinşi şi slujitorii Săi, iar astfel au trecut la neamuri, ca în Babilon. Aceasta a profeţit şi Ieremia, şi anume că Domnul le-a poruncit să meargă în Babilon. Şi oricine ar fi fost ceilalţi profeţi care îi spuneau poporului să nu meargă în Babilon, Ieremia îi arăta ca fiind profeţi mincinoşi"[2].

CAPITOLUL 28[3] – *Cearta cu Anania, profetul mincinos*

1: Şi a fost că în cel de al patrulea an al domniei lui Sedechia, regele lui Iuda, anume în cea de a cincea lună, atunci profetul cel mincinos Anania, fiul lui Azur, din Gabaon, mi-a vorbit în casa Domnului, în faţa preoţilor şi a-ntregului popor, zicând:

2: „Aşa grăieşte Domnul: Am sfărâmat jugul regelui Babilonului!

3: Încă doi ani de zile, şi Eu vă voi întoarce aici, în locul acesta, vasele casei Domnului,

4: şi pe Iehonia şi pe cei robiţi ai lui Iuda; că voi sfărâma jugul regelui Babilonului".

Fals profet „era şi un anume Anania, care opunea minciuna sa cuvintelor lui Ieremia"[1].

---

[1] Cf. IV Regi 24. Iehonia apare, în unele ediţii ale Bibliei, cu numele de Ioiachin. Profetul Ieremia este cel care-l numeşte Iehonia. Ajunge la domnie peste Iuda în 597 î. Hr. Se pare că, o vreme, a fost asociat la domnie tatălui său, Ioiachim. A domnit 3 luni şi 10 zile, timp în care Ierusalimul a fost asediat de babilonieni. Iehonia (Ioiachin) s-a predat şi a fost deportat, împreună cu demnitarii ţării, în Babilon.

[2] Fericitul Augustin, *Predici la marile sărbători I*, 51, 14

[3] În *Septuaginta*, capitolul 35.

5: Atunci Ieremia i-a vorbit lui Anania în fața-ntregului popor și-n fața preoților ce stăteau în casa Domnului.

6: A zis Ieremia: „Așa, într-adevăr, să facă Domnul!: Adeverească-ți cuvântul pe care-l profețești, anume să se-ntoarcă din Babilon la locul acesta vasele casei Domnului și toți cei înstrăinați acolo!

7: Ascultați însă cuvântul Domnului pe care eu îl grăiesc în auzul vostru și-n auzul întregului popor.

8: Profeții care au fost înaintea mea și cu mult înaintea voastră au profețit și ei, pentru multe țări și pentru mulți regi, război;

9: cât despre profetul care profețește pacea: când cuvântul său se plinește, atunci vor recunoaște ei profetul pe care într-adevăr Dumnezeu l-a trimis lor".

10: Atunci, în fața-ntregului popor, a luat Anania jugurile de pe grumazul lui Ieremia și le-a sfărâmat.

11: Și a grăit Anania în fața-ntregului popor, zicând: Așa zice Domnul: Așa voi sfărâma jugul regelui Babilonului de pe grumajii tuturor neamurilor!"

12: Iar Ieremia s-a dus în calea sa. atunci, după ce Anania îi sfărâmase jugurile de pe grumaz, fost-a cuvântul Domnului către Ieremia, zicând:

13: „Du-te și vorbește-i lui Anania, zicând:

14: Așa grăit-a Domnul: Tu ai sfărâmat juguri de lemn; dar în locul lor eu voi face juguri de fier. Fiindcă astfel grăit-a Domnul: Eu jug de fier am pus pe grumajii tuturor neamurilor: să-i slujească regelui Babilonului".

„Ieronim aplică pasajul *noilor profeți mincinoși*, care sunt ereticii. *Profeții mincinoși proorocesc întotdeauna lucruri plăcute și sunt pe placul* [*poporului*] *o vreme. Dar adevărul e amar și cei care-l propovăduiesc sunt plini de amărăciune* (*Contra lui Iovinianus* 2,37). De asemenea în

---

[1] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, V

Comentariu la Ieremia, Ieronim atrage atenţia că *Septuaginta* omite *doi ani de zile* şi nu-l numeşte pe Anania profet. Un adevărat profet nu vorbeşte niciodată de la sine, cu voia sa, ci numai *cu voia lui Dumnezeu* şi la porunca Acestuia"[1].

15: Şi i-a zis Ieremia lui Anania: „Nu Domnul te-a trimis; iar tu l-ai făcut pe poporul acesta să se încreadă-n minciună.

„Cei care neavând nici o rânduială în popor, fiind hirotoniţi de ei înşişi şi luându-şi în mod fals harisma profetică, pe care nu au primit-o de la Duhul, şi învaţă cele nelegiuite – unul ca acesta era, în timpul lui Ieremia, Anania [...] – şi aceştia, care sunt ca o ariergardă a poporului, vor fi luaţi"[2].

16: De aceea, aşa grăit-a Domnul: Iată, Eu te nimicesc de pe faţa pământului; în chiar anul acesta vei muri (fiindcă tu ai propovăduit nesupunere faţă de Domnul)".

17: Şi a murit în luna a şaptea.

„În sânul poporului evreu au existat pe vremuri mulţi bărbaţi care făceau proorocii. Dintre aceştia, unii erau prooroci mincinoşi, aşa cum era Anania, fiul lui Azor. Alţii, dimpotrivă, erau prooroci adevăraţi. Şi exista în popor un dar în a deosebi duhurile în aşa fel încât prin mijlocirea acestor *prea destoinici chivernisitori* unii erau primiţi în rândul proorocilor, pe când alţii erau înlăturaţi"[3].

CAPITOLUL 29[4] – *Scrisoarea lui Ieremia către cei din robie. Profeţie împotriva lui Şemaia*

1: Acestea sunt cuvintele cărţii pe care Ieremia a trimis-o din Ierusalim bătrânilor robimii şi preoţilor şi

---

[1] SEP 6/I, p. 500
[2] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, IX, 229
[3] Origen, *Omilii la Evanghelia după Luca*, I, 1
[4] În *Septuaginta*, capitolul 36.

profeților mincinoși, epistolă către Babilon, pentru robime și pentru tot poporul

„E vorba de scrisoarea pe care Ieremia a trimis-o, după toate probabilitățile, la doi sau trei ani după deportarea din 597. În Babilon, profeții mincinoși întrețineau iluzia deportaților că exilul va fi de scurtă durată și că se vor întoarce curând acasă. Realist – și sigur pe viziunile sale anterioare (cele două coșuri cu smochine, 24, 1-10), prin care știa că acest exil va fi de lungă durată și că avea darul de a-l purifica pe adevăratul Israel -, Ieremia îndeamnă la așezare și rânduială"[1].

2: (aceasta, după ce regele Iehonia părăsise Ierusalimul împreună cu regina și cu eunucii și cu toți oamenii liberi și cu sclavii și meșterii),

3: [trimisă] prin Eleasa, fiul lui Șafan, și prin Ghemaria, fiul lui Hilchia, pe care Sedechia, regele lui Iuda, i-a trimis în Babilon la regele Babilonului:

4: „Așa grăit-a Domnul, Dumnezeul lui Israel, despre robimea pe care Eu am făcut-o să fie dusă departe de Ierusalim:

5: Zidiți case și locuiți-le, sădiți grădini și mâncați-le roada.

6: Luați-vă femei și nașteți fii și fiice; fiilor voștri luați-le femei, pe fetele voastre măritați-le și înmulțiți-vă și nu vă împuținați.

7: Căutați pacea țării în care Eu v-am înstrăinat și rugați-vă Domnului pentru ea, fiindcă-n pacea ei va fi pacea voastră.

Pentru ea: textual: *pentru ei* (locuitorii acelei țări)"[2].

„Augustin invocă versetul, alături de I Timotei 2,2, pentru a justifica rugăciunile pentru căpeteniile politice. Când pacea domnește într-o țară, Biserica înflorește. Pacea seculară favorizează pacea Bisericii (*De civitate Dei* 19,26).

---

[1] BBVA, p. 1003

[2] BBVA, p. 1003

În altă parte, marele African vede în figura regelui exilat la Babilon o prefigurare a lui Hristos, care n-a fost acceptat de evrei ca Mesia (Rege). Aşa cum regele veterotestamentar a fost surghiunit printre păgâni, la fel Evanghelia lui Iisus s-a răspândit printre păgâni, aducând rod îmbelşugat (*Omilii* 1,14)"[1].

„Strămutarea în Babilon a avut loc atunci prin Iehonia, căruia nu i-a fost îngăduit să domnească în neamul iudeilor, ca o imagine a lui Hristos, pe Care iudeii nu L-au vrut să fie regele lor (cf. Ioan 19, 15). Israel a trecut la neamuri, adică vestitorii Evangheliei au trecut la popoarele neamurilor"[2].

8: Că aşa grăieşte Domnul: Să nu vă înşele profeţii mincinoşi care sunt printre voi; să nu vă înşele prezicătorii voştri şi să nu ascultaţi de visele pe care le visaţi;

9: fiindcă ei în numele Meu vă profeţesc neadevăruri; nu Eu i-am trimis.

10: Că aşa grăit-a Domnul: Când şaptezeci de ani vor fi pe cale de a se-mplini în Babilon, Eu vă voi cerceta şi-Mi voi adeveri cuvintele către voi, ca să întoarceţi poporul vostru în locul acesta.

11: Şi voi gândi pentru voi un gând de pace, iar nu de rău, ca să revărs asupra voastră aceste [lucruri bune].

12: Rugaţi-vă Mie, iar Eu vă voi auzi;

13: căutaţi-Mă, şi Mă veţi afla – căci Mă veţi căuta cu toată inima voastră -

14: şi Mă voi arăta vouă.

15: Că aţi zis: Datu-ne-a nouă Domnul profeţi în Babilon.

16: Aşa grăit-a Domnul despre regele care şade pe tronul lui David şi despre tot poporul care trăieşte în cetatea aceasta şi despre fraţii voştri care n-au fost duşi cu voi în robie.

---

[1] SEP 6/I, p. 502

[2] Fericitul Augustin, *Predici la marile sărbători I*, 51, 51

17: Aşa grăieşte Domnul despre aceştia: Iată, voi trimite asupra lor sabie, foamete şi ciumă, şi-i voi face ca smochinele cele stricate care, de rele ce sunt, nu se pot mânca,

18: şi-i voi urmări cu sabie, cu foamete şi cu ciumă, şi-i voi da spre chin în toate regatele pământului, spre blestem şi grozăvie, spre râs şi batjocură în faţa tuturor popoarelor printre care-i voi izgoni,

19: pentru că n-au ascultat cuvintele Mele, zice Domnul, deşi le-am trimis dis-de-dimineaţă pe slujitorii Mei, profeţii, zice Domnul.

20: Iar voi, toţi cei ce sunteţi în robie, pe care v-am trimis din Ierusalim la Babilon, ascultaţi cuvântul Domnului!

„Versetele 16-20, text lacunar în *Septuaginta* şi transferat aici din Textul Masoretic"[1].

21: Aşa grăit-a Domnul despre Ahab şi despre Sedechia: Iată, Eu îi voi da în mâinile regelui Babilonului, iar acela îi va lovi chiar sub ochii voştri.

22: Şi ei vor ajunge de blestem pe toată durata înstrăinării lui Iuda în Babilon; se va zice: «Să facă Domnul cu tine cum a făcut cu Sedechia şi cum a făcut cu Ahab!», pe care regele Babilonului i-a ars cu foc

23: din pricina nelegiuirii pe care au făcut-o ei în Israel, că săvârşeau adulter cu femeile concetăţenilor lor şi-n numele Meu grăiau cuvânt pe care nu Eu l-am poruncit să-l grăiască; iar Eu sunt martor, zice Domnul.

24: Iar lui Şemaia Elamitul îi vei spune:

25: Eu nu te-am trimis în numele Meu. Iar lui Sofonie preotul, fiul lui Maaseia, spune-i:

26: Domnul te-a făcut preot în locul lui Iehoiada preotul, să fii tu în casa Domnului cârmuitor peste tot omul care profeţeşte şi peste tot omul care vorbeşte-n dodii: în închisoare îi vei pune şi-n temniţa jilavă.

---

[1] BBVA, p. 1003

Vorbește-n dodii: „[*meno*[1]] = a fi lovit de delir profetic. Textul Masoretic: *tot exaltatul care o face pe profetul*"[2].

27: Și acum, de ce v-ați năpustit voi grămadă asupra lui Ieremia din Anatot, cel ce v-a profețit?

28: Oare nu pentru aceasta l-am trimis? Că-n curgerea acestei luni a făcut trimitere la voi în Babilon, zicând: Mai e încă mult! Zidiți case și locuiți-le, sădiți grădini și mâncați-le roada".

29: Iar Sofonie a citit cartea în auzul lui Ieremia.

30: Și s-a făcut cuvântul Domnului către Ieremia, zicând: „Fă trimitere către cei din robime și spune-le:

31: Așa grăiește Domnul despre Șemaia Elamitul: De vreme ce Șemaia v-a profețit fără ca Eu să-l fi trimis și v-a făcut să nădăjduiți în minciună,

32: de aceea, așa grăiește Domnul: Iată, Eu îl voi cerceta pe Șemaia și pe cei din neamul său: Între voi nu va fi om dintre ei care să vadă binele pe care Eu vi-l voi face vouă; nu-l vor vedea!"

„Auzi cum vede rudenia din cele săvârșite în mod asemănător? Căci Cel ce știe să judece drept a pedepsit împreună cu Șemaia neamul lui după trup pentru purtări asemenea lui în răutate"[3].

Nu sunt condamnați pentru înrudirea trupească cu acela, ci pentru consimțirea la falsele profeții.

CAPITOLUL 30[4] – *Dumnezeu le făgăduiește Iudeilor întoarcerea din robie*

1: Cuvântul care s-a făcut de la Domnul către Ieremia, zicând:

[1] μαίνο
[2] BBVA, p. 1004
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, V
[4] În *Septuaginta*, capitolul 37.

„În acest capitol și în cel următor se oglindește revirimentul religios și național produs de reforma lui Iosia (622), în contextul căruia Ieremia le anunță celor din regatul de nord eliberarea din robie și întoarcerea acasă”[1].

2: „Așa grăit-a Domnul, Dumnezeul lui Israel: Scrie într-o carte toate cuvintele pe care Eu le-am grăit către tine.

Cartea amintită aici cuprindea cele conținute în capitolele 30-31.

3: Că, iată, vin zile – zice Domnul – când Eu îi voi întoarce pe cei robiți din poporul Meu Israel și Iuda, a zis Domnul; și-i voi întoarce în țara pe care Eu le-am dat-o părinților lor și o vor lua în stăpânire”.

4: Iată cuvintele pe care Domnul le-a grăit despre Israel și Iuda:

5: „Așa grăit-a Domnul: Glas de-nfricoșare veți auzi; frică este, nu pace.

6: Întrebați și vedeți dac-un bărbat e-n stare să nască; [întrebați] de frica-ntru care se vor ține de coapse cătând mântuire. Că Eu pe fiece om l-am văzut: cu mâinile se ține de coapse; fețele lor palide se fac, de șofran.

„În limbajul biblic, chinul femeii care naște (ținându-se cu mâinile de coapse) e imaginea celei mai cumplite dureri”[2].

7: Că mare e ziua aceea și alta ca ea nu se află și vreme de strâmtorare îi este lui Iacob, dar din ea se va mântui.

„Dublu sens:

1. Iacob va scăpa din strâmtorare (ca fapt);

2. A fost nevoie de strâmtorare pentru ca el să se mântuiască”[3].

---

[1] BBVA, p. 1004
[2] BBVA, p. 1004
[3] BBVA, p. 1004

8: În vremea aceea - zice Domnul – voi sfărâma jugul de pe grumazul lor şi legăturile le voi rupe şi nu vor mai sluji la străini,

9: ci pe Domnul Dumnezeul lor Îl vor sluji, iar Eu pe David, regele lor, li-l voi ridica.

„Ieronim spune, în comentariul său, că aşa cum există un prim Adam şi un al doilea Adam, Iisus, aşa există un prim David şi un al doilea David, tot Iisus. Iar jugul sfărâmat de pe grumaz se referă la Nabucodonosor, care este un simbol al diavolului. Prin urmare, profetul ar vorbi aici despre victoria lui Iisus asupra diavolului (*Şase cărţi despre Ieremia* 6,5,2-3). După Theodoret, venirea lui Hristos a fost împlinirea profeţiei. Iisus nu domneşte numai peste Israel, ci peste toate neamurile (*Despre Ieremia* 7,30)"[1].

10: Şi tu, robul Meu Iacob, nu te teme, zice Domnul, nici nu te înspăimânta, Israele, că, iată, Eu te voi scăpa din ţara cea de departe, iar neamul tău îl voi aduce din ţara robiei tale. Şi se va întoarce Iacob şi va trăi în pace şi în linişte şi nimeni nu-l va mai îngrozi.

„Versetele 10-11,15 şi 22: texte lacunare în *Septuaginta*; preluate din Textul Masoretic"[2].

11: Că Eu cu tine sunt, zice Domnul, ca să te izbăvesc; voi nimici toate popoarele printre care te-am risipit, dar pe tine nu te voi nimici; te voi pedepsi după dreptate, nepedepsit nu te voi lăsa.

12: Aşa grăieşte Domnul: Zdrobire ţi-am adus, dureroasă-ţi este rana.

13: Nu-i nimeni care să-ţi judece pricina; vindecarea ţi-a fost spre durere, de nici un folos nu-ţi este.

14: Toţi prietenii tăi te-au uitat, de tine nicicum nu vor mai întreba; că Eu te-am izbit cu lovitură de vrăjmaş, cruntă certare: păcatele ţi s-au îngrămădit pe-ntreaga ta nedreptate.

---

[1] SEP 6/I, p. 505
[2] BBVA, p. 1005

15: De ce te plângi de rana ta, de durerea ta ce nu poate fi vindecată? Pentru mărimea fărădelegii tale, pentru că adânci ţi-au fost păcatele, de-aceea ţi-am făcut aşa!

16: Dar toţi cei ce te mănâncă vor fi mâncaţi şi toţi vrăjmaşii tăi propria lor carne, pe toată, şi-o vor mânca. Păcatele ţi s-au înmulţit înapoia nedreptăţilor tale, [de aceea] ţi-au făcut ei ţie acestea. Dar cei ce te pradă vor fi ei înşişi pradă, iar cei ce te-nspăimântă vor fi înspăimântaţi.

17: Că Eu îţi voi aduce vindecare, de rana ta cea dureroasă te voi vindeca, zice Domnul; că tu te-ai chemat «Risipit»: – «Prada voastră este, că nimeni nu-i poartă de grijă!».

Aici e „vocea duşmanilor care-l cred pe Iacob părăsit de Dumnezeu"[1].

Forţând puţin, însă, înţelesul textului, versetele 12-17 pot fi percepute şi pozitiv: „Ieremia ne învaţă că *zdrobirea* şi *plaga durerii prin mustrare* (v. 12) se aplică sufletului pentru *vindecare* (v. 17)"[2].

18: Aşa grăieşte Domnul: Iată, Eu îi voi întoarce pe cei robiţi ai lui Iacob, robimea lui o voi milui şi cetatea se va zidi pe colina ei şi poporul se va aşeza după pofta inimii.

19: Şi de la ei vor ieşi oameni cântând, chiar glasul celor ce fac veselie, iar Eu îi voi înmulţi şi ei nu se vor împuţina.

20: Şi fiii lor vor umbla ca mai-nainte şi mărturiile lor vor fi statornice înainte-Mi, iar Eu îi voi cerceta pe toţi cei care-i necăjesc.

21: Şi puternicii lor vor fi peste ei, iar mai-marele lor dintr-înşii va ieşi. Iar Eu îi voi aduna şi-i voi întoarce

---

[1] BBVA, p. 1005
[2] Origen, *Omilii la Levitic*, VIII, 5

la Mine; căci: cine este acesta pe care l-a-ndemnat inima să se-ntoarcă la Mine? zice Domnul.

22: Voi veți fi poporul Meu, iar Eu voi fi Dumnezeul vostru.

23: Că urgia Domnului a ieșit mânioasă, vârtej de mânie-a ieșit, peste cei necredincioși va veni.

24: Aprinderea mâniei Domnului nu se va întoarce până ce-și va face lucrarea, până ce El Își va plini gândul inimii Lui; în zilele de apoi veți cunoaște acestea.

CAPITOLUL 31[1] - (*continuare*)

1: În vremea aceea – zice Domnul – Eu voi fi Dumnezeul neamului lui Israel, iar ei Îmi vor fi Mie popor.

2: Așa grăit-a Domnul: Era încă viu când l-am găsit în pustie laolaltă cu cei uciși de sabie: – Duceți-vă și nu-l nimiciți pe Israel!

Era încă viu: „textual: *era cald* (adică nu se răcise prin moarte)”[2].

3: Domnul de departe i S-a arătat: Cu iubire veșnică te-am iubit, de-aceea te-am atras către-ndurare.

4: Că Eu te voi zidi, iar tu zidită vei fi, fecioară a lui Israel; din nou îți vei lua tamburina și vei ieși cu ceata celor ce merg la dans.

5: Sădiți vii pe munții Samariei, sădiți și lăudați!

„Nu e vorba doar de înălțimile Samariei, ci de tot ținutul”[3].

6: Fiindcă-i o zi când paznicii de pe muntele lui Efraim vor face chemare: «Sculați-vă și suiți-vă în Sion la Domnul Dumnezeul vostru!».

---

[1] În *Septuaginta*, capitolul 38.
[2] BBVA, p. 1005
[3] BBVA, p. 1006

„*Muntele lui Efraim*: regiunea deluroasă din centrul Palestinei, unde se aşezase tribul lui Efraim”[1].

7: Că aşa grăieşte Domnul către Iacob: Veseliţi-vă şi nechezaţi peste coama neamurilor; faceţi vestire şi lăudaţi! Ziceţi: «Domnul Şi-a mântuit poporul, rămăşiţa lui Israel!».

„După Ieronim, *rămăşiţa lui Israel* a fost adunată de apostoli, din toate colţurile lumii, în jurul Evangheliei (*Şase cărţi despre Ieremia* 6,15,2-4). Tertulian interpretează versetul în cheie baptismală, legându-l de sărbătoarea Paştelui şi a Cincizecimii, când toţi se adună pentru a-l proslăvi pe Iisus. Pentru el, *fiecare ceas, fiecare moment e potrivit pentru botez*, stând sub revărsarea harului (*Despre botez* 19)”[2].

8: Iată, Eu îi aduc de la miazănoapte; de la marginea pământului îi voi aduna la sărbătoarea Paştilor; şi [poporul] va naşte mulţime de copii şi ei se vor întoarce aici.

Menţiunea *la sărbătoarea Paştilor* se află doar în *Septuaginta.*

9: Cu plângere au plecat, cu mângâiere îi voi aduce îndărăt, pe curgeri de ape făcându-i să-şi afle calea cea dreaptă în care nu se vor rătăci; căci Tată M-am făcut Eu lui Israel, iar Efraim este întâiul-Meu-născut.

„Am părăsit grădina plini de jale, dar acum aflăm mângâiere în faptul că suntem aduşi înapoi prin Sfântul Botez şi prin izvoarele de lacrimi şi prin baia pocăinţei”[3].

10: Auziţi, voi, neamuri, cuvintele Domnului şi vestiţi-le la insulele cele de departe! Ziceţi: «Cel ce l-a risipit pe Israel, Acela îl va şi aduna şi-l va păzi precum păstorul turma.

---

[1] BBVA, p. 1006
[2] SEP 6/I, p. 509
[3] Sf. Ambrozie al Milanului, *Rugăciunea lui Iov şi David* - *apud* VSP, p. 417

„Făgăduinţele nu se vesteau numai proorocilor sau numai Părinţilor, ci şi Bisericilor dintre neamuri, pe care Duhul le numeşte *insule* (atât pentru că sunt aşezate în mijlocul frământărilor, în bătaia furtunilor şi a vorbelor de ocară, cât şi pentru că ele sunt locuri de scăpare pentru cei ce iubesc înălţimile cele cereşti ale Raiului şi se trudesc să nu cadă în adâncul greşalelor)"[1].

11: Că Domnul l-a mântuit pe Iacob; El l-a scăpat din mâna celor mai tari decât el. Şi ei vor veni şi-n muntele Sionului se vor veseli.

12: Şi vor veni la bunătăţile Domnului, la pământul grâului şi al vinului şi al poamelor şi al vitelor şi al oilor; şi fi-va sufletul lor ca un pom roditor iar ei nu vor mai flămânzi.

13: Atunci fecioarele se vor bucura în adunare de tineri şi se vor bucura bătrânii; plânsul lor în bucurie îl voi preschimba şi veseli îi voi face.

14: Voi lărgi sufletul preoţilor, fiii lui Levi, şi cu vin îl voi înveseli şi poporul se va sătura de bunătăţile Mele».

„Vei descoperi că în Scrierile divine sunt amintite multe despre îmbătarea de acest fel[2]. Care îmbătare, fără îndoială, se consideră bucuria sufletului şi veselia minţii"[3].

15: Aşa zice Domnul: Glas în Rama s-a auzit, plângere şi tânguire şi jale: Rahela nu vrea să-şi înceteze plânsul pentru copiii ei, fiindcă nu mai sunt.

„Profeţie asupra uciderii pruncilor din aria Betleemului, de către Irod cel Mare. Text citat, cu mici nuanţe, de Evanghelistul Matei (2, 18). În această zonă era situat orăşelul Rama, în vecinătatea căruia se afla mormântul Rahelei,

---

[1] Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, V, XXXIV - *apud* VSP, p. 422

[2] Origen avea în faţă un text care spunea mai direct: *Şi voi îmbăta poporul Meu.*

[3] Origen, *Omilii la Levitic*, VII, 1

strămoaşa triburilor Efraim şi Manase, deportate în 721, după căderea Samariei"[1].

„Părinţii pun versetul în legătură cu uciderea pruncilor de către Irod cel Mare (de pildă, Theodoret, *Despre Ieremia* 7,31,15 sau Cezarie de Arles, *Omilii* 222,1).

Efrem Sirul precizează că Rahela a fost înmormântată la Betleem, de aceea profetul vorbeşte aşa (*Comentariu la Ieremia* 31, 15)"[2].

„Rahila a fost înmormântată nu departe de Betleem, după cum dă mărturie inscripţia de pe mormântul ei, care se mai poate vedea şi astăzi în partea de apus a oraşului, dincolo de drumul care duce spre Hebron; pentru care motiv, într-o manieră specifică discursului profetic, pe bună dreptate se spune despre ea că a făcut în locul acesta cele ce sunt înscrise în acest verset, de vreme ce locul însuşi a fost numit după numele ei"[3].

16: Aşa zice Domnul: Să înceteze glasul tău din plâns şi ochii tăi din lacrimile tale; că pentru lucrarea ta e o răsplată şi ei se vor întoarce din ţara duşmanilor.

„Rostire adresată Rahelei"[4].

17: Statornic [aşezământ va fi] pentru copiii tăi.

18: L-am auzit pe Efraim tânguindu-se: «Tu m-ai pedepsit, eu am fost pedepsit, eu ca un viţel nu m-am învăţat: întoarce-mă şi mă voi întoarce, că Tu eşti Domnul, Dumnezeul meu.

19: Că după robia mea m-am pocăit; şi după ce am cunoscut, am suspinat pentru zilele ruşinii şi Ţi-am arătat că din tinereţile mele primit-am ocară».

Avem de-a face cu „ocara conştiinţei pentru păcatele din tinereţe"[5].

---

[1] BBVA, p. 1006
[2] SEP 6/I, p. 511
[3] Beda Venerabilul, *Omilii la Evanghelii*, I, 10 - *apud* VSP, p. 410
[4] BBVA, p. 1006
[5] BBVA, p. 1006

20: Efraim e fiu iubit, copil plăcut Îmi este Mie, că de dragul cuvintelor Mele care sunt într-însul Îmi voi aduce pururi aminte de el; iată de ce M-am grăbit spre el: mila Mea va fi de-a pururi asupră-i – zice Domnul.

21: Găteşte-te, Sioane! Răzbună-te: Pune-ţi inima pe umeri şi vezi-ţi căile! Întoarce-te, fecioară a lui Israel, pe calea pe care te-ai dus!; plângând întoarce-te la cetăţile tale!

Pune-ţi inima pe umeri: „= metaforă pentru starea de veghe (expresie proprie *Septuagintei*)"[1].

Umărul e văzut în Scriptură „când ca chip al puterii, când al faptei"[2].

22: Până când îţi vei întoarce pasul, tu, fiică lipsită de cinste? Că Domnul a făcut ocrotire pentru răsaduri noi; sub ocrotire vor umbla oamenii prin preajmă.

„*Domnul a făcut ocrotire pentru răsaduri noi* sau: *Domnul a creat condiţii de siguranţă pentru o nouă plantaţie*. ♦ Posibilă tâlcuire [a ultimelor două stihuri]: Chiar dacă *rămăşiţa lui Israel* (v. 7), întoarsă din robie, ar fi nesemnificativă ca număr, Domnul a creat condiţii sigure pentru apariţia unor noi generaţii; oameni crescuţi din acestea – chiar cei lăturalnici – se vor bucura de ocrotirea lui Dumnezeu. În perspectivă profetică: Domnul a creat condiţii sigure ca, pornind de la *rămăşiţa lui Israel*, să-Şi facă o plantaţie nouă: Biserica Sa, ai cărei membri, chiar de pe margini, se află sub ocrotirea dumnezeiască. Textul Masoretic e complet diferit: *Că Domnul a făcut un lucru nou pe pământ*: *o femeie îl va înconjura pe bărbat* (KJV); *o femeie ocroteşte un bărbat* (RSV); *femeia înconjoară bărbatul* (OSTY); *femeia îi va face curte bărbatului* (TOB); *Femeia îşi caută Bărbatul* (BJ). Ca atare: Dacă până acum Dumnezeu *Şi-a curtat* poporul (Israel), de acum situaţia se inversează (TOB); se reface legătura hierogamică dintre Israel şi Mirele său (BJ);

---

[1] BBVA, p. 1007

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, VI, *Despre Iosif*, 4

Israel, *fiica necredincioasă* care se întoarce la Domnul (Iahve), de acum Îl va *curta* pe Acesta cu atenţiile soţiei iubitoare faţă de bărbatul ei (OSTY). În perspectivă profetică: text fundamental pentru crearea şi dezvoltarea, în Occident, a unei *teologii maritale*"[1].

Urmând versiunii *femeia va căuta pe bărbatul ei*, gândul unor comentatori s-a îndreptat către Fecioara Maria: „Cu privire la aceasta, la [Ieremia] citim despre o minune mare – că femeia va căuta pe Omul ei, iar Tatăl Atotţiitorul va fi cuprins în pântecele-i feciorelnic"[2].

23: Că aşa grăit-a Domnul: Ei încă vor mai grăi cuvântul acesta în ţara lui Iuda şi-n cetăţile din ea atunci când Eu voi întoarce robimea: «Binecuvântat fie Domnul în sfântul Său munte al dreptăţii!».

24: Şi fi-vor locuitori în cetăţile lui Iuda şi-n toată ţara lui, laolaltă cu gospodarul şi cu cel ce-şi poartă turma.

25: Că tot sufletul însetat l-am adăpat pân-la beţie şi tot sufletul flămând l-am săturat".

26: De aceea m-am sculat şi am privit şi somnul dulce mi s-a făcut.

„Aceste două stihuri: cuvintele lui Ieremia"[3].

S-a văzut, în verset, şi o anticipare a punerii Domnului în mormânt şi-a Învierii: „Moartea pe care Mântuitorul de bunăvoie a primit-o nu putea fi una aducătoare de mâhnire. Căci în ea era sămânţa bucuriei viitoare pentru oameni şi înnoirea tuturor. Cu privire la aceasta, Scriptura spune: *m-am deşteptat şi am privit, şi somnul meu a fost liniştit*. Bun este somnul care potoleşte foamea celui flămând şi setea celui însetat; bun este somnul care le pregăteşte dulceaţa tainelor. Cum aşadar să Se tulbure Hristos cu duhul, dacă El

---

[1] BBVA, p. 1007
[2] Fer. Ieronim, *Împotriva lui Iovinian*, I - *apud* VSP, p. 408
[3] BBVA, p. 1007

dă tărie sufletelor oamenilor? Dar S-a întristat atunci până la moarte, până ce harul s-a plinit"[1].

27: „De aceea, iată, vin zile, - zice Domnul – când Eu voi semăna casa lui Israel şi casa lui Iuda cu sământă de om şi cu sământă de dobitoc.

„Prăsirea animalelor, ca şi a oamenilor, face parte din binecuvântarea lui Dumnezeu. Idee asemănătoare la Iezechiel 36, 10-11"[2].

28: Şi va fi că aşa cum am vegheat asupra lor spre a dărâma şi spre a necăji, tot astfel voi veghea asupră-le spre a zidi şi spre a sădi – zice Domnul.

„Dacă Domnul ia adeseori de la noi cele bune, [...] desigur va lua din mâna noastră şi relele pe care ni le-a adaos Cel veşnic. [...] Şi Cel ce ne aduce cele rele[3], acelaşi ne va aduce bucuria veşnică împreună cu slava veşnică"[4].

29: În zilele acelea nu vor mai zice: «Părinţii au mâncat aguridă şi copiilor li s-au strepezit dinţii»,

„Proverb intrat şi în cultura poporului român"[5].

30: ci fiecare va muri în propriul său păcat; şi dinţii celui ce a mâncat aguridă, aceia se vor strepezi.

„Verset dezvoltat de mai mulţi Părinţi, pentru care nu poate exista nici o legătură, de la cauză la efect, între păcatul părinţilor şi pedeapsa copiilor (Theodoret, *Despre Ieremia* 7,31; Augustin, *Contra lui Iulian* 6,25,82)"[6].

„Că nici părinţii nu sunt pedepsiţi pentru păcatele copiilor, nici copiii pentru păcatele părinţilor, ci fiecare răspunde pentru păcatele lui, aceasta o spun profeţii în multe locuri"[7].

---

[1] Sf. Ambrozie al Milanului, *Rugăciunea lui Iov şi David - apud* VSP, p. 413

[2] BBVA, p. 1007

[3] În sensul că lasă să vină încercările asupra noastră.

[4] Ioan Carpatiul, *Capete de mângâiere, către monahii din India*, 63

[5] BBVA, p. 1007

[6] SEP 6/I, p. 514

[7] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XXIX, 6

„Astfel, aşadar, prin intermediul mădularelor, se spune că sufletul este lovit şi rănit"[1].

31: Iată, vin zile – zice Domnul – când voi face un nou legământ cu casa lui Israel şi cu casa lui Iuda;

Legământ: διαθήκη (*diathiki*) „înseamnă *legământ, convenţie, contract* (între două părţi), dar şi *dispoziţie testamentară* sau *testament*.

Cu acest din urmă termen va fi tradus la Evrei 9, 15-17, deoarece Pavel îl raportează la Testamentul cel Nou, pe care Iisus Hristos l-a instituit în urma şi în completarea celui Vechi"[2].

„Caracterul prefigurativ al Vechiului Testament este subliniat de Sfântul Apostol Pavel prin cuvintele: *Legea ne-a fost călăuză spre Hristos* (Galateni 3,24. tot ceea ce s-a stabilit în scris în Legea veche şi au prezis profeţii a avut în vedere pe Autorul Noului Legământ şi instituţiile din Biserica lui Hristos, care a afirmat că în El s-au împlinit toate profeţiile"[3].

„Pentru Părinţi nu există nici o îndoială că aici profetul vorbeşte despre Noul Testament, încheiat prin Iisus Hristos (Augustin, *Despre duh şi literă* 33). Dar ei ţin să precizeze că nu e vorba de două legăminte complet diferite, cu atât mai puţin de doi Dumnezei diferiţi. Acelaşi Dumnezeu încheia şi Vechiul, şi Noul Legământ, doar că, prima dată, cu un singur popor, Israel, a doua oară, cu întreaga omenire (Irineu, *Adversus haereses* 4,9,1; Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Matei* 16,8). Pentru Theodoret, Noul Legământ completează, desăvârşeşte Vechiul Legământ (*Despre Ieremia* 7,31-32). Prin încheierea Noului Legământ, în Iisus Hristos, credinţa înlocuieşte încrederea în sine (Augustin, *Despre duh şi literă* 35). Iar pentru Ambrozie al Milanului, dacă numărul 7 simbolizează Vechea Lege,

---

[1] Origen, *Omilii la Exod*, X, 4
[2] BBVA, p. 1007
[3] AB, p. 10

Noua Lege are ca simbol numărul 8, numărul desăvârşirii, al paradisului ceresc, al Împărăţiei (*Epistole* 50)"[1].

„A făcut cu noi testament nou. Cele ale elenilor şi cele ale iudeilor sunt vechi, noi, creştinii, însă, cinstim pe Dumnezeu într-un chip nou"[2].

„Ce spune, dar, Ieremia? [...] Ai văzut în Vechiul Testament numele Noului Testament?"[3].

32: nu după legământul pe care l-am făcut cu părinţii lor în ziua când i-am luat de mână ca să-i scot din ţara Egiptului; pentru că ei n-au rămas în legământul Meu, de aceea şi Eu i-am părăsit – zice Domnul.

„Renunţă la testamentul vechi, asumăţi-l pe cel nou şi vezi că trebuie să renunţi la tăierea împrejur [în trup], şi la azimile trupeşti, şi la sabatul trupesc, şi la jertfele trupeşti! Ascultă cum este făgăduit, [la Ieremia], un nou testament! [...] Vă voi da un nou testament, nu precum cel vechi. Nu mai purta vechea tunică! Aceasta L-a răstignit pe Hristos. Înaintaşul tău L-a răstignit, tu Îl urăşti. Amândoi aţi săvârşit nelegiuirea, el cu mâna, tu cu inima. Dezaprobă ceea ce a făcut înaintaşul tău şi ascultă ce a făcut Domnul tău!"[4].

33: Că acesta este legământul Meu pe care-l voi face cu casa lui Israel după acele zile – zice Domnul: pune-voi legile Mele în cugetul lor şi-n inima lor le voi scrie şi le voi fi lor Dumnezeu şi ei Îmi vor fi Mie popor.

„Deci, dacă Dumnezeu a proclamat că va fi orânduită o nouă alianţă şi că aceasta va fi spre lumina neamurilor, noi vedem şi suntem convinşi că, prin numele lui Iisus Hristos Cel răstignit, înşişi oamenii vin la Dumnezeu de la idoli şi de la orice altă nedreptate şi rămân până la moarte în mărturisire şi pietate"[5].

---

[1] SEP 6/I, p. 515

[2] Clement Alexandrinul, *Stromate*, VI, 41, 6

[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăinţă*, VI

[4] Fericitul Augustin, *Predici la marile sărbători I*, 196/A, 2

[5] Sf. Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, I, XI

„Toate acele lucruri vechi au fost trecătoare şi destinate abrogării, dar acum toate poruncile lui Dumnezeu se împlinesc cu adevărat înlăuntrul omului; înlăuntru este scris Testamentul, înlăuntru se dau luptele”[1].

„După cum cei din vechime citeau din Vechiul Testament cu ochii trupeşti, tot aşa creştinii citesc cu ochii lor lăuntrici şi învaţă din Testamentul Duhului; cu limba nouă cea lăuntrică grăiesc şi cu urechile cele lăuntrice ascultă”[2].

„Deci, dacă nu vrei să te poticneşti, primeşte legea lui Dumnezeu cea dintr-ascuns, cea care, sfinţindu-te, te duce la nepătimire”[3].

„Dar când a născut Biserica din neamuri poporul cel nou şi în mişcare de adausuri, Mântuitorul şi-a clădit în sfârşit Sieşi casă proprie. Şi care e aceasta? Noi, cei ce am crezut, despre care spune şi prin glasul proorocului”[4].

„Noi spunem că unul şi acelaşi este Legiuitorul celor două Testamente, că le-a întocmit pe amândouă pentru folosul oamenilor şi că deosebirea dintre ele se datorează deosebirii vremurilor în care au fost date.

Deci nici poruncile Vechiului Testament nu sunt pline de cruzime, şi nici cele ale Noului Testament nu sunt de nesuferit şi împovărătoare, ci şi unele şi altele izvorăsc din una şi aceeaşi purtare de grijă a lui Dumnezeu”[5].

„Aceia care poartă în ei legea divină, care nu este scrisă cu litere şi cerneală, ci este implantată în inima lor cea trupească, au ochii minţii luminaţi şi poftesc după un lucru care nu poate fi perceput cu simţurile şi văzut cu ochii, pentru că este invizibil şi spiritual; ei pot să biruiască cursele

---

[1] Sf. Macarie Egipteanul, *Cele cincizeci de omilii duhovniceşti*, XLVII, 3

[2] Sf. Macarie Egipteanul *Omilii* 22 (72)

[3] Sf. Macarie Egipteanul *Omilii* 35 (85)

[4] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, V, *Despre Iacob*, 3

[5] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XVI, 7

celui rău nu prin ei înşişi, ci cu puterea cea de nebiruit care le-a fost dată"[1].

34: Şi nu va mai învăţa fiecare pe vecinul său şi fiecare pe fratele său, zicând: «Cunoaşte-L pe Domnul!», fiindcă toţi Mă vor cunoaşte, de la cel mai mic al lor până la cel mai mare; că milostiv voi fi cu nedreptăţile lor, iar de păcatele lor nu-Mi voi aduce-aminte.

„Toate jertfele Vechiului Testament nu au putut duce pe om în împărăţia cerurilor, efectul lor fiind numai acela de a-l readuce pe om în comunitatea teocratică care este tipul comunităţii eclesiastice – Biserica în care el îşi află mântuirea. Din acest motiv, [jertfele] au o valoare relativă, ţinând seama de faptul că păcatul strămoşesc nu era şters prin aducerea lor şi afecta mult raporturile dintre om şi Dumnezeu. Ştergerea păcatului strămoşesc şi a păcatelor personale o va realiza jertfa de pe Golgota. Chiar profeţii Vechiului Testament au [subliniat] caracterul relativ al jertfelor Legii Vechi, care va fi înlocuită cu Legea Nouă"[2].

Fiecare din ei Mă va cunoaşte (SEP 6/I): „Părinţii citează versetul în descrierea Împărăţiei lui Dumnezeu instaurată de Iisus. Unii, ca de pildă Ieronim, insistă pe egalitatea tuturor în Împărăţia divină, subliniind abolirea oricărei ierarhii umane (*Contra lui Iovinian* 2,27)"[3].

„Să primim legile vieţii, să ascultăm de Dumnezeu, Care ne îndeamnă! Să-L cunoaştem, ca să fie îndurător cu noi! Să-I dăm, deşi nu are nevoie, plată plăcută, ascultarea noastră! Să-I dăm lui Dumnezeu credinţa noastră ca plată pentru locuirea noastră aici pe pământ"[4].

35: Chiar dacă cerul s-ar înălţa mai sus – zice Domnul – şi adâncul pământului s-ar cufunda mai jos,

---

[1] Sf. Macarie Egipteanul, *Cele cincizeci de omilii duhovniceşti*, XXV, 1

[2] AB, p. 287

[3] SEP 6/I, p. 515

[4] Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Eleni*, 115, 1

36: Eu nu voi mai izgoni neamul lui Israel – zice Domnul – pentru toate câte ei au făcut.

37: Aşa grăieşte Domnul, Cel ce a făcut soarele spre luminarea zilei, luna şi stelele spre luminarea nopţii şi vuiet în mare ca să-i vuiască valurile – Domnul Atotţiitorul e numele Său:

38: Dacă legile acestea vor înceta de dinaintea Mea – zice Domnul –, atunci şi neamul lui Israel va înceta pe totdeauna să mai fie neam înaintea Mea.

39: Iată, vin zile – zice Domnul – când Domnului I se va zidi cetate de la turnul Hananeel până la Poarta Colţului. Şi funia de măsurat pământul va înainta drept înainte până la dealurile Gareb; şi de jur-împrejur va fi împrejmuită cu un zid de pietre alese.

„În versetele 39 şi 40: o seamă de nume de locuri care nu mai pot fi identificate cu precizie”[1].

40: Şi tot Asaremotul dinspre pârâul Cedrilor până-n colţul dinspre răsărit al Porţii Cailor va fi sfinţire Domnului; prăbuşire nu va mai fi, şi niciodată nimicire”.

„Ieronim respinge interpretarea literalistă a *iudeilor şi iudaizanţilor* şi afirmă că aici se vorbeşte despre Biserica lui Iisus, *cetate a lui Dumnezeu*. Întrucât Îl are ca temelie pe Iisus, Biserica nu va putea fi distrusă niciodată (*Şase cărţi despre Ieremia* 6,29,6-11)”[2].

CAPITOLUL 32[3] – *Ieremia cumpără o ţarină*

1: Cuvântul care s-a făcut de la Domnul către Ieremia, în cel de al zecelea an al regelui Sedechia, adică în al optsprezecelea an al lui Nabucodonosor, regele Babilonului.

---

[1] BBVA, p. 1008
[2] SEP 6/I, p. 516
[3] În *Septuaginta*, capitolul 39.

Este anul 588 î. Hr., Ierusalimul fiind asediat.

2: Atunci oştirea regelui Babilonului a făcut o încercuire asupra Ierusalimului; şi Ieremia era ţinut în curtea închisorii, care se afla în casa regelui,

O încercuire: „literal: *un meterez*; o metaforă pentru un zid făcut din trupuri omeneşti. Textul Masoretic, mai direct: *a asediat*"[1].

3: cea în care regele Sedechia îl închisese, zicând: „De ce profeţeşti tu, grăind: – Aşa grăit-a Domnul: Iată, Eu voi da această cetate în mâinile regelui Babilonului, şi el o va lua,

4: iar Sedechia, regele Iudeilor, nicicum nu va scăpa din mâna Caldeilor, fiindcă el negreşit va fi dat în mâinile regelui Babilonului şi gura sa va vorbi către gura aceluia şi ochii săi se vor uita în ochii aceluia

5: şi va intra Sedechia în Babilon şi va muri acolo"?

„Acest episod pare a fi cel relatat, oarecum diferit, în 37, 14-19"[2]. Se presupune a fi o inserţie redacţională.

6: Şi s-a făcut cuvântul Domnului către Ieremia, zicând:

7: „Iată, Hanameel, fiul lui Şalum, fratele tatălui tău, vine la tine, zicând: «Cumpără pentru tine ţarina mea care este în Anatot; că, după rudenie, ţie ţi se cuvine s-o cumperi»".

„După cutumă, ruda cea mai apropiată era îndreptăţită să cumpere o proprietate funciară, pentru ca aceasta să rămână în familie. Aşadar, propunerea făcută lui Ieremia nu avea în ea nimic neobişnuit, numai că ea intervenea într-o vreme de cumpănă, când viitorul politico-militar nu mai oferea nici o perspectivă"[3].

---

[1] BBVA, p. 1008
[2] BBVA, p. 1008
[3] BBVA, p. 1008

8: Iar Hanameel, fiul lui Şalum, fratele tatălui meu, a venit la mine în curtea închisorii şi a zis: „Cumpără pentru tine ţarina mea care este în Anatot, anume în ţinutul lui Veniamin, fiindcă ţie ţoi se cade s-o cumperi, că tu eşti cel mai vârstnic". Iar eu am cunoscut că acesta-i cuvântul Domnului.

9: Şi am cumpărat ţarina lui Hanameel, fiul fratelui tatălui meu, şi i-am cântărit şaptesprezece sicli de argint.

10: Şi am făcut înscrisul într-o carte şi am pecetluit-o; şi am luat mărturie de la martori şi am cântărit banii în cumpănă.

11: Şi am luat cartea de cumpărare, cea citită şi pecetluită,

12: şi i-am dat-o lui Baruh, fiul lui Neria, fiul lui Maasia, în faţa lui Hanameel, fiul fratelui tatălui meu, şi în faţa bărbaţilor-martori, care se iscăliseră în cartea de cumpărare şi în faţa Iudeilor care se aflau în curtea închisorii.

„Cumpărarea unui ogor în vreme de invazie străină manifestă speranţa lui Ieremia într-o intervenţie salvatoare a lui Dumnezeu"[1].

13: Şi-n faţa lor i-am poruncit lui Baruh, zicând: „Aşa grăieşte Domnul Atotţiitorul:

14: Ia această carte de cumpărare şi carte citită; şi o vei pune într-un vas de lut ars, ca să se păstreze zile multe.

15: Că aşa grăieşte Domnul: În ţara aceasta se vor mai cumpăra case şi ţarini şi vii".

16: Iar după ce i-am dat lui Baruh, fiul lui Neria, cartea de cumpărare, m-am rugat Domnului, zicând:

17: Doamne, Tu ai făcut cerul şi pământul cu puterea Ta cea mare şi cu braţul Tău cel înalt şi măreţ; nimic nu se poate ascunde de Tine;

---

[1] SEP 6/I, p. 518

18: Tu, Cel ce faci milă cu mii de oameni şi răsplăteşti păcatele părinţilor în sânurile copiilor de după ei, Tu, Dumnezeul Cel mare şi puternic,

Dumnezeu „te cercetează după păcat, aşadar, şi te avertizează, te cercetează în vargă şi bici pentru păcatul pe care diavolul, tatăl tău, ţi l-a strecurat, ca să ţi-l întoarcă în sân, adică [să-l pedepsească] cât încă trăieşti în trup"[1].

19: Domnul Sfatului celui mare, puternic în fapte, Tu, marele Dumnezeu Atotţiitor şi Domnul Cel cu nume mare: ochii Tăi sunt deschişi spre toate căile fiilor oamenilor, pentru ca fiecăruia să-i dai după purtarea lui;

Ochii tăi sunt deschişi: „Tertulian face o paralelă între discernământul uman şi cel divin. Omul vede ce este în exterior, aparenţele, Dumnezeu priveşte direct în inima oamenilor şi a lucrurilor. El nu poate fi tras pe sfoară, nu poate fi amăgit de aparenţe înşelătoare (*Împotriva ereticilor* 3)"[2].

20: Tu, Cel ce ai făcut semne şi minuni în ţara Egiptului chiar până-n ziua de azi, precum şi în Israel şi-ntre locuitorii pământului, şi Ţi-ai făcut un nume, ca şi în ziua aceasta;

21: şi l-ai scos pe poporul Tău Israel din ţara Egiptului, cu semne şi cu minuni, cu mână tare şi cu braţ înalt şi cu vedenii mari

22: şi le-ai dat ţara aceasta pe care Tu Te-ai jurat să le-o dai părinţilor lor, ţara în care curge lapte şi miere;

23: şi ei au intrat în ea şi au luat-o, dar n-au ascultat de glasul Tău şi n-au umblat întru poruncile Tale; nimic n-au făcut din câte le-ai poruncit să facă, iar Tu ai făcut să vină asupră-le toate nenorocirile acestea.

24: Iată, mulţime mare a venit împotriva cetăţii, ca s-o ia; şi cetatea e dată în mâinile Caldeilor ce se luptă

---

[1] Origen, *Omilii la Exod*, VIII, 6
[2] SEP 6/I, p. 519

împotriva ei, prin puterea săbiei şi a foametei. Cum ai zis, aşa s-a făcut.

25: Şi Tu, Tu zici către mine: Cumpără-ţi ţarină pe bani! Şi eu am scris carte şi am pecetluit-o şi am luat mărturia martorilor..., şi cetatea este dată în mâinile Caldeilor!...

26: Şi a fost cuvântul Domnului către mine, zicând:

27: „Eu sunt Domnul, Dumnezeul a tot trupul; se va ascunde oare ceva de Mine?

28: De aceea, aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul lui Israel: Negreşit, această cetate va fi dată în mâinile regelui Babilonului, iar el o va lua;

29: iar Caldeii vor veni să bată război împotriva acestei cetăţi; cetatea aceasta o vor arde cu foc; şi vor arde pân-la cenuşă casele pe ale căror acoperişuri i-au ars tămâie lui Baal şi au turnat prinoase de băutură pentru alţi dumnezei, ca să Mă întărâte.

30: Fiindcă numai fiii lui Israel şi fiii lui Iuda, încă din tinereţile lor, au făcut răutăţi în faţa ochilor Mei.

31: Că această cetate a fost [o ţintă] mâniei şi urgiei Mele încă din ziua-n care a fost zidită şi până-n ziua de astăzi; s-o înlătur din faţa Mea,

32: din pricina tuturor răutăţilor fiilor lui Israel şi ai lui Iuda, pe care ei le-au făcut ca să Mă întărâte, ei şi regii lor şi principii lor şi mai-marii lor şi preoţii lor şi profeţii lor, oamenii lui Iuda şi locuitorii Ierusalimului.

33: Şi ei Mi-au întors spatele, nu faţa; Eu i-am învăţat dimineaţa devreme, dar ei n-au mai ascultat, ca să primească învăţătură.

Firea omenească rămâne, în cei mai mulţi, aceeaşi, chiar şi la distanţă de milenii: „Nimeni, sau prea puţini zăbovesc ascultând cuvântul lui Dumnezeu. Dar [...] de ce să mă plâng de cei absenţi? Chiar prezenţi şi socotiţi a fi în biserică, nu sunteţi atenţi şi vă treceţi timpul cu povestioare banale, după obişnuinţă; întoarceţi spatele cuvântului lui

Dumnezeu şi lecturilor sfinte. Mă tem să nu vi se spună şi vouă de către Domnul ceea ce s-a spus prin profet: *Au întors la Mine spatele şi nu faţa lor*"[1].

34: Şi prin necurăţiile lor şi-au aşezat spurcăciunile în casa deasupra căreia numele Meu a fost chemat.

35: Şi i-au zidit lui Baal capiştile care sunt în Valea fiilor lui Hinom, ca să-i aducă prinos regelui Moloh pe fiii şi pe fiicele lor, fapte pe care Eu nu le-am poruncit, nici că prin mintea Mea a trecut că ei ar putea face urâciunea aceasta, să-l facă pe Iuda să păcătuiască.

36: Şi acum, aşa grăit-a Domnul, Dumnezeul lui Israel, asupra acestei cetăţi de care vorbeşti tu: Prin sabie, prin foamete şi prin surghiun va fi ea dată în mâinile regelui Babilonului.

37: Iată, Eu îi voi aduna din fiece ţară în care i-am risipit întru mânia Mea şi-ntru urgia Mea şi-n aprindere mare; şi-i voi întoarce în locul acesta şi-i voi face să locuiască fără grijă;

38: şi ei Îmi vor fi Mie popor, iar Eu le voi fi Dumnezeu.

39: Şi le voi da o altă cale şi o altă inimă, ca să se teamă de Mine în toate zilele; [aceasta], spre binele lor şi al fiilor lor de după ei.

40: Şi voi face cu ei legământ veşnic, pe care nicicum nu-l voi întoarce de la ei, şi frica de Mine o voi pune în inima lor, pentru ca ei să nu se îndepărteze de Mine.

„Vechiul Testament a înaintat pe calea sa, pentru că a ajuns la mintea oamenilor prin propovăduire, dar apoi s-a întors la sine însuşi, pentru că învăţăturile şi jertfele sale nu au putut fi păzite desăvârşit după litera lor. Aşadar, acesta nu a rămas neschimbat pentru că lipsea înţelegerea duhovnicească a celor din el. dar, când Mântuitorul nostru a venit în lume, a făcut să se înţeleagă duhovniceşte ceea ce a găsit că era ţinut trupeşte. Prin urmare, când litera Vechiului Testa-

---

[1] Origen, *Omilii la Geneză*, X, 1

ment a fost înţeleasă duhovniceşte, tot ce era scris în el trupeşte a fost făcut viu prin arătarea Lui. Noul Testament însă a fost numit Testamentul cel veşnic (II Regi 23,5; Isaia 55,3; Iezechiel 37,26; Ieremia 32,40; Evrei 13,20) chiar din paginile Vechiului Testament, pentru că înţelesul lui nu se schimbă niciodată"[1].

41: Şi-i voi cerceta pentru a le face bine şi-i voi sădi în pământul acesta întru credincioşie, cu toată inima Mea şi cu tot sufletul Meu.

42: Că aşa grăieşte Domnul: Aşa cum am adus asupra acestui popor toate răutăţile acestea mari, tot astfel voi aduce asupră-i toate bunătăţile despre care le-am vorbit.

43: Şi vor mai fi încă ţarini cumpărate în ţara despre care tu zici: «Lipsită va fi de oameni şi de dobitoace, dată este ea în mâinile Caldeilor».

44: Şi vor cumpăra ţarini pe argint, iar tu vei scrie carte şi o vei pecetlui şi vei lua mărturia martorilor în ţinutul lui Veniamin şi-n preajma Ierusalimului şi-n cetăţile lui Iuda şi-n cetăţile Muntelui şi-n cetăţile câmpiei şi-n cetăţile Neghebului, că-i voi întoarce pe cei robiţi ai lor".

„Drepţii, când se află în temniţă şi în lanţuri, atunci sunt mai plini de putere; căci a pătimi din dragoste pentru Domnul este cea mai dulce mângâiere"[2].

CAPITOLUL 33[3] – *Alte făgăduinţe*

1: Şi a fost a doua oară cuvântul Domnului către Ieremia, când el era încă legat în curtea închisorii, zicând:

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, VI, 17
[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Galateni*, VIII – *apud* VSP, pp. 375-376
[3] În *Septuaginta*, capitolul 40.

2: „Aşa grăit-a Domnul, Cel ce a făcut pământul şi l-a plăsmuit ca să-l statornicească: Domnul este numele Lui:

A făcut pământul şi l-a plăsmuit ca să-l statornicească: „e vorba de două trepte ale creaţiei, armate de a treia: Dumnezeu a făcut (a creat) pământul (ca entitate cosmică), apoi i-a dat o formă (de la *plasso* = *a forma, a modela, a plăsmui*; tradus uneori prin *a zidi*, adică a construi în mod elaborat, după un plan: Facerea 2, 7-8.15.19), şi numai după aceasta devine creaţia finisată, stabilă, statornică, încheiată"[1].

3: Strigă spre Mine şi-ţi voi răspunde şi-ţi voi rosti lucruri mari şi tari, pe care tu nu le ştii.

4: Că aşa grăit-a Domnul Dumnezeul lui Israel despre casele acestei cetăţi şi despre casele regelui lui Iuda, care au fost dărâmate spre [a face din ele] pălimare şi întărituri

„*Pălimar*: parapet; zid improvizat, de apărare"[2].

5: pentru lupta împotriva Caldeilor; plină va fi de stârvurile oamenilor pe care Eu i-am lovit în mânia Mea şi-n urgia Mea şi de la care Mi-am întors faţa, din pricina tuturor răutăţilor lor.

6: Iată, Eu aduc asupra ei leac şi vindecare; şi Mă voi arăta lor, pentru ca ei să asculte; şi o voi vindeca, iar lor le voi înfăptui pace şi credincioşie.

„Aşadar, dacă am învăţat îndeajuns de la profet despre rănile şi cicatricile sufletelor şi despre îngrijirile şi tratamentele lor, care sunt aduse de medicul Dumnezeu, priveşte acum acel suflet, despre care Dumnezeu spune: *Eu am adus cicatricea lui.*

Fără îndoială, după răni aduce *cicatrice şi tratament. Şi i-am tratat şi le voi arăta pacea şi credinţa.* [...] [Vor-

---

[1] BBVA, p. 1009
[2] BBVA, p. 1010

bește despre] *arătarea păcii și a credinței*, pe care am primit-o prin Hristos"[1].

7: Și-i voi întoarce pe cei robiți ai lui Iuda și pe cei robiți ai lui Israel și-i voi zidi așa cum au fost înainte.

8: Și-i voi curăța de toate nedreptățile cu care au păcătuit împotriva Mea și nu-Mi voi aduce aminte de păcatele cu care au păcătuit împotriva Mea și [prin care] s-au îndepărtat de Mine.

9: Și va fi spre veselie și laudă și spre mărire întregului popor de pe pământ, cel care va auzi toate bunătățile pe care Eu le voi face; și se vor teme și se vor întărâta pentru toate bunătățile și pentru toată pacea pe care Eu le voi aduce asupra lor.

„Prea-multa fericire, mai ales venită pe neașteptate, provoacă neliniște și descumpănire"[2].

10: Așa grăiește Domnul: În locul acesta despre care voi ziceți: «Lipsit e de oameni și de vite», în cetățile lui Iuda și pe ulițele pustii ale Ierusalimului, acolo unde nu sunt nici oameni și nici vite, încă se vor mai auzi glas de veselie și glas de bucurie, glas de mire și glas de mireasă, glasul celor ce zic:

11: «Aduceți-I laudă Domnului, Atotțiitorului, că bun este Domnul, că în veac este mila Lui!» Și vor aduce daruri în casa Domnului, fiindcă Eu voi întoarce toată robimea acestei țări ca mai înainte, a zis Domnul.

Lauda adusă Domnului are și sensul de *mulțumire*. „Ioan Gură de Aur afirmă explicit: *Sunt două feluri de mărturisire: recunoașterea păcatelor proprii și recunoașterea binefacerilor lui Dumnezeu* (*Ex. Ps.* 9)"[3].

12: Așa grăit-a Domnul puterilor: În locul acesta, adică în pustiul în care nu este nici om și nici vită, în

---

[1] Origen, *Omilii la Levitic*, VIII, 5
[2] BBVA, p. 1010
[3] SEP 6/I, p. 523

toate cetăţile lui, încă vor mai fi locuri de popas pentru păstorii care-şi aduc turmele la odihnă.

Domnul puterilor îl redă pe grecescul κύριος των δυνάμεων. Textul ebraic are *Yehva Ţebaot*[1] (*Domnul Savaot*).

13: În cetăţile Muntelui şi-n cetăţile câmpiei şi-n cetăţile Neghebului şi-n ţinutul lui Veniamin şi-n [cetăţile] cele din preajma Ierusalimului şi-n cetăţile lui Iuda încă vor mai trece turmele pe sub mâna celui ce numără, zice Domnul".

„Textul Masoretic prelungeşte acest capitol cu versetele 14-26, reluând, în termeni uşor diferiţi, textul din 23, 5-6 şi amplificându-l prin ideea că, pe lângă o descendenţă directă a lui David, restaurarea lui Israel va cunoaşte şi o regenerare a tagmei preoţeşti. Comentatorii versiunilor BJ şi RSV nu cred în autenticitatea acestui pasaj; el va fi fost alcătuit mult mai târziu, în perioada postexilică, a circulat independent şi a fost inserat în cartea lui Ieremia numai pentru că citează din ea cele două versete din capitolul 23; absenţa din *Septuaginta* e un indiciu că la vremea redactării acesteia (secolul III î. Hr.) el nici nu exista. Iată-l transcris din ediţiile noastre curente[2]:

14: ***Iată vin zilele când voi împlini acel cuvânt bun pe care l-am rostit Eu pentru casa lui Israel şi pentru casa lui Iuda, zice Domnul.***

15: ***În zilele acelea şi în vremea aceea voi ridica lui David Odraslă dreaptă şi aceea va face judecată şi dreptate pe pământ.***

16: ***În zilele acelea Iuda va fi izbăvit şi Ierusalimul va trăi fără primejdie şi Odraslei aceleia I se va pune numele: «Domnul – dreptatea noastră».***

17: ***Că aşa zice Domnul: «Nu va lipsi lui David bărbat care să şadă pe scaunul casei lui Israel.***

---

[1] יהוה צבאות

[2] Este textul din Biblia 1982 şi reeditările ulterioare.

18: *Şi preoţii-leviţi nu vor avea lipsă de bărbat care să stea înaintea feţei Mele şi să aducă în toate zilele arderi de tot, să aprindă tămâie şi să săvârşească jertfe».*

„Atât din cartea lui Ieremia, cât şi din cuprinsul altor scrieri canonice, rezultă că holocaustele sau arderile de tot sunt foarte vechi, Cain şi Abel fiind primii care şi-au manifestat [astfel] credinţa faţă de Dumnezeu. Din cauza păcatului, aceste jertfe prin care omul dăruieşte lui Dumnezeu din bunurile sale au degenerat, întrucât ele au fost oferite zeităţilor (Amos 5,26). Căderea în idolatrie a dus poporul la aducerea jertfelor neconforme cu Legea Domnului (Isaia 24,5)"[1].

19: *Şi a mai fost cuvântul Domnului către Ieremia, zicând:*

20: *«Aşa zice Domnul: De poţi strica legământul Meu cel pentru ziuă şi legământul Meu cel pentru noapte şi să faci ca ziua şi noaptea să nu mai vină la vremea lor, atunci poate se va strica şi legământul Meu cel încheiat cu robul Meu David,*

21: *Ca să nu mai aibă el fiu care să domnească pe scaunul lui; de asemenea şi cel încheiat cu leviţii-preoţi, slujitorii Mei.*

22: *Precum e nenumărată oştirea cerească şi nenumărat nisipul mării, aşa voi înmulţi neamul lui David, robul Meu, şi al leviţilor celor ce-Mi slujesc Mie».*

23: *Fost-a iarăşi cuvântul Domnului către Ieremia, zicând:*

24: *Nu vezi tu oare că poporul acesta zice: «Domnul a lepădat cele două seminţii pe care le alesese El?» Şi ei dispreţuiesc poporul Meu, ca şi cum acesta n-ar fi popor în ochii lor.*

25: *Aşa zice Domnul: «Dacă legământul Meu cel pentru ziuă şi pentru noapte şi rânduiala cerului şi a pământului nu le-am întărit Eu,*

---

[1] AB, p. 249

26: *Atunci şi neamul lui Iacov şi al lui David, robul Meu, îl voi lepăda şi nu voi mai lua stăpânitori din neamul lui pentru seminţia lui Avraam şi a lui Isaac şi a lui Iacov, căci voi aduce înapoi pe prinşii lor de război şi-i voi milui»"*[1].

„Theodoret comentează versetele care nu se află în *Septuaginta*, subliniind faptul că Noul Legământ nu poate fi distrus deoarece *noul David*, Iisus Hristos, va domni în veci (*Despre Ieremia* 7,33,18)"[2].

CAPITOLUL 34[3] – *Profeţie despre robia babilonică*

1: Cuvântul care s-a făcut către Ieremia de la Domnul (la vremea când Nabucodonosor, regele Babilonului, şi toată oastea lui şi tot pământul de sub stăpânirea lui se războiau împotriva Ierusalimului şi împotriva cetăţilor lui Iuda), zicând:

2: „Aşa grăit-a Domnul: Du-te la Sedechia, regele lui Iuda, şi-i vei spune: Negreşit, această cetate va fi dată în mâinile regelui Babilonului, iar el o va lua şi cu foc o va arde;

3: şi tu nu vei scăpa din mâna lui, ci negreşit vei fi prins şi în mâinile lui vei fi dat, şi ochii tăi se vor uita în ochii lui şi gura ta va vorbi cu gura lui şi vei intra în Babilon.

4: Ci ascultă cuvântul Domnului, o, Sedechia, rege al lui Iuda: Aşa grăieşte Domnul:

5: În pace vei muri. Şi precum ei au plâns pentru părinţii tăi care au domnit înaintea ta, aşa vor plânge şi pentru tine: «O, Doamne!», pân-la groapă te vor plânge; fiindcă Eu am grăit cuvânt, zice Domnul".

---

[1] BBVA, p. 1010
[2] SEP 6/I, p. 524
[3] În *Septuaginta*, capitolul 41.

Până la groapă: „literal: *pân-la Hades* (locuința morților), tradus uneori cu *iad*"[1].

6: Și Ieremia i-a spus regelui Sedechia toate cuvintele acestea în Ierusalim.

7: Iar oștirea regelui Babilonului se războia împotriva Ierusalimului și împotriva cetăților lui Iuda și împotriva Lachișului și împotriva Azecăi, pentru că cetățile acestea puternice se aflau încă printre cetățile lui Iuda.

8: Cuvântul care s-a făcut de la Domnul către Ieremia, după ce regele Sedechia a încheiat un legământ cu poporul, ca să-l îndemne la o eliberare:

9: „Fiecare să-și pună sluga în libertate și fiecare să-și elibereze slujnica, bărbat evreu și femeie evreică, pentru ca nici un om din Iuda să nu fie sclav".

10: Atunci toți mai-marii și tot poporul, care au intrat în această înțelegere,

11: ca fiecare să-și pună sluga în libertate și fiecare să-și elibereze slujnica, s-au întors și le-au dat drumul, ca să nu mai fie slugi și slujnice.

„După ce a încheiat un pact întărit cu jurământ cu regele Nabucodonosor, Sedechia a mers la faraonul Egiptului și a pornit răscoală împotriva regelui Babilonului. Iar în cel de al zecelea an al domniei lui Nabucodonosor, acesta s-a ridicat împotriva lui Sedechia cu oștire și a împrejmuit Ierusalimul cu un val de pământ, închizând drumul spre cetate sau dinspre cetate cu totul. În felul acesta, mulți dintre locuitorii cetății au pierit de foame, în vreme ce alții au pierit de sabie, iar unii au fost luați prizonieri. Cetatea a fost incendiată, iar Templul a fost dărâmat. Armata chaldeilor a luat toate odoarele și comorile aflate în casa Domnului, vasele de aur, cele de argint și cele de aramă. Nebuzaradan, căpetenia gărzii lui Nabucodonosor, s-a îngrijit de transportarea acestora în Babilon. Apoi armata chaldeilor l-a urmărit pe Sedechia, căci acesta fugise în timpul nopții împreună cu

[1] BBVA, p. 1011

alţi 100 de oameni. Au fost prinşi cu toţii la Ierihon şi duşi în faţa regelui Babilonului, la Ribla. Iar regele l-a judecat pe Sedechia cu asprime, pentru că acesta încălcase jurământul făcut înaintea Domnului şi pactul pe care îl încheiase cu el. a poruncit ca fiii lui Sedechia să fie ucişi chiar acolo, înaintea lui, iar apoi a pus să i se scoată ochii[1].

L-a legat în lanţuri de fier şi l-a dus cu sine în Babilon, unde a trudit Sedechia învârtind la moară, până la sfârşitul zilelor sale. Iar când a murit, trupul lui a fost azvârlit peste zidurile Ninivei"[2].

12: Şi s-a făcut cuvântul Domnului către Ieremia, zicând:

13: „Aşa grăit-a Domnul, Dumnezeul lui Israel: Eu am făcut un legământ cu părinţii voştri în ziua-n care i-am scos din ţara Egiptului, din casa robiei, zicând:

14: Când se vor împlini şase ani, îl vei lăsa liber pe fratele tău, adică pe evreul care ţi se va vinde; şi dacă-ţi va lucra şase ani, să-i dai drumul liber! Dar ei nu M-au ascultat şi nu şi-au plecat auzul.

15: Iar astăzi s-au întors să facă ce este drept înaintea ochilor Mei, ca fiecare să-i dea libertate aproapelui său; şi au încheiat legământ înaintea feţei Mele, în casa-n care numele Meu este chemat.

16: Dar voi v-aţi răzgândit şi, necinstindu-Mi numele, fiecare şi-a adus îndărăt sluga şi fiecare slujnica pe care îi eliberase după dorinţa lor, ca să vă fie vouă slugi şi slujnice.

17: De aceea, aşa grăit-a Domnul: Voi nu M-aţi ascultat, ca fiecare să-l cheme la libertate pe fratele său şi fiecare pe aproapele său; iată, Eu vă chem pe voi la libertate spre sabie şi spre molimă şi spre foamete; şi vă voi da spre risipire prin toate regatele pământului.

---

[1] Pentru ca ultima imagine să rămână pentru Iezechia cea a fiilor săi ucişi.

[2] Sf. Hipolit, *Fragmente* - *apud* VSP, p. 377

18: Iar bărbaţilor care au încălcat legământul Meu pe care l-au făcut în faţa Mea le voi da viţelul pe care l-au făcut înaintea feţei Mele, ca să-i slujească;

„După Textul Masoretic, aluzie la ritualul descris în Facerea 15, 9-11; după *Septuaginta*, aluzie la viţelul de aur făcut de Israeliţi în pustia Sinai, pe care Moise l-a ars, l-a pisat mărunt, l-a presărat în apă, iar apa le-a dat-o fiilor lui Israel s-o bea (Ieşirea 32, 1-20)”[1].

19: da, mai-marilor lui Iuda şi celor ce ţin puterea şi preoţilor şi poporului;

20: pe ei îi voi preda vrăjmaşilor lor, iar stârvurile lor vor fi mâncare păsărilor cerului şi fiarelor pământului.

21: Şi pe Sedechia, regele lui Iuda, şi pe mai-marii lor îi voi da în mâinile duşmanilor lor şi-n ale oştilor regelui Babilonului, care se duc dinspre ei.

„Zilele şi faptele relatate în acest capitol se petrec pe durata unui armistiţiu între Israeliţi şi Babilonieni”[2].

22: Iată, Eu voi da poruncă – zice Domnul – şi-i voi întoarce înapoi în ţara aceasta; aceia se vor război împotriva ei şi o vor lua şi o vor arde cu foc; iar cetăţile lui Iuda le voi preda pustii, lipsite de locuitori”.

CAPITOLUL 35[3] – *Cei din casa Recabiţilor nu vor să bea vin*

1: Cuvântul care s-a făcut de la Domnul către Ieremia, în zilele lui Ioiachim, regele lui Iuda, zicând:

2: „Mergi în casa Recabiţilor şi-i vei aduce în casa Domnului, în una din curţi, şi le vei da vin să bea”.

---

[1] BBVA, p. 1011
[2] BBVA, p. 1011
[3] În *Septuaginta*, capitolul 42.

În casa: „Recabiţii nu locuiau în case, ci în corturi. Aici cuvântul *casă* înseamnă *familie* (membrii familiei, laolaltă cu servii şi robii), aşa cum e folosit de numeroase ori în Sfintele Scripturi. ♦ *Curţile* erau, de fapt, nişte săli de adunare sau pentru ceremonii restrânse, rânduite în jurul templului”[1].

3: Şi i-am scos pe Iaazania, fiul lui Ieremia, fiul lui Habaţinia, şi pe fraţii lui şi pe fiii săi şi toată casa Recabiţilor.

4: Şi i-am adus în casa Domnului, în cămara fiilor lui Hanan, fiul lui Igdalia, omul lui Dumnezeu, care este aproape de casa dregătorilor, deasupra casei lui Maaseia, fiul lui Şalum, păzitorul curţii.

„*Omul lui Dumnezeu*: om trimis şi inspirat de Dumnezeu, precum, de pildă, Moise”[2].

5: Şi le-am pus înainte un urcior de vin şi pahare şi le-am zis: – „Beţi vin!”.

6: Dar ei au zis: „Nu vom bea vin, pentru că Ionadab, fiul lui Recab, tatăl nostru, ne-a poruncit zicând: «Să nu beţi vin, voi şi fiii voştri, niciodată.

7: Casă să nu zidiţi, sământă să nu semănaţi, vie să nu aveţi; ci în corturi veţi locui în toate zilele vieţii voastre, pentru ca zile multe să trăiţi pe pământul pe care-l locuiţi».

8: Şi am ascultat de glasul lui Ionadab, tatăl nostru, ca să nu bem vin în toate zilele vieţii noastre, nici noi, nici femeile noastre, nici fiii noştri şi nici fiicele noastre;

9: şi nici casă să zidim ca să locuim în ea;

10: şi nici vie, nici ţarină, nici sământă n-am avut, ci în corturi am locuit; şi am ascultat şi am făcut întru toate aşa cum ne-a poruncit Ionadab, tatăl nostru.

---

[1] BBVA, p. 1011
[2] BBVA, p. 1011

11: Şi a fost că atunci când Nabucodonosor s-a ridicat împotriva ţării, noi am zis: – Hai să ne ridicăm! Şi am intrat în Ierusalim, de spaima Caldeilor şi de frica oştirii Asirienilor; şi am locuit acolo".

12: Şi a fost cuvântul Domnului către mine, zicând:

13: „Aşa zice Domnul: Du-te şi spune-le oamenilor lui Iuda şi celor ce locuiesc în Ierusalim: – Oare nu veţi primi voi învăţare de minte ca să ascultaţi de cuvintele Mele?

14: Fiii lui Ionadab – fiul lui Recab – au păzit cuvintele pe care acesta le poruncise copiilor săi, acelea de a nu bea vin, şi ei n-au băut; dar Eu v-am vorbit vouă devreme, şi voi n-aţi ascultat.

Recabiţii reprezintă, „pentru unii Părinţi, modelul monahilor creştini, atât datorită felului lor de viaţă, foarte ascetic, dar mai ales datorită ascultării poruncii lui Dumnezeu (Ieronim, *Epistole* 125,7-8; Irineu, *Adversus haereses* 4, 36, 5; Theodoret, *Despre Ieremia* 7,35,6-7)"[1].

15: Şi am trimis la voi pe servii Mei, profeţii, zicând: – Întoarceţi-vă fiecare de la calea sa cea rea, faceţi-vă faptele mai bune şi nu mergeţi după dumnezei străini ca să le slujiţi, şi locuiţi pe pământul pe care Eu vi l-am dat vouă!, dar voi n-aţi ascultat.

16: Aşa că fiii lui Ionadab – fiul lui Recab – şi-au pus în faţă porunca tatălui lor, dar pe Mine poporul acesta nu M-a ascultat.

17: De aceea, astfel grăieşte Domnul: Iată, asupra lui Iuda şi asupra celor ce locuiesc în Ierusalim voi aduce toate relele pe care Eu le-am grăit împotriva lor.

18: De aceea, astfel grăieşte Domnul: De vreme ce fiii lui Ionadab – fiul lui Recab – au ascultat de porunca tatălui lor, să facă adică ceea ce tatăl lor le-a poruncit,

---

[1] SEP 6/I, p. 528

19: dintre fiii lui Ionadab – fiul lui Recab – nu va fi niciodată un om care să nu stea înaintea feței Mele, atât cât va fi pământul".

CAPITOLUL 36[1] – *Cartea lui Ieremia este arsă de către Ioiachim*

1: În cel de al patrulea an al lui Ioiachim, fiul lui Iosia, regele lui Iuda, fost-a cuvântul Domnului către mine, zicând:

2: „Ia-ți hârtie pentru o carte și scrie pe ea toate cuvintele pe care Eu ți le-am grăit împotriva Ierusalimului și împotriva lui Iuda și împotriva tuturor neamurilor, din ziua-n care am grăit către tine, din zilele lui Iosia, regele lui Iuda, și până-n ziua de astăzi.

„Substantivul *hartion* (în fapt, diminutivul lui *hartes*), folosit numai de Ieremia, înseamnă *foaie de hârtie sau de papirus*, pe care se putea scrie. El era folosit și ca substantiv generic: *carte*, așa cum se va face în acest capitol. Ebraică: *Ia-ți un sul* (de hârtie, papirus sau pergament)"[2]. Pentru a fi făcut sul, pergamentul (pielea) ne pare a fi cel mai potrivit.

3: Poate că va auzi casa lui Iuda toate relele pe care Eu am de gând să le fac asupră-le, pentru ca doar-doar se va întoarce fiecare din calea lui cea rea și astfel să fiu Eu milostiv față de nelegiuirile și păcatele lor".

4: Așa că Ieremia l-a chemat pe Baruh, fiul lui Neria, iar acesta a scris pe hârtia cărții, din gura lui Ieremia, toate cuvintele Domnului pe care Acesta i le grăise.

„*Din gura lui Ieremia*: după cum i-a dictat Ieremia. Așadar, Ieremia vorbea potrivit inspirației dumnezeiești, iar Baruh scria potrivit dictării profetului"[3].

---

[1] În *Septuaginta*, capitolul 43.
[2] BBVA, p. 1012
[3] BBVA, p. 1012

5: Iar Ieremia i-a poruncit lui Baruh, zicând: „Eu mă aflu sub pază şi nu pot să intru în casa Domnului;

„La vremea despre care se vorbeşte (606-605 î. Hr.), Ieremia nu era în închisoare; se presupune că se afla *sub paza* vreunei impurităţi rituale care-l obliga să rămână departe de templu. Ebraică: *sunt împiedicat*; nu se ştie care era piedica"[1].

6: aşa că tu vei citi din cartea aceasta în auzul poporului din casa Domnului, în ziua de post, şi în auzul întregului Iuda, al celor ce vin de prin cetăţile lor.

În ziua de post: „zi de post anume rânduită (II Paralipomene 20, 3) pentru împrejurări grele"[2].

7: Poate că smerita lor rugăciune va veni în faţa Domnului şi ei se vor întoarce din calea lor cea rea; că nare este mânia şi urgia Domnului, pe care El le-a rostit mpotriva acestui popor".

Smerita rugăciune: „*eleos* (într-un sens foarte special) = rugăciunea menită să provoace milă"[3].

8: Iar Baruh a făcut după cum i-a poruncit Ieremia, citind din carte, în casa Domnului, toate cuvintele acestea.

9: Şi a fost că în cel de al cincilea an al regelui Ioiachim, în luna a noua, tot poporul din Ierusalim şi casa lui Iuda au rânduit un post înaintea feţei Domnului.

Al cincilea: conform Codex Alexandrinus şi Textul Masoretic: anul 604 (în noiembrie-decembrie)"[4].

10: Iar Baruh citea din carte cuvintele lui Ieremia în casa Domnului, în odaia lui Ghemaria, fiul lui Şafan, scriitorul, în curtea de sus, la intrarea porţii celei noi a casei Domnului, şi în auzul întregului popor.

---

[1] BBVA, p. 1012
[2] BBVA, p. 1012
[3] BBVA, p. 1012
[4] BBVA, p. 1012

11: Iar Miheia, fiul lui Ghemaria, fiul lui Şafan, a auzit din carte toate cuvintele Domnului.

12: Şi s-a coborât la casa regelui, în casa scriitorului; şi, iată, acolo şedeau toţi dregătorii: Elişama scriitorul, Delaia, fiul lui Şemaia, şi Elnatan, fiul lui Acbor, şi Ghemaria, fiul lui Şafan, şi Sedechia, fiul lui Anania, şi toţi dregătorii.

„Înşiruirea tuturor celor de faţă conferă realism naraţiunii"[1].

13: Iar Miheia le-a adus la cunoştinţă toate cuvintele pe care le auzise de la Baruh în timp ce acesta le citea în auzul poporului.

14: Şi toţi dregătorii au trimis la Baruh, fiul lui Neria, pe Iehudi, fiul lui Netania, fiul lui Şelemia, fiul lui Cuşi, ca să-i spună: „Ia în mână cartea din care ai citit în auzul poporului, şi vino!". Aşa că Baruh a luat cartea şi s-a coborât la ei.

15: Şi i-au zis: „Mai citeşte o dată, în auzul nostru!". Iar Baruh a citit.

16: Şi a fost că după ce ei au auzit toate cuvintele, s-au sfătuit între ei, fiecare cu vecinul său, şi au zis: „Toate aceste cuvinte să i le spunem regelui!"

17: Şi l-au întrebat pe Baruh, zicând: „De unde ai scris tu cuvintele acestea toate?".

18: Iar Baruh a răspuns: „Ieremia – chiar el, cu gura lui – mi-a spus mie toate cuvintele acestea, iar eu le-am scris în carte".

19: Ei i-au zis lui Baruh: „Du-te şi te ascunde, tu şi Ieremia; nici un om să nu ştie unde sunteţi!"

20: Şi ei au intrat la rege în curte, iar cartea au dat-o [cuiva] s-o păstreze în odaia lui Elişama; şi i-au spus regelui toate cuvintele acestea.

21: Iar regele l-a trimis pe Iehudi să ia cartea; şi el a luat-o din odaia lui Elişama. Şi a citit Iehudi în auzul

---

[1] SEP 6/I, p. 529

regelui şi în auzul tuturor dregătorilor care-i şedeau împrejur.

22: Acum, regele şedea în casa de iarnă, iar în faţa lui ardea un foc pe vatră.

23: Şi a fost că dacă Iehudi a citit vreo trei sau patru foi, [regele] le-a tăiat cu un cuţitaş de răzuit hârtia şi le-a aruncat în focul care ardea pe vatră, până ce toată cartea s-a mistuit.

„Se pare că regele a intervenit, în continuare, tăind câte o porţiune de trei-patru foi, pe măsură ce erau citite, şi le arunca în foc; aceasta înseamnă că o făcea deliberat, cu sânge rece, nu într-un acces de mânie"[1].

„Augustin citează gestul ca un exemplu de sacrilegiu, de întinare a cuvântului sacru (*Epistole* 51). [...] Theodoret afirmă, în *Comentariul* său, că Legea divină rămâne oricum, chiar dacă o foaie a fost tăiată în bucăţi şi arsă. Imediat face conexiunea cu pătimirile lui Iisus pe cruce: *Trupul luat de Logos a suferit pe cruce, dar Logosul a rămas liber* (*Despre Ieremia* 7,36)"[2].

Când, în Noul Testament, suntem trimişi la profeţii pe care nu le găsim în Vechiul Testament, e posibil ca acelea să nu fi rămas în scris. „Nu întreba, nici nu iscodi! Multe din cărţile profeţilor au dispărut. Poţi vedea asta în istoria Paralipomenelor. Iudeii fiind nepăsători şi adesea abătându-se de la credinţa în Dumnezeu, au lăsat ca unele cărţi să se piardă, iar pe altele le-au ars şi le-au rupt. Ieremia istoriseşte că iudeii au ars unele cărţi profetice, iar autorul Cărţii a patra a Regilor spune că abia după multă vreme a fost găsit Deuteronomul, îngropat undeva şi pierdut acolo (IV Regi 22, 8). Dacă pe vremea când nu era nici un barbar în ţara lor au aruncat cărţile, apoi cu mult mai mult când au venit peste ei barbarii"[3].

---

[1] BBVA, p. 1013
[2] SEP 6/I, p. 530
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, IX, 4

„Ai văzut nebunia nesuferită? Ai văzut mânia nechibzuită? Căci nu i-a fost de ajuns acestuia să distrugă cărțile, ci le-a pus și pe foc, vrând să-și împlinească pofta lui nebunească”[1].

24: Iar regele și servii săi care auzeau toate cuvintele acestea nu s-au tulburat și nici nu și-au sfâșiat hainele.

25: Dar Elnatan, Delaia și Ghemaria îl sfătuiseră pe rege să nu ardă cartea.

26: Iar regele a poruncit lui Ierahmeel, fiul regelui, și lui Șeraia, fiul lui Azirel, să-i prindă pe Baruh și pe Ieremia, dar aceștia se ascunseseră.

27: După ce regele a ars cartea cu toate cuvintele pe care Baruh le scrisese din gura lui Ieremia, fost-a cuvântul Domnului către Ieremia, zicând:

28: „Ia din nou altă hârtie și scrie toate cuvintele ce erau în cartea pe care a ars-o regele Ioiachim.

29: Și vei zice: Așa grăiește Domnul: – Tu ai ars această carte, zicând: «De ce ai scris tu în ea că regele Babilonului va veni negreșit și va nimici această țară și că nu va mai fi în ea nici om, nici dobitoc?»

30: De aceea, așa grăiește Domnul cu privire la Ioiachim, regele lui Iuda: El nu va avea pe cine să așeze pe tronul lui David, iar stârvul său va fi aruncat în arșița zilei și-n înghețul nopții.

31: Și-l voi cerceta, pe el și familia lui și pe slugile lui; asupra lui și asupra locuitorilor Ierusalimului și asupra pământului lui Iuda voi aduce toate relele despre care le-am vorbit fără ca ei să Mă fi ascultat”.

32: Iar Baruh a luat altă hârtie și a scris pe ea, din însăși gura lui Ieremia, toate cuvintele cărții pe care o arsese Ioiachim; și încă multe alte cuvinte, asemenea celor dintâi, i s-au adăugat.

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Isaia*, VII, 14

CAPITOLUL 37[1] – *Sedechia îl închide pe Ieremia în temniță*

1: În locul lui Ioiachim a domnit Sedechia, fiul lui Iosia, pe care l-a pus rege Nabucodonosor, regele Babilonului, ca să domnească peste Iuda.

„Sedechia era unchiul lui Ioiachim și a domnit între anii 597 și 587”[2].

2: Iar el și slujitorii săi și poporul țării n-au ascultat cuvintele Domnului, pe care El le-a grăit prin Ieremia.

3: Și regele Sedechia i-a trimis pe Iucal, fiul lui Șelemia, și pe Sofonie preotul, fiul lui Maaseia, la Ieremia, zicând: „Roagă-te dar Domnului pentru noi!”

4: Și Ieremia a venit și a trecut prin mijlocul cetății; fiindcă ei nu-l puseseră în casa închisorii.

5: În acest timp oastea lui Faraon a ieșit din Egipt, iar Caldeii, auzind de aceasta, s-au îndepărtat de Ierusalim.

„Oastea care ținea Ierusalimul sub asediu s-a dus să iasă în întâmpinarea oștilor dușmane venite din Egipt”[3].

6: Și s-a făcut cuvântul Domnului către Ieremia, zicând:

7: „Așa grăiește Domnul: Așa vei grăi către regele lui Iuda, cel ce te-a trimis să Mă cauți: Iată oastea lui Faraon care a venit să vă ajute; ei se vor întoarce în țara Egiptului,

8: iar Caldeii înșiși se vor întoarce din nou și vor lupta împotriva acestei cetăți și o vor lua și cu foc o vor arde.

9: Că așa grăiește Domnul: Să nu gândiți în inimile voastre, zicând: Caldeii negreșit se vor duce de la noi!, căci nu se vor duce.

---

[1] În *Septuaginta*, capitolul 44
[2] BBVA, p. 1013
[3] BBVA, p. 1013

10: Şi chiar dacă veţi bate toată oastea Caldeilor care se luptă împotriva voastră, tot vor fi rămas câţiva răniţi; aceştia se vor ridica, fiecare de pe locul său, şi cu foc vor arde această cetate".

11: Şi a fost că atunci când oastea Caldeilor s-a îndepărtat de Ierusalim la apropierea oastei lui Faraon,

12: Ieremia a ieşit din Ierusalim ca să meargă în ţinutul lui Veniamin, pentru ca acolo să vorbească în mijlocul poporului.

„Sens destul de neclar în Versiunea Ebraică: *să cumpere ceva/să-şi primească de la ai săi partea cuvenită/să-şi pună în rânduială unele treburi printre ai săi*"[1].

13: Şi se afla în poarta lui Veniamin; şi era acolo un om cu care locuia, Ireia, fiul lui Şelemia, fiul lui Anania; acesta l-a prins pe Ieremia, zicând: „Tu fugi la Caldei!"

14: Iar el a zis: „Minciună!; eu nu fug la Caldei!" Dar acela nu l-a ascultat, aşa că Ireia l-a prins pe Ieremia şi l-a dus la dregători.

15: Iar dregătorii erau foarte mânioşi împotriva lui Ieremia şi l-au bătut şi l-au trimis la casa lui Ionatan, scriitorul; fiindcă ei o făcuseră închisoare.

16: Apoi a venit Ieremia la beci, în temniţă, şi a stat acolo multe zile.

La beci: „literal: *la casa gropii*"[2].

17: Apoi Sedechia a trimis şi l-a chemat. Şi regele l-a întrebat în taină, zicând: „Este vreun cuvânt de la Domnul?". Iar el a zis: „Este: vei fi dat în mâinile regelui Babilonului".

18: Şi i-a zis Ieremia regelui: „Ce rău ţi-am făcut eu ţie, sau slujitorilor tăi, sau acestui popor, de m-aţi aruncat în temniţă?

---

[1] BBVA, p. 1014
[2] BBVA, p. 1014

19: Şi unde sunt profeţii voştri care vă profeţeau, zicând că regele Babilonului nu va veni împotriva acestei ţări?

20: Şi acum, o, rege, stăpânul meu, să cadă smerita mea rugă înaintea feţei tale: Nu mă trimite îndărăt la casa lui Ionatan scriitorul, ca să nu mor acolo!"

21: Iar regele a poruncit şi l-au aruncat în temniţă; şi-i dădeau în fiecare zi câte o bucată de pâine din locul unde o coceau; aceasta, până când n-a mai fost deloc pâine în cetate. Şi aşa a rămas Ieremia în curtea temniţei.

Din locul unde o coceau: „Ebraică: *din Uliţa Pitarilor*"[1].

CAPITOLUL 38[2] – *Ieremia în groapa temniţei. Cea din urmă vorbă a sa cu Sedechia*

1: Iar Şefatia, fiul lui Matan, şi Ghedalia, fiul lui Paşhur, şi Iucal, fiul lui Şelemia, au auzit cuvintele pe care Ieremia le grăia către popor, zicând:

2: „Aşa grăieşte Domnul: Cel ce rămâne locuind în această cetate va muri de sabie şi de foame, dar cel ce se va duce la Caldei va trăi; şi sufletul său va fi supus târguielii şi va trăi.

3: Căci aşa grăieşte Domnul: Negreşit, această cetate va fi dată în mâinile oştirii regelui Babilonului, şi el o va lua".

4: Şi i-au spus regelui: „Omul acela să fie ucis, fiindcă el slăbeşte mâinile luptătorilor care au rămas în cetate, precum şi mâinile întregului popor, grăindu-le cuvinte ca acestea; că omul acesta nu-i profeţeşte acestui popor pacea, ci lucrurile rele!".

---

[1] BBVA, p. 1014

[2] În *Septuaginta*, capitolul 45.

„Adică: [Ieremia e] un defetist care descurajează rezistența”[1].

5: Iar regele a zis: „Iată, el a-n mâinile voastre!” Fiindcă regele nu putea să le stea împotrivă.

6: Şi l-au aruncat în groapa lui Malchia, fiul regelui, care se afla în curtea temniței; și i-au dat drumul în fântână; iar în fântână nu era apă, ci nămol; şi el şedea în nămol.

„În multe locuri din Scriptură, *gropi* se numesc săpăturile de sub pământ făcute special pentru păzirea celor înlănțuiți”[2].

„Părinții interpretează scena în două registre: veterotestamentar, punând-o frecvent în legătură cu scena profetului Daniel în groapa cu lei și cu a celor trei tineri din cuptorul încins; și hristologic: omul drept, credincios, trebuie să sufere.

De asemenea, Ieronim vorbește despre singurătatea omului curajos și drept, făcând din Ieremia, azvârlit în rezervorul cu mâl, un model străvechi al călugărului creștin (*Despre Evanghelia după Luca* 16,19-31)”[3].

„Pe Ieremia, care-i mustra cu asprime, l-au aruncat într-o groapă cu noroi. Dar, mai presus de toți, chiar și Mântuitorului nostru I-au făcut ceea ce au făcut tuturor proorocilor, numai că El a pătimit acele defăimări mai bine, fiindcă era Domnul proorocilor: și El a fost biciuit, răstignit și părăsit de iudei (Matei 20,18-19), mai bine-zis de învățătorii iudeilor și de conducătorii poporului”[4].

7: Iar Ebed-Melec, Etiopianul (care era acum printre oamenii de casă ai regelui), a auzit că l-a pus pe Ieremia în groapă. Cum regele se afla la poarta lui Veniamin,

---

[1] BBVA, p. 1014
[2] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, VI, 3
[3] SEP 6/I, p. 534
[4] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, XV, 2

Printre oamenii de casă ai regelui: „dregător din tagma eunucilor, oameni de încredere şi foarte influenţi la curţile regale ale Orientului"[1].

8: s-a dus la el şi i-a grăit regelui, zicând:

9: „Rău ai făcut în ce-ai făcut, să-l omori pe omul acesta cu foamea; că-n cetate nu se mai găseşte pâine".

10: Iar regele i-a poruncit lui Ebed-Melec, zicând: „Ia cu tine de aici treizeci de oameni şi scoate-l din groapă, ca să nu moară!".

De aici, e scos şi un argument împotriva celor care spun că sufletele sunt trimise în trup ca pedeapsă (teorie la care a marşat şi Origen): „Dacă trupul s-a dat sufletului omului ca pedeapsă, pentru ce a răsplătit Dumnezeu eunucului care l-a scos pe Ieremia din lac, spunând: *Şi voi da sufletul tău ca aflat şi te voi scăpa de haldei*? Căci trebuia mai degrabă să-l lase să moară, ca să-l cinstească, eliberându-l de legătura cu trupul ca de pedeapsă"[2].

11: Aşa că Ebed-Melec a luat oamenii şi au intrat în beciul casei regale şi au luat de acolo cârpe vechi şi funii vechi şi le-au aruncat la Ieremia în groapă.

12: Şi i-a zis: „Pune-le pe astea la subsuori, dedesubtul funiilor!" Iar Ieremia a făcut aşa.

13: Şi l-au tras cu funiile şi l-au scos din groapă. Şi a rămas Ieremia în curtea temniţei.

14: Iar regele a trimis şi l-a chemat în casa lui Aselisel, care era în casa Domnului. Şi i-a zis regele: „Am săţi pun o întrebare, dar te rog să nu-mi ascunzi nimic!".

Aselisel: „nume inexistent în Versiunea Ebraică; în aceasta: *l-a adus la cea de a treia intrare a Casei Domnului*"[3].

SEP 6/I vorbeşte despre „încăperea *aselisi*".

---

[1] BBVA, p. 1014

[2] Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, I

[3] BBVA, p. 1014

15: Şi i-a zis Ieremia regelui: „Dacă-ţi spun, pot să ştiu că nu mă vei ucide? iar dacă-ţi voi da sfat, nu mă vei asculta".

16: Iar regele i s-a jurat, zicând: „Viu este Domnul Cel ce ne-a făcut sufletul acesta: Nu te voi ucide, nici nu te voi da în mâinile acestor oameni!"

17: Şi i-a zis Ieremia: „Aşa grăieşte Domnul: Dacă într-adevăr te vei duce la căpeteniile regilor Babilonului, sufletul tău va trăi, cetatea aceasta nicicum nu va fi arsă cu foc, iar tu vei trăi, tu şi casa ta.

18: Dar dacă nu te vei duce, această cetate va fi dată în mâna Caldeilor, ei o vor arde cu foc, iar tu nu vei scăpa".

19: Şi a zis regele către Ieremia: „Mă tem de Iudeii care s-au dat de partea Caldeilor, ca nu cumva să mă dea în mâinile lor şi să-şi bată joc de mine".

20: Iar Ieremia a zis: „În nici un chip nu te vor da. Ascultă cuvântul Domnului, pe care eu ţi-l grăiesc ţie: Mai bine-ţi va fi, iar sufletul tău va trăi.

21: Dar dacă tu nu te vei duce, iată cuvântul pe care Domnul mi l-a arătat:

22: Iată, toate femeile care au rămas în casa regelui lui Iuda au fost duse la dregătorii regelui Babilonului şi au zis: Prietenii tăi de-aproape te-au înşelat şi te vor stăpâni; piciorul ţi-l vor face să alunece şi să cadă şi ţi-au întors spatele.

Prietenii tăi de-aproape: literal: *bărbaţii tăi de pace*. Stihurile par a fi desprinse dintr-un cântec popular"[1].

23: La Caldei le vor duce pe femeile tale şi-i vor duce pe copiii tăi, iar tu nu vei scăpa, căci vei fi luat chiar de mâna regelui Babilonului, iar cetatea aceasta va fi mistuită-n flăcări".

„Dar fiindcă nu l-a convins pe Sedechia, chiar zicând acestea, ci el a stăruit mai departe în păcat şi în călcare de

---

[1] BBVA, p. 1015

lege, după trei ani, Dumnezeu a predat oraşul în mâinile duşmanilor, arătând astfel şi iubirea Sa de oameni, şi nerecunoştinţa aceluia"[1].

24: Şi i-a zis regele: „Nici un om să nu ştie ceva din cuvintele acestea, iar tu nu vei muri.

25: Iar dacă dregătorii vor afla că ţi-am vorbit şi dacă vor veni la tine şi-ţi vor zice: «Spune-ne, ce ţi-a grăit regele? Nu ascunde de noi şi nu te vom ucide; hai, ce ţi-a spus regele?»,

26: tu le vei spune: - Cu smerenie m-am rugat în faţa ochilor regelui, ca să nu mă trimită îndărăt la casa lui Ionatan şi să mor acolo".

27: Atunci au venit toţi dregătorii la Ieremia şi l-au întrebat; iar el le-a răspuns întocmai prin cuvintele acestea pe care i le poruncise regele. Iar ei au tăcut, căci cuvântul Domnului n-a fost auzit.

28: Şi a rămas Ieremia în curtea temniţei până la vremea când Ierusalimul a fost luat...

„Ieremia a fost azvârlit într-un puţ ce s-a dovedit folositor, dar, deşi răsplata era mare, n-a ţinut să rămână în el. Dar noi, a căror viaţă pe pământ e amestecată cu tot felul de rele, ne rugăm să ni se mai îngăduie să rămânem aici, căci nu simţim cum ne înăbuşim. Dă-ne, Doamne, să ne dăm seama de locul ce ne ţine prizonieri în el"![2].

„Pe acest Ieremia, care a fost sfânt încă din pântecele maicii sale (1,5), căpeteniile l-au luat şi l-au aruncat într-un puţ. Sfinţit a rămas proorocul în nămolul acestuia. Căci curată era inima sa chiar şi în glod. Temeţi-vă, fraţilor! Căci iată spălat este astăzi noroiul vostru ascuns şi întinăciunea păcatelor voastre[3]. Nu vă mai întoarceţi în glodul vostru! Căci nu e decât o singură baie ce curăţă trupurile voastre"[4].

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, XIX, 3

[2] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Raiului*, XIV, 3

[3] Se face legătura cu catehumenii care urmează a se boteza.

[4] Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, VIII, 10

CAPITOLUL 39[1] – *Căderea Ierusalimului*

1: Şi a fost că în cel de al nouălea an al lui Sedechia, regele lui Iuda, a venit Nabucodonosor, regele Babilonului, şi toată oastea lui împotriva Ierusalimului şi l-au împresurat.

2: Iar în cel de al unsprezecelea an al lui Sedechia, în luna a patra, în cea de a noua zi a lunii, cetatea a fost spartă.

Timpul indicat aici: lunile iunie-iulie ale anului 587 î. Hr.

3: Şi toate căpeteniile regelui Babilonului au intrat şi s-au aşezat la poarta Mijlocului: Nergar-Şareţer, Samgar-Nebu, Sarsehim, Nergal-Sareţer şi toate celelalte căpetenii ale regelui Babilonului.

„*Sarsehim*: Textul Masoretic precizează: *căpetenia eunucilor*. ♦ *Nergal-Sareţer*: Textul Masoretic precizează: *marele mag*. De altfel, toate aceste nume, ca şi grafia lor (variabilă de la o versiune la alta) rămân încă o problemă pentru filologi”[2].

4: Când Sedechia, regele lui Iuda, şi toţi oamenii de oaste i-au văzut, au fugit şi au ieşit noaptea din cetate prin grădina regelui, pe poarta dintre cele două ziduri, şi au apucat pe calea şesului.

„Versetele 4-13, text lacunar în *Septuaginta*; preluat din Textul Masoretic; de fapt, o reluare a istorisirii din IV Regi 25, 4-12”[3].

5: Dar oştirea Caldeilor a alergat după ei şi l-a ajuns pe Sedechia în şesul Ierihonului, l-au prins şi l-au dus la Nabucodonosor, regele Babilonului, la Ribla, în ţara lui Hamat, unde acesta a rostit judecată asupra lui.

---

[1] În *Septuaginta*, capitolul 46.
[2] BBVA, p. 1015
[3] BBVA, p. 1015

6: Atunci regele Babilonului i-a înjunghiat pe fiii lui Sedechia în Ribla, înaintea ochilor lui, şi pe toţi dregătorii lui Iuda i-a înjunghiat regele Babilonului.

7: Iar lui Sedechia i-a scos ochii şi l-a pus în cătuşe, ca să-l ducă la Babilon.

8: Casa regelui şi casele poporului le-au ars Caldeii cu foc, iar zidurile Ierusalimului le-au dărâmat.

9: Restul poporului, care rămăsese în cetate, pe fugarii care trecuseră la el şi pe celălalt popor care mai rămăsese, Nabuzaradan, căpetenia gărzii regelui, i-a dus robi în Babilon.

10: Pe cei săraci din popor, care nu aveau nimic, Nabuzaradan, căpetenia gărzii, i-a lăsat în pământul lui Iuda şi tot atunci le-a dat viile şi ţarinile.

11: Iar cu privire la Ieremia, Nabucodonosor, regele Babilonului, i-a dat lui Nabuzaradan, căpetenia gărzii, porunca aceasta:

12: „Ia-l şi să ai purtare de grijă pentru el; să nu-i faci nici un rău, ci să te porţi cu el aşa cum îţi va zice el".

13: Nabuzaradan, căpetenia gărzii, Nebuşazban, căpetenia eunucilor, Nergal-Şareţer, căpetenia vrăjitorilor, şi toate căpeteniile regelui Babilonului.

14: Şi au trimis şi l-au scos pe Ieremia din curtea închisorii, dându-l în seama lui Godolia, fiul lui Ahicam, fiul lui Şafan; şi l-au adus de a stat în mijlocul poporului.

15: Şi s-a făcut cuvântul Domnului către Ieremia în curtea temniţei, zicând:

16: „Du-te şi spune-i lui Ebed-Melec, Etiopianul: Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul lui Israel: Iată, Eu voi aduce cuvintele Mele asupra acestei cetăţi spre cele rele, iar nu spre cele bune.

17: Dar pe tine te voi mântui în ziua aceea şi nu te voi da în mâna oamenilor de faţa cărora te temi.

18: Că negreşit te voi mântui, şi de sabie nu vei cădea; şi viaţa ţi-o vei afla, fiindcă tu ai nădăjduit în Mine, zice Domnul".

CAPITOLUL 40[1] – *Ieremia în libertate*

1: Cuvântul care s-a făcut de la Domnul către Ieremia, după ce Nabuzaradan, căpetenia gărzii, l-a lăsat să plece din Rama, după ce-l luase legat în lanţuri în mijlocul robimii lui Iuda, al celor ce erau duşi în Babilon.

Căpetenia gărzii: „literal: *căpetenia bucătarilor* (marele pitar)”[2], cum se va arăta şi în alt loc.

2: Întâiul căpitan al gărzii l-a luat şi i-a zis: „Domnul Dumnezeul tău a grăit aceste rele asupra acestui loc;

3: şi Domnul a făcut-o pentru că voi aţi păcătuit împotriva Lui şi de glasul Lui n-aţi ascultat.

4: Iată, te-am dezlegat din lanţurile în care-ţi erau mâinile. Dacă tu crezi că e bine să vii cu mine în Babilon, vino, iar eu îmi voi pune ochii asupra ta;

5: iar dacă nu, du-te; întoarce-te la Godolia, fiul lui Ahicam, fiul lui Şafan, pe care regele Babilonului l-a numit guvernator peste ţara lui Iuda, şi locuieşte cu el în mijlocul poporului din ţara lui Iuda. Oriîncotro li se pare ochilor tăi că e bine să mergi, acolo să te duci”. Şi căpetenia gărzii i-a făcut daruri şi i-a dat drumul.

Biblia 1982 are: ... *i-a dat merinde şi daruri şi l-a slobozit.*

„Dacă Babilonienii, măcar că erau barbari, cucerind Ierusalimul după legea războiului, au respectat virtutea lui Ieremia şi i-au dat din belşug toate cele de trebuinţă, şi anume nu numai cele pentru hrană, ci şi vasele din care este obicei să se servească cei ce mănâncă, cum nu vor respecta viaţa virtuoasă cei de acelaşi neam, care au cugetul curăţit din tinereţe de ceea ce e barbar, spre a înţelege cele bune, şi care râvnesc virtutea? Căci chiar dacă n-au putut să ia asupra lor îndeletnicirea nevoinţei pentru dobândirea acesteia

---

[1] În *Septuaginta*, capitolul 47.

[2] BBVA, p. 1016

[virtuţii], din pricina slăbiciunii firii, dar cinstesc virtutea şi se minunează de cei ce se nevoiesc cu agonisirea ei"[1].

6: Iar el a venit la Godolia, în Miţpa, şi a locuit în mijlocul poporului său care rămăsese în ţară.

„După ce toate fuseseră luate în stăpânire, ba chiar şi vasele şi odoarele Templului au fost jefuite de către regele Babilonului, Ieremia singur a fost eliberat de către duşman. El nu a avut parte de ocara robiei, ci a fost cinstit de către biruitori. Nabucodonosor nu i-a dat lui Nebuzaradan nici o însărcinare deosebită în ceea ce ţine de Sfânta Sfintelor, în schimb i-a dat o poruncă precisă cu privire la soarta lui Ieremia. Căci adevăratul Templu al lui Dumnezeu şi adevărata Sfântă a Sfintelor este acolo unde omul se afierosește pe sine Domnului, să petreacă în curăţie şi nestricăciune"[2].

7: Dar mai-marii oştilor de la câmp, ei şi oamenii lor, au auzit că regele Babilonului l-a numit pe Godolia guvernator al ţării şi că i-a dat în seamă bărbaţi şi femei pe care acela nu-i strămutase în Babilon.

Oamenii lor „= cei ce scăpaseră cu viaţă; cei lăsaţi să cultive pământul"[3].

8: Şi au venit la Godolia, în Miţpa, Ismael, fiul lui Netania, şi Iohanan, fiul lui Careea, şi Seraia, fiul lui Tanhumet, şi fiii lui Efai Netofitul şi Iaazania, fiul lui Maacat, ei şi oamenii lor.

9: Iar Godolia li s-a jurat, lor şi oamenilor lor, zicând: „Nu vă fie teamă de faţa slujitorilor Caldeilor; locuiţi în ţară şi lucraţi pentru regele Babilonului şi va fi mai bine pentru voi.

„Textul Masoretic: *Nu vă temeţi să le slujiţi Caldeilor*"[4].

10: Iată, eu în faţa voastră locuiesc în Miţpa, ca să stau în faţa Caldeilor care vor să vină împotriva voastră;

---

[1] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 17
[2] Fer. Ieronim, *Împotriva lui Iovinian*, I - *apud* VSP, p. 379
[3] BBVA, p. 1016
[4] BBVA, p. 1016

voi adunați vin și poame și untdelemn și puneți-le în casele voastre și locuiți în cetățile peste care ați pus stăpânire".

11: Și toți Iudeii care erau în țara Moabului, printre fiii lui Amon, și cei din Idumeea și cei ce se aflau în toată țara au auzit că regele Babilonului i-a lăsat lui Iuda o rămășiță și că peste ea l-a numit pe Godolia, fiul lui Ahicam.

12: Și au venit la Godolia, în Mițpa, în țara lui Iuda, și au adunat vin și foarte multe poame și untdelemn.

13: Iar Iohanan, fiul lui Careea, și toți mai-marii oștilor de la câmp au venit la Godolia în Mițpa

14: și i-au zis: „Știi tu oare că Baalis, regele Amoniților, l-a trimis pe Ismael, fiul lui Netania, ca să te ucidă?". Dar Godolia nu i-a crezut.

15: Iar Iohanan i-a spus lui Godolia în taină, la Mițpa: „Chiar acum mă voi duce și-l voi izbi pe Ismael; dar nimeni să nu știe, ca nu cumva el să te ucidă și toți Iudeii care s-au adunat la tine să se risipească și rămășița lui Iuda să piară".

16: Dar Godolia i-a zis lui Iohanan: „Nu face lucrul acesta, că minciuni spui tu asupra lui Ismael!"

CAPITOLUL 41[1] – *Uciderea lui Godolia*

1: Și a fost că-n luna a șaptea a venit Ismael, fiul lui Netania, fiul lui Elișama, din neam regesc, la Godolia, în Mițpa, și cu el zece oameni, și au stat împreună la masă.

2: Iar Ismael s-a ridicat, și cei zece oameni care erau cu el, și l-au lovit pe Godolia, cel pe care regele Babilonului îl numise guvernator peste țară,

---

[1] În *Septuaginta*, capitolul 48.

3: şi pe toţi Iudeii care erau cu el în Miţpa şi pe toţi Caldeii care se aflau acolo.

Caldeii, aşa cum adaugă Textul Masoretic, erau *războinici*, un grup înarmat lăsat la dispoziţia lui Godolia.

„Într-adevăr, de la Ozia, sub care a început [Isaia[1]] să proorocească, până la Sedechia (39, 1-8), care a domnit ultimul şi care, după ce i s-au scos ochii, a fost dus la Babilon, au fost unsprezece regi, iar al doisprezecelea a fost Godolia, pe care regele Babilonului l-a rânduit dregător peste ţară şi pe care l-a omorât în timpul unui ospăţ Ismael, fiul lui Netania, ucigaş al rămăşiţei ţării sale"[2].

4: Şi a fost că în cea de a doua zi după ce el îl lovise pe Godolia – şi nimeni nu ştia -

5: au venit nişte bărbaţi din Sichem, Şilo şi Samaria, optzeci de oameni cu bărbile rase şi cu hainele sfâşiate, bătându-şi pieptul şi având în pumni mană şi tămâie aromată pe care să le aducă jertfă în casa Domnului.

Ţinuta celor optzeci era una de doliu, dar şi de penitenţă, în vechiul Israel.

6: Şi Ismael a ieşit în întâmpinarea lor; iar ei mergeau şi plângeau. Iar el le-a zis: „Veniţi înlăuntru, la Godolia!"

7: Şi a fost că atunci când ei intraseră în mijlocul cetăţii, el i-a înjunghiat şi i-a aruncat într-o fântână.

8: Se aflau însă acolo, între ei, zece oameni, care i-au zis lui Ismael: „Pe noi să nu ne omori, că noi avem comori în ţarină, grâu şi orz, miere şi untdelemn!". Aşa că el a trecut peste ei şi nu i-a înjunghiat în mijlocul fraţilor lor.

9: Iar fântâna în care Ismael i-a aruncat pe toţi cei pe care-i lovise este o fântână mare, pe care regele Asa o

---

[1] Evenimentele desăvârşite în vremea lui Ieremia, când a fost întobit Ierusalimul, sunt puse în legătură cu capitolul 6 din cartea Isaia, acela fiind văzut ca o prevestire.

[2] Fericitul Ieronim, *Epistole I*, XVIII A, 10

făcuse de frica lui Baeşa, regele lui Israel; pe aceasta a umplut-o Ismael cu oameni ucişi.

10: Şi Ismael a dus cu de-a sila tot poporul care rămăsese în Miţpa, şi pe fiicele regelui, pe care căpetenia gărzii le lăsase în seama lui Godolia, fiul lui Ahicam; şi s-a dus dincolo, la fiii lui Amon.

11: Iar când Iohanan, fiul lui Careea, şi toţi căpitanii de oaste care erau cu el au auzit de toate faptele cele rele pe care le făcuse Ismael,

12: şi-au adunat toată oastea şi au mers să se războiască împotriva lui; şi l-au aflat în apropiere de Apa cea mare a Gabaonului.

13: Şi a fost că atunci când tot poporul care era cu Ismael l-a văzut pe Iohanan şi pe căpitanii oştirii care erau cu el,

14: toţi s-au întors la Iohanan.

15: Dar Ismael a scăpat cu opt oameni şi s-a dus la fiii lui Amon.

16: Iar Iohanan, fiul lui Careea, – şi toţi mai-marii oastei care erau cu el – a luat toată rămăşiţa poporului pe care o adusese înapoi de la Ismael, bărbaţi tari la război, şi pe femei şi alte bunuri şi pe eunuci, pe cei ce scăpaseră din Gabaon;

17: aceştia au plecat şi s-au aşezat în ţinutul Chimham, lângă Betleem, pentru ca de acolo să plece în Egipt, de teama Caldeilor;

18: fiindcă se temeau de ei din pricină că Ismael îl ucisese pe Godolia, cel pe care regele Babilonului îl pusese guvernator al ţării.

CAPITOLUL 42[1] – *Fuga în Egipt*

[1] În *Septuaginta*, capitolul 49.

1: Atunci toate căpeteniile oştirii şi Iohanan şi Azaria, fiul lui Hoşaia, şi-ntregul popor, de la mic la mare, au venit la profetul Ieremia

2: şi i-au zis: „Să cadă dar smerita noastră rugă înaintea feţei tale şi roagă-te tu Domnului Dumnezeului tău pentru cei ce au rămas; că puţini am rămas din cei mulţi, aşa cum înşişi ochii tăi ne văd.

3: Şi să ne spună nouă Domnul Dumnezeul tău calea pe care să mergem şi lucrul pe care să-l facem".

4: Şi Ieremia le-a zis: „Am auzit. Iată, mă voi ruga pentru voi către Domnul Dumnezeul nostru, după spusa voastră; şi va fi că orice cuvânt cu care va răspunde Domnul Dumnezeu vi-l voi spune, şi n-am să vă ascund nimic".

„Ieremia îşi asumă rolul marilor profeţi, de talia lui Moise, de mijlocitori şi purtători de cuvânt între oameni şi Dumnezeu"[1].

5: Iar ei i-au zis lui Ieremia: „Fie Domnul între noi spre dreaptă şi credincioasă mărturie dacă noi nu vom face întocmai după fiece cuvânt pe care Domnul ni-l va trimite.

6: Şi, ori că va fi bine, ori că va fi rău, noi vom asculta de glasul Domnului Dumnezeului nostru la Care te trimitem, ca să ne fie mai bine pentru aceea că am ascultat de glasul Domnului Dumnezeului nostru".

7: Şi a fost că după zece zile s-a făcut cuvântul Domnului către Ieremia.

8: Iar el i-a chemat pe Iohanan şi căpeteniile oştirii şi poporul întreg, de la mic la mare,

9: şi le-a zis: „Aşa grăit-a Domnul:

10: Dacă voi într-adevăr locuiţi în ţara aceasta, Eu vă voi zidi şi nu vă voi dărâma, Eu vă voi sădi şi nu vă voi smulge, fiindcă am pus capăt nenorocirilor pe care le-am adus asupra voastră.

---

[1] BBVA, p. 1017

11: Să nu vă temeţi de regele Babilonului, de care voi vă înspăimântaţi, zice Domnul, căci Eu sunt cu voi, ca să vă scap şi să vă mântuiesc din mâna lui.

Iată că Domnul arată nu numai conducerea şi omniprezenţa Sa, dar şi puterea şi binefacerea omniprezenţei Sale. Căci omniprezenţa divinităţii are în sine această putere de a le salva pe toate pe care le cuprinde"[1].

12: Şi milă vă voi dărui şi Mă voi îndura de voi: în ţara voastră vă voi reaşeza.

13: Şi dacă veţi zice: «Nu vom locui în ţara aceasta, ca să nu auzim glasul Domnului,

14: fiindcă vrem să ne ducem în ţara Egiptului, unde război nu vom vedea şi glas de trâmbiţă nu vom auzi şi de pâine nu vom flămânzi, şi acolo vom locui!»,

15: auziţi atunci cuvântul Domnului, că aşa grăit-a Domnul:

16: Dacă voi vă veţi întoarce faţa spre Egipt şi vă veţi duce să locuiţi acolo, atunci va fi că sabia de care vă temeţi vă va afla în ţara Egiptului, iar foametea de care vorbiţi vă va apuca de dinapoia voastră în Egipt, şi acolo veţi muri.

17: Şi toţi oamenii şi toţi cei de neam străin care şi-au întors faţa spre Egipt ca să locuiască acolo, acolo vor fi mistuiţi de sabie şi de foamete; şi nimeni nu va fi care să-i scape din relele pe care Eu le aduc asupră-le.

18: Că aşa grăit-a Domnul: Aşa cum mânia Mea a căzut peste cei ce locuiau în Ierusalim, tot astfel va cădea mânia Mea asupra voastră dacă veţi intra în Egipt; şi veţi fi o-ntindere pustie, sub stăpânirea altora, şi blestem şi ocară; iar locul acesta nu-l mai veţi vedea.

19: Zis-a Domnul despre voi, rămăşiţa lui Iuda: Nu intraţi în Egipt! Şi acum, cunoaşteţi cu tot dinadinsul

20: că rău le-aţi făcut inimilor voastre trimiţându-mă pe mine, zicând: – «Roagă-te tu Domnului pentru noi,

---

[1] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, II, 2

iar noi vom face întocmai după tot ceea ce-ţi va spune ţie Domnul!»,

21: şi n-aţi ascultat de glasul Domnului, cu care El m-a trimis la voi.

22: Şi acum, de sabie şi de foame veţi pieri în locul în care vă e pofta să vă duceţi, ca să locuiţi acolo".

„Egipt numesc Părinţii voia trupească ce ne apleacă spre odihna trupească şi învaţă mintea să caute dulceaţa patimilor. Iar asirieni, gândurile pătimaşe, care turbură şi zăpăcesc mintea şi o umplu de idoli necuraţi şi o duc cu sila şi fără să vrea la lucrarea patimilor. Dacă se predă deci cineva pe sine de bunăvoie dulcii pătimiri a trupului [Egiptului], e dus cu sila şi fără să vrea la asirieni, ca să robească lui Nabucodonosor. Aceasta ştiind-o proorocul, se plângea şi zicea: *Nu vă coborâţi în Egipt* (v. 19). Ce faceţi, nenorociţilor? Smeriţi-vă puţin! Plecaţi umărul vostru şi lucraţi pentru împăratul Babilonului şi şedeţi în pământul părinţilor voştri. Şi iarăşi îi trezeşte, zicând: *Nu vă temeţi de faţa lui, căci cu noi este Dumnezeul nostru, ca să ne scoată pe noi din mâinile lui* (v. 11). Apoi prezice şi necazul ce va veni peste ei, de nu vor asculta de Dumnezeu: *De veţi intra în Egipt, veţi fi în loc neumblat şi robiţi şi spre blestem şi osândă* (v. 16). Dar aceia îi răspund: *nu vom şedea în pământul acesta, ci vom intra în Egipt şi nu vom vedea război şi nu vom auzi glas de trâmbiţă şi nu vom flămânzi de pâine* (vv. 13-14). Au coborât deci în Egipt şi s-au robit de bunăvoie lui Faraon, apoi au fost duşi cu sila la Asirieni şi s-au robit fără să vrea.

Priviţi cu mintea voastră la cele spuse. Înainte de a pune cineva în lucrare patima lui [de a coborî în Egipt – n. n.], chiar de vor porni gândurile la luptă împotriva lui [închipuite prin asirieni – n. n.], este încă în cetatea lui, este încă liber şi are şi pe Dumnezeu ca ajutor. Deci de se va smeri lui Dumnezeu şi va purta jugul necazului şi al încercării cu mulţumire, şi va lupta puţin, ajutorul lui Dumnezeu îl va scăpa pe el. dar de va fugi de osteneală şi va

coborî la dulcea pătimire a trupului, va fi dus de silă şi de nevoie în pământul asirienilor şi va robi acela fără să vrea"[1].

CAPITOLUL 43[2] – *Fuga în Egipt* (*continuare*). ***Ieremia prevesteşte cucerirea Egiptului de către Nabucodonosor.***

1: Şi a fost că după ce Ieremia a încetat să-i grăiască poporului toate cuvintele Domnului, cele cu care Domnul îl trimisese pe el la ei – chiar toate cuvintele acestea –,

2: a vorbit Azaria, fiul lui Hoşaia, şi Iohanan, fiul lui Careea, şi toţi oamenii care-i grăiseră lui Ieremia, zicând: „Minciuni! Nu Domnul te-a trimis la noi să ne spui: - Nu intraţi în Egipt ca să locuiţi acolo!,

3: ci Baruh, fiul lui Neria, el te aţâţă împotriva noastră, ca să ne dai în mâinile Caldeilor, să ne omoare, ori să fim duşi ca robi în Babilon!"

4: Aşa că Iohanan şi toate căpeteniile oştirii n-au ascultat de glasul Domnului, să rămână în ţara lui Iuda,

5: ci el, Iohanan, şi toate căpeteniile oştirii, i-au luat pe cei rămaşi ai lui Iuda, care se întorseseră să locuiască în ţară,

6: pe bărbaţii cei tari şi femeile şi celelalte bunuri şi pe fiicele regelui şi sufletele pe care Nabuzaradan le lăsase cu Godolia, fiul lui Ahicam, şi pe Ieremia profetul şi pe Baruh, fiul lui Neria,

7: şi au venit în Egipt, fiindcă ei n-au ascultat de glasul Domnului; şi au intrat în Tahpanhes.

8: Şi s-a făcut cuvântul Domnului către Ieremia în Tahpanhes, zicând:

---

[1] Ava Dorotei, *Felurite învăţături*, XIII, 5-6
[2] În *Septuaginta*, capitolul 50.

9: „Ia-ţi nişte pietre mari şi ascunde-le la intrare, la poarta casei din Tahpanhes a lui Faraon, în văzul bărbaţilor lui Iuda.

10: Şi vei zice: Aşa grăit-a Domnul: Iată, Eu voi trimite şi-l voi aduce pe Nabucodonosor, regele Babilonului, iar el îşi va aşeza tronul deasupra acestor pietre pe care le-ai ascuns, şi arme va ridica peste ele.

11: Şi va veni şi va lovi ţara Egiptului: Cine e pentru moarte, la moarte! Cine e pentru robie, la robie! Cine e pentru sabie, la sabie!

„Năvala lui Nabucodonosor s-a petrecut în 568-567 şi a avut un caracter temporar, ca o vijelie devastatoare"[1].

12: Şi foc va aprinde în casele dumnezeilor lor şi le va arde şi-i va duce [pe dumnezei] în robie; şi va purica ţara Egiptului aşa cum îşi purică ciobanul straiul, după care va ieşi cu pace.

13: Şi va zdrobi stâlpii templului Soarelui de la On, iar capiştile le va arde cu foc".

„Theodoret aminteşte că oraşul avea două denumiri: On şi Heliopolis, adică *Oraşul Soarelui*, şi că Nabucodonosor e numit *servitor al lui Dumnezeu* nu pentru că i-ar fi credincios lui Dumnezeu, ci în calitate de simplă creatură a lui Dumnezeu (*Despre Ieremia* 8,43).

Efrem Sirul vede în distrugerea obeliscurilor de la intrarea în Heliopolis, deasupra cărora se aflau idoli teriomorfi, o prefigurare a venirii lui Hristos, care va aboli idolatria, inclusiv idolatria egiptenilor (*Comentariu la Ieremia* 43,13)"[2].

„De aici, putem recunoaşte că toate neamurile care sunt culcate la pământ şi-au primit judecata lui Dumnezeu, fiindcă de fapt, precum am amintit adesea, ele sunt zdrobite din cauza păcatului. Deci ceea ce se petrece în acest sens nu

---

[1] BBVA, p. 1018
[2] SEP 6/I, p. 544

trebuie atribuit lui Dumnezeu, ci păcatelor, fiindcă de orice faptă este drept să răspundă făptaşul"[1].

CAPITOLUL 44[2] – *Ieremia şi Evreii din Egipt*

1: Cuvântul care s-a făcut către Ieremia pentru toţi Iudeii care locuiau în ţara Egiptului şi pentru cei ce se aşezaseră în Migdol, în Tahpanhes, în Nof şi în ţara Patros:

2: „Aşa grăit-a Domnul, Dumnezeul lui Israel: Voi aţi văzut toate relele pe care Eu le-am adus asupra Ierusalimului şi asupra cetăţilor lui Iuda; şi, iată, ele sunt pustii, fără locuitori,

3: din pricina răutăţilor lor, pe care ei le-au făcut pentru ca să Mă întărâte, mergând să ardă tămâie unor dumnezei străini, pe care nici ei şi nici părinţii lor nu i-au cunoscut.

„O dată mai mult, idolatria este refrenul mustrărilor pe care Domnul le adresează poporului Său"[3].

4: Dar Eu vi i-am trimis pe servii Mei, profeţii, dis-de-dimineaţă, zicând: – Nu faceţi fapta aceasta spurcată, pe care Eu am urât-o!

5: Şi nu M-au ascultat, şi auzul nu şi l-au plecat, ca să se întoarcă de la răutăţile lor, aşa încât să nu mai jertfească tămâie la dumnezei străini.

6: Astfel mânia Mea şi urgia Mea au căzut şi s-au aprins în porţile lui Iuda şi pe uliţele Ierusalimului; iar acestea au devenit o-ntindere pustie, de necălcat, aşa cum sunt în ziua de azi.

7: Şi acum, aşa grăit-a Domnul Atotţiitorul: De ce faceţi voi astfel de răutăţi împotriva sufletelor voastre?:

---

[1] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VII, 13
[2] În *Septuaginta*, capitolul 51, 1-30.
[3] BBVA, p. 1019

să fie tăiaţi dintre voi om şi femeie, prunc şi sugar din mijlocul lui Iuda, aşa ca nimeni dintre voi să nu rămână,

„Dispariţia totală (fără nici un fel de *rămăşiţă* regeneratoare) este ultima consecinţă a divorţului dintre Israel şi Dumnezeul său”[1].

8: să Mă întărâtaţi cu faptele mâinilor voastre arzând tămâie unor dumnezei străini în ţara Egiptului în care aţi intrat s-o locuiţi, aşa ca să puteţi fi cu totul retezaţi şi să deveniţi blestem şi ocară printre toate neamurile pământului?

9: Uitat-aţi oare păcatele părinţilor voştri şi pe ale regilor lui Iuda şi pe ale dregătorilor voştri şi pe ale femeilor voastre, pe care le-au săvârşit în ţara lui Iuda şi pe uliţele Ierusalimului?

„Generaţiile lui Israel sunt solidare între ele, alcătuind, în fapt, una singură”[2].

10: Ele n-au încetat nici în ziua de azi, iar ei nu s-au ţinut de poruncile Mele pe care Eu le-am rânduit în faţa părinţilor lor.

11: De aceea, aşa grăieşte Domnul: Iată, Eu Îmi întorc faţa împotriva voastră,

12: ca să nimicesc toată rămăşiţa ce se află în Egipt; şi vor cădea de sabie şi de foamete şi se vor sfârşi de la mic pân-la mare şi vor fi spre ocară, pieire şi blestem.

13: Pe cei ce locuiesc în ţara Egiptului îi voi cerceta aşa cum am cercetat Ierusalimul: cu sabie şi cu foamete şi cu moarte;

14: şi nimeni nu va scăpa din cei rămaşi ai lui Iuda, cei care s-au aşezat în ţara Egiptului spre a se întoarce în ţara lui Iuda în care cu inima lor nădăjduiesc să se întoarcă; nu se vor întoarce, în afară de cei ce scapă”.

---

[1] BBVA, p. 1019
[2] BBVA, p. 1019

15: Atunci toţi bărbaţii care ştiau că femeile lor jertfesc tămâie altor dumnezei, precum şi toate femeile şi-ntregul popor care locuia în ţara Egiptului, în Patros, i-au răspuns lui Ieremia, zicând:

16: „Cât despre cuvântul pe care tu ni l-ai grăit în numele Domnului, noi nu te vom asculta.

17: Fiindcă noi vom face negreşit tot cuvântul care va ieşi din gura noastră: să ardem tămâie pentru regina cerului şi să-i turnăm libaţii, aşa cum am făcut noi şi părinţii noştri şi regii noştri şi dregătorii noştri în cetăţile lui Iuda şi pe uliţele Ierusalimului, şi am fost sătui de pâine şi ne-a fost bine şi rele n-am văzut.

„*Tot cuvântul care va ieşi din gura noastră*: angajament solemn, cu valoarea unui vot. ♦ *regina cerului*: Astarte (Iştar), zeiţa amorului şi a fertilităţii în mitologia babilonică. În unele cazuri, numele ei era asociat cu expresia *oştile cerului* (vezi 7, 18). Se pare că numele *regina cerului* (total nepotrivit pentru atributele şi funcţia zeiţei mesopotame) decurgea din asocierea ei cu steaua Venus (deşi, spre nedumerirea filologilor, aceasta era percepută în Palestina ca fiind de genul masculin). Cert este că [Iştar] avea un cult ispititor şi foarte răspândit"[1].

18: Dar de când am încetat să ardem tămâie pentru regina cerului, rătăcim dintr-un loc în altul şi ne sfârşim de sabie şi de foame.

19: Şi dacă am ars tămâie pentru regina cerului şi i-am turnat libaţii, crezi că fără bărbaţii noştri i-am făcut turte şi i-am turnat libaţii?".

20: Atunci Ieremia a răspuns întregului popor, bărbaţilor tari şi femeilor şi întregului popor care-i răspunsese întorcându-i vorba, zicând:

21: „Credeţi voi că Domnul nu Şi-a adus aminte de tămâia pe care o ardeaţi în cetăţile lui Iuda şi pe uliţele

---

[1] BBVA, p. 1019

Ierusalimului, voi şi părinţii voştri şi dregătorii voştri şi tot poporul ţării? credeţi că ea nu s-a suit la inima Lui?

Cartea, însă, nu vizează doar regatul lui Iuda de atunci, ci astfel de pedepse s-au repetat în istorie, de câte ori oamenii s-au predat păcatului: „De aceea s-a făcut aşadar ca o mare parte a lumii romane să devină pustietate, spaimă şi blestem”[1].

22: Dar Domnul nu v-a mai putut suferi din pricina răutăţii faptelor voastre şi din pricina urâciunilor pe care le-aţi făcut; aşa se face că ţara voastră a devenit o-ntindere pustie şi de necălcat, un blestem a devenit, aşa cum este astăzi;

23: da, din pricina acelora pentru care voi ardeţi tămâie şi din pricina faptelor cu care aţi păcătuit împotriva Domnului, şi pentru că glasul Domnului nu l-aţi auzit şi-ntru poruncile Lui şi-n legea Lui şi-n mărturiile Lui n-aţi umblat, de aceea v-au apucat relele acestea!”.

„Dumnezeu nu judecă după aparenţe (jertfele rituale), ci după esenţe (Divinitatea căreia Îi sunt aduse jertfele şi identitatea morală a celor ce le aduc)”[2].

„Proorocii de Dumnezeu inspiraţi au vestit dinainte cele ce aveau să li se întâmple iudeilor, astfel încât ei să nu poată pune nimic dintre acestea pe seama idolilor, ci să le fie cunoscut că atât pedeapsa, cât şi binecuvântarea vin întotdeauna de la Domnul; pedeapsa pentru păcatele lor, iar binecuvântarea pentru iubirea şi milostivirea lui Dumnezeu”[3].

24: Şi a zis Ieremia către popor şi către femei: „Auziţi glasul Domnului!

25: Aşa grăit-a Domnul, Dumnezeul lui Israel: Voi, femeilor, voi cu gura voastră aţi vorbit şi voi cu mâinile voastre aţi împlinit, zicând: «Noi negreşit ne vom ţine fă-

---

[1] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VI, 8
[2] BBVA, pp. 1019-1020
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Împotriva creştinilor iudaizanţi*, V - *apud* VSP, p. 384

găduinţa pe care am făgăduit-o, să ardem tămâie pentru regina cerului şi să-i turnăm libaţii!». Voi pe de-a-ntregul v-aţi ţinut făgăduinţele şi, într-adevăr, le-aţi îndeplinit.

26: De aceea, auziţi glasul Domnului, voi, întregul Iuda care locuieşte în ţara Egiptului: Iată, juratu-M-am pe numele Meu cel mare – zice Domnul –: numele Meu nu va mai fi în gura nici unui Iudeu să zică: «Viu este Domnul!» în toată ţara Egiptului.

27: Că Eu am vegheat asupra lor pentru ca să le fac rău, iar nu să le fac bine; şi toţi Iudeii care locuiesc în ţara Egiptului vor pieri de sabie şi de foamete, până ce vor fi pe de-a-ntregul mistuiţi.

28: Iar cei ce scapă de sabie, puţini la număr, se vor întoarce în ţara lui Iuda; iar rămăşiţa lui Iuda, cei care au stăruit să locuiască în ţara Egiptului, vor cunoaşte al cui cuvânt va rămâne: [al Meu, sau al lor].

29: Şi acesta va fi pentru voi un semn: Vă voi bântui cu rele.

30: Aşa grăit-a Domnul: Iată, Eu îl voi da pe Faraonul Hofra, regele Egiptului, în mâinile vrăjmaşului său şi în mâinile celor ce caută să-i i-a viaţa, aşa cum l-am dat pe Sedechia, regele lui Iuda, în mâinile lui Nabucodonosor, regele Babilonului, vrăjmaşul său care căuta să-i ia viaţa".

„După Herodot, Hofra a murit de ştreang, după ce fusese trădat de curteanul Amasis, care i-a şi urmat la tron"[1].

CAPITOLUL 45[2] – *Ieremia îl mustră pe Baruh*

1: Cuvântul pe care Ieremia profetul l-a grăit către Baruh, fiul lui Neria, când el a scris cuvintele acestea în

---

[1] BBVA, p. 1020

[2] În *Septuaginta*, capitolul 51, 31-35.

carte din gura lui Ieremia, în cel de al patrulea an al lui Ioiachim, fiul lui Iosia, regele lui Iuda.

2: „Aşa grăit-a Domnul despre tine, Baruh:

3: Fiindcă tu ai zis: «Vai mie, vai mie!, că Domnul i-a adăugat ostenelii mele durere; în suspine adorm, odihnă n-am aflat!»,

4: tu îi vei grăi astfel: Aşa grăieşte Domnul: Iată, pe cei ce i-am zidit îi voi dărâma; pe cei ce i-am sădit îi voi smulge.

„Textul Masoretic abstractizează: *Ceea ce am zidit voi dărâma; ceea ce am sădit voi smulge*. Textul *Septuagintei* întâmpină teologia persoanei”[1].

5: Iar tu, tu cauţi pentru tine lucruri mari? Nu căuta! Că, iată, Eu aduc rele peste tot trupul – zice Domnul –, dar Eu îţi voi da ţie viaţa ca pe o pradă în fiece loc unde te vei duce”.

„*Viaţa ca pradă* (expresie folosită, cu un înţeles mai limpede, şi în 21, 9): după ce omul a pierdut tot ce avea, dacă-i rămâne viaţa – fie şi pândită de semenii prădători -, ea este bunul său cel mai de preţ (fiindcă oricând poate interveni minunea)”[2].

CAPITOLUL 46[3] – *Profeţie împotriva Egiptului*

1: Cuvântul Domnului care a fost către Ieremia profetul, cu privire la neamuri.

---

[1] BBVA, p. 1020

[2] BBVA, p. 1020

[3] În *Septuaginta*, capitolul 26. Aici, o precizare în BBVA: „Profeţiile asupra neamurilor şi-au păstrat în *Septuaginta* locul lor original, în urma introducerii din capitolul 25. Versiunea Ebraică însă le-a strămutat către sfârşitul cărţii, adică în capitolele 46-51, socotindu-se că prezenţa lor în prima parte încarcă paginile cu prea multe texte de aceeaşi factură stilistică. Vechile versiuni româneşti au preluat această intervenţie; cea de faţă face la fel, dar trimiţând la textele corespunzătoare din *Septuaginta*, pentru eventuale confruntări”.

2: Asupra Egiptului, împotriva oştirii Faraonului Neco, regele Egiptului, ce se afla în Carchemiş, lângă râul Eufrat, şi pe care Nabucodonosor, regele Babilonului, a zdrobit-o în cel de al patrulea an al domniei lui Ioiachim, regele lui Iuda.

„Ioiachim a domnit între 609 şi 598. Bătălia de la Carchemiş, prin care Babilonul cucerea supremaţia asupra întregului actual Orient Mijlociu, a avut loc în anul 605”[1].

3: „Prindeţi arme şi scuturi şi alergaţi la luptă!

4: Înşeuaţi-vă caii! Voi, călăreţi, urcaţi-vă în şei şi staţi gata sub coifurile voastre; înclinaţi în faţă lăncile, puneţi-vă platoşele!

5: De ce oare le e teamă şi se feresc înapoi? Cei tari ai lor vor fi tăiaţi, cu fuga au fugit şi-mpresuraţi fiind ei nu s-au mai întors, zice Domnul.

6: Cel sprinten să nu fugă, cel tare să nu scape! Spre nord, la Eufrat, ei au slăbit, ei au căzut.

7: Cine-i acesta, oare, cel ce ca un râu se urcă şi ca pâraiele ce-şi învolbură apa?

Mai explicit, textul ebraic vorbeşte aici despre Nil, a cărui traducere este, însă, *râu.*

8: Apele Egiptului ca un râu se vor sui; iar el a zis: mă voi urca s-acopăr tot pământul şi să-i afund pe cei ce-l locuiesc!

9: Încălecaţi pe cai! Gătiţi carele de luptă! Ieşiţi, voi, războinici ai Etiopienilor; şi voi, Libieni înarmaţi cu scuturi; şi voi, Lidienilor, încălecaţi, întindeţi-vă arcul!

10: Ziua aceea Îi va fi Domnului Dumnezeului nostru zi de răzbunare asupra vrăjmaşilor Săi: Sabia Domnului îi va mânca, pe săturate îi va mânca şi cu sângele lor se va îmbăta; căci aceasta-i jertfă Domnului din ţara de miazănoapte la râul Eufrat.

Astfel de locuri trebuie înţelese duhovniceşte; chiar dacă descriu lucruri imediate, sunt trimiteri către realităţi ne-

---

[1] BBVA, p. 1020

văzute ochilor trupești: „La fel înseamnă și sabia cea vie, de care se vorbește că este îmbătată de sângele celor răniți și va mânca în cer carne”[1].

11: Suie-te pe Galaad și ia balsam pentru fata fecioară a Egiptului; zadarnic ți-ai înmulțit tu leacurile; că toate sunt netrebnice!

„*Fata fecioară*: expresie ironică, mai ales în contextul acestui avertisment asupra căderii Egiptului”[2].

12: Neamurile ți-au auzit glasul, de strigarea ta umplutu-s-a pământul, căci războinic pe războinic a slăbit, căzut-au amândoi de-a valma”.

13: Cuvântul pe care Domnul i l-a grăit lui Ieremia cu privire la regele Babilonului care va veni să izbească Egiptul:

14: „Dați de știre în Migdol, duceți vestea până-n Memfis, ziceți: Scoală-te și te gătește, că sabia ți-a mâncat tufanii.

„*Migdol*: oraș sau cetate în Egiptul de Jos, menționat în 44, 1 ca fiind una din așezările Evreilor. ♦ *Memfis* (scris uneori *Nof*): vechea capitală a Egiptului, la circa 10 km sud de actualul Cairo. ♦ *tufanii*: grecescul *smilax* indică o specie de arbori din familia, oarecum, a stejarului. El poate însemna și *tisă*, copac cu lemn tare și elastic, din care se făceau arcurile.

Așadar, sensul metaforei este: dușmanii ți-au devorat apărarea”[3].

15: De ce-a fugit de la tine Apis? Nu, n-a rămas alesul tău vițel, căci Domnul Dumnezeu l-a betejit.

„*Boul Apis*, zeul protector al orașului Memfis; divinizat ca *Osiris-Apis*”[4].

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia, Începutul cuvântului*, 45
[2] BBVA, p. 1021
[3] BBVA, p. 1021
[4] BBVA, p. 1021

16: Şi gloata ta slăbit-a şi-a căzut şi fiecare pe vecin îl agrăia: – Să ne sculăm şi-n ţara noastră să ne-ntoarcem, şi la poporul nostru de sabia elină să fugim!

Sabia elină: „Ebraică: *sabia ucigătoare*. Aici ar putea fi vorba de o calitate excepţională a săbiilor de provenienţă grecească, aşa cum vor fi mai târziu cele de Toledo”[1].

17: Pe Neco Faraonul, cel rege al Egiptului, numiţi-l: «Zgomot, dar-a-pierdut-prilejul».

Zgomot, dar-a-pierdut-prilejul: „Tălmăcirea expresiei ebraice; *Septuaginta* o păstrează ca atare, netradusă. Aluzie la incapacitatea Egiptenilor de a sări la timp în ajutorul aliaţilor lor”[2]. *Septuaginta* are aici Σαων-εσβι-εμωηδ transcriind (aproximativ) ebraicul *şaon heevir hamoed*[3].

18: Aşa cum Eu sunt viu – grăieşte Domnul Dumnezeu – el va veni precum Taborul între munţi, precum Carmelul cel din mare.

„Taborul: munte singuratic, care domină o câmpie întinsă. Carmelul: şir muntos, cu o înălţime maximă de 552 m, al cărui vârf, magnific, iese din apa Mediteranei”[4].

19: O, fiică a Egiptului, ce încă stai acasă, găteşte-ţi strai de-nstrăinare, căci Memfisul va fi-ntru totul un pustiu şi «Vai!» se va chema, că nimeni nu mai e să-l locuiască.

20: Junincă preafrumoasă e Egiptul, dar, vai!, din miazănoapte nimicire veni-va peste ea!

21: Şi luptătorii simbriaşi dintr-însa sunt ca viţeii puşi la îngrăşat, că şi ei s-au întors şi au fugit ca unul, într-un gând; nu, n-au rămas, căci ziua nimicirii le-a venit şi vremea răzbunării. Li-i glasul ca un şuier şui de şarpe,

22: căci prin nisipuri se tot duc; veni-vor [în Egipt], dar cu topoare, asemenea tăietorilor de lemne;

---

[1] BBVA, p. 1021
[2] BBVA, p. 1021
[3] שאון העביר המועד
[4] BBVA, p. 1021

23: şi-i vor tăia pădurea la pământ – aşa grăieşte Domnul –, căci nimeni nu le ţine socoteala: se înmulţesc mai mult decât lăcusta, în roiuri fără număr.

24: Acoperită-i de ruşine ea, fiica Egiptului, căci dată e pe mâna unui popor din miazănoapte.

25: Iată, Eu îl voi bântui pe Amon, fiul său, şi pe Faraon şi pe cei ce-şi pun încrederea în el.

Fiul său „= fiul Egiptului. Amon era zeul războinic din Teba, care, într-un fel, concentra în sine toate zeităţile egiptene. Versetul următor (26): text lacunar în *Septuaginta*; preluat din Textul Masoretic”[1].

„Theodoret explică, pentru publicul vremii sale, că *egiptenii îl numesc Amon pe Zeus*, fapt pentru care Egiptul se numeşte *pământul amonian* (*Despre Ieremia* 9,46)”[2].

26: Şi-i voi da în mâinile celor ce le caută viaţa, în mâinile lui Nabucodonosor, regele Babilonului, şi în mâinile slujitorilor lui. Dar după aceea Egiptul va fi iarăşi locuit, ca în zilele de altădată, zice Domnul.

27: Dar tu, Iacobe, să nu te temi, nici să te sperii, Israele, că, iată, Eu chiar de departe-am să te mântui, şi pe urmaşii tăi din jugul lor; şi Iacob se va-ntoarce şi tihnă va avea şi va dormi şi nimeni să-l sperie nu va fi.

28: Tu, Iacobe, tu robul Meu, să n-ai în tine teamă – zice Domnul –, căci Eu cu tine sunt. Cea fără frică şi gingaşă a fost predată cu-ale ei; că Eu voi face să se stingă acele neamuri toate în care Eu te-am îmbrâncit; nu însă şi pe tine, ci-n judecată îţi voi da pedeapsă şi nu vei fi-ntru totul fără vină”.

Versetele 27-28: „Acest mesaj de mântuire pentru Israel se regăseşte întocmai în Textul Masoretic la 30,10-11”[3].

---

[1] BBVA, p. 1022

[2] SEP 6/I, p. 456

[3] SEP 6/I, p. 457

CAPITOLUL 47[1] – *Profeţie asupra celor de alt neam*

1: Asupra celor de alt neam, acestea zice Domnul:
2: „Din miazănoapte, iată, ape se ridică şi-n iureş care-neacă se prefac: îneacă ţara şi plinirea ei, cetatea şi pe cei ce-o locuiesc. Oamenii vor striga şi cei ce locuiesc pământul vor urla
3: de vuietul pornirii Lui, de tropotul copitelor, de huruitul carelor de luptă, de scrâşnetul de roţi în alergare.
4: Părinţii către fii nu s-au întors, de vreme ce în mâini de-abia se ţin în ziua care vine să-i dea morţii pe toţi cei din sămânţa altor neamuri. Voi stinge-n moarte Tirul şi Sidonul şi rămăşiţa celor ce le-ajută, căci Domnul întru totul nimici-va pe cei rămaşi din insulele mării.

Pe toţi cei din sămânţa altor neamuri: literal: *pe toţi cei de alt neam* [*pantas tus allofilus*[2]]. În Textul Masoretic: *pe toţi Filistenii*, ceea ce ar însemna o referire expresă la Filisteni, popor emigrant din insula Creta (Caftor, în ebraică) şi, după o invazie neizbutită în Egiptul lui Ramses al III-lea, stabilit pe coasta de est a Mediteranei, între Ioppe şi Gaza, cu Ascalonul la mijloc, pe un teritoriu numit Filistia (nume conferit, cu vremea, de către Greci, întregului teritoriu al Palestinei). Evreii, care au avut mult de suferit din cauza Filistenilor (a se vedea doar celebrul episod David-Goliat[3] din I Regi 17), îi enumerau ca *Popor al Mării*, printre celelalte *Popoare ale Mării*; de aici, semnificaţia generică: Filisteni = cei de alt neam. Exegeţii Textului Masoretic rămân fără răspuns în faţa unei contradicţii evidente: Tirul şi Sidonul,

---

[1] În *Septuaginta*, capitolul 29.
[2] πάντας τους αλλοφύλους
[3] Dar Goliat, deşi lupta în tabăra filisteană, era un descendent al vechilor populaţii (*fiii lui Enac*).

menţionate în stihul următor, nu erau oraşe filistene, ci feniciene!"[1].

5: Întindere pleşuvă peste Gaza, tăcut în rostogol e Ascalonul şi cei rămaşi ai lui din Enachimi.

„*Întindere pleşuvă*: metaforă pentru pustiirea totală. ♦ *Enachimii*: locuitori fabuloşi, prin gigantismul lor, ai teritoriului pre-filistean (Numerii 13, 32-33). Învinşi de Iosua Navi, cei scăpaţi au continuat să rămână în Gaza, Gat, Aşdod (Iosua 11, 22) şi, probabil, în Ascalon. În unele texte sunt numiţi *urmaşii lui Enac* (Numerii 13, 28) sau *fiii lui Enac* (Deuteronom 2, 21; 9, 2)"[2].

6: Tu, sabie a Domnului, tu, până când vei mai tăia şi până când nu te vei linişti? Întoarce-te în teaca ta şi-aşterne-te odihnei şi vegherii!

7: - Cum oare se va linişti? Că Domnu-i porunci să se ridice asupra Ascalonului şi-a celor din şesuri şi cetăţi de lângă mare şi împotriva-a tot ce-a mai rămas".

Textul Masoretic are *acolo i-a dat întânire*, tradus de *Septuaginta* cu *împotriva celor rămase*.

CAPITOLUL 48[3] – *Profeţie asupra Moabului*

1: Asupra lui Moab. „Aşa grăit-a Domnul: E vai şi-amar de Nebo, că, iată, e pustiu! Şi Chiriataimul a fost luat, e ruşinat şi biruit Amatul.

„*Moab*: popor (Moabiţii) şi teritoriu situat în zona Transiordaniei de astăzi. ♦ *Nebo*: trebuie că e vorba de oraşul Nebo, menţionat în Numerii 32, 38, nu de muntele cu acelaşi nume pomenit în Deuteronom 32, 49. De altfel, nu toate toponimele de mai jos sunt astăzi identificabile"[4].

---

[1] BBVA, p. 1022
[2] BBVA, p. 1022
[3] În *Septuaginta*, capitolul 31.
[4] BBVA, p. 1023

2: Pentru Moab nu-i nici o vindecare, şi nici trufie nu mai este-n Heşbon. Atâtea rele se urzesc asupră-i: – «Veniţi să-l retezăm de printre neamuri!». Şi el va înceta să mai existe; în urma lui doar sabia mai umblă.

3: Că din Horonaim se-aude strigăt: «Zdrobire e şi prăbuşire mare!».

4: Moab e prăbuşit, vestiţi-o în Zogora,

5: că plin de plângere de-acum e Luhitul, şi plânsul urcă spre Horonaim; un strigăt de prăpăd aţi auzit:

6: «Fugiţi acum şi viaţa v-o scăpaţi şi fi-veţi ca asinul cel sălbatic pe-ntinderea pustiei!».

„Asinul sălbatic o duce greu, dar trăieşte"[1].

7: De vreme ce ţi-ai pus nădejdea în propria-ţi tărie, vei fi şi tu luat; şi Chemoşul va merge în robie cu preoţii li dregătorii lui.

8: Vine-n cetăţi prăpăd pe fiecare şi-n nici un chip nu va putea să scape; şi vor pieri şi valea şi câmpia aşa cum zis-a Domnul.

9: Puneţi-i semne-semne lui Moab, căci în văpăi de foc se va aprinde; cetăţile lui, toate: fără urmă; de unde-i vor mai fi locuitori?

Semne-semne: „= semne (marcaje) de recunoaştere în urma dezastrului"[2].

10: (O, blestemat e omul care face cu nepăsare lucrurile Domnului şi sabia şi-o ţine-n teacă, nu în sânge).

„Avertisment asupra invadatorului care, având un mandat de la Domnul (cazul lui Nabucodonosor), e cuprins de milă sau îndurare"[3].

Primele două stihuri sunt un avertisment şi pentru noi (al treilea, nu neapărat, doar dacă îl referim la războiul nevăzut, cel în care curge un altfel de *sânge*): „Ieremia zicea: *Blestemat cel ce săvârşeşte lucrurile Domnului cu negrijă.*

---

[1] BBVA, p. 1023
[2] BBVA, p. 1023
[3] BBVA, p. 1023

Căci, dacă am avea grijă de mântuirea sufletelor noastre, am tremura de cuvântul Domnului şi ne-am grăbi să împlinim poruncile Lui, prin care ne şi mântuim"[1]. „Cei ce ţin la voile lor şi voiesc să le împlinească pe ele încep cu duhul (să lucreze), dar nu por să se împotrivească vrăjmaşilor lor deoarece, voind să împlinească voile lor, le îndeplinesc în trup şi de aceea fac zadarnică şi deşartă osteneala lor. De aceea îi osândeşte proorocul Ieremia, zicând: *Blestemat este tot cel ce face lucrurile Domnului cu nepăsare*. Observă că, cu cei ce voiesc să slujească patimilor lor, Dumnezeu nu conlucrează, ci îi lasă pe ei cu voia lor şi-i predă pe ei în mâinile celor ce-i urăsc şi, în loc de cinstea pe care o caută de la oameni, primesc osânda"[2].

Aici sunt văzuţi ca vizaţi şi cei ce „au intrat cu îndoială şi cu răceală în lupta pentru Domnul"[3].

„Să îndeplineşti lucrările slujirii tale cu cinste şi cu sârguinţă, ca servind pe Hristos [...]. Să-ţi fie teamă – ca şi cum te-ar supraveghea Dumnezeu – să foloseşti rău, din exces sau din dispreţ, uneltele ce ţi s-au încredinţat, chiar dacă s-ar părea că sunt fără valoare. Lucrul slujirii este mare şi prin el se dobândeşte împărăţia cerurilor"[4].

„Căci dacă cel căruia i s-a încredinţat grija domeniilor împărăteşti nu este scutit de acuzare, chiar dacă nu şi-a însuşit nimic din cele încredinţate, dar din neglijenţă pierde ceea ce putea fi câştigat, la ce pedeapsă trebuie să se aştepte că va veni asupra lor aceia care au administrat cu lene şi neglijenţă cele închinate Domnului?"[5].

„Să cugete deci la răspunderea lor toţi aceia care, deşi cunosc rănile inimii omeneşti, şovăie să le vindece cu ajutorul cuvintelor lui Dumnezeu. De aceea nimerit zice pro-

---

[1] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cuvânt ascetic*, 29
[2] Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de Cuvinte*, XXVIII, 3
[3] Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoinţă*, LI
[4] Sf. Vasile cel Mare, *Asceticele*, I, 9
[5] Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mari*, 9, 1

orocul: *Blestemat să fie tot cel ce opreşte sabia lui de la sânge.* A feri sabia de sânge se întâmplă atunci când nu lăsăm drum liber cuvântului propovăduirii din datoria de a ucide viciile trupului"[1].

În sens mai înalt, e vorba de războiul pe care-l purtăm păcatelor: „Căci cel ce urmează să fugă de greutatea blestemului trebuie ca niciodată să nu-şi oprească sabia de la sângele unor asemenea păcătoşi"[2].

„Vezi câte blesteme? Din acestea te-a slobozit pe tine Hristos, făcându-Se blestem. Căci aşa cum S-a smerit pe Sine, ca pe tine să te înalţe, şi a murit, ca pe tine să te facă nemuritor, tot aşa şi blestem S-a făcut, ca să te umple pe tine de binecuvântare"[3].

11: Moab a dus-o bine de când era copil şi-n propria lui slavă şi-a pus nădejdea toată; el n-a ştiut ce-nseamnă să torni din vas în vas, nici că-n surghiun a fost; de-aceea gustul i-a rămas şi nici aroma nu l-a părăsit.

„Moabul era un ţinut al podgoriilor, vestit pentru vinurile lui"[4].

Biblia 1982 are: *Moab din tinereţea lui a fost liniştit, se odihnea pe drojdia sa şi n-a fost trecut din vas în vas...* „Atât timp cât cei păcătoşi lucrează răul şi nu ascultă cele pe care cei drepţi le propovăduiesc cu privire la cele drepte, ei nu conştientizează cât de grave sunt cele pe care ei le săvârşesc şi, din cauza propriei ignoranţe, sunt fără de grijă în amorţirea lor. Zăcând în greşeli, stau liniştiţi ca fără vlagă, după cum se spune despre un anumit popor păcătos şi nepăsător: *S-a odihnit pe drojdia sa, pentru că a zăcut nepăsător în păcate*"[5].

---

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Cartea regulei pastorale*, XXV - *apud* VSP, p. 430
[2] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, V, 164
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*, 44, 4
[4] BBVA, p. 1023
[5] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, X, 27

12: De-aceea, iată, zilele lui vin – zice Domnul –, când îi voi trimite turnători-pritocitori şi-l vor pritoci şi-i vor goli vasele, iar ulcelele i le va zdrobi.

13: Atunci lui Moab îi va fi ruşine de Camos, aşa cum casei lui Israel i-a fost ruşine de Betel, nădejdea lor, în care-şi puneau încrederea.

„*Camos* (Chemoş): zeitate moabită, căreia Solomon i-a ridicat un altar în apropiere de Ierusalim (III Regi 11, 7), altar dărâmat apoi de Iosia (IV Regi 23, 13). ♦ *Betel*: zeitate siriană, apoi babilonică, adorată cândva şi de Evreii din Elefantina, în Egipt"[1].

14: Cum veţi putea să spuneţi: «Puternici suntem noi, puternici oameni de război?».

15: Moab este la pământ, da, chiar cetatea lui, iar floarea tinerilor lui s-a prăbuşit spre-njunghiere.

16: Aproape-i ziua lui Moab, se mişcă-n iureş răutatea lui.

17: Mişcaţi-vă spre el, voi, toţi vecinii lui, voi toţi rostiţi-i numele, zicând: «Cum s-a zdrobit toiagul cel ales, toiagul plin de slavă!».

„În limbajul biblic: *toiag* = sceptru"[2].

18: Coboară-te din slava ta, aşază-te pe strat de umezeală; Dibonul fi-va sfărâmat, Moabul a pierit; spre tine urcă cineva să-ţi facă praf puterea.

19: Rămâi în cale şi priveşte, tu, care şezi în Aroer, întreabă-l tu pe cel ce fuge şi întreabă-l tu pe cel scăpat: «Ce oare s-a-ntâmplat?».

20: E ruşinat Moab, că-a fost zdrobit. Te vaită şi strigă şi dă de veste în Arnon că a pierit Moab!

21: Şi judecată vine împotriva ţinutului din şes, împotriva Holonului şi a Iahţei, împotriva Mefaatului şi a Dibonului,

22: împotriva lui Nebo şi a Bet-Diblataimului,

---

[1] BBVA, p. 1023
[2] BBVA, p. 1023

23: împotriva Chiriataimului şi a Bet-Gamului, a Bet-Meonului şi a Cheriotului,

24: împotriva Boţrei şi împotriva tuturor cetăţilor Moabului, cele de departe şi cele de aproape.

25: Cornul lui Moab s-a frânt, braţul său va fi zdrobit.

26: Îmbătaţi-l, că împotriva Domnului s-a preamărit pe sine; Moab, cu mâinile lui, a bătut din palme, dar şi el însuşi va fi de râsul lumii.

27: Oare nu de râsul lumii a fost pentru tine Israel? Fosta-a el oare găsit printre hoţi, de te-ai pornit cu luptă împotrivă-i?

28: Locuitorii Moabului şi-au părăsit cetăţile şi-n stâncărie-au locuit; făcutu-s-au ca nişte porumbiţe ce cuibăresc în piatră, la gura unei peşteri.

29: Am auzit de semeţia lui Moab; el foarte sus şi-a sumeţit mândria şi inima şi-a înălţat-o.

30: Dar Eu îi cunosc faptele: Oare nu-ie de-ajuns? nu el şi-a făcut-o?

31: De-aceea: Văitaţi-vă voi toţi pentru Moab, din cele patru laturi!; strigaţi asupra oamenilor tunşi din pulberea ţărânii!

32: Voi plânge pentru tine, podgorie din Sibma, cu plânsul lui Iazer; viţele tale trecut-au marea şi la Iazer ajuns-au, în cetăţi; strugurii tăi loviţi au fost de moarte, ca şi culegătorii.

33: Bucuria şi veselia fost-au măturate din ţara lui Moab; măcar că-n linurile tale este vin, nici că l-au stors în tălpi spre dimineaţă, şi nici c-au chiuit în faptul serii.

34: De la strigătul Heşbonului până la Eleale, de la Ţoar până la Horonaim şi până la Eglat-Şelişia, cetăţile lor îşi vor înălţa glasul, că până şi apele Nimrimului se vor prăji.

35: Şi voi nimici Moabul – zice Domnul – când se urcă la capişte şi arde tămâie dumnezeilor lui.

36: De aceea, inima lui Moab va suna ca nişte fluiere, inima Mea ca un fluier va suna pentru oamenii cei tunşi; ceea ce omul a agonisit, iată că i s-a dus!

37: În tot locul vor avea capetele rase, şi rasă va fi fiecare barbă; şi toate mâinile vor da cu pumnii-n piept şi peste fiece coapsă va fi haină de sac.

38: Şi tânguire va fi pe acoperişurile şi pe uliţele Moabului, că am zdrobit Moabul - zice Domnul – ca pe un vas netrebnic.

39: Cum de s-a schimbat? Cum se face că Moab a întors spatele? Acoperitu-s-a Moab de ruşine şi s-a făcut de râsul lumii şi ţinta mâniei celor din preajma lui.

40: Că aşa grăit-a Domnul: Iată, ca un vultur va porni şi aripile şi le va întinde deasupra Moabului.

„Aluzie, desigur, la Nabucodonosor, *robul lui Dumnezeu.* Aceste două stihuri [2 şi 3] se regăsesc, aproape aidoma, în 49, 21; e raţiunea probabilă pentru care ele lipsesc, aici, din textul grecesc; vechile ediţii româneşti însă le-au transferat din Versiunea Ebraică"[1].

41: Cariotul a fost luat, luate i-au fost ce el şi tăriile. Şi-n ziua aceea fi-va inima lui Moab ca inima femeii în chinurile naşterii.

42: Din numeros cât era, Moabul va pieri, fiindcămpotriva Domnului s-a preamărit pe sine.

43: Capcană şi frică şi mormânt peste tine, locuitor al Moabului!

44: Cel ce fuge de groază cădea-va în groapă, iar cel scăpat din groapă-n capcană va fi prins; că voi aduce acestea peste Moab în anul cercetării lui".

„Textul Masoretic adaugă două versete, care nu sunt altceva decât reluarea cântecului popular citat în Numerii 21, 28-30, urmat de o încheiere"[2].

---

[1] BBVA, p. 1024
[2] BBVA, p. 1024

CAPITOLUL 49[1] – *Profeţii despre Amon, Edom, Damasc, triburile arabe, Elam*

1: Asupra fiilor lui Amon, aşa grăit-a Domnul: „Nu sunt oare fii în Israel? Ori n-au pe nimeni care să-i moştenească? De ce, dar, a pus Milcom stăpânire pe Gad şi poporul lui locuieşte în cetăţile acestuia?

Amon: „Amoniţii: trib semitic care, potrivit textului din Facerea 19, 38, se trăgea din Ben-Ammi, fiul lui Lot, născut prin incest de fiica sa cea mică, şi fratele lui Moab. Amoniţii ocupau teritoriul din nord-estul Mării Moarte, în jurul localităţii Rabat-Amon (Deuteronom 3, 11), actualul Aman. Deşi înrudiţi, prin Lot, cu Evreii, atât Moabiţii cât şi Amoniţii au fost adversari permanenţi ai acestora. ♦ Amoniţii locuiau teritoriul pe care Moise i-l destinase tribului lui Gad (Numerii 32, 33-36)"[2].

„La est de Iordan, emoniţii au ridicat cetatea Raba (azi Aman) pe care o menţionează şi aghiografii Vechiului Testament (II Regi 12,26; 17,27). Aşezarea a fost descoperită de arheologi în anul 1961. Pe raza ei au fost înregistrate urmele unui templu zidit în secolul XV î. Hr. şi care era închinat zeului naţional Milcom. Amoniţii, ca popor semit, au dus o viaţă nomadă în sec XII î. Hr. şi, mai târziu, între anii 900-600 î. Hr. au cunoscut o perioadă de prosperitate, după care au fost cuceriţi (sec. VII î. Hr.) de asirieni"[3].

2: De aceea, iată, vin zile – zice Domnul – când în auzul Rabei voi da zvoană de război; şi ei vor deveni pustietate şi ruină şi capiştile lor cu foc vor fi arse; atunci fi-va Israel să-şi ia asupră-şi stăpânirea.

---

[1] Versetele 1-5: în *Septuaginta*, 30, 17-21; versetele 6-21: în *Septuaginta*, 30, 1-16; versetele 22-26: în *Septuaginta*, 30, 29-33; versetele 27-32: în *Septuaginta*, 30, 23-28; versetele 33-37: în *Septuaginta*, 25, 14-19.

[2] BBVA, p. 1025

[3] AB, p. 33

3: Jeluieşte-te, tu, Heşbon, că Aiul a pierit!; strigaţi, voi, fete din Raba, încingeţi-vă cu sac, că Milcom va merge în robie laolaltă cu preoţii şi dregătorii lui!

4: Ce te tot bucuri în câmpurile lui Enachim, tu, fiică înfumurată, care-ţi pui nădejdea-n comorile tale şi zici: «Cine va intra la mine?».

5: Iată, Eu spaimă voi aduce asupră-ţi – zice Domnul – din toate ţările ce-ţi sunt împrejur; şi veţi fi risipiţi, fiecare de-a dreptu-nainte, şi nimeni nu va fi să vă adune".

„Textul Masoretic adaugă: 6: *Dar după aceea voi întoarce din robie pe fiii lui Amon, zice Domnul*"[1].

„După mulţi comentatori, începând cu Qimhi, Dumnezeu se adresează edomiţilor aflaţi în pragul morţii, făgăduindu-le că va avea El grijă de cei lipsiţi de apărare care rămân în urma lor. După alţii (*e.g.* Raşi), s-ar adresa poporului ales"[2].

6: Despre Idumeea: „Aşa grăieşte Domnul: Nu mai este înţelepciune în Teman, pierit-a sfatul de la cei pricepuţi, înţelepciunea li s-a dus,

„Adversitatea dintre Edom [Idumeea] şi Israel era străveche, din vremea când tânărul Iacob îi răpise lui Esau (Edom) dreptul de întâi născut (Facerea 25, 29-34). În jurul anului 601, Nabucodonosor îi folosise pe Edomiţi împotriva regatului lui Iuda"[3].

7: locul lor nu-i decât amăgire. Săpaţi adânc pentru o locuinţă, voi, cei ce locuiţi în Dedan, că fapte grele-a săvârşit; necazuri am adus asupră-i la vremea când l-am cercetat.

8: Că vin culegători de struguri care nimic nu-ţi vor lăsa: mâinile lor, ca ale hoţilor de noapte.

---

[1] BBVA, p. 1025
[2] SEP 6/I, p. 479
[3] BBVA, p. 1025

9: Că Eu l-am dezbrăcat pe Esau, descoperit-am tainițele lor; ei nu vor mai putea să se ascundă; pierit-au fiecare de mâna fratelui său, a vecinului Meu, și fi-va peste putință

10: să-l lase pe sărmanul tău să trăiască; dar Eu voi trăi și văduvele nădăjduiesc în Mine.

11: Că așa grăiește Domnul: Cei ce nu erau să bea paharul, l-au băut; dar tu nu vei rămâne fără vină, fiindcă și tu, negreșit, îl vei bea.

„*...fiindcă (...) îl vei bea*, conform Codex Alexandrinus. E vorba de paharul urgiei Domnului, pe care atât neamurile cât și Israel trebuie să-l bea"[1].

12: Că M-am jurat pe Mine Însumi – zice Domnul – că tu vei fi în mijlocul țării un ținut fără urme și de ocară și de blestem; și toate cetățile ei fi-vor pe-ntotdeauna pustii.

Că tu: „Textul Masoretic specifică: *Boțra*, capitala Edomului"[2].

13: Auzit-am o veste de la Domnul: El a trimis vestitori la neamuri: «Adunați-vă! Veniți împotriva lui! Ridicați-vă la război!».

14: Mic te-am făcut între neamuri, Disprețuit foarte printre oameni.

15: Obrăznicia ta s-a ridicat împotrivă-ți, trufia inimii tale a plesnit găurile stâncilor, a apucat-o peste puterea dealului înalt; că precum vulturul și-a înălțat el cuibul: de acolo te voi surpa!

16: Și fi-va Idumeea un pustiu fără urme; cel ce-i va trece pe-alături va fluiera spre ea.

17: Așa cum s-au prăbușit Sodoma și Gomora și locuitorii lor – zice Domnul Atotțiitorul – nici un om nu va ședea acolo și nici un fiu al omului acolo nu va locui.

---

[1] BBVA, p. 1025
[2] BBVA, p. 1025

18: Iată, ca un leu va sălta din tufişurile Iordanului la locul lui Etam; că Eu grabnic îi voi goni de la ea; puneţi-i pe tineri împotriva ei, căci: «Cine mai e ca mine? Şi cine-mi va sta împotrivă? Şi cine-i păstorul care să-mi stea în faţă?»...

19: De aceea, auziţi sfatul Domnului pe care El l-a cugetat asupra Idumeii şi gândul Său pe care l-a gândit asupra celor ce locuiesc în Teman: Ce e mărunt în turmă, cu târşul vor fi duse, sălaşul lor de-acuma pustiu li se va face!

20: Că de vaierul căderii lor s-a-nfricoşat pământul, iar vuietele mării nu s-au mai auzit.

21: Iată, ca un vultur va vedea şi aripile peste tăriile ei şi le va întinde şi-n ziua aceea fi-va inima puternicilor Idumeii ca inima femeii în chinurile naşterii!"

22: Pentru Damasc: „Umplutu-s-au Hamatul şi Arpadul de ruşine, că au primit o veste rea, tulburate, mânioase, nu pot avea odihnă.

„După unii comentatori, profeţia putea avea ca obiect campania lui Nabucodonosor din 604-603"[1].

23: Damascul s-a slăbănogit şi-i pus pe fugă, cutremur l-a cuprins.

24: Cum de nu mi-au părăsit cetatea cei ce-au îndrăgit sătucul?

25: De aceea cădea-vor tinerii pe uliţele tale şi toţi războinicii tăi vor cădea, zice Domnul.

26: Iar Eu voi aprinde foc în zidul Damascului şi va mistui răspântiile fiului lui Benhadad".

27: Cu privire la Chedar, regina Curţii, pe care Nabucodonosor, regele Babilonului, a învins-o, aşa grăieşte Domnul: „Sculaţi-vă şi suiţi-vă la Chedar şi săturaţi-i pe fiii lui Chedma!

„*Chedar* era numele generic al triburilor semi-nomade din deşertul siro-arab. ♦ *regina Curţii*: tribul-matcă; descen-

---

[1] BBVA, p. 1026

denţii direcţi ai lui Chedar, fiul lui Ismael (cel născut lui Avram din egipteanca Agar – Facerea 25, 13). Textul Masoretic foloseşte un termen mai general (şi mai prezumţios): *regatele Haţorului*: totalitatea triburilor arabe semi-nomade. ♦ Chedma: fratele lui Chedar (Facerea 25, 15), strămoşul tribului cu acelaşi nume"[1].

28: Le vor lua corturile şi turmele, le vor lua pentru ei hainele şi toate tărhatele şi cămilele. Chemaţi asupră-le, din toate părţile, nimicire!

29: Fugiţi! Săpaţi adânc pentr-un sălaş de locuit, voi, cei ce locuiţi în curte; căci regele Babilonului a scornit un sfat şi-un gând a gândit împotriva voastră.

30: Scoală-te şi ridică-te-mpotriva neamului statornic, a celui ce locuieşte-n tihnă, la care nu sunt uşi, nici nituri, nici zăvoare şi nici încuietori, şi singuri locuiesc.

31: Cămilele lor vor fi de pradă, mulţimea vitelor lor va fi spre nimicire; ca pe o pleavă-i voi vântura cu fiece vârtej, pe ei, capete tunse la frunte; prăpăd din toate părţile le voi aduce, zice Domnul.

Capete tunse la frunte: „după Heodot, bărbaţii triburilor arabe se tundeau în rotund, răzându-şi tâmplele"[2].

„Aşa s-a desfăcut toată ţara Iudeilor şi neamul lor a fost împrăştiat în tot locul necurat, după cum s-a spus prin prooroci"[3].

32: Curtea va fi odihnă pentru struţi, pe totdeauna părăsită; om acolo nu va rămâne, nici fiu al omului nu va locui acolo".

33: Profeţia lui Ieremia asupra neamurilor din Elam:

„Elamul, ca teritoriu, cuprindea întregul versant al Podişului Iranian spre Valea Tigrului, cu capitala la Suza, şi

---

[1] BBVA, p. 1026
[2] BBVA, p. 1026
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Levitic*, *Despre căderea adunării iudeilor în neascultare*, 3

era locuit de Elamiţi, descendenţi ai lui Elam, unul din cei cinci fii ai lui Sem (Facerea 10, 22). Elamiţii, cu o istorie lungă şi zbuciumată, au cunoscut şi vremuri de glorie, înainte de a fi fost încorporaţi în imperiul medo-persan, spre 590. În altă ordine de idei: Capitolul 49 din vechile versiuni româneşti ale *Septuagintei* nu cuprind şi acest episod [vv. 33-38]"[1].

34: Aşa grăieşte Domnul: Arcul lui Elam s-a frânt, temeiul puterii lui.

35: Aduce-voi asupra Elamului cele patru vânturi din cele patru colţuri ale cerului şi-n toate aceste vânturi îi voi risipi, şi nu va fi neam la care ei să n-ajungă – chiar şi surghiuniţii Elamului.

36: Şi-n faţa duşmanilor lor îi voi umple de spaimă, ca să-şi cruţe viaţa; şi rele voi aduce asupră-le, pe măsura mâniei Mele; şi sabia Mea în urma lor o voi trimite, până ce-i voi nimici.

37: Şi-Mi voi aşeza tronul în Elam şi voi alunga de acolo regi şi dregători.

38: Dar va fi că-n zilele de la urmă îl voi întoarce pe Elam din robie, zice Domnul".

CAPITOLUL 50[2] – *Profeţie asupra Babilonului*

1: Cuvântul Domnului, pe care l-a grăit asupra Babilonului:

2: „Vestiţi-le printre neamuri, faceţi-le auzite, nu le ascundeţi, ci ziceţi: Babilonul e luat, Bel e ruşinat, neînfricatul, încrezutul Merodah s-a predat.

„Merodah (Marduk): principala zeitate a Babilonului; apelativul ei obişnuit, popular, era Bel (Baal), care se traduce *Stăpânul*"[1].

---

[1] BBVA, p. 1026

[2] În *Septuaginta*, capitolul 27.

3: Că neam de la miazănoapte s-a ridicat împotrivă-i şi ţara i-o va stinge şi nimeni că va fi s-o locuiască, nici om, nici dobitoc.

Neam de la miazănoapte îi desemnează „aici pe mezi şi perşi. Într-adevăr, Cyrus cel Mare (551-529 î. Hr.) avea să unifice cele două regate punând bazele imperiului persan; în 539 î. Hr. avea să cucerească Babilonul, iar în 538 î. Hr. le va da drumul evreilor să se întoarcă în ţara lor"[2].

4: În zilele acelea şi-n vremea aceea veni-vor fiii lui Israel, ei şi fiii lui Iuda-mpreună; în mergere plângând vor merge, căutându-L pe Domnul, Dumnezeul lor.

5: Pân-la Sion vor întreba de cale, – căci către el li se îndreaptă faţa – şi vor veni şi vor căta scăpare, căci legământul veşnic nu va fi dat uitării.

6: Turmă de oi pierdute a fost poporul Meu; păstorii lor le-au îmbrâncit afară, prin munţi Mi le-au făcut să rătăcească, din munte-n deal au tot umblat, pân' şi-au uitat sălaşul de odihnă.

7: Toţi care-au dat de ele, le-au mâncat. Vrăjmaşii lor ziceau: «Să nu le dăm din mână!», în loc de-a zice: «Păcătuit-am în faţa Domnului; Cel ce i-a adunat pe părinţii lor avea o păşune a dreptăţii».

8: Fugiţi din mijlocul Babilonului şi din ţara Caldeilor şi faceţi-vă ca şerpii înaintea turmelor.

„Poruncă apăsată a Domnului către Israeliţii captivi. Comparaţia: *ca şerpii înaintea turmelor* se referă, probabil, la reptilele care, la apropierea unui tropot de copite, fug şi-şi caută adăpost în pământ.

Textul Masoretic: *ca ţapii* (sau *berbecii*) *înaintea turmelor*, ceea ce pare mai puţin potrivit pentru un popor întreg. (Despre înţelepciunea şerpilor: Matei 10, 16)"[3].

---

[1] BBVA, p. 1027
[2] SEP 6/I, p. 458
[3] BBVA, p. 1027

9: Că, iată, adunări de neamuri Eu ridic din latura de miazănoapte asupra Babilonului şi-n linii de bătaie s-or aşeza-mpotrivă-i; de-acolo va fi luat ca-n suliţa războinicului iscusit ce nu se-ntoarce goală.

„Din sângele răniţilor, din seul celor tari, arcul lui Ionatan nu se-ntorcea pustiu, iar sabia lui Saul nu se-nvârtea zadarnic (II Regi 1, 22)"[1].

10: Şi Caldeea va fi de pradă: toţi cei ce o pradă vor fi îndestulaţi.

11: Pentru că voi vă veseleaţi şi vă împăunaţi jefuindu-Mi moştenirea, fiindcă zburdaţi ca viţeii prin iarbă şi împungeaţi cu coarnele ca nişte tauri,

12: acoperitu-s-a maica voastră de ruşine; maica voastră, cea care v-a născut pentru bunăstare, acum e la pământ. cea din urmă dintre naţii, pustie

13: din pricina mâniei Domnului, nu va mai fi locuită, ci pe de-a-ntregul va fi pustie; şi tot cel ce va trece prin Babilon se va uita cu tristeţe şi va fluiera de toate rănile lui.

14: Aşezaţi-vă-n linii de bătaie-mpotriva cetăţii Babilonului de jur-împrejur, voi, toţi cei ce încordaţi arcul!; trageţi în ea cu săgeţile, nu vă cruţaţi săgeţile,

15: copleşiţi-o! Mâinile i-au slăbit, meterezele i-au căzut, zidul i s-a prăbuşit. Că răzbunare este de la Domnul; răzbunaţi-vă asupră-i: cum a făcut ea, tot aşa faceţi-i voi!

16: Nimiciţi din Babilonia tot ce e sământă şi pe cel ce poartă seceră la vremea secerişului! De frica săbiei greceşti se-ntoarce fiecare la poporul său, aleargă fiecare-n ţara lui.

17: Israel e o oaie rătăcită pe care leii au alungat-o. Cel dintâi care-a mâncat-o a fost regele Asiriei, iar, mai pe urmă, acest rege al Babilonului i-a ronţăit oasele.

---

[1] BBVA, p. 1027

18: De aceea, așa grăiește Domnul: Iată, Eu Mă voi răzbuna pe regele Babilonului și pe țara lui, așa cum M-am răzbunat pe regele Asiriei.

19: Și-l voi alcătui din nou pe Israel la pășunea lui și va paște pe Carmel și pe muntele lui Efraim, și în Galaad, și sufletul său se va sătura.

Și-l voi alcătui din nou: „*apokatasteso* [*afton*] = îl voi restaura; îl voi face ca la început. (Puterea lui Dumnezeu de a re-crea din nimic)"[1].

20: În zilele acelea și-n vremea aceea – zice Domnul – vor căuta nedreptatea lui Israel, dar nu va fi nici una; și păcatele lui Iuda, dar nu le vor afla. Că milostiv le voi fi Eu celor rămași pe pământ, zice Domnul.

„Nu se socotesc păcatele care nu sunt făcute de bună voie"[2].

21: Amarnic ridică-te-mpotrivă-i și împotriva celor ce-o locuiesc! Răzbună-te, sabie, și nimicește de istov – zice Domnul – și fă-ntru totul cum îți poruncesc!

Îndemnul e adresat unui popor care-i atacă pe babilonieni.

22: Larmă de război, cumplită nimicire-n țara Caldeilor!

23: Cum oare s-a zdrobit și cum s-a sfărâmat ciocanul lumii-ntregi? Cum oare devenit-a Babilonul pustie printre neamuri?

Fericitul Ieronim observă[3] că, printre alte nume, diavolului i se spune și *ciocan*. Astfel, am putea vedea aici anticipată biruința lui Hristos asupra puterilor diavolului.

24: Veni-vor peste tine, Babiloane, și tu nu vei ști că tu însuți vei fi luat rob: aflat vei fi și dus, fiindcă tu I-ai stat împotrivă Domnului.

---

[1] BBVA, p. 1028

[2] Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 66, 1

[3] Cf. Fericitul Ieronim, *Epistole I*, XXI, 11

25: Domnul Şi-a deschis vistieria şi armele mâniei Şi le-a scos: fiindcă Domnul Dumnezeu are o treabă în ţara Caldeilor.

26: Că vremile ei au venit: «Deschideţi-i grânarele, scotociţi-o ca pe-o peşteră şi nimiciţi-o de istov, din ea nimic să nu rămână!

27: Secaţi-i rodurile toate, ei să vină jos la-njunghiere! Vai lor!, că ziua lor a venit şi vremea răsplătirii lor!».

28: Glasul fugarilor şi al celor ce scapă din ţara Babilonului ca să vestească în Sion răzbunarea Domnului, a Dumnezeului nostru.

29: Daţi-le celor mulţi porunci împotriva Babilonului, fiecăruia din cei ce-ncordează un arc!; tăbărâţi asupră-i de jur-împrejur!; nimeni să nu scape!; daţi-i după faptele lui!; faceţi-i după toate câte a făcut!, fiindcă i-a stat împotrivă Domnului, Sfântului Dumnezeu al lui Israel!

Ia stat împotrivă: textul ebraic are *s-a trufit*. „Trufia, refuzul de a asculta de Dumnezeu, apare în Biblie ca izvor al tuturor păcatelor şi având consecinţe extrem de grave pentru om (cf. Facerea 3; 11,1-9; Isaia 14,12-14; Iezechiel 28; Amos 4)"[1].

30: De aceea cădea-vor tinerii lui pe uliţe şi toţi războinicii lui fi-vor prăbuşiţi, zice Domnul.

31: Iată, Eu sunt împotriva ta, trufaşule, zice Domnul, că ziua ţi-a venit şi vremea răsplătirii tale.

32: Trufia ta va slăbi şi va cădea, şi nimeni nu va fi ca s-o ridice. Şi foc voi aprinde-n pădurea lui şi totul va mistui de primprejur.

33: Aşa grăieşte Domnul: Fiii lui Israel şi fiii lui Iuda au fost asupriţi; toţi cei ce i-au robit, laolaltă i-au asuprit nevrând să le dea drumul.

---

[1] SEP 6/I, p. 462

34: Puternic însă le e Izbăvitorul: Domnul Atotţiitorul e numele Lui. Intra-va la judecată cu potrivnicii Săi, ca să ridice ţara, dar să-i întărâte pe cei ce locuiesc în Babilon.

35: Sabie-mpotriva Caldeilor, împotriva celor ce locuiesc Babilonul, împotriva dregătorilor şi a-nţelepţilor lui!

36: Sabie-mpotriva războinicilor lui, şi ei vor fi slăbiţi. Sabie-mpotriva cailor lor şi-mpotriva carelor lor de luptă;

37: sabie-mpotriva războinicilor lor şi a adunăturii din mijlocul lui: ca nişte femei vor arăta! Sabie-mpotriva vistieriilor lui, şi ele se vor risipi!

38: În apele lui îşi punea nădejdea, şi se vor face de ruşine. Că-i o ţară de idoli, dar prin insule n-o să vă mai împăunaţi!

39: De aceea locuiesc idoli în insule şi-n ele fiicele sirenelor vor locui: pe veci nu vor mai fi ele locuite!

40: Aşa cum Domnul a surpat Sodoma şi Gomora şi cetăţile din hotarele lor – zice Domnul –: om nu va mai locui acolo, nici fiu al omului acolo se va aşeza!

41: Iată, un popor vine din miazănoapte, şi-o naţiune mare şi regi numeroşi se vor stârni de la marginea pământului, purtând în mână arcul şi cuţitul.

42: Popor fioros, nici o milă nu va avea; glasurile lor ca marea vor viu, călări-vor pe cai gătiţi de război, ca o flacără veni-vor împotriva ta, o, fiică a Babilonului!

43: Regele Babilonului le-a auzit tumultul, şi mâinile i-au slăbit, durerile l-au copleşit, chinuri ca ale celei ce naşte.

44: Iată, ca un leu va sălta de la Iordan, la locul lui Etam, că Eu grabnic îi voi goni de la ea şi pe toţi tinerii îi voi pune împotriva ei, căci: «Cine mai e ca mine? Şi cine-mi va sta împotrivă? Şi cine-i păstorul care să-mi stea în faţă?».

„*Etam*, conform Codex Alexandrinus. Acest verset şi următorul reiau, aidoma, textul din 49, 18-19, transferându-l asupra Babilonului"[1].

45: De aceea, auziţi sfatul Domnului pe care El l-a cugetat asupra Babilonului şi gândul Său pe care l-a gândit asupra celor ce locuiesc în Caldeea: Da, mieii turmei lor fi-vor nimiciţi; da, păşunea lor va pieri!

46: Că de vaierul căderii Babilonului va tremura pământul şi strigare între neamuri se va auzi.

„Să nu ne mirăm deci şi să nu ne supărăm că acum aceia suportă unele neplăceri din partea oamenilor; vedem că sunt cu mult mai mari cele pe care le-au pricinuit ei înşişi înainte împotriva lui Dumnezeu, dacă, ţinând seamă de vinovăţia fiecăruia, punem în balanţă într-o parte ceea ce îndură şi în cealaltă ceea ce au săvârşit"[2].

CAPITOLUL 51[3] – *Profeţie asupra Babilonului (continuare)*

1: Aşa grăieşte Domnul: Iată, vânt arzător, aducător de moarte, stârnesc asupra Babilonului şi a celor ce locuiesc Caldeea.

2: Iată, Eu voi trimite batjocoritori asupra Babilonului şi-l vor batjocori şi-i vor pustii pământul. Vai, din toate părţile, Babilonului în ziua chinuirii sale!

3: Arcaşul să-şi întindă arcul, iar cel ce are armură, să şi-o pună! Pe tinerii lui să nu-i cruţaţi, puterea toată să i-o nimiciţi!

4: Oameni răniţi cădea-vor în ţara Caldeilor, iar cei străpunşi de lance s-or prăbuşi pe-alături.

---

[1] BBVA, p. 1029

[2] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VIII, 5

[3] În *Septuaginta*, capitolul 28.

Străpunşi de lance: „*katakenteo* (cuvânt folosit, câte o dată, numai de Ieremia, aici, şi de Iezechiel – 23, 47): *a doborî prin străpungere*"[1].

5: Că Israel şi Iuda n-au fost văduviţi de Dumnezeul lor – Domnul Atotţiitorul – când ţara lor [a Caldeilor] se umpluse de nedreptăţi împotriva sfinţilor lui Israel.

6: Fugiţi din mijlocul Babilonului şi viaţa fiecare să şi-o scape şi nu vă-ncovoiaţi sub nedreptatea lui! Că-i vremea răzbunării Domnului asupră-i: cu ce-a plătit îi răsplăteşte.

7: Cupă de aur era Babilonul în mâna Domnului, făcând pământu-ntreg să se îmbete; băut-au neamurile din vinul lui, iată de ce s-au clătinat.

8: Căzut-a Babilonul făr-de veste şi în bucăţi s-a sfărâmat! Plângeţi-l! Balsam i-aduceţi rănii lui de moarte, că poate se va vindeca!...

„Sinagoga nu s-a vindecat şi balsamul acesta a trecut la Biserică"[2].

9: Noi am încercat să vindecăm Babilonul, dar nu s-a vindecat. Să-l părăsim şi meargă fiecare-n ţara lui; că judecata lui tins-a cerul, da, pân-la stele s-a urcat.

„Când sufletul care a păcătuit nu primeşte necazurile ce vin asupră-i, atunci îngerii zic despre el: *Am doftorit Babilonul şi nu s-a vindecat*"[3].

Zice „Ieremia: *Am doftoricit Babilonul şi nu s-a vindecat*, adică am vestit Babilonului numele Tău, am arătat poruncile Tale, binefacerile, făgăduinţele, am spus de mai înainte năvălirile duşmanilor şi, totuşi, nu s-a tămăduit, adică nu s-a pocăit, nu s-a înfricoşat, nu s-a întors de la răutatea

---

[1] BBVA, p. 1030

[2] Sf. Ambrozie al Milanului, *Despre Patriarhul Iosif*, 17

[3] Marcu Ascetul, *Despre cei ce-şi închipuie că se îndreptează din fapte*, 82

lui. Sau, cum zice şi în altă parte, *n-a primit mustrarea*, adică îndemnul, învăţătura"[1].

10: Domnul Şi-a dat judecata la iveală: Veniţi, şi-n Sion să vestim lucrurile Domnului Dumnezeului nostru!

11: Fiţi gata cu săgeţile! Umpleţi-vă tolbele! Domnul stârnit-a duhul regelui Mezilor; că-mpotriva Babilonului Îi este mânia, să-l nimicească de istov; că-i răzbunarea Domnului, răzbunarea poporului Său!

12: Steag înălţaţi pe zidurile Babilonului, fiţi gata cu tolbele, urcaţi pe coame străji de pază şi gata fiţi cu armele! Că Domnu-a luat în mână totul şi ce-a grăit va face împotriva celor ce locuiesc Babilonul.

13: Tu, cel ce locuieşti de-a lungul multor ape şi ai în jur belşugul comorilor lui toate; sfârşitul ţi-a venit în măruntaie!

14: Că Domnul S-a jurat pe braţul Său: «Te voi umple de oameni ca de lăcuste, iar cei ce se vor coborî vor striga împotrivă-ţi».

15: Domnul cu puterea Sa a făcut pământul, cu înţelepciunea Sa a pregătit lumea, cu priceperea Sa a întins cerul.

Un comentariu înţelege prin *putere*, *înţelepciune* şi *pricepere* Persoanele Treimii: „Acestea sunt puterile Sale pe care le-a pus în lucrare pentru a crea această [lume]"[2].

16: El glasul Şi-l face tunet al apei în cer şi nori aduce de la marginea pământului; El face fulgere spre ploaie şi din vistieriile Sale a izvorât lumină.

17: Omul a devenit nebun din propria sa minte; fiecărui argintar îi e ruşine de idolii pe care i-a făcut, că el minciuni a scos din topitoare şi duh într-înşii nu se află:

18: lucruri deşarte, vrednice de dispreţ, la vremea cercetării lor vor pieri.

---

[1] Ava Dorotei, *Felurite învăţături*, I, 3

[2] Tertulian, *Împotriva lui Hermoghene*, XLV, 2

19: Nu astfel e partea lui Iacob; că Acela care a plăsmuit totul, El e moştenirea lui: Domnul e numele Său.

20: Tu-Mi risipeşti Mie arme de război; iar Eu întru tine voi risipi neamuri şi din tine voi ridica regi;

Voi risipi: „În Textul Masoretic, versetele 20-23 sunt construite pe cuvântul-pilot *ciocan* [*maqebet*][1], cu verbul *a ciocăni, a bate cu ciocanul, a chinui*, care se repetă de nouă ori şi al cărui complement se sprijină pe prepoziţiile *cu* sau *prin* (ex: *cu tine am lovit popoare şi cu tine am stricat regate*). De aici, ideea că un mare conducător politic şi militar (unii exegeţi presupun că textul s-ar referi la Cirus) nu este altceva decât instrumentul dur prin care Dumnezeu izbeşte pe cine vrea. În *Septuaginta*, aceleaşi versete sunt construite pe verbul-pilot *a risipi, a dispersa* (*diaskorpizo*), care se repetă tot de nouă ori şi al cărui complement se sprijină pe prepoziţia *întru* (*en*) şi, o singură dată, pe *din* (*ek*). De aici decurge o cu totul altă exegeză, dacă se ţine seama de faptul că enunţurile se află în continuarea versetului 19, în care e vorba de Iacob (şi care, în fapt, este o reluare a versetului 16 din capitolul 10). Poporul ales devine un spaţiu în interiorul căruia Domnul Îşi realizează planul general, un spaţiu unde neamurile, oamenii şi lucrările lor se regăsesc, sub mâna lui Dumnezeu, într-un fel de absorbţie, asimilare sau participare, aşa cum vor fi ele chemate să se regăsească, sub har, întru noul Israel, Biserica lui Hristos.

Pentru această interpretare pledează şi relaţia antinomică *a risipi – întru* (a *dispersa* în *interiorul* unui spaţiu deschis)"[2].

21: întru tine voi risipi cal şi călăreţ, întru tine voi risipi care de luptă şi pe cei ce le mână;

22: întru tine voi risipi tânăr şi fecioară, întru tine voi risipi bărbat şi femeie;

---

[1] מקבת

[2] BBVA, pp. 1030-1031

23: întru tine voi risipi păstorul şi turma lui, întru tine voi risipi plugarul şi arătura lui întru tine îi voi risipi pe cârmacii şi căpitanii tăi.

24: Iar Babilonului şi tuturor celor ce locuiesc Caldeea le voi răsplăti toate răutăţile pe care i le-au făcut Sionului, chiar înaintea ochilor voştri, zice Domnul.

„Versetul apare ca o inserţie în care Dumnezeu se adresează poporului Său prevestindu-i pedepsirea Babilonului, care a întrecut măsura relelor săvârşite"[1].

25: Iată, Eu sunt împotriva ta, munte dărăpănat care dărapeni pământul întreg; mâna Mi-o voi întinde asupră-ţi şi te voi prăvăli de pe-nălţimea stâncilor şi chip îţi voi da de munte pârlit.

„*Munte dărăpănat*: metaforă pentru puterea distrugătoare; Babilonul era situat într-o câmpie"[2].

26: Şi nu vor lua din tine o piatră unghiulară sau o piatră de temelie, căci pustiu vei fi pe-ntotdeauna, zice Domnul.

27: Înălţaţi un steag în ţară, sunaţi din trâmbiţe printre neamuri, neamuri sfinţiţi împotrivă-i, prin Mine ridicaţi împotrivă-i pe regii Araratului şi pe ai Aşchenazului; alezaţi împotrivă-i aruncătoare de flăcări, aduceţi împotrivă-i călăreţi ca mulţimea lăcustelor!

„*A sfinţi* (a consacra) neamuri împotriva Babilonului: a le angaja într-un război sfânt, condus de Însuşi Domnul. ♦ *Ararat*: muntele pe care s-a oprit corabia lui Noe (Facerea 8, 4). Regat pe actualul teritoriu al Armeniei, a cărui istorie se întinde din secolul 9 î. Hr., când e menţionat în cronicile asiriene, până pe la începutul secolului 6 î. Hr., când a fost distrus de atacurile Mezilor. *Aşchenaz*: fiu al lui Gomer, nepot al lui Iafet şi strănepot al lui Noe (Facerea 10, 3). Regat pomenit aici în asociere cu Araratul (şi, în Textul Masoretic, cu Mini), locuit de urmaşii lui Iafet. Popor migrator

[1] SEP 6/I, p. 470
[2] BBVA, p. 1031

indo-iranian, cu primele apariţii pe coasta de nord a Mării Negre şi apoi în zona Caucazului, Aşchenazii au fost mai bine cunoscuţi în istorie sub numele de Sciţi; ei i-au împins pe Sumerieni către Asia Mică şi le-au luat locul. ♦ *aruncătoare de flăcări*: grecescul [*velostasis*] înseamnă, *stricto sensu*, *baterie de artilerie aşezată în linie de tragere*. În antichitate: maşinile de război care catapultau asupra cetăţii asediate, după caz, fie torţe aprinse, pentru incendiere, fie bolovani de piatră, pentru spargerea zidului"[1].

28: Neamuri aduceţi împotrivă-i, pe însuşi regele Mezilor şi-al întregului pământ, pe dregătorii şi pe toţi căpitanii lui şi toate ţările de sub stăpânirea lui.

29: Pământul s-a cutremurat şi freamăt l-a cuprins, că gândul Domnului s-a ridicat împotriva Babilonului, să facă ţara Babilonului o-ntindere pustie, de nelocuit.

30: Războinicul Babilonului s-a dat bătut în luptă; ei vor şedea acolo, sub împresurare; puterea li s-a sfărâmat, făcutu-s-au ca nişte muieri; capiştile le-au fost arse-n foc, zăvoarele i s-au frânt.

31: Unul aleargă-n faţa celui ce aleargă, unul dă de veste-n faţa celui ce vesteşte, ca să-i vestească regelui Babilonului că cetatea i-a fost luată.

32: Luate i-au fost cele din urmă trecători, podurile i-au fost arse cu foc, războinicii lui, unul după altul, ies afară.

33: Căci aşa grăieşte Domnul: Casnicii regelui Babilonului fi-vor treieraţi ca grânele vara; încă puţin, şi secerişul lor va veni.

Casnicii: „literal: *casele* = familiile şi casnicii (unui rege poligam)"[2].

34: El m-a mâncat, m-a ciopârţit, întuneric subţire m-a cuprins; regele Babilonului ca un balaur m-a-nghi-

---

[1] BBVA, p. 1031

[2] BBVA, p. 1031

ţit, pântecele şi l-a umplut, din desfătarea mea m-a alungat. Aici este glasul Sionului.

35: «Fie zdroaba mea şi chinurile mele asupra Babilonului!», zice-va cea care locuieşte-n Sion: «fie sângele meu asupra celor ce locuiesc în Caldeea!», zice-va Ierusalimul.

36: De aceea, aşa grăieşte Domnul: Iată, Eu îl voi judeca pe potrivnicul tău şi te voi răzbuna: marea lui o voi deşerta şi fântâna lui o voi seca;

37: şi fi-va Babilonul o-ntindere pustie şi niciodată fi-va locuit.

38: Că ei precum leii s-au năpustit şi ca puii de leu.

39: Când ei se înfierbântă, Eu le voi da o duşcă şi-aşa am să-i îmbăt, ca ei să se-ameţească şi veşnic somn să doarmă şi-n veci să nu se scoale! Aşa grăieşte Domnul.

40: Iar tu să ţi-i cobori ca mieii la tăiere şi-ntocmai ca berbecii cu cei prăsiţi ai lor.

41: Cum oare-a fost luată trufia-ntregii lumi, şi cum s-a prins în laţ? Cum oare-i Babilonul pustie printre neamuri?

42: Cu vuiet greu de valuri veni asupră-i marea – asupră-i: Babilonul – şi l-a acoperit.

43: Cetăţile i s-au făcut ca un ţinut uscat şi fără nici o urmă: nu, nici măcar ţipenie nu va şedea în el, şi nici că fiu de om va fi să-l locuiască.

44: Şi Mă voi răzbuna pe Babilon şi din gura lui voi scoate ceea ce a-nghiţit şi neamurile la el nu se vor mai aduna.

45: Ieşi din mijlocul lui, tu, popor al Meu, şi fiecare să-şi scape viaţa de flacăra mâniei Domnului!

„Versetele 45-49 lipsesc din textul *Septuagintei* (din pricina probabilă a deteriorării manuscrisului original). Întrucât ele nu reprezintă simple glosări pe marginea textului, ca în alte cazuri, versiunea de faţă le preia din Textul Maso-

retic, precum ediţiile noastre curente (cu adaptările prozodice posibile)"[1].

46: Inima să nu vă slăbească, de zvonurile ce se-aud prin ţară nu vă temeţi; că-n anul acesta va veni o veste şi-o altă veste-n anul care vine: silnicie pe pământ, tiran contra tiran!

47: De-aceea, iată că vin zile când îi voi pedepsi pe idolii Babilonului: toată ţara lui va fi cuprinsă de ruşine, loviţii săi cădea-vor în mijlocul lui.

48: Atunci cerul şi pământul şi tot ce este-n ele striga-vor cu glas de bucurie asupra Babilonului, că din miazănoapte-i vin pustiitori, zice Domnul.

49: Şi Babel va să cadă pentru cei loviţi ai lui Israel, aşa cum pentru Babel au căzut loviţii-ntregului pământ.

50: Voi, cei scăpaţi din ţară, duceţi-vă! nu staţi!; iar voi, cei de departe, pe Domnul pomeniţi-L, chemaţi Ierusalimul să vi se suie-n inimi!

51: Ne-am auzit ocara, ruşinea ne-a cuprins; necinstea şi dispreţul ne-acoperă obrajii; străinii-au dat năvală în tot ce-aveam mai sfânt, în casa Domnului. Cei ce vorbesc aici sunt fiii lui Israel.

52: De-aceea, iată, zile veni-vor - zice Domnul – când idolii lui fi-vor sub răzbunarea Mea şi când răniţi cădea-vor în toată ţara lui. 53: Chiar dacă Babilonul s-ar înălţa cât cerul, chiar dacă înălţimea din zid şi-ar întări-o, din Mine - zice Domnul – asupră-i vor veni acei ce-l vor distruge.

54: Glas de strigare-n Babilon, mare prăpăd în ţara Caldeilor!;

55: că Domnul nimicit-a-ntru totul Babilonul şi i-a tăiat suflarea acelui glas puternic ce răsuna prin aer ca nişte ape multe; da, glasul său cel mare l-a dat spre nimicire.

---

[1] BBVA, p. 1032

56: Că, iată, suferințe-au venit în Babilon: războinicii lui sunt prinși, arcurile lor sunt netrebnice, căci Dumnezeu este Cel ce le dă răsplată.

57: El îi va îmbăta pe cârmacii lui și pe-nțelepții lui și pe căpitanii lui, zice Împăratul – Domnul Atotțiitorul Îi este numele.

58: Așa grăiește Domnul: Zidul Babilonului s-a lățit, dar el cu totul va fi ras, iar înaltele lui porți cu foc vor fi arse; și popoarele nu vor munci pe nimic, nici neamurile vor pieri cât încă sunt în leagăn".

59: Cuvântul pe care Domnul i l-a poruncit profetului Ieremia să i-l spună lui Seraia, fiul lui Neria, fiul lui Maaseia, când acela a plecat de la Sedechia, regele lui Iuda, spre Babilon, în cel de al patrulea an al domniei lui. Iar Seraia avea în grijă darurile.

De la Sedechia: „Textul Masoretic: *cu Sedechia.* Consemnare puțin probabilă. Prudent, regele a preferat să trimită un sol (de altfel, așa cum reiese din context, plecarea lui Sedechia n-ar fi avut nici un rost)"[1].

60: Și Ieremia a scris într-o carte toate relele care erau să vină asupra Babilonului – anume toate cuvintele acestea ce sunt scrise împotriva Babilonului.

61: Și a zis Ieremia către Seraia: „Când vei fi sosit în Babilon și vei vedea și vei citi toate cuvintele acestea,

„Seraia era fratele lui Baruh, secretarul căruia Ieremia îi dictase prima versiune a cărții sale (32,12)"[2].

62: atunci vei zice: – Doamne, Doamne, Tu ai grăit împotriva acestui loc, ca să-l nimicești și ca-n el să nu fie nimeni care să-l mai locuiască, nici om, nici dobitoc, căci el va fi pe veci o-ntindere pustie.

63: Și va fi că atunci când te vei opri din citirea acestei cărți, vei lega de ea o piatră și o vei arunca în mijlocul Eufratului

---

[1] BBVA, p. 1033
[2] BBVA, p. 1033

64: şi vei zice: - Aşa se va îneca Babilonul, şi nu se va ridica din nenorocirile pe care Eu le aduc asupra lui".

„Asemenea acte simbolice mai avuseseră loc în viaţa profetului: cingătoarea la Eufrat (13,1-7), urciorul spart (19, 1-10), jugul de pe grumaz (27, 1-2), pietrele la poarta lui Faraon (43, 8-10). De data aceasta, simbolul e foarte puternic, el exprimând credinţa neclintită că profeţiile asupra Babilonului se vor împlini negreşit: cartea profetului, îngropată în firul apei, dar pururea vie sub curgerea fluviului Eufrat, nu e altceva decât prevestirea sigură a unui fapt istoric: dispariţia uriaşului imperiu babilonian în marele fluviu al Timpului"[1].

CAPITOLUL 52 – *Asediul şi căderea Ierusalimului. Sedechia, rob. Jefuirea Ierusalimului. Ducerea-n robie. Eliberarea lui Ioiachim*

1: Sedechia avea douăzeci şi unu de ani când a început să domnească; şi a domnit unsprezece ani în Ierusalim. Mama sa se numea Hamutal, fiica lui Ieremia din Libna.

2: El a făcut ceea ce e rău în ochii Domnului, pe potriva a tot ceea ce făcuse Ioiachim.

3: De aceea a venit mânia Domnului asupra Ierusalimului şi a lui Iuda, până într-atât încât i-a lepădat de la faţa Sa. Sedechia s-a ridicat împotriva regelui Babilonului.

Versetele 2 şi 3 sunt preluate din Textul Masoretic.

4: Şi a fost că în cel de-al nouălea an al domniei sale, în luna a noua, în cea de a zecea zi a lunii, a venit Nabucodonosor, regele Babilonului, şi toată oastea lui, împotriva Ierusalimului şi l-au înconjurat cu şanţ şi au ridicat împrejur un zid cu pietre de patru picioare.

---

[1] BBVA, p. 1033

Nabucodonosor a venit cu oaste la sfârşitul lunii decembrie, anul 589 î. Hr.

5: Cetatea a fost astfel împresurată până în cel de al unsprezecelea an al regelui Sedechia,

6: luna a patra, în cea de a noua zi a lunii, când s-a înteţit foametea în cetate şi nu se mai găsea pâine pentru poporul din ţară.

Era luna iulie a anului 587 î. Hr. Asediul a durat, aşadar, aproape doi ani.

„Dumnezeu ar fi putut într-o clipă, din prima zi, să-i predea pe aceştia şi să-i supună duşmanilor, însă de aceea a îngăduit să fie istoviţi timp de trei ani, de aceea a făcut ca un asediu foarte greu de îndurat să-i slăbească pe aceştia, pentru ca, fiind readuşi în simţiri şi de frica soldaţilor de afară, şi de foametea dinăuntru care stăpânea oraşul, să-l silească pe împărat, chiar împotriva voii lui, să se supună barbarului, şi să capete o oarecare mângâiere pentru păcatul săvârşit”[1].

7: Atunci s-a făcut o spărtură în cetate şi toţi oamenii de război au ieşit noaptea pe calea Porţii, între zid şi întărituri, care se afla în apropiere de grădina regelui – în timp ce Caldeii erau de jur-împrejurul cetăţii – şi au apucat-o pe calea ce duce la Araba.

8: Dar oastea Caldeilor a luat-o pe urma regelui şi l-a ajuns dincolo de Ierihon; şi toţi servii lui l-au părăsit, risipindu-se.

9: Şi l-au prins pe rege şi l-au dus la regele Babilonului, în Ribla, iar acela a rostit judecată asupră-i.

10: Şi regele Babilonului i-a înjunghiat pe fiii lui Sedechia în chiar faţa ochilor săi, şi pe toţi dregătorii lui Iuda i-a înjunghiat în Ribla.

11: Iar lui Sedechia i-a scos ochii şi i-a încătuşat picioarele în piedică de cai; şi regele Babilonului l-a dus în Babilon şi l-a ţinut în casa morii până în ziua-n care a murit.

---

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, XIX, 3

I-a încătuşat picioarele în piedică de cai: „pedeapsă mai umilitoare decât punerea în lanţuri"[1].

12: Şi în luna a cincea, în zece ale lunii, a intrat în Ierusalim Nabuzaradan, căpetenia gărzii, care era întotdeauna la porunca regelui Babilonului,

13: şi a ars casa Domnului şi casa regelui; şi toate casele cetăţii şi fiecare casă le-a ars cu foc.

14: Iar oastea Caldeilor care era împreună cu căpetenia gărzii a dărâmat întregul zid al Ierusalimului, de jur-împrejur.

Ca şi la Facerea 37, 36, termenul grecesc de *arhimaghiros* [αρχιμαγείρος] e înţeles ca *mai marele bucătarilor* în scrierile patristice.

Deşi traducerile moderne par mai întemeiate, uneori sensul dat în vechime duce la tâlcuiri interesante: Mai mult decât din alte patimi, „pornirea spre desfrâu vine din lăcomia pântecelui. Din acest motiv şi firea, voind să arate apropierea acestor patimi, a numit organele de împreunare *cele de sub pântece* [ὑπογάστρια], arătând înrudirea lor prin vecinătate. Căci dacă slăbeşte această patimă, slăbeşte din sărăcirea celei de deasupra, iar dacă se aprinde şi se întărâtă, de acolo îşi primeşte puterea. Dar lăcomia pântecelui nu numai că o hrăneşte şi o alăptează pe aceasta, ci şi alungă toate virtuţile. Căci stăpânind şi ţinând ea puterea, cad şi se nimicesc toate virtuţile: înfrânarea, cumpătarea, bărbăţia, răbdarea şi toate celelalte.

Aceasta a arătat-o Ieremia acoperit, zicând că mai marele bucătarilor din Babilon a dărâmat de jur împrejur zidurile Ierusalimului, numind prin mai marele bucătarilor patima lăcomiei. Căci, precum mai marele bucătarilor îşi dă toată silinţa să slujească pântecelui şi născoceşte nenumărate meşteşuguri ca să producă plăceri, tot aşa lăcomia pântecelui pune în mişcare tot meş-teşugul ca să servească plăcerii în

---

[1] BBVA, p. 1033

vremea foamei; iar felurimea mâncărilor dărâmă şi surpă la pământ întăritura virtuţilor"[1].

15: Pe aceia din popor care fuseseră lăsaţi în cetate, pe fugarii care trecuseră de partea regelui Babilonului şi pe cei rămaşi dintre meşteri, Nabuzaradan, căpetenia gărzii, i-a trimis în surghiun.

Versetul 15 este preluat din Textul Masoretic.

16: Dar căpetenia gărzii i-a lăsat pe cei rămaşi ai poporului să fie vieri şi plugari.

17: Caldeii au sfărâmat în bucăţi stâlpii de aramă ce se aflau în casa Domnului, precum şi temeliile şi Marea-de-aramă din casa Domnului şi au luat arama şi au dus-o în Babilon.

18: De asemenea, şi cununa şi cupele şi furculiţele şi toate vasele de aramă ce se foloseau la slujbe;

19: şi lighenele şi mucarniţele şi ibricele de turnat ulei şi sfeşnicele şi căţuile şi paharele, şi tot ce era de aur şi tot ce era de argint le-a luat căpetenia gărzii;

20: şi cei doi stâlpi şi singura Mare şi pe cei doisprezece boi de aramă de sub Mare, lucruri pe care regele Solomon le făcuse pentru casa Domnului, a căror aramă nu putea fi socotită în greutate.

21: Cât despre stâlpi, înălţimea unuia singur era de treizeci şi cinci de coţi; o sfoară de doisprezece coţi îl putea încinge, iar grosimea lui, de jur-împrejur, era de patru degete.

22: Deasupra fiecăruia era un capitel de aramă cu lungimea de cinci coţi, adică înălţimea unui capitel; pe capitel, de jur-împrejur, erau o plasă şi rodii, toate de aramă.

23: Tot aşa, la al doilea stâlp erau opt rodii pe un cot, din cei doisprezece coţi; rodiile erau nouăzeci şi şase pe o parte; şi toate rodiile de pe plasă, de jur-împrejur, erau o sută.

---

[1] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 58

24: Şi căpetenia gărzii i-a luat pe preotul-protos şi pe preotul-ajutător şi pe cei care păzeau calea;

Cei care păzeau calea sunt străjerii de la pragul templului.

25: iar din cetate l-au luat pe un eunuc, care era mai-mare peste oamenii de război, şi şapte oameni de renume, care se aflau întotdeauna la porunca regelui; şi pe scribul oştilor, care făcea lucrări de grefier pentru poporul ţării, pe care i-a aflat în cetate.

26: Şi i-a luat Nabuzaradan, căpetenia gărzii,, şi i-a dus la regele Babilonului, în Ribla.

27: Iar regele Babilonului i-a lovit în Ribla, în ţinutul Hamat. Iuda a fost strămutat departe de pământul lui.

I-a lovit: „În Textul Masoretic: *i-a lovit şi i-a omorât*"[1].

28: Iată numărul celor din popor pe care Nabucodonosor i-a strămutat: În anul aş şaptelea, trei mii douăzeci şi trei de Iudei;

29: în anul al optsprezecelea al lui Nabucodonosor, opt sute treizeci şi doi de inşi din Ierusalim;

30: în cel de al douăzeci şi treilea an al lui Nabucodonosor, Nabuzaradan, căpetenia gărzii, a strămutat şapte sute patruzeci şi cinci de Iudei; de toţi, la un loc, patru mii şase sute de oameni.

31: Şi a fost că la treizeci şi şapte de ani după ce Ioiachim, regele lui Iuda, fusese strămutat în robie, în luna a douăsprezecea, în douăzeci şi patru ale lunii, Evil-Merodac, regele Babilonului, în anul în care el a început să domnească, s-a îndurat de Ioiachim, regele lui Iuda, şi l-a scos din casa unde era păzit.

„Evil-Merodac, fiul şi succesorul lui Nabucodonosor; a domnit în anii 561 – 560"[2].

---

[1] BBVA, p. 1034

[2] BBVA, p. 1034

32: Şi i-a spus vorbe bune şi i-a aşezat scaunul mai presus de acelea ale regilor ce se aflau cu el în Babilon;

33: şi i-a schimbat îmbrăcămintea de temniţă; şi [Ioiachim] lua masa în faţa lui, fără nici o sminteală, în toate zilele pe care le-a mai trăit.

34: Şi hrana lui cea dinainte rânduită îi era dată, fără nici o sminteală, din avutul regelui Babilonului, zi de zi, până în ziua în care a murit.

Scriptura nu ne spune nimic despre sfârşitul lui Ieremia. Autorii VSP caută să umple acest gol, urmând Tradiţiei: „Ieremia i-a îndemnat cu tărie [pe iudei] să nu-şi pună nădejdea în sprijinul şi în puterea egiptenilor, ci să se încreadă în iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Profetul a slujit în [Egipt] vreme de patru ani, până când a fost ucis cu pietre de către fiii lui Israel care fugiseră în Egipt şi nădăjduiau că vor afla acolo un refugiu. Trupul său a fost înmormântat undeva, în apropierea palatului lui Faraon, pare-se chiar în apropierea mormintelor regale, pentru că egiptenii aveau o evlavie deosebită faţă de el"[1].

---

[1] VSP, p. 384

Comentarii
la Cartea
Plângerile lui Ieremia

Introducere

Plângerile lui Ieremia este o carte poetică, alcătuită din cinci poeme elegiace, primele patru în acrostih alfabetic. Cartea a fost întotdeauna socotită canonică şi, până în vremurile mai noi, atribuită ferm profetului Ieremia, aşa cum o vom socoti şi noi.

Biblia Hebraica denumeşte cartea după cuvântul începător: *Eikah*[1], „Vai, cum...!"; *Septuaginta* o numeşte după conţinut, *Thrini* (Θρηνοι), „plângere, lamentaţie", iar *Biblia Sacra Vulgata* o numeşte *Lamentationes*, punând scrierea în prelungirea Cărţii Ieremia.

Cele cinci poeme deplâng ultima cădere a cetăţii Ierusalimului, a Templului şi a regatului Iuda. Putem face o analogie cu căderea omenirii în păcat ori cu căderile fiecărui suflet, licărind nădejdea restaurării în Hristos.

---

[1] איכה

CAPITOLUL 1 – *Plângerea întâi*

1a: Şi a fost că după ce Israel a fost dus în robie şi Ierusalimul a rămas pustiu, a şezut Ieremia jelind şi a plâns această plângere asupra Ierusalimului; şi a zis:

„Această introducere este proprie *Septuagintei* şi *Vulgatei*; Textul Masoretic o omite"[1].

„Origen vede aici o evocare a sufletului ajuns în stăpânirea diavolului sau a oricăror puteri potrivnice: numai Hristos îl va elibera. Olympiodor din Alexandria consideră că menţionarea captivităţii este o aluzie *profetică şi adevărată* la ceea ce a îndurat Ierusalimul din partea romanilor, dar propune şi o interpretare alegorică: sufletul care s-a îndepărtat de virtute şi a decăzut"[2].

„Ieremia a compus pentru poporul iudeu şi o serie de poeme numite *Plângeri*, iar când mai-marele perşilor i-a dat voie, acordându-i toată libertatea de a locui unde va voi, el a preferat să stea acolo şi să împărtăşească cu poporul său toate relele şi ticăloşiile, în ţară străină"[3].

Urmează plângerea întâi, prima ei strofă socotindu-se ca ţinând tot de primul verset:

1b: Cum şade răznită cetatea aceasta, ea, cea cu multe popoare! E-acum ca o văduvă-n lume: slăvită cândva printre neamuri, prinţesă cândva peste ţări, ajuns-a tribut să plătească.

„După Origen, *se umpluse de popoare* se referă la israeliţi, iar *se înmulţise printre neamuri*, la prozeliţi; în mod alegoric, aplicată sufletului, prima expresie s-ar referi la bogăţiile contemplaţiei, iar cea de-a doua, la domeniul practic, la mulţimea faptelor bune. ♦ *ca o văduvă*. după Origen,

---

[1] BBVA, p. 1036
[2] SEP 6/I, p. 605
[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, XIV - *apud* VSP, p. 383

aceasta simbolizează sufletul privat de Logosul dumnezeiesc, din pricina păcatului. ♦ *a ajuns să plătescă bir*: Origen compară răsturnarea de situaţie cu nestatornicia în virtute. ♦ Olympiodor din Alexandria interpretează şi el alegoric sufletul, odinioară plin de gânduri bune şi dominând asupra viciilor, de când e lipsit de Logos, mirele său, a ajuns tributar viciilor"[1].

2: Ea nopţile şi le trece plângând, în lacrimi scăldându-şi obrajii. Din toţi care-atunci o iubeau nu-i nimeni acum s-o aline. Prietenii toţi au trădat-o, duşmani împotrivă-i se-arată.

„Deplângerea soartei e o mustrare ascunsă care, printr-un ajutor dibaci, rânduieşte în chip acoperit mântuirea"[2].

SEP 6/I traduce: *Mult a mai plâns în noapte şi lacrimile-i pe obrazul ei/ şi nu e cine să o mângâie din toţi cei care o iubeau:/ toţi cei ce o îndrăgeau au înşelat-o.* „*o iubeau... o îndrăgeau*: Origen, explicând că αγαπαν este *mai dumnezeiesc şi mai spiritual*, pe când φιλειν este *mai trupesc şi mai omenesc*, deduce că oamenii superiori n-au alinat suferinţele Ierusalimului, pe când cei inferiori l-au trădat şi i-au devenit duşmani"[3].

La acelaşi Origen, altă nuanţă: *Amanţii tăi chiar duşmani ţi-au devenit*? „Aşadar, astfel înţelege şi tu: mulţi au fost amanţii sufletului tău, care s-au desfătat de frumuseţea lui, cu care el[4] s-a prostituat"[5]. Desigur, sufletul e chemat la starea sa cea dintâi, să redevină *mireasă* a lui Hristos, chiar dacă aceasta, pentru multe dintre suflete, cu liberă voia lor, nu se va petrece.

---

[1] SEP 6/I, pp. 605-606
[2] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, 80, 3
[3] SEP 6/I, p. 606
[4] În latină (*anima*), ca şi în greacă (ψυχή - *psihi*), *sufletul* este de genul feminin. Aici s-a făcut acordul pentru genul neutru (din română), astfel că se pierde parţial din limpezimea construcţiei lui Origen.
[5] Origen, *Omilii la Exod*, VIII, 4

3: Iudeea e dusă-n robie prin tot ce-i mai josnic într-însa, prin propria ei înrobire. Risipă-ntre neamuri, odihnă nu-şi află; gonacii au prins-o la mijloc, al celor ce crunt o apasă.

Prin propria ei înrobire: „Ideea (care va fi reluată pe parcursul poemului) este aceea că pricina a ceea ce se întâmplă rău nu trebuie căutată, neapărat, în afara noastră, ci în propriile noastre comportamente. La unison cu ceilalţi profeţi, autorul Plângerilor crede că marile puteri militare, laolaltă cu comandanţii lor, sunt instrumente prin care Dumnezeu Îşi împlineşte un plan"[1].

„După Origen, Iudeea a fost deportată pentru că s-a umilit, adică şi-a pierdut demnitatea şi vigilenţa din vremea când Dumnezeu o ţinea în cinste, şi s-a înrobit punându-se în slujba patimilor"[2].

4: Plângând se coboară cărări din Sion, că nimeni nu vine la praznic. Surpate-i sunt porţile toate: pe ele, suspine de preoţi. Fecioarele-s duse-n robie, el singur şi-neacă amarul.

Că nimeni nu vine la praznic: „E vorba de sărbătorile rânduite prin Lege să se ţină la templul din Ierusalim, la care veneau pelerini din toate părţile. ♦ *El singur...* : *El*, adică Sionul. În limba originală, numele de localităţi sunt de genul feminin. Cititorul versiunilor româneşti este îndemnat să-şi amintească de acest fapt, mai ales când intervine metafora: Ierusalim = ţiitoare, Ierusalim = femeie părăsită, Iuda = soţie necredincioasă etc. Mental, *Ierusalim* poate fi substituit prin *cetate*"[3].

„Origen şi Olympiodor evocă cele trei mari sărbători anuale de pelerinaj la Ierusalim: în plus, Origen dă şi o interpretare alegorică: Sionul reprezintă puterea de a observa şi de a contempla, iar căile sunt diversele învăţături care duc

---

[1] BBVA, p. 1036
[2] SEP 6/I, p. 606
[3] BBVA, p. 1036

la înţelegere şi contemplare; când omul se lasă aservit de pasiuni, aceste căi sunt în doliu"[1].

„*Căile Sionului sunt pline de jale, pentru că nimeni nu mai vine la sărbătoare*. A închipuit prin aceasta pustiirea şi pieirea sufletului, pentru că nici calea lui Dumnezeu nu mai ducea către sufletul şi mintea omului, nici sufletul nu umbla în Dumnezeu"[2].

5: Acei ce-l apasă sunt încă deasupră-i, duşmanii se-ngraşă la cârmă, că-n faţa noianului său de păcate culcatu-l-a Domnul cu fruntea-n ţărână: pruncuţii săi fragezi sunt duşi în robie, din urmă mânaţi de tirani.

Noianul său de păcate: *Septuaginta* foloseşte aici ασέβεια – *greşeală*; *păcat*. Symmachos traduce prin ασυνθεσία – *încălcare* (a unui pact).

„Pentru Origen, expresia se referă la cei care nu au păstrat faţă de Dumnezeu *convenţiile sfintelor porunci*"[3].

6: Fiicei Sionului, iată, răpită i-a fost frumuseţea! Ai săi voievozi erau ca berbecii care nu şi-au aflat o păşune: pe drum se mişcau fără vlagă din faţa gonacilor lor.

Prin *fiica Sionului* este înţeles poporul Ierusalimului. „Origen are două linii de interpretare: *fiica Sionului* este Sinagoga, iar frumuseţea ei (gr. ευπρέπεια are conotaţii multiple: *înfăţişare frumoasă*, *ţinută demnă*, *farmec*, *măreţie*, *splendoare*) desemnează bogăţiile pe care duşmanul i le-a jefuit; pe de altă parte, Sionul fiind prin excelenţă *înălţimea de unde se contemplă*, sufletul, *fiica sa*, este *aptă pentru contemplaţie*, frumuseţea ei reprezintă *bogăţia sfintelor învăţături meditate cu înţelepciune*; dacă sunt neglijate, podoaba se pierde"[4].

---

[1] SEP 6/I, p. 607
[2] Sf. Macarie Egipteanul *Omilii* 2 (52)
[3] SEP 6/I, p. 607
[4] SEP 6/I, p. 607

Erau ca berbecii: „Ebraică: *precum cerbii*. Berbecul (ca şi cerbul) este simbolul bărbăţiei şi al curajului; pe drumul exilului el devenea, cu atât mai mult, simbol al umilirii”[1].

7: Şi-aduce Ierusalimul aminte de zilele lui triste, umile, când braţ de vrăjmaş îi supuse poporul ah, fără ca nimeni s-ajute: –, când ei, ei, duşmanii, văzându-l pe drumuri, de el îşi râdeau.

După versul *de zilele lui triste, umile*, „Versiunea Ebraică introduce aici două stihuri suplimentare: *de toate comorile sale / din zilele cele vechi*, preluate şi de *Septuaginta*, care însă nu sunt altceva decât o încărcătură inutilă, care rupe ritmul strofei”[2].

„Origen interpretează: când a fost pedepsit, sufletul (Ierusalimul) şi-a amintit de păcatul său (înjosirea), de îndepărtarea de Dumnezeu (lepădarea) şi de dorinţele vechi; prin neglijenţa sa, a pierdut contemplaţia (poporul ei), iar păcatele (asupritorul) au năvălit asupră-i, fără ca sufletul să primească ajutorul Logosului”[3].

„*Duşmanii au privit la ea şi au râs de sabatul ei. Duşmanii au râs de sabatul ei* este atunci când duhurile rele inspiră minţii nelucrătoare gânduri stricăcioase încât, chiar dacă mintea se linişteşte de la săvârşirea lor cu fapta, nu se linişteşte de la desfătarea cu lucrarea cea rea”[4].

8: Păcătui cetatea, din greu, Ierusalimul, pricină pentru care-i acum în suferinţă. Cei ce-o aveau în cinste, cu toţi au umilit-o, că i-au văzut ruşinea; ea însăşi a gemut şi faţa şi-a întors-o.

„Certarea este o mustrare publică, făcând tuturor cunoscute păcatele. Pedagogul se foloseşte de certare ca de un

---

[1] BBVA, p. 1036
[2] BBVA, p. 1036
[3] SEP 6/I, p. 608
[4] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, XII, 19

mijloc de neapărată trebuinţă pedagogiei din pricina slăbiciunii credinţei celor mulţi"[1].

„Pentru că *Ierusalimul a păcătuit de moarte*, după cum este scris în Plângerile lui Ieremia că el *s-a cutremurat* şi toate sărbătorile şi solemnităţile sale au încetat, e pentru că locuitorii săi au dat morţii pe Domnul meu Iisus Hristos"[2].

9: Necurăţia-i udă se-ncleie pe picioare. Nu şi-a adus aminte de-un astfel de sfârşit: cândva semeaţă frunte, acum cu nasu-n jos; şi nimeni nu-i să-i dea o mângâiere... „O, Doamne, Doamne, iată, Tu vezi-mi umilinţa, că-n faţa mea duşmanul s-a înălţat pe sine!".

Necurăţia-i udă se-ncleie pe picioare: „Imagine *tare* (ca şi precedenta), împrumutată din fiziologia intimă a femeii"[3].

„Pentru Origen, expresia *a domolit nemăsurarea*[4] înseamnă că Ierusalimul a înjosit *ceea ce avea măreţ şi minunat*. Olympiodor, în schimb, explică astfel: dacă sufletul şi-ar fi amintit că urmează plata, şi-ar fi domolit trufia pentru a scăpa de pedeapsă. Theodoret al Cyrului, care citeşte recesiunea antiohiană, *ea a căzut în chip uimitor*, subliniază că omul nu trebuie să se încreadă în belşug, pentru că situaţia se poate schimba"[5].

10: Vrăjmaşul mâna şi-a-ntins-o spre tot ce-are ea mai de preţ. Că ea i-a văzut pe păgâni cum intră în sfânta ei casă, ei, despre care ai zis ca-n obştea Ta să nu intre.

„Origen vede aici o imagine a asaltului cărnii împotriva spiritului"[6].

---

[1] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, 78, 2
[2] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIII, 2
[3] BBVA, p. 1037
[4] La Anania: *acum cu nasu-n jos*.
[5] SEP 6/I, pp. 608-609
[6] SEP 6/I, p. 609

11: Poporul suspină, întreg, umblând după pâine; ce-aveau mai de preţ au dat pe mâncare, să-şi cheme la viaţă suflarea.Vezi, Doamne, priveşte, Că-n mare-njosire se află!

12: „Voi, toţi cei ce mergeţi pe cale, veniţi şi vedeţi de este pe lume durere la fel cu durerea ce-a dat peste mine! Acel ce prin mine grăit-a, El, Domnul, în ziua aprinsei mânii m-a smerit.

„Umilirea e cu atât mai mare cu cât cetatea Ierusalimului fusese, până la un punct, simbol al vocilor profetice”[1].

13: El foc a trimis din naltele Sale locaşuri; în oasele mele-l aduse. Şi laţ mi-a întins la picioare şi pasundărăt mi la-ntors; un gol mi-a căscat înlăuntru, durere din zori până-n seară.

14: Un ochi veghetor asupra păcatelor mele! Şi iată că ele de mâini mi s-au prins, grămadă le simt pe grumaz. Slăbitu-mi-a-n ele puterea: De vreme ce Domnul m-a dat pe mâna durerii, nimic nu mă ţine-n picioare.

Un ochi veghetor asupra păcatelor mele: „Rezonanţă a Cărţii lui Iov!”[2].

„Origen comentează versetul pornind de la imaginea jugului: sufletul care a adormit în necucernicie pentru că a respins jugul sfinţitor al Logosului a ajuns sub jugul păcatului”[3].

15: Vitejii mei, iată, pe toţi gonitu-i-a Domnul din mijlocul meu. Un timp a chemat împotrivă-mi spre moartea aleşilor mei. Strivită a fost ca-ntr-un lin fecioara lui Iuda, de-aceea eu plâng.

„*A călcat teasc*[4]: Origen comentează expresia evocând imaginea lui Dumnezeu care calcă în teasc vinul mâ-

---

[1] BBVA, p. 1037
[2] BBVA, p. 1037
[3] SEP 6/I, p. 610
[4] La Anania: *Strivită a fost ca-ntr-un lin.*

niei Sale şi citează Deuteronom 32,32-33 şi Ieremia 32, 13. 15-16 [25,27 Textul Masoretic]"[1].

16: În ochiul meu ape îşi află izvor. Că-mi este departe Acel ce alină şi duhul spre sine-l întoarce. Pieritu-mi-au fiii, că prins-a putere vrăjmaşul".

17: Sionul mâna şi-a întins-o: nu-i nimeni să-i dea mângâiere. Porunci a dat Domnul asupra lui Iacob; duşmanii săi, iată-i, îi sunt împrejur. În mijlocul lor, singur, un biet Rusalim, un chip de femeie-alungată.

18: Da, drept este Domnul, că spuselor Sale le-am stat împotrivă. Tu, lume de neamuri, auzi-mi durerea şi vezi-mi obida: fecioarele mele şi tinerii mei sunt duşi în robie!

19: Chematu-i-am pe-aceia cu care m-am iubit; ei însă m-au trădat. Preoţii mei, ca şi bătrânii mei, pieritau în cetate cătând de-ale mâncării atât cât să trăiască şi neaflând nimic.

„Pentru Origen, *iubiţii* de aici sunt asirienii şi babilonienii"[2].

20: O, Doamne, Tu vezi-mi necazul! Lăuntrul meu e pradă tulburării şi inima în mine mi se-ntoarce: că-am necăjit pe altul şi-s necăjit de altul; afară pruncii mi-au pierit de spadă, în casă parc-aş fi-ntru moarte.

21: Te rog, ascultă-mi suspinul! Nu-i nimeni să-mi dea alinare. Aflat-au vrăjmaşii de răul meu, Doamne, şiau râs ca nebunii de câte-ai făcut. O zi ai adus, un timp ai chemat, şi ei devenit-au asemenea mie.

22: Le fie răutatea-naintea feţei Tale şi fă-le şi Tu lor cum mi-ai făcut Tu mie pe seama celor multe păcate ale mele! Că mult îmi e suspinul, mâhnită-mi este inima.

Şi fă-le şi Tu lor e redat în SEP 6/I prin *şi smulge-i*. Verbul ebraic *alal* are şi sensul de *a culege ce a rămas în vie*.

---

[1] SEP 6/I, p. 610
[2] SEP 6/I, p. 611

„Aici este imaginea pedepsei nimicitoare, pentru că ei nu au respectat prescripţia de a lăsa ceva şi pentru săraci în urma secerişului şi a culesului viei"[1].

CAPITOLUL 2 – *Plângerea a doua*

1: Cum a-ntunecat-o-n mânia Sa Domnul pe fiica Sionului! Din cer azvârlit-a jos pe pământ slava lui Israel, fără să-Şi aducă aminte de aşternutul picioarelor Lui.

„Aşternutul picioarelor Lui: templul din Ierusalim (Psalmi 98,5; 109,1; Iezechiel 43,7).

2: Fără cruţare, în ziua urgiilor Sale, zdrobit-a Domnul tot ce era floare în Iacob; surpat-a-n mânia Sa cetăţile-ntărite ale fiicei lui Iuda; da, una cu pământul le-a făcut, blestem a pus pe regat şi pe principii lui.

E un avertisment în toate acestea şi pentru generaţiile viitoare: „Ca şi cum am fi nişte orbi, nu ne-am grăbit să ne câştigăm bunăvoinţa şi iertarea dumnezeiască, ci – judecând ca nişte păgâni – ne închipuim că de treburile noastre n-are Dumnezeu nici o grijă şi nici un interes, de aceea îngrămădeam nelegiuire peste nelegiuire. Cei care păreau că sunt păstorii noştri dispreţuiau regula credinţei şi se mistuiau, se măcinau între ei, pizmuindu-se unii pe alţii. Nu făceau decât să se lase pradă disputelor, ameninţărilor, pizmei, urii şi vrăjmăşiei reciproce. Îşi urmăreau pătimaş pofta după putere, de parcă ar fi fost nişte tirani"[2].

3: Cu-aprinderea mâniei Sale puterea lui Iacob întreagă-a zdrobit-o; dreapta Şi-a tras-o-napoi din faţa vrăjmaşului; în Iacob aprins-a văpaie de foc ce mistuie totul prin preajmă.

Puterea lui Iacob: „Literal *cornul*, simbol al puterii"[3].

---

[1] SEP 6/I, p. 611
[2] Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, VIII, I, 8
[3] BBVA, p. 1038

4: El arcul Şi l-a-ntins ca un duşman, ca un potrivnic dreapta Şi-a-ntărit-o şi a ucis tot, totul ce-n ochii mei era mai desfătat; în cortul fiicei Sionului mânia Şi-a vărsat-o ca un foc.

Şi a ucis tot: SEP 6/I are *şi a ucis toate cele dorite*. „Pentru Origen, e vorba de idoli; Olympiodor spune că se referă la fiii şi fiicele Sionului, dar şi la poftele violente ale sufletului"[1].

5: Ca un duşman făcutu-ni-S-a Domnul: l-a nimicit pe Israel, i-a nimicit palatele, i-a prăpădit cetăţile-ntărite şi fiicei lui Iuda i-a-nmulţit pe cei ce-s umiliţi şi obidiţi.

6: Şi-a-mprăştiat locaşul ca pe-o vie, serbarea Şi-a stricat-o de istov; Domnu-a uitat ce-a pus El în Sion, serbările şi ziua de odihnă şi-n flacăra mâniei Lui i-a-ntărâtat pe rege şi pe preot şi pe prinţ.

7: El, Domnu-acum Şi-a lepădat altarul, locaşul Său cel sfânt l-a scuturat; cu mâinile duşmanului zdrobit-a înaltul zid al turnurilor lui; glas de război au dat în casa Domnului ca-n zi de sărbătoare!

8: Gândit-a Domnul să dezghioace zidul de apărare al fiicei Sionului; El sfoara de măsură Şi-a întins-o şi mâna cu necazuri nu Şi-a tras-o: zidul-proptea s-a înecat în plâns şi zidu-ntreg deodată s-a slăbit.

Gândit-a Domnul este tradus de SEP 6/I cu *Şi S-a întors Domnul*: „Întorsătura greacă ar putea fi semnul unei actualizări a textului, cu referire la distrugerea Ierusalimului de către romani în 70 d. Hr. – o a doua distrugere, după cea săvârşită de babilonieni în 586 î. Hr."[2].

9: I-s porţile-necate în pământ, zăvoarele-au sărit şi zac în cioburi. Printre păgâni stă regele şi prinţul, nici vorbă de vreo lege! Profeţii lui vedenii n-au avut venite de la Domnul.

---

[1] SEP 6/I, p. 612
[2] SEP 6/I, p. 613

10: Şed pe pământ, tăcuţi, bătrânii fiicei Sionului; pe capete şi-au presărat ţărână şi mijlocul cu sac şi l-au încins; fecioarele Sionului, fruntaşele, le-au îngropat în tină.

11: De-atâtea lacrimi, ochii mi s-au stins, iar inima mi-i tremur. Mărirea mea se scurse în pământ, căci frântă-a fost a neamului meu fiică atunci când tânăr şi sugar mureau pe străzile cetăţii.

12: Ziceau către maicile lor: „Unde se află pâine şi vin?", când leşinau ca nişte plini de răni prin pieţele cetăţii şi sufletul şi-l revărsau în sânul celor ce-i născuseră.

13: Ce mărturie îţi voi da şi-asemănare, o, fiică a Ierusalimului? Cin-te va mântui sau alina, fecioară, fiică a Sionului? Căci cupa morţii tale s-a lărgit: cin-te va vindeca?

14: Profeţii tăi văzut-au pentru tine vedenii găunoase şi nebune. Nu ţi-au făcut vădită nedreptatea, ca săţi întorci robimea-n biruinţă, ci sarcini găunoase ţi-au văzut, netrebnice vedenii.

15: Plesnesc din palme din pricina ta toţi cei ce trec pe drum; ei şuieră şi dau din cap la fiica Ierusalimului: „Aceasta-i cetatea măririi – vor zice –, cunună-a ce-i vesel pe-ntregul pământ?".

16: Ei gura-şi deschid împotrivă-ţi, duşmanii tăi toţi; în şuier şi-n scrâşnet de dinţi îşi spun: „S-o-nghiţim!; aceasta ni-i ziua-ndelung aşteptată: o ştim, o vedem!"

17: Făcut-a Domnul ce Şi-a pus în gând, El Şi-a plinit cuvântul cel poruncit din vremea de demult: surpat-a fără milă. Asupră-ţi pe duşmani i-a veselit, vigoarea a sporit-o-n cei potrivnici.

18: Inima lor strigat-a către Domnul: Voi, ziduri din Sion, vărsaţi-vă pâraiele de lacrimi de-a lungul zilei şi al nopţii!; să nu te dai odihnei, iar lumina din ochii tăi să nu-şi oprească vocea!

19: Ridică-te şi bucură-te noaptea, când i te-mbii vegherii; fă-ţi inima o apă revărsată naintea feţei Domnului; spre El ridică-ţi mâinile de dragul vieţii celor mici ai tăi (a pruncilor ce se sfârşesc de foame în pragul uliţelor toate).

„Aceste ultime două stihuri, care frâng unitatea ritmului strofic, sunt un ecou al versetului 11. Ele se află atât în *Septuaginta* cât şi în Textul Masoretic"[1]. *În noapte*: „Pentru Origen, expresia se referă la *Noaptea timpului de faţă*; el citează Marcu 3,35"[2].

20: „Vezi, Doamne, şi priveşte: asupra cui Ţi-ai abătut prăpădul? Femei mâncându-şi rodul dat de pântec? Un bucătar făcându-şi o strânsură de prunci sugari pe care să-i ucidă? Profet şi preot duşi la-njunghiere în chiar altarul Domnului?...

21: În uliţă-s de-a gata la pământ pruncuţul şi bătrânul. Fecioarele şi feciorașii mei robiţi au fost, departe; cu sabie şi foame i-ai ucis şi fără milă-n ziua furiei Tale.

22: El i-a chemat ca pentru-o sărbătoare pe cei străini ai mei de primprejur; în ziua furiei Domnului, nici unul n-a fost să fugă ori să scape viu, aşa că eu mai mulţi mi i-am făcut pe toţi duşmanii mei, şi mai puternici.

„*Cei străini ai mei*: venetici aciuaţi pe lângă o gazdă localnică, binevoitoare, ospitalieră"[3]. „Pentru Origen, Olympiodor şi Theodoret este vorba de locuitorii dimprejur veniţi să se refugieze în interiorul fortificaţiilor Ierusalimului"[4].

CAPITOLUL 3 – Plângerea a treia

1: Eu sunt bărbatul ros de sărăcie sub varga aspră a mâniei Lui.

---

[1] BBVA, p. 1039
[2] SEP 6/I, p. 615
[3] BBVA, p. 1040
[4] SEP 6/I, p. 616

2: Luându-mă, m-a dus la întuneric, şi nu întru lumină

3: Doar către mine Îşi întoarce mâna de-a lungu-ntregii zile.

Doar către mine Îşi întoarce mâna: „Textul Masoretic are o construcţie intensivă cu două verbe sinonime cu sensul *a întoarce*. Se poate înţelege însă, aşa cum face Origen, că Dumnezeu *Şi-a inversat mâna*: odinioară le aducea binefaceri, iar acum, pedeapsă”[1].

4: El trupul mi l-a-mbătrânit, şi pielea, iar oasele mi le-a zdrobit.

5: Zidiri a ridicat să-mi stea-mpotrivă şi capul mi l-a-ncins şi m-a trudit.

6: M-a pus să locuiesc în întuneric, cum a făcut cu morţii cei din veac.

Cu morţii cei din veac: Origen afirmă că Plângerile i s-ar putea aplica şi lui Hristos în Pătimirile Sale: ca şi profetul de aici, a fost aşezat în mormânt”[2].

7: Zidiri a ridicat să-mi stea-mpotrivă: nu pot ieşi, pe lanţuri îmi apasă.

„Avem, aşadar, ca lanţuri însăşi slăbiciunea şi stricăciunea firii noastre muritoare, dar, când ni se adaugă necazuri şi vaiete, lanţurile noastre se fac mai grele. Şi într-adevăr, atâta timp cât dreptul suferă întârzieri în această viaţă, el se grăbeşte să fie de folos altora, vorbindu-le despre cele bune dar, când vede că sufletele lor sunt împietrite şi constată că acestea sunt stăpânite de duhul de ceartă, se abţine de la a propovădui cuvântul”[3].

8: Şi dacă strig sau mă slobod în răcnet, El ruga mi-o astupă.

El ruga mi-o astupă sau, după SEP 6/I, *mi-a îngrădit rugăciunea*: „Origen pune versetul în legătură cu Ieremia

---

[1] SEP 6/I, p. 616

[2] SEP 6/I, p. 617

[3] Sf. Grigorie cel Mare, *Omilii la Profetul Iezechiel*, I, XII, 13

14,11-12 (*Nu te ruga pentru poporul acesta spre bine!/ Căci, şi de vor posti, nu voi da ascultare rugii lor*)"[1].

9: Cu zid de piatră-mi stăvileşte drumul, El mi-a-ngrădit cărările.

10: Un urs îmi este El, ce stă la pândă, un leu în ascunziş.

11: Eu am plecat, dar El m-a urmărit şi piedică mi-a pus şi m-a trântit.

12: El arcul Şi l-a-ntins şi m-a ochit ca pe o ţintă a săgeţii Lui.

13: Săgeţilor din tolba Lui le-a poruncit să-mi intre în rărunchi.

14: La tot poporul meu sunt de ocară, de cântec toată ziua.

15: De-amărăciune m-a făcut sătul şi m-a-mbătat cu fiere.

16: El dinţii mi i-a scos cu pietre-n gură şi cu cenuşă m-a hrănit.

17: Departe-mi duse sufletul de pace, eu fericirea mi-am uitat-o.

18: Tot mai departe-mi este biruinţa, nădejdea mea ce-mi vine de la Domnul!

19: Aminte mi-am adus, în sărăcie şi-n asuprire, de amar şi fiere.

20: În amintiri îmi voi aduce-aminte, sufletul meu va cugeta asupră-mi.

21: La inimă pe-aceasta mi-o voi pune, de-aceea voi răbda.

„Se vede insistenţa asupra temei aşteptării pline de speranţă a intervenţiei lui Dumnezeu"[2].

22: Nu-s părăsit de Domnul întru milă, nici isprăvită e-ndurarea Lui;

---

[1] SEP 6/I, p. 617
[2] SEP 6/I, p. 618

23: în toată dimineața se-nnoiesc și mare e credincioșia Lui.

24: Îmi zice duhul: „Partea mea e Domnul, de-aceea mi-L voi ține-n așteptare".

25: Domnul e bun acelor ce-L așteaptă și sufletului care-I caută urma.

Încercând să distingă între *bunătate* și *milostenie*, Sfântul Vasile cel Mare se referă și la acest loc: „Mi se pare că bunătatea este mai extinsă spre facerea de bine celor care, în orice chip, au nevoie de ea, în timp ce milostenia este mai restrânsă și urmează normele dreptății în facerile de bine"[1].

26: E bine să aștepți întru tăcere să vină mântuirea de la Domnul.

27: E bine pentru om să poarte jug în tinerețea lui;

„Dacă acum, când trebuie să asudăm și să muncim, nu încetăm să păcătuim, ce n-am fi îndrăznit să facem dacă Dumnezeu ne-ar fi lăsat să trăim în desfătare continuă, fără să muncim de loc? [...] Prin urmare, necazurile, ispitele și nenorocirile care vin peste noi ne arată tot atât de mult purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ca și binefacerile Sale"[2].

28: el singur și-n tăcere va ședea, căci l-a purtat asupră-și;

„Unul ca acesta este vrednic de laude, de fericiri, de aplauze, căci își înfrânează pornirile nebunești ale firii, își scapă corabia sufletului său de la înec chiar în timpul celei mai cumplite furtuni"[3].

De aici, sfaturi pentru monahi: „Să știe că este călugăr nu vorbind și alergând încoace și încolo, ci tăcând și stând pe loc. Să-l citească pe Ieremia..."[4].

29: el gura și-o atinge de țărână: mai poate fi nădejde;

---

[1] Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mici*, 214

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre necazuri și biruirea tristeții*, I, 3

[3] Sf. Ioan Gură de Aur, *Apologia vieții monahale*, 17

[4] Fericitul Ieronim, *Epistole I*, L, 4

30: obrazu-l dă acelui ce-l loveşte, sătul este de ocară.

„Augustin interpretează versetul în sens hristologic, ca profeţie a răbdării lui Hristos în Pătimirea Sa (*Ennarationes in Psalmos* 119,1)"[1].

31: Căci Domnul nu-l va lepăda [pe om] pe-ntotdeauna;

32: l-a umilit, dar milă Îi va fi în marea Sa-ndurare;

33: de i-a smerit pe fiii omeneşti, nu inima L-a-mpins.

34: Să-i umileşti, ţinându-i sub picioare, pe toţi cei înrobiţi de pe pământ,

„Păcătuind ne pregătim lanţuri şi funii, cu care suntem legaţi după măsura mulţimii sau mărimii păcatelor, împletindu-ne legături ale sufletelor fie mai mari, fie mai mici, cu care, după Ieremia, suntem prinşi"[2].

„Până şi în viaţa celor pe care Ieremia îi numeşte *robii pământului*, sufletul virtuos poate fi slobozit din lanţurile păcatului"[3].

35: să strâmbi tu judecata unui om naintea feţei Celui-Preaînalt,

36: să-l osândeşti pe cel nejudecat, nu Domnu-a zis acestea.

„Pentru Origen, textul înseamnă că Domnul nu este răspunzător de nedreptăţile pe care oamenii şi le fac unii altora, căci El iubeşte dreptatea"[4].

37: Cine-a grăit acestea, şi ele s-au făcut? Nu Domnu-a poruncit.

38: Din gura Celui-Preaînalt nu va ieşi ce-i rău cu ce e bun.

---

[1] SEP 6/I, p. 618

[2] Sf. Vasile cel Mare, *Comentariu la Cartea profetului Isaia*, V, 169

[3] Origen, *Contra lui Celsus*, VIII, 54

[4] SEP 6/I, p. 619

„E un adevăr clar că răul nu provine de la Dumnezeu, după cum afirmă şi proorocul Ieremia”[1].

„Să cunoaştem că Cel care ne-a zidit ne-a dat voinţă liberă, aşa încât să fie în puterea noastră şi a tinde spre cele bune, şi a ne abţine de la cele rele. Căci nu ne-ar fi osândit Dreptul Judecător pentru că suntem stăpâniţi de patimi dacă ar fi fost El creatorul lor”[2].

39: De ce s-ar plânge oare omul viu, bărbatu-n faţă cu păcatul său?

„După Olympiodor, omul nu-l poate considera pe Dumnezeu responsabil pentru păcatul propriu, pentru că omul păcătuieşte din voia sa proprie şi poate să se convertească dacă vrea”[3].

40: Cătată ne-a fost calea, cercetată, iar noi la Domnul ne-om întoarce.

„Aşa se explică şi faptul că mai târziu şi proorocii au ajuns în robie, alături de poporul iudeilor: ca nu cumva mulţimea, lipsită de sprijinul sfinţilor şi părăsită de sfatul lor, să sufere mai tare, ci sfătuită de desele propovăduiri ale proorocilor să se reîntoarcă în bună credinţă spre Domnul Dumnezeul său; şi ca nu cumva zdrobită de chinurile robiei să se prăbuşească în păcatul necredinţei şi să-şi piardă nădejdea în posibilitatea mântuirii veşnice”[4].

41: Pe mâini ne-om pune inimile noastre, spre Cel-Înalt din cer le-om înălţa.

Pe mâini ne-om pune inimile noastre: SEP 6/I redă prin *să ne ridicăm pe mâini inimile*: „S-au dat variate explicaţii acestei expresii; după Origen, trebuie să ne luăm inima în mâini ca să ne cercetăm gândurile şi să vedem dacă sunt curate; Olympiodor o înţelege ca un îndemn de a înlătura

---

[1] Origen, *Contra lui Celsus*, IV, 66

[2] Sf. Macarie Egipteanul *Epistola cea mare*

[3] SEP 6/I, p. 619

[4] Sf. Ambrozie al Milanului, *Despre Cain şi Abel*, 36

din suflet cele pământeşti pentru a-I aduce lui Dumnezeu [inima] ca pe o ofrandă prin faptele noastre"[1].

42: Păcătuit-am, ne-am făcut păgâni, Tu însă n-ai iertat.

43: Ne-ai cercetat cu furie, ne-ai gonit şi ne-ai ucis, şi milă n-ai avut.

44: De rugăciune Te-ai ascuns în nor, aşa ca eu să nu văd, şi să plec.

„După Origen, păcatele oamenilor formează un nor care se înalţă ca un zid şi îl despart pe om de Dumnezeu, împiedicând rugăciunea să străbată. El aminteşte că oamenii nu au *aripi ca de porumbel* (Psalmi 54/55,7) ca să zboare deasupra şi să spună: *întru Dumnezeul meu voi trece zidul* (Psalmi 17/18,30)"[2].

45: Pe noi – şi doar pe noi – ne-ai izgonit în mijlocul popoarelor.

46: Ei, toţi vrăjmaşii noştri, 'mpotriva noastră gura şi-au deschis-o

47: şi frică grea ni s-au făcut, şi spaimă, urcare şi cădere.

„Origen interpretează *înălţarea* ca orgoliu ce duce la pieire"[3].

48: Din ochii mei se vor vărsa pâraie pentru-a poporului meu fiică nimicită.

„Profetul Ieremia a cunoscut că penitenţa este remediul cel mai potrivit pentru izbăvirea Ierusalimului"[4].

49: În lacrimi ochii mi s-au înecat; nu voi tăcea, odihnă nu-mi va fi

50: pân-ce El, Domnu-Şi va pleca privirea şi va vedea din cer.

---

[1] SEP 6/I, p. 619

[2] SEP 6/I, p. 620

[3] SEP 6/I, p. 620

[4] Sf. Ambrozie al Milanului, *Despre pocăinţă*, II, 6 - *apud* VSP, p. 391

51: Pe suflet ochi târzii se stafidiră plângând pe toate fiicele cetăţii.

52: Ca pe o păsăruică m-au vânat vrăjmaşii mei, fără pricină, toţi;

„Origen pune în legătură imaginea păsării urmărite de vânător cu Psalmi 123/124,7"[1].

53: mi-au aruncat vieaţa într-o groapă şi-o piatră-au pus deasupra;

Prefigurare a punerii Domnului în mormânt: „*Eu, piatra cea din capul unghiului* (I Petru 2,6; Isaia 28,16), cea aleasă, cea scumpă, stau pentru puţină vreme înlăuntrul pietrei. Pentru Iudei sunt o piatră de poticnire (I Petru 2,8), iar pentru cei credincioşi o piatră mântuitoare. S-a sădit, aşadar, lemnul vieţii în pământ, ca pământul cel blestemat să se bucure de binecuvântare şi ca morţii să fie sloboziţi"[2].

Când nu vorbim despre Domnul Hristos, putem aplica versetul şi credinciosului, astfel de stări fiind frecvente. Cel unit cu Dumnezeu se umple de lumină. „Când, însă, ca urmare a nepăsării, omul se întunecă iarăşi şi această lumină sfântă piere de la ei, atunci fug şi se ascund de la el numaidecât şi toate aceste lucruri bune; şi el ajunge iarăşi nebun şi lipsit de minte în gândurile lui, săvârşindu-se în el ceea ce s-a spus: *Lumina ochilor mei nu mai e cu mine* (Psalmi 38,11) şi: *Au vrut să stingă în groapă viaţa mea şi au aruncat în mine cu pietre*"[3].

54: pe capul meu se revărsară ape[4] şi-am zis: „De-acum sunt pierdut!".

„Întregul verset evocă rugăciunea lui Iona din burta peştelui (Iona 2,5-6)"[1].

---

[1] SEP 6/I, p. 620

[2] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, XIII, 35

[3] Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, II, 9, 7

[4] La Anania: *se revărsaseră*. Pentru bunul mers prozodic, ne-am îngăduit intervenţia, aceasta fiind, totodată, şi o propunere pentru o eventuală (şi foarte probabilă) reeditare a lucrării.

55: Din prea-adâncul gropii mele eu numele Tău, Doamne, l-am chemat;

56: Tu glasul meu l-ai auzit: la ruga mea să nu-Ţi închizi auzul;

57: spre ajutor mi Te-ai făcut aproape; când Te-am chemat, mi-ai zis: „Nu-ţi fie teamă!”

58: Împricinatul suflet Tu mi l-ai apărat, o, Doamne, şi vieaţa tot Tu mi-ai mântuit-o;

„Olympiodor vede aici şi o prevestire a învierii lui Hristos”[2].

59: Tu, Doamne, tulburarea mi-ai văzut-o şi pricina mi-ai judecat-o;

60: văzut-ai toată răzbunarea lor şi-ale lor gânduri, toate, împotrivă-mi.

61: Ocara lor ai auzit-o şi toate uneltirile-mpotrivă-mi,

62: cum buzele şi le ascut asupră-mi şi toată ziua pun ceva la cale;

63: când se aşază ori când se ridică, priveşte Tu în ochii lor!

64: Tu le vei da răsplată, Doamne, după lucrarea mâinii lor;

65: Tu le vei da drept aşternut truda inimii mele.

„Origen parafrazează: *Le vei pricinui chin arătându-le cât de mult i-ai ocrotit*”[3].

66: Întru mânie Tu îi vei goni şi îi vei pierde, Doamne, de sub cer.

CAPITOLUL 4 – Plângerea a patra

1: Cum oare fi-va aurul coclit şi cum se va schimba argintul fin? O, sfintele nepreţuite pietre: vărsate sunt pe uliţele toate!

---

[1] SEP 6/I, p. 620
[2] SEP 6/I, p. 621
[3] SEP 6/I, p. 621

S-a văzut în acest verset o aluzie la preoţia Vechiului Testament, ce poate fi valabilă şi azi: „Nu se cuvine păstorului de suflete să se afunde în afaceri lumeşti, căci atunci unul ca acesta nu va mai fi în stare să certe şi să biciuiască păcatele altora, ba încă îşi va pierde până şi conştiinţa slujbei sale de păstor. [...] căci preotul, într-adevăr, devine asemenea poporului când părăseşte slujbele lui cele duhovniceşti, pentru care a fost ales. [...] Ce este, aşadar, autul cel nobil, dacă nu desăvârşirea sfinţeniei? [...] Ce sunt pietrele sanctuarului, dacă nu acele persoane care au devenit sfinţite prin darul preoţiei? [...] Pietrele Templului sunt împrăştiate în pieţe atunci când cei rânduiţi spre podoaba Bisericii ar fi trebuit să se îndeletnicească cu tainele vieţii interioare, în locurile cele mai ascunse ale Sanctuarului, dar îi găseşte afară, căutând drumurile largi, pe care umblă interesele omeneşti. [...] Persoanele sfinte care se lasă cu totul în voia nenumăratelor plăceri şi sunt scufundate în afaceri lumeşti sunt pietrele sanctuarului care zac împrăştiate şi pierdute prin pieţe. Împrăştiate chiar şi la colţurile pieţelor, pentru că şi în rău doresc să-şi păstreze locurile de cinste"[1].

2: Nepreţuiţii fii de pe Sion, al căror preţ se cântărea cu aur, cum de-s acum ca vasele de lut ieşite dintr-o mână de olar?

Al căror preţ se cântărea în aur: SEP 6/I are: *cei ce fuseseră în aur înălţaţi*: „Origen propune două interpretări: cei care se trufesc cu bogăţia lor sau cei care sunt mai de preţ decât aurul"[2].

3: Până şi şerpii-şi dezveliră sânii să-şi alăpteze puii!...; a neamului meu fiică este crudă ca struţul în pustie!

4: Sugarului, de sete, i se lipeşte limba-n cerul gurii; cerut-au pruncii pâine, nu-i nimeni să le-o frângă.

---

[1] Sf. Grigorie cel Mare, *Cartea regulei pastorale*, VII - *apud* VSP, p. 402

[2] SEP 6/I, p. 622

Versetul explică oarecum şi porunca ce i s-a dat lui Ieremia de a nu se căsători Ieremia 16, 1-2).

„Nabucodonosor se află aproape. Leul se ridică din culcuşul său. La ce bun să mă căsătoresc pentru a-l sluji pe cel mai trufaş dintre regi? La ce bun copiii pe care profetul i-ar jeli zicând: *Din pricina setei, lipitu-s-a limba sugarului de cerul gurii lui; copiii cer pâine, dar nimeni nu le-o întinde?*"[1].

5: Cei ce mâncau bucate pe alese se sting acum pe străzi; cei ce-n porfiră se hrăneau s-au îmbrăcat în zoaie.

„De ce, aşadar, tragem la pământ vieţuirea cea cerească, afundând-o în mizeriile materiale? De ce ne îngrămădim de jur împrejur gunoaie, noi, *cei ce ne hrăneam odinioară cu mâncări alese*, cum a zis Ieremia despre unii, plângându-i? Căci când ne odihnim în cugetări strălucite şi arzătoare, ne nutrim cu mâncări alese. Iar când părăsim această stare şi suntem traşi în lucrurile pământeşti, ne adunăm în jurul nostru gunoaie"[2].

6: A neamului meu fiică a-ntrecut cu fapta ei păcatele Sodomei (cetatea ce-ntr-o clipă s-a surpat şi mâini într-asta nu s-au ostenit).

7: Erau într-însa nazireii mai curaţi decât zăpada, şi mai albi ca laptele; curaţi erau ca petrecuţi prin foc şi mai lucioşi ca piatra de safir.

8: Acum li-i chipul mai cernit ca fumul, că nimeni de pe străzi nu-i recunoaşte; pe trupuri pielea s-a lipit de oase: s-a scorojit de parc-ar fi de lemn.

9: Mai buni erau răniţii de sub spadă decât acei ce sunt răniţi de foame, cei ce s-au scurs, prin carne străvezie, de dorul unor fructe de pe câmp.

10: Femei cu inimi calde şi duioase cu propriile mâini şi-au fiert copiii; din ei mâncare şi-au făcut, când foamea o răpunea pe-a neamului meu fiică.

---

[1] Fericitul Ieronim, *Epistole I*, XXII, 20
[2] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 14

„Origen trimite la asediul Ierusalimului de către romani povestit de Iosif Flaviu (*Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor* VI,3); corespondenţele sunt nu numai de conţinut, ci chiar de termeni"[1].

„Mame au mâncat pe cei ce i-au născut, iar pântecele care naşte a ajuns mormânt copiilor născuţi. Foamea a biruit firea. Dar, mai bine spus, a biruit nu numai firea, ci şi voinţa"[2].

11: Domnul acum Şi-a-ndestulat mânia, iuţimea furiei Sale Şi-a vărsat-o şi foc aprinse în Sion şi-i mistui cu totul temeliile.

12: Nu, n-au crezut vreodată împăraţii pământului, şi toţi cei vii ai lumii, că va intra tiranul şi duşmanul pe porţile Ierusalimului!

13: Păcatele profeţilor din el şi nedreptatea fiecărui preot sunt pricina, precum şi cei ce-ntr-însul vărsat-au, chiar în mijloc, sânge drept.

14: Pândarii lui se clătinau pe străzi, toţi pângăriţi de sânge; cuprinşi de slăbiciune, îşi atingeau vestmintele cu el.

„Origen identifică *veghetorii*[3] cu îngerii, trimiţând la Daniel 4,10 (versiunea Theodotion). În apocrifele intertestamentare, aceştia sunt îngeri căzuţi în ispită şi deveniţi corupători, conform Facerea 6 (*e. g.* I Enoh 1,5-6; 10,7.9.15); *Testamentul lui Ruben* 5,6.7)"[4].

15: „Feriţi-vă de cei ce nu-s curaţi! Chemaţi-i! Staţi pe-alături! Nu-i atingeţi! Se-aprind, se-aţâţă... Ziceţi întru neamuri: Locuri pe-acolo nu-s şi pentru ei!"

16: Ca parte, Faţa Domnului aveau, dar El nu le-a mai dat nici o privire; de feţe preoţeşti nu le-a păsat, şi nici că le-a fost milă de profeţi.

---

[1] SEP 6/I, p. 623

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvânt de laudă la Sfântul Mucenic Lucian*, 2

[3] La Anania: *pândarii.*

[4] SEP 6/I, pp. 623-624

17: Încă trăiam când ochii ni s-au stins, când în deșert priveam spre ajutor; noi ne uitam cu ochii spre un neam în care nu-i scăpare.

18: Pe cei mai mici ai noștri i-am vânat, pe ulițele noastre să nu umble; ni-i vremea pe sfârșite, ni-s zilele plinite, sfârșitul ne-a sosit.

19: Gonacii noștri s-au făcut mai sprinteni decât vulturii cerului; în munți s-au avântat, din latura pustiei ne pândesc.

„Dacă sunt iuți cei ce ne urmăresc, potrivit cu cel ce zice: *S-au făcut urmăritorii noștri mai iuți ca vulturii cerului*, iar noi ne împovărăm pe noi înșine cu lucruri lumești, e vădit că, mișcându-ne noi mai anevoie la drum, vom fi prinși cu ușurință de dușmanii de care ne-a învățat Pavel să fugim, zicând: *fugiți de desfrânare* (I Corinteni 6, 18) și de lăcomia de averi. Căci și cei sprinteni în alergarea la țintă, dacă nu-și pun puterea cu încordare la lucru, rămân în urmă de-i prind vrăjmașii ce-i urmăresc, care au poate picioare mai iuți"[1].

20: „Suflarea nării noastre", al nostru „uns al Domnului" luat a fost în groasele lor lanțuri, el, despre care-am zis: „În umbra lui vom viețui de-acum printre neamuri!".

Uns al Domnului: χριστος κυρίου. De la sine, gândul merge la Mântuitorul Hristos, chiar dacă Ieremia nu s-a gândit la aceasta [deși nu este exclus!]. Adresându-se Iudeilor, un comentariu spune: „Citiți Plângerile lui Ieremia. Ieremia, plângându-vă pe voi, a scris în Plângerile sale ceea ce era vrednic de plâns. A văzut pierderea voastră! Plângea Ierusalimul de atunci, căci acesta de acum [în care scria autorul, episcop al Ierusalimului – n. n.] n-are să fie plâns. Ierusalimul de atunci L-a răstignit pe Hristos, iar acesta de acum i se închină lui Hristos. Ieremia spunea plângând: *Duhul*

[1] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 12

feței[1] *noastre* [BBVA: *suflarea nării noastre*], *Hristos Domnul, a fost prins din cauza stricăciunilor noastre.* Nu cumva născocesc eu aceste cuvinte? Iată, Ieremia mărturisește că Hristos Domnul are să fie prins de oameni.

– Spune-mi, profetule, ce are să urmeze de aici?

Iar el răspunde:

– *Am spus că la umbra acestuia vom trăi între neamuri.*

Prin aceste cuvinte, Ieremia lasă să se înțeleagă că harul vieții nu va mai locui în Israil, ci între neamuri"[2].

„Iar prin profetul s-a zis astfel: Duhul feței noastre este Hristos Domnul"[3].

„Omul se deosebește și prin forma lui de animalele iraționale și mai cu seamă prin postura lui corporală: stând drept și cu mâinile întinse și având nasul care se reliefează din planul feței și prin care, respirând, se menține în viață. Iar aceasta nu arată nimic altceva decât forma crucii – ceea ce spune și proorocul: *Suflarea vieții voastre, Hristos Domnul*"[4].

„*Suflarea vieții noastre este Hristos Domnul*, despre care zicem: *la umbra Lui noi vom viețui printre popoare*. Iar de la o umbră trecem acum la o altă umbră, căci *peste cei care locuiau în latura umbrei morții lumină va străluci* (Isaia 9, 1), în așa fel încât noi trecem de la *umbra morții* la cea a vieții. Calea desăvârșirii este aceasta: la început să râvnești, cel puțin, să te odihnești la umbra virtuților"[5].

„Cu adevărat Mântuitorul este Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, dar și izbăvitor, de vreme ce El este Duhul, căci scris este: *Duh este Dumnezeu* (Ioan 4,24) și *Suflarea vieții*

---

[1] În text: *fetiței*, desigur, în urma unei erori de tipar. În alt loc, pe care-l redăm aici, apare *fetei*, cum, de altfel, este și logic.
[2] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, XIII, 7
[3] Sf. Iustin Martirul, *Apologia întâia*, LV
[4] Sf. Iustin Martirul, *Dialog cu iudeul Trifon*, I, 55
[5] Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor*, II, 5

noastre, Hristos Domnul, şi ni S-a făcut nouă spre mântuire, trup luând, căci *Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi* (Ioan 1,14)"[1].

Versetul este citat şi în alt loc: „Cuvântul şi numirea aceasta de *Duh* se dă, îndeobşte în dumnezeieştile Scripturi, tuturor persoanelor Sfintei Treimi: [...] se spune despre Fiul: *Duh înaintea feţei noastre este Hristos Domnul*"[2].

„Căci trupul lui Dumnezeu este trup duhovnicesc: este trupul Duhului dumnezeiesc; fiindcă duh este Hristos, după cum citim: *Duh înaintea feţei noastre este Hristos Domnul*"[3].

„Proorocul, privind la Cuvântul ce Se face trup, a zis: *Duhul feţei noastre Unsul (Hristos) Domnul*, ca să nu socotească cineva că Domnul e om simplu, ci auzind şi de Duhul să afle că Cel ce este în trup este Dumnezeu"[4].

„Cu toată limpezimea au vestit proorocii de mai târziu pe Hristos spunându-I pe nume şi arătând în acelaşi timp atât uneltirile care se vor urzi împotriva Lui de către poporul iudeilor, cât şi chemarea neamurilor la mântuire"[5].

„Trupul lui Dumnezeu este trup duhovnicesc: este trupul Duhului dumnezeiesc; fiindcă duh este Hristos, după cum citim: *Duh înaintea feţei noastre este Hristos Domnul*"[6].

„A deplâns Ierusalimul şi proorocul Ieremia, ca necinstitor de Dumnezeu, ca ucigător al Domnului, ca spurcat, ca nemulţumitor. [...] Trebuind să aleagă harul prin credinţă, au fost prinşi luptând împotriva lui Dumnezeu"[7].

---

[1] Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, III, X - *apud* VSP, p. 414
[2] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, XVII, 34
[3] Sf. Ambrozie al Milanului, *Despre Sfintele Taine*, 58
[4] Sf. Atanasie cel Mare, *Epistole către Serapion, Despre Duhul Sfânt*, IV, 19
[5] Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, I, III, 6
[6] Sf. Ambrozie, *Despre Sfintele Taine*, 58
[7] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, V, *Iarăşi despre Iacob*, 1

21: Te bucură, tresaltă, tu fiică-a Idumeii, ce locuiești pe-aproape; dar vezi că și la tine va trece cupa Domnului: ai să te-mbeți și vei vărsa pe tine.

22: Păcatul tău e gata, o fiică a Sionului! De-acum El în robie nicicum te va mai duce! Ți-a cercetat păcatul, o, fiică a Edomului!"; nelegiuirea toată ți-a dat-o la iveală.

„Traducătorul *Septuagintei* accentuează caracterul religios al greșelilor dușmanului; el sporește astfel efectul de mângâiere, sugerând întoarcerea situației"[1].

CAPITOLUL 5 – **Plângerea a cincea**

1: Adu-Ți aminte, Doamne, de ce-a dat peste noi, privește-ne ocara!

2: Întreaga moștenire ni s-a mutat la alții, casele la străini.

„Dacă vrei să te întorci la tine însuți, omule, și să primești din nou slava pe care ai avut-o înainte și pe care ai pierdut-o prin neascultare, precum n-ai avut grijă înainte de poruncile lui Dumnezeu și ai dat atenție poruncilor și sfatului vrăjmașului, așa despărțindu-te acum de cel de care ai ascultat, întoarce-te către Domnul. Să știi, zice, că prin multă osteneală și sudoare a feții tale îți vei dobândi din nou bogăția ta. Căci nu ți-e de folos dobândirea fără osteneală a binelui, deoarece primind la început fără osteneală și fără sudori, ai pierdut cele ce ai primit și ai predat vrăjmașului moștenirea ta. Să cunoaștem deci fiecare ce am pierdut și să ne însușim plângerea Proorocului. Căci cu adevărat moștenirea noastră a fost dată celor de alt neam și casa noastră străinilor, prin aceea că n-am ascultat de poruncă, ne-am potrivit voilor noastre și ne-am îndulcit de gândurile întinate și pământești. De aceea sufletul nostru a ajuns la mare

---

[1] SEP 6/I, p. 625

depărtare de Dumnezeu şi ne-am făcut asemenea unor orfani care nu au tată"[1].

3: Orfani suntem de tată, iar mamele, de parc-ar trăi în văduvie.

4: Din propria fântână bem apă şi dăm bani şi ne plătim pădurea ducând-o, grea, în cârcă.

5: Prigoană grea, grumaz încovoiat, munciţi am fost şi n-am avut odihnă.

6: Egiptul ne-a-ntins mâna, Asurul, să ne-arate ce-am ajuns.

„Textul Masoretic: *Ne întindem mâna la Egipt, la Asur, ca să ne sature de pâine.* Aici, situaţia e mult mai umilitoare: Atât Egiptul, cât şi Asurul (Babilonul), duşmanii tradiţionali ai fiilor lui Israel, le întind acestora o mână binevoitoare, deasupra căreia trebuie văzut zâmbetul batjocoritor"[2].

7: Părinţii în păcate-au trăit şi nu mai sunt, noi le purtăm păcatul.

„Generaţiile umane sunt solidare între ele; fiecare ins răspunde, într-un fel, şi pentru faptele celorlalţi"[3].

8: Ah, robi ne stăpânesc! Din mâinile lor nimeni nu este să ne scape.

„*Robi* îi numeau Israeliţii pe fruntaşii asiro-babilonieni; aceştia îşi spuneau ei înşişi *robi* (servitori) ai regelui"[4].

9: Punându-ne vieaţa-ntr-un fir ne-aducem pâinea, având a sta de faţă cu sabia pustiei.

10: Ni-i pielea înnegrită de par-ar fi cuptor; ia uite-i: prinşi de tremur pe sub furtuna foamei!

11: Femeile-n Sion le-au umilit, fecioarele-n cetăţile lui Iuda. E vorba de umilirea prin viol.

12: Boierii fost-au spânzuraţi de mâini, bătrânii n-au primit nici o cinstire.

---

[1] Sf. Simeon Metafrastul, *Parafrază la Macarie Egipteanul*, 51

[2] BBVA, p. 1043

[3] BBVA, p. 1043

[4] BBVA, p. 1044

13: Aleşii noştri plângeri au strigat. Cei tineri în pădure s-au sfârşit.

14: Bătrânii-au încetat să stea în poartă, au încetat aleşii să mai cânte.

15: În inimi bucuria ni s-a stins, din hora noastră plânsul s-a ales.

16: Cununa de pe frunte ne-a căzut. Vai nouă, vai, că am păcătuit!

17: De-aceea vin dureri şi inima ni-i tristă, de-aceea ochii noştri ni s-au înnegurat:

18: pe muntele Sion, că-a devenit deşert şi vulpile-l străbat!

19: Ci numai Tu, Tu, Doamne, Tu vei rămâne-n veci: pe tronul Tău [de-a pururi vei sta], din neam în neam.

20: De ce pân-la sfârşit ne vei uita pe noi? Ne părăseşti Tu oare cât zile vor mai fi?

21: O, Doamne, întoarce-ne la Tine, iar noi ne vom întoarce; ca şi-altădată, fă-ne din zi o noutate!

Întoarce-ne la Tine, iar noi ne vom întoarce: „Expresia subliniază o idee foarte importantă, asupra căreia profeţii insistă mai ales începând cu Ieremia: iniţiativa convertirii omului I se datorează lui Dumnezeu"[1].

22: Că prea de tot cu totul ne-ai lepădat pe noi, asupră-ne cu mare mânie Te-ai aprins!

„Împreună cu sfântul [prooroc] Ieremia să strigăm şi noi, cei necuraţi: *Tu, Doamne, împărăţeşti în veci şi scaunul Tău în neam şi în neam! Nu ne părăsi pentru totdeauna şi nu ne fă să rătăcim pentru lungime de zile! Întoarce-Te către noi şi ne vom întoarce!*

Făcuţi iarăşi vii, să ne rugăm; mistuiţi, să ne rugăm; nevinovaţi, să ne rugăm; vinovaţi, să ne rugăm; întinaţi de sângele rănilor noastre, să ne rugăm; căzuţi, să ne rugăm; în întuneric, să ne rugăm. Niciodată să nu încetăm să ne rugăm

[1] SEP 6/I, p. 628

sub pretextul că nu suntem vrednici de rugăciune şi aşa cum se cuvine pentru cele pe care le cerem”[1].

---

[1] Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, II, III, 336

Bibliografie

A. *Sfânta Scriptură*

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediţie jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după *Septuaginta*, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania Arhiepiscopul Clujului, sprijinit pe numeroase alte osteneli, EIB, Bucureşti, 2001

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, EIB, Bucureşti, 1995

- *Biblia Hebraica*, Editio quarta emendata opera H. P. Rüger, Stuttgart, 1979

- *Biblia Sacra Vulgata*, Editionem quartam emendatam cum sociis B. Fischer, H. I. Frede, H. F. D. Sparks, W. Thiele, praeparavit Roger Gryson, Stuttgart, 1994

- *Septuaginta*, Edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, 1979

- *Septuaginta 6/I, Isaia, Ieremia, Baruh, Plângeri, Epistola lui Ieremia*, volum coordonat de: Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, traduceri de: Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Ioan Pătrulescu, Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2011

B. *Scrieri patristice*

- Abelard, *Dialog între un filosof, un iudeu şi un creştin*, trad. Filotheia Bogoiu, Sorana Sorta, în Colecţia „Tradiţia creştină" (TC), nr. 6, Ed. Polirom, Iaşi, 2008

- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Despre Sfintele Taine. Scrisori. Imnuri, Scrieri II*, trad. David Popescu, în colecţia „Părinţi şi scriitori bisericeşti" (PSB), nr. 53, EIB, Bucureşti, 1994

- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Tâlcuiri la Sfânta Scriptură. Hexaemeron, Despre rai, Despre Cain şi Abel, Despre Noe şi corabia lui, Despre Iacob şi despre viaţa cea fericită, Despre Patriarhul Iosif, Despre Patriarhi, Apologie pentru David către împăratul Teodosie, Despre Nabot Izreeliteanul, Despre binefacerile morţii, Scrieri I*, trad. Teodor Bodogae, Nicolae Neaga, Maria Hetco, PSB 52, EIB, Bucureşti, 2007

- Amfilohie de Iconium (Sf.), *Scrieri. Omilii, Scolie marginală referitoare la slăvirea Domnului, Despre Duhul Sfânt, Epistola sinodală, Scrisoare către Seleucos, Scrisoare către Pancharios, Împotriva ereticilor*, trad. Oana Coman, Colecţia „Patristica" nr. 11, Ed. Doxologia, Iaşi, 2015

- Atanasie cel Mare (Sf.), *Cuvânt împotriva Elinilor. Despre principii. Epistola despre Sinoade. Epistolele către Serapion. Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Antonie, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988

- Augustin (Fericitul), *Predici la marile sărbători*, vol. I, trad. Corneliu Clop, în Colecţia „Părinţi şi scriitori bisericeşti – serie nouă" (PSB-SN), nr. 13, Editura Basilica a Patriarhiei Române, Bucureşti, 2014

- Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, Bucureşti, 1979

- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, Scrieri IV*, trad. D. Stăniloae, PSB 41, EIB, Bucureşti, 2000

- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 38, EIB, Bucureşti, 1991

- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre Sfânta Treime, Scrieri III*, trad. D. Stăniloae, PSB 40, EIB, Bucureşti, 1994

- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Glafire la Facere, Glafire la Ieşire, Glafire la Levitic, Glafire la Numeri, Glafire la A doua Lege, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 39, EIB, Bucureşti, 1992

- Chiril al Ierusalimului (Sf.), *Catehezele*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, vol. I – 1943; vol. II – 1945
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre gelozie şi invidie. Despre rugăciunea domnească. Despre unitatea Bisericii ecumenice*, trad. D. Popescu, în *Apologeţi de limbă latină*, PSB 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini. Pedagogul*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, Bucureşti, 1982
- Clement Alexandrinul, *Stromate*, *Scrieri II*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, Bucureşti, 1982
- Clement Romanul (Sf.), *Epistola către Corinteni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinţilor apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979
- Dionisie Areopagitul (Sf.), *Epistole*, *Opere complete*, trad. D. Stăniloae, Ed. Paideia, Bucureşti, 1996
- Dorotei (Ava), *Învăţături de suflet folositoare*, *Felurite învăţături*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, Bucureşti, 1980
- Efrem Sirul (Sf.), *Imne II*, *Imnele Naşterii şi Arătării Domnului*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Efrem Sirianul (Sf.), *Imnele Raiului*, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2010
- Epifanie al Salaminei, *Ancoratus*, trad. Oana Coman, TC 5, Ed. Polirom, Iaşi, 2007
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, *Scrieri I*, trad. Teodor Bodogae, PSB 13, EIB, Bucureşti, 1987
- Evagrie Ponticul (Monahul), *Capete despre deosebirea patimilor şi a gândurilor. Cuvânt despre rugăciune. Schiţă monahicească, în care se arată cum trebuie să ne nevoim şi să ne liniştim*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Grigorie cel Mare (Sf.), *Omilii la Profetul Iezechiel*, trad. Elena Dima, Ileana Ingrid Bauer, Colecţia „Patristica" nr. 8, Ed. Doxologia, Iaşi, 2014

- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Despre preoţie*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoţie*, EIB, Bucureşti, 1987

- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Cuvânt apologetic la Hexaimeron. Despre desăvârşire, către monahul Olimpiu. Despre facerea omului. Despre înţelesul numelui de creştin, către Armoniu. Despre pruncii morţi prematur, către Hierios. Dialogul despre suflet şi înviere. La titlurile Psalmilor. Omilii la Ecclesiast, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998

- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre Fericiri. Despre nevoinţă. Despre rugăciunea domnească. Despre viaţa lui Moise. Tâlcuire la Cântarea Cântărilor, Scrieri I*, trad. Ioan Buga, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982

- Grigorie Palama (Sf.), *Despre rugăciune. Despre sfânta* lumină. *150 Capete despre cunoştinţa naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977

- Ieronim (Fericitul), *Epistole*, vol. I, trad. Dan-Nicolae Negrescu, Diana Maria Diaconescu, Constantin Răchită, Traian Diaconescu, Nicolae Felecan, Ana-Cristina Halichias, Maria-Luiza Dumitru Oancea, Ştefan Cucu, Poşicarp Pîrvuloiu, Florentina Nicolae, Florin Filimon, PSB-SN 9, Editura Basilica a Patriarhiei Române, Bucureşti, 2013

- Ioan Carpatiul, *Cuvânt ascetic şi foarte mângâietor. Una sută capete de mângâiere*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948

- Ioan Casian (Sf.), *Aşezămintele mânăstireşti. Convorbiri duhovniceşti. Despre întruparea Domnului, Scrieri alese*, trad. David Popescu, PSB 57, EIB, Bucureşti, 1990

- Ioan Damaschin (Sf.), *Dogmatica*, trad. D. Fecioru, ediţia a II-a, EIB, Bucureşti, 1943

- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre feciorie, Apologia vieţii monahale, Despre creşterea copiilor, Cuvânt de sfătuire către Teodor cel căzut*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 2001

- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Comentariu la Iov*, trad. Laura Enache, Colecţia „Patristica" nr. 2, Ed. Doxologia, Iaşi, 2012
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Comentariu la Isaia. Omilii la Ozia*, trad. Laura Enache, Colecţia „Patristica" nr. 6, Ed. Doxologia, Iaşi, 2013
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre mărginita putere a diavolului, Despre căinţă, Despre necazuri şi biruirea tristeţii*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 2002
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Facere*, trad. D. Fecioru, PSB 21-22, EIB, Bucureşti, vol. I- 1987; vol. II - 1989
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Matei*, trad. D. Fecioru, PSB 23, EIB, Bucureşti, 1994
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Psalmi*, trad. Laura Enache, Colecţia „Patristica" nr. 2, Ed. Doxologia, Iaşi, 2011
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la statui*, vol. I-II, trad. Adrian Podaru, TC 12-13, Ed. Polirom, Iaşi, 2011
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Predici la Sărbători Împărăteşti şi Cuvântări de laudă la Sfinţi*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 2002
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Tratatul despre preoţie*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoţie*, EIB, Bucureşti, 1987
- Ioan Scărarul (Sf.), *Scara duhovnicescului urcuş*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, Bucureşti, 1980
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea II, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2003
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte despre sfintele nevoinţe*, trad. D. Stăniloae, F 10, EIB, Bucureşti, 1981
- Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de cuvinte. Fragmente*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, Bucureşti, 1991
- Isichie Sinaitul (Sf.), *Scurt cuvânt de folos sufletului şi mântuitor despre trezvie şi virtute*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948

- Iustin Martirul şi Filosoful (Sf.), *Apologia întâia. Dialogul cu iudeul Trifon*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, Bucureşti, 1980

- Macarie Egipteanul (Sf.), *Epistola cea mare. Omilii*, trad. Maria-Iuliana Rizeanu, Florin Filimon, Ilie Toader, PSB-SN 12, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, Bucureşti, 2014

- Macarie Egipteanul (Sf.), *Omilii duhovniceşti*, trad. Constantin Cornițescu, PSB 34, EIB, Bucureşti, 1992

- Marcu Ascetul, *Despre cei ce-şi închipuie că se îndreptează din fapte. Despre legea duhovnicească. Epistolă către Nicolae Monahul. Răspuns acelora care se îndoiesc de Dumnezeiescul Botez*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946

- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre cunoştința de Dumnezeu. Capetele gnostice. Cuvânt ascetic. Capetele despre dragoste. Întrebări, nedumeriri şi răspunsuri. Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru*, trad. D. Stăniloae, F 2, ediția a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1993

- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Epistolele. Scrieri despre cele două nevoințe în Hristos, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, Bucureşti, 1990

- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Răspunsuri către Talasie*, trad. D. Stăniloae, F 3, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948

- Metodiu de Olimp, *Aglaofon sau despre înviere. Banchetul sau Despre castitate*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul şi Metodiu de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, Bucureşti, 1984

- Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire şi despre cunoştință. Vederea duhovnicească a raiului*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977

- Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946

- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Matei. Omilii la Evanghelia după Luca. Comentariu la Evanghelia*

după Ioan. Despre rugăciune. Filocalia, Scrieri alese II, trad. T. Bodogae şi Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982

- Origen, *Contra lui Celsus, Scrieri alese IV*, trad. T. Bodogae, PSB 9, EIB, Bucureşti, 1984

- Origen, *Convorbirile cu Heraclide. Despre principii. Exortaţie la martiriu, Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, Bucureşti, 1982

- Origen, *Omilii, comentarii şi adnotări la Geneză*, Colecţia *Tradiţia creştină* (TC) nr. 1, trad. Adrian Muraru, Ed. Polirom, Iaşi, 2006

- Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor. Omilii la Cartea Ieşirii. Omilii la Cartea Iosua. Omilii la Cartea Proorocului Ieremia, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981

- Origen, *Omilii şi adnotări la Exod*, TC 2, trad. Adrian Muraru, Ed. Polirom, Iaşi, 2006

- Origen, *Omilii şi adnotări la Levitic*, TC 3, trad. Adrian Muraru, Ed. Polirom, Iaşi, 2006

- Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu, Scrieri*, trad. D. Popescu, PSB 72, EIB, Bucureşti, 1992

- Simeon Metafrastul (Sf.), *Parafrază la Sfântul Macarie Egipteanul*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, Bucureşti, 1976

- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cateheze, Scrieri II*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999

- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cele 225 de capete teologice şi practice. Cuvântările morale*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977

- Teofil al Antiohiei, *Trei cărţi către Autolic*, trad. D. Fecioru, în *Apologeţi de limbă greacă*, PSB 2, EIB, Bucureşti, 1980

- Tertulian, *Despre pocăinţă*, trad. D. Popescu, în *Apologeţi de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, Bucureşti, 1981

- Tertulian, *Despre suflet*, trad. D. Popescu, în *Apologeţi de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, Bucureşti, 1981

- Tertulian, *Tratate dogmatice şi apologetice* (*Către martiri. Către Scapula. Despre trupul lui Hristos. Împotriva*

lui Hermoghene. Împotriva lui Praxeas), TC 4, trad. Dionisie Pîrvuloiu, Editura Polirom, Iaşi, 2007

- Varsanufie (Sf.), *Scrisori duhovniceşti*, trad. D. Stăniloae, F 11, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990

- Vasile cel Mare (Sf.) – *Comentariu la cartea Profetului Isaia*, trad. Alexandru Mihăilă, PSB-SN 2, Editura Basilica a Patriarhiei Române, Bucureşti, 2009

- Vasile cel Mare (Sf.), *Despre Sfântul Duh. Epistole, Scrieri III*, trad. C. Corniţescu şi T. Bodogae, PSB 12, EIB, Bucureşti, 1988

- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Hexaimeron. Omilii la Psalmi. Omilii şi cuvântări, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986

- Vasile cel Mare (Sf.), *Constituţiile ascetice. Regulile mari. Regulile mici, Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989

C. Lucrări şi studii teologice

- Abrudan, Dumitru, *Cărţile didactico-poetice*, *Seria Teologică*, Editura Universităţii „Lucian Blaga", Sibiu, 2001

- Abrudan, Dumitru, Emilian Corniţescu, *Arheologie biblică*, EIB, Bucureşti, 1994

- *Dicţionar biblic*, trad. Constantin Moisa (titlul original: *Nouveau dictionnaire biblique revise*), Editura Stephanus, Bucureşti, vol. I – 1995, vol. II – 1996, vol. III – 1997

- Prelipcean, Vladimir, Nicolae Neaga, Gh. Barna, Mircea Chialda, *Studiul Vechiului Testament* (pentru Institutele teologice), ediţia a II-a, EIB, Bucureşti, 1985

- *Vieţile Sfinţilor Proroci* (titlul original: *The Lives of the Holy Prophets*, Holy Apostles Convent, Post Office Box 3118, Buena Vista, Colorado 81211, USA), trad. Constantin Jinga, Ed. Sofia/Ed. Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2010

Cuprins

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu 36, sector 3,
București, cod 031216
Tel.: (021) 320 61 19
Fax: (021) 319 10 84
E-mail: editura@sophia.ro

Seria de tâlcuiri verset cu verset ale cărților Vechiului Testament, continuată prin volumul de față, se întemeiază cu precădere pe marele tezaur exegetic al patristicii răsăritene, dar aduce, de câte ori este cazul, și precizări istorice și filologice de dată recentă. Autorii îmbină rigorile teologiei cu exigențele culturii actuale, oferind un valoros instrument de lucru adresat mai ales seminariștilor și studenților în Teologie, dar și intelectualității creștine în general.



în curând, în aceeași serie:

IEZECHIEL
PROFEȚII MICI



9 789731 913940

editura christiana